МІНІСТРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

Титаренко Віталій Васильович

УДК 377.3:[741/747:005.336.2](043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ
ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ВИКОНАННЯ ХУДОЖНЬО-ОФОРМЛЮВАЛЬНИХ РОБІТ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

015 Професійна освіта

01 Освіта/Педагогіка

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело
_____ В. В. Титаренко

Науковий керівник: Шевченко Людмила Станіславівна, доктор педагогічних наук, професор

Вінниця – 2023

АНОТАЦІЯ

Титаренко В. В. Формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, Вінниця, 2023.

Аналіз сучасного стану вітчизняних і закордонних педагогічних і навчально-методичних джерел, нормативних документів, дисертаційних робіт щодо формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти підтверджує актуальність проблеми дослідження, вирішення якої потребує від закладів професійної (професійно-технічної) освіти України переорієнтації на європейські підходи та цінності до організації професійної підготовки.

У дисертації висвітлено сучасне бачення формування фахової компетентності здобувачів освіти, запропоновано модель формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт. Основою роботи є педагогічні умови, використання інноваційних форм, методів, технологій і засобів навчання, спрямованих на формування високого рівня знань, умінь, навичок, розвиток творчої особистості, життєвих цінностей, здатності до саморозвитку й самовдосконалення. У дослідженні фахову компетентність кваліфікованих робітників визначаємо як цілісну, комплексно структуровану властивість, що поєднує рівень сформованості професійних знань, вмінь і навичок, цінностей, особистісних якостей фахівця, готовність до постійного саморозвитку і самовдосконалення, котра визначає здатність учня здійснювати професійну діяльність, розуміти й аналізувати характер професійних проблем відповідно

до кваліфікаційних вимог державного стандарту професійної (професійно-технічної) освіти.

У роботі виокремлено загальнонаукові методологічні підходи (системний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, культурологічний, контекстний, компетентнісний). Дидактичну основу дослідження склали принципи підготовки кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт (науковості, системності та послідовності, доступності, безперервності, гуманізації, наочності, зв'язку теорії з практикою, орієнтації на майбутню професію, міцності засвоєння знань, умінь і навичок, індивідуалізації, активності й самостійності, міжпредметної інтеграції). Визначено зміст фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт як цілісну систему, що складається із сукупності професійних знань, умінь, навичок, здібностей, можливостей, цінностей, особистих якостей особистості. Обґрунтовано структуру фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт, що включає оволодіння ключовими та професійними компетентностями та представлена взаємопов'язаними компонентами: мотиваційним, когнітивним, діяльнісним, рефлексивним. У дослідженні розкрито зміст кожного з компонентів. Мотиваційний компонент охоплює мотиви навчальної та практичної діяльності під час професійної підготовки, виражає професійно важливі якості особистості, що є основою до бажання досягнути високого рівня фахової компетентності. Когнітивний компонент визначає систему базових знань, одержаних у вивченні професійно-теоретичних дисциплін, як підґрунтя для подальшого застосування у практичній діяльності. Діяльнісний компонент представлено професійними уміннями та навичками, що дозволяють оперувати професійними знаннями у розв'язанні фахових завдань різних рівнів складності.

Для діагностики сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт виокремлено

критерії: мотиваційний (характеризує вмотивованість учнів до оволодіння майбутньою професією), когнітивний (відображає рівень професійних знань), діяльнісний (вимірює сформованість практичних умінь і навичок) та відповідні їм показники. Виокремлено та обґрунтовано високий, середній та низький рівні формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

Запропоновано та впроваджено модель формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт, що складається з чотирьох взаємопов'язаних, самостійних блоків (цільовий, теоретико-методологічний, змістово-технологічний та результативний). Розроблено та науково обґрунтовано педагогічні умови формування фахової компетентності здобувачів освіти у процесі професійної підготовки: формування естетичного смаку та розвиток художньої творчості під час якісного виконання художніх робіт; формування фахової компетентності засобами цифрових технологій; впровадження комп'ютерної графіки у підготовку майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт.

Ефективна реалізація педагогічних умов можлива за рахунок розвитку мотивації учнів до підвищення власної фахової компетентності шляхом досягнення успіху в практичній підготовці; стимулювання прагнення здобувачів освіти до самовдосконалення шляхом самостійної й навчально-практичної діяльності в професійній підготовці на основі синтезу традиційних та інноваційних технологій; використання цифрових технологій з метою всебічного розвитку особистості на основі свідомого ставлення до професійної праці як суспільної й особистісної цінності й спрямована на формування розуміння особистістю значущості професійної праці як джерела саморозвитку і самовдосконалення. Упроваджено авторську методику їх реалізації. Доведено, що формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт ефективно відбувається у процесі професійної підготовки, що базувалася на розвитку

естетичного смаку та творчості, використанні цифрових технологій та здійснювалось за рахунок засвоєння знань, виконання практичних завдань та організації додаткових занять по створенню власних дизайнерських проектів.

Експериментально доведено ефективність та доцільність запропонованої і впровадженої моделі формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт. За допомогою методів математичної статистики (t-критерію Стьюдента) підтверджено позитивну динаміку сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт в учнів експериментальних груп.

Наукова новизна й теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що *вперше: визначено* й теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт та експериментально перевірено їх ефективність; *розроблено* й теоретично обґрунтовано модель формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у процесі професійної підготовки; *обґрунтовано* й охарактеризовано структурні компоненти фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний); *визначено* критерії оцінки кожного зі структурних компонентів (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний) та три рівні (низький, середній і високий) сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт; *уточнено* зміст поняття «фахова компетентність кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт»; *удосконалено* зміст, форми, методи й засоби професійної підготовки здобувачів освіти; *подальшого розвитку набули* шляхи ефективного формування фахової компетентності учнів в освітньому середовищі закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що в дисертації розроблено та запроваджено в освітній процес: навчально-методичні матеріали для проведення занять з графічного дизайну по створенню власних дизайнерських проектів; розробленні методичні рекомендації формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти.

Результати дисертаційного дослідження можуть використовуватися учнями та викладачами для підвищення рівня професійної підготовки кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт в освітньому процесі закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Ключові слова: фахова компетентність, кваліфікований робітник, цифрові технології, розвиток художньої творчості, виконавець художньо-оформлювальних робіт, заклади професійної (професійно-технічної) освіти.

ABSTRACT

V. V. Tytarenko. Formation of professional competence of skilled workers in performing art and design works in vocational education institutions. − Qualifying scientific work on the right of a manuscript.

The dissertation for obtaining the scientific degree of the Doctor of Philosophy (Ph.D.) in specialty 015 Vocational education − Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Vinnytsia, 2023.

The analysis of the current state of domestic and foreign pedagogical and educational-methodical sources, regulatory documents, dissertations on the formation of professional competence of skilled workers in the performance of artistic and design work in vocational education institutions confirms the relevance of this problem, the solution of which requires the VET institutions of Ukraine to focus on successful professional training.

The dissertation highlights the modern vision of the formation of professional competence of students, proposes a model for the formation of professional competence of skilled workers in performing art and design works. The basis of the work is pedagogical conditions, the use of innovative forms, methods, technologies and means of learning, aimed at forming a high level of knowledge, skills, development of creative personality, life values, ability to self-development and self-improvement. In the study, we define the professional competence of skilled workers as a holistic, complexly structured property that combines the level of formation of professional knowledge, skills, values, personal qualities of a specialist, readiness for continuous self-development and self-improvement, which determines the student's ability to carry out professional activities, understand and analyze the nature of professional problems in accordance with the qualification requirements of the state standard of vocational education.

The paper identifies general scientific methodological approaches (systemic, activity-based, personality-oriented, cultural, contextual, competence-based). The didactic basis of the study was formed by the principles of training skilled workers in performing of art and design work (scientific, systematic and consistent, accessibility, continuity, humanization, visualization, connection of theory with practice, orientation to the future profession, strength of knowledge, skills and abilities, individualization, activity and independence, interdisciplinary integration). The content of the professional competence of skilled workers in performing of art and design works is defined as an integral system consisting of a set of professional knowledge, skills, abilities, capabilities, values, personal qualities of a person. The structure of the professional competence of skilled workers in performing of art and design works is substantiated, which includes the mastery of key and professional competencies and is represented by interrelated components: motivational, cognitive, activity, reflexive. The study reveals the content of each component. The motivational component covers the motives of educational and practical activities during the professional training, expresses professionally important qualities of the individual, which is the basis for the desire to achieve a high level of professional

competence. The cognitive component defines the system of basic knowledge acquired in the study of professional and theoretical subjects as a basis for further application in practical activities. The activity component is represented by professional abilities and skills that allow to operate with professional knowledge in solving professional problems of different levels of complexity.

In order to diagnose the formation of the professional competence of skilled workers in performing of art and design works, the following criteria are allocated: motivational (characterizes the motivation of students to master the future profession), cognitive (reflects the level of professional knowledge), activity (measures the formation of practical skills) and their corresponding indicators. The high, medium and low levels of formation of professional competence of skilled workers in performing of art and design works are identified and substantiated.

The model of formation of professional competence of skilled workers in performing of art and design works, consisting of four interrelated, independent blocks (purposeful, theoretical and methodological, content and technological, and effective) is proposed and implemented. The pedagogical conditions for the formation of professional competence of students in the process of professional training are created and scientifically substantiated: formation of aesthetic taste and development of art creativity during the quality performance of art works; formation of professional competence by means of digital technologies; computer graphics in the training of future performers of art and design works.

The effective implementation of pedagogical conditions is possible through the development of students' motivation to improve their professional competence by achieving success in practical training; stimulating the desire of students to improve themselves through independent and educational and practical activities in professional training based on the synthesis of traditional and innovative technologies; using digital technologies for the comprehensive development of the individual on the basis of a conscious attitude to professional work as a social and personal value and aimed at forming an understanding of the importance of professional work as a source of self-development and self-improvement. The

author's methodology for their implementation is introduced. The formation of the professional competence of skilled workers in performing of art and design work is effectively carried out in the process of professional training, which was based on the development of aesthetic taste and creativity, the use of digital technologies and was carried out through the acquisition of knowledge, practical tasks and the organization of additional classes to create their own design projects.

The effectiveness and expediency of the proposed and implemented model of the formation of professional competence of skilled workers in performing of art and design work has been experimentally proved. Using the methods of mathematical statistics (Levene's F- Test, Student's t-criteria for the accepted level of significance 0.05), a positive dynamics of the formation of professional competence of skilled workers in performing of art and design works in students of experimental groups was revealed.

The scientific novelty and theoretical significance of the research results is that for the first time: the pedagogical conditions for the formation of professional competence of skilled workers in performing art and design works are defined and theoretically substantiated and their effectiveness is experimentally verified; the model of formation of professional competence of skilled workers in performing art and design works in the process of professional training is developed and theoretically substantiated; the structural components of the professional competence of skilled workers in performing art and design works (motivational, cognitive, activity) are substantiated and characterized; criteria for evaluating each of the structural components (motivational, cognitive, activity) and three levels (low, medium and high) of professional competence of skilled workers in performing art and design works are determined; the content of the concept of "professional competence of skilled workers in the performing of art and design work" is clarified; the content, forms, methods and means of professional training of students were improved; ways to effectively form the professional competence of students in the educational environment of vocational education institutions were further developed.

The practical significance of the obtained research results is that the dissertation developed and implemented into the educational process: educational and methodological materials were developed for conducting classes in graphic design for creating own design projects; methodical recommendations were developed for the formation of professional competence of qualified workers in performing artistic and decorative works in vocational education institutions.

The results of the dissertation research can be used by students and teachers to improve the level of professional training of skilled workers in performing of art and design works in the educational process of vocational education institutions.

Keywords: professional competence, skilled worker, digital technologies, development of art creativity, performer of art and design work, vocational education institutions.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. **Титаренко В. В.** Особливості підготовки майбутніх кваліфікованих робітників художнього профілю у закладах професійної освіти України. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* Зб. наук. пр. Київ-Вінниця, 2019. Вип. 54. С. 57-62. DOI: https://doi.org/10.31652/2412-1142-2019-54-57-62.

2. **Титаренко В. В.** Аналіз закордонного досвіду професійної художньої освіти. *Порівняльна професійна педагогіка.* 2020. 10(1). С. 85-94. DOI: 10.3189/2308-4081/2020-10(1)-10.

3. **Титаренко В. В.** Використання графічних редакторів у художньо-оформлювальних роботах на виробничій практиці. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців:*

*методологія, теорія, досвід, проблеми.*Зб. наук. пр. Вінниця, 2020. Вип. 58. С. 57-66. DOI: 10.31652/2412-1142-2020-58-57-66.

4. **Титаренко В. В.** Формування цифрової компетентності при роботі з цифровими зображеннями під час професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Український психолого-педагогічний науковий збірник.* Львів, 2020. 20 (20). С.73-76.

5. **Титаренко В. В.** Розвиток навичок створення реклами у графічних редакторах під час підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology.* 2021. Is: 252 (May). IX (99). С. 48-51. DOI: https://doi.org/10.31174/SEND-PP2021-252IX99-11.

6. **Титаренко В. В.** Розвиток навичок створення реклами у графічних редакторах. *Role of Science and Education in Sustainable Development*. Вища технічна школа. Катовіце, 2022. С. 288-303. DOI:10.54264/M005.

7. Шевченко Л. С., **Титаренко В. В.** Формування фахової компетентності виконавців художньо-оформлювальних робіт у графічних редакторах. Modern Science - Moderní věda. Praha, 2022. № 4. С. 69-80.

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

8. **Титаренко В. В.** Формування фахової компетентності виконавців художньо-оформлювальних робіт при роботі у графічних редакторах. *Perspectives of world science and education* : матеріали XIII міжнар. наук.-практ. конф., м. Осака, 9-11 верес. Осака, 2020. С. 238-245.

9. **Титаренко В. В.** Розвиток естетичного смаку під час практичної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Сучасні педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 10 –11 лип. Київ, 2020. Ч. II. С. 35-38.

10. **Титаренко В. В.** Майстер-клас як форма організації професійного навчання майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Science, society, education: topical issues and development prospects* : матеріали VI міжнар. наук.-прак. конф., м. Харків, 10-12 трав. Харків, 2020. С. 642-648.

11. **Титаренко В. В.** Використання медіа засобів у практичній підготовці виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Розвиток Інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу ІТМ*плюс – 2020* : матеріали ІІІ міжнар. дист. наук.-метод. конф., м. Суми, квіт.- трав. Суми, 2020. С. 154-155

12. **Титаренко В. В.** Розвитку навичок роботи з аквареллю та оволодіння технікою виконання живопису у підготовці виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Science, innovations and education: problems and prospects* : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., м. Токіо, 8-10 груд. Токіо, 2021. С. 564-572.

13. **Титаренко В. В.** Розвиток навичок роботи з цифровими зображеннями під час професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Modern science: innovations and prospects* : матеріали ІІІ міжнар.наук.-практ. конф., м. Стокгольм, 5-7 груд. Стокгольм, 2021. С. 526-530.

14. **Титаренко В. В.** Розвиток навичок створення зовнішньої реклами у графічних редакторах при підготовці виконавців художньо-оформлювальних робіт. *The world of science and innovation* : матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф., м. Лондон, 10-12 лют. Лондон, 2021. С. 907-913.

15. **Титаренко В. В.** Розвиток навичок створення реклами з 3d-об’єктами у програмі Adobe Illustrator при підготовці виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Science and education: problems, prospects and innovations* : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., м. Кіото, 4-6 лют. Кіото, 2021. С. 969-977.

16. **Титаренко В. В.** Розвиток навичок створення реклами у графічних редакторах при підготовці виконавців художньооформлювальних робіт. *World*

science: problems, prospects and innovations : матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф., м. Торонто, 21-23 квіт. Торонто, 2021. С. 791-797.

17. **Титаренко В. В.** Розвиток навичок по створенню рекламної продукції у графічних редакторах. *Innovations and prospects of world science* : матеріали XIV міжнар. наук.-практ. конф. м. Ванкувер, 14-16 верс. Ванкувер, 2022. С. 204-211.

18. **Титаренко В. В.** Створення дизайнерських проектів у графічних редакторах. *Scientific research in the modern world* : матеріали I міжнар. наук.-практ. конф., м. Торонто, 9-11 листоп. Торонто, 2022. С. 503-510.

19. **Титаренко В. В.** Розвиток навичок дизайну реклами у графічних редакторах. *Progressive research in the modern world* : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., м. Бостон, 2-4 листоп. Бостон, 2022. С. 309-314.

20. **Титаренко В. В.** Формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти: метод. рекоменд. Вінниця : АКцентр, 2023. 185 с.

21. **Титаренко В. В.** Комп'ютерна графіка для художників-оформлювачів: навчальний посібник. Вінниця : АКцентр, 2023. 170 с.

22. **Титаренко В. В.** Графічний дизайн у художньо-оформлювальних роботах: навчальний посібник. Вінниця : АКцентр,», 2023. 130 с.

Опубліковані праці, котрі додатково відображають результати дослідження

23. **Титаренко В. В.** Майстер-клас − метод професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Теоретичні та практичні аспекти розвитку сучасної педагогіки та психології* : зб. тез наук. робіт сучасн. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 26–27 черв. 2020 р.). Львів, 2020. С. 80-84.

24. **Титаренко В. В.** Впровадження on-line технологій у дистанційному навчанні на уроках виробничого навчання. *Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи* : зб. статей і тез доп. VII

всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Кам'янське, 24-25 черв. 2020 р.). Кам'янське, 2020. С. 85-87.

25. **Титаренко В. В.** Упровадження дистанційного навчання у професійній підготовці художників-оформлювачів. *Наука та освіта в дослідженнях молодих учених* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. для студентів, аспірантів, докторантів, молод. учених (Харків, 14 трав. 2020 р). Харків, 2020. С. 344-346.

26. **Титаренко В. В.** Аналіз особливостей використання інформаційно-комунікаційних технологій та впровадження дистанційного навчання при підготовці майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Topical issues of the development of modern science* : матеріали X міжнар. наук.-практ. конф., м. Софія, 4-6 черв. Софія, 2020. С. 730-735.

27. **Титаренко В. В.** Розвиток навичок створення медіапродукції під час професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Dynamics of the development of world science* : матеріали X міжнар. наук.-практ. конф., м. Ванкувер, 10-12 черв. Ванкувер, 2020. С. 710-716.

28. **Титаренко В. В.** Розвиток навичок декоративного розпису під час професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт. *The world of science and innovation* : матеріали I міжнар. наук.-практ. конф., м. Лондон, 19-21 серп. Лондон, 2020. С. 434-440.

29. **Титаренко В. В.** Важливість набуття навичок роботи виконавців художньо-оформлювальних робіт у графічних редакторах. *Неформальна та інформальна освіта як ресурс розвитку особистості* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 22 трав. Київ, 2020. С. 90-94.

30. **Титаренко В. В.** Розвиток навичок створення рекламної медіапродукції у графічних редакторах під час підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Психологія та педагогіка сучасності: проблеми та стан розвитку науки і практики в Україні*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 21–22 серп. 2020 р.) Львів, 2020 р. С. 65-69.

31. **Титаренко В. В.** Розвиток навичок дизайну поліграфічної продукції у графічних редакторах при підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Fundamental and applied research in the modern world* : матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф., м. Бостон, 17-19 берез. Бостон, 2021. С.918-924.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ 3

ABSTRACT 7

ВСТУП 20

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКОНАВЦІВ ХУДОЖНЬО-ОФОРМЛЮВАЛЬНИХ РОБІТ 28

1.1. Стан професійної підготовки майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт 28

1.2. Аналіз закордонного досвіду професійної художньої освіти. 36

1.3. Критерії, показники та рівні сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти 51

Висновки до першого розділу 74

Список використаних джерел у першому розділі 77

РОЗДІЛ 2 ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКОНАВЦІВ ХУДОЖНЬО-ОФОРМЛЮВАЛЬНИХ РОБІТ 96

2.1. Модель підготовки майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт 96

2.2. Формування естетичного смаку та розвиток художньої творчості під час якісного виконання художніх робіт 106

2.3. Формування фахової компетентності засобами цифрових технологій116

2.4. Впровадження комп'ютерної графіки у підготовку майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт 129

Висновки до другого розділу 159

Список використаних джерел у другому розділі 162

РОЗДІЛ 3 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ВИКОНАННЯ ХУДОЖНЬО-ОФОРМЛЮВАЛЬНИХ РОБІТ 172
3.1. Організація і методика педагогічного експерименту 172
3.2. Аналіз результатів педагогічного експерименту 173
Висновки до третього розділу 190
Список використаних джерел у третьому розділі 201
ВИСНОВКИ 203
ДОДАТКИ 198

ВСТУП

Актуальність вибору теми дослідження. З інтеграцією в єдиний європейський освітній простір та переходу від принципу формування знань, умінь, навичок, «підготовки до життя» до формування компетентностей, система професійної (професійно-технічної) освіти України ставить за мету організувати освітній процес професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт, що адаптує випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) до сучасних вимог ринку праці та виробництва. З огляду на це, зростає необхідність у формуванні сучасних професійних компетентностей конкурентоспроможного фахівця.

В Законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014, зі змінами), «Про народні художні промисли» (2001, зі змінами), «Про професійно-технічну освіту» (1998 р., зі змінами), «Про професійний розвиток працівників» (2012, зі змінами) розкрито зміст щодо підготовки майбутніх фахівців художніх промислів і ремесел у ЗП(ПТ)О. Ця тенденція відображена в «Концепції розвитку освіти України на 2015-2025 роки» (2018), «Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року» (2019).

Підготовка майбутніх фахівців до професійної діяльності є об’єктом дослідження наукових праць багатьох науковців, зокрема питанню професійної підготовки приділяли у своїх роботах І. Зязюн, Р. Гуревич, А. Коломієць, В. Кремень, Н. Ничкало, Л. Лук’янова, В. Радкевич, С. Сисоєва та ін. Теорію й практику художньої освіти та питання розвитку загальної художньої освіти в Україні досліджували О. Аніщенко, В. Бойчук, Г. Васянович, Г. Гребенюк, М. Лещенко, Л. Масол, О. Олексюк, О. Отич, О. Семеног, Л. Сліпчишин, Г. Філіпчук, Р. Шмагало**.** У працях науковців підкреслюється, що якість підготовки майбутніх кваліфікованих робітників є одним із напрямів професійної художньої освіти.

Вивченням закордонного досвіду професійної підготовки кваліфікованих робітників художнього профілю займалися вітчизняні та закордонні науковці Н. Аль-Халаф, І. Кішко, О. Маєвська, В. Муромець, В. Рагозіна, В. Радкевич, К. Рейнінга, І. Савченко, Р. Талвік, А. Танцер та ін. Дослідження проблем упровадження цифрових технологій в освіту здійснювали В. Биков, Р. Гуревич, М. Кадемія, В. Кобися, А. Коломієць, С. Сисоєва, В. Осадчий, О. Спірін, В. Уманець, Л. Шевченко.

Здійснення професійної підготовки на основі компетентнісного підходу, основним напрямком якої для подальшої професійної діяльності кваліфікованого робітника, є формування фахової компетентності.

Актуальність цієї проблеми, полягає у формуванні компетентностей та організації якісної професійної підготовки кваліфікованих робітників за професією 5312 «Виконавець художньо-оформлювальних робіт» у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, що потребує наукового обґрунтування цілей, змісту та технологій професійного навчання, перегляду кваліфікаційних вимог державного стандарту.

Однак проблема формування фахової компетентності кваліфікованих робітників під час професійної підготовки досліджена недостатньо.

Аналіз науково-педагогічних і методичних робіт із зазначеної проблематики дозволив виділити об’єктивно наявні суперечності в системі професійної підготовки кваліфікованих робітників, основними з яких, на думку автора, є такі:

– між збільшенням потреби підприємців у професійно компетентних кваліфікованих робітниках з виконання художньо-оформлювальних робіт і недостатнім рівнем забезпечення у ЗП(ПТ)О відповідних для цього педагогічних умов;

– між зростанням інтенсифікації потреб художнього виробництва у фахівцях зі сформованим високим рівнем фахової компетентності і традиційними підходами до їх підготовки у ЗП(ПТ)О;

– між необхідністю викладання дисциплін професійної та практичної підготовки із застосуванням цифрових технологій задля формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт та недостатністю знань умінь та навичок щодо роботи з інформаційними джерелами та організації освітнього процесу в умовах онлайн навчання в ЗП(ПТ)О для досягнення цієї мети.

– між об'єктивною потребою здійснення професійної підготовки кваліфікованих робітників на засадах компетентнісного, індивідуального й диференційованого підходів, використання активних та інтерактивних технологій, та невідповідністю з наявним рівнем їхньої підготовки в традиційній системі професійної освіти;

Зазначені положення і обставини, виявлені суперечності актуалізують необхідність наукової розробки і обґрунтування перспективних напрямків удосконалення теорії і практики підготовки працівникиів з надання послуг у сфері мистецтва.

Враховуючи актуальність і доцільність підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт та недостатню теоретичну розробку зазначеної проблеми, нами обрано тему дисертаційного дослідження: *«Формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами. Дисертаційна робота виконувалась відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедри інноваційних інформаційних технологій в освіті «Інноваційні педагогічні технології навчання в умовах інформатизації освіти в Україні та за кордоном» (протокол № 8 від 23 грудня 2020 р.).

Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 5 від 20. 11. 2019 р.) і узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології НАПН України (протокол № 3 від 30. 06. 2020 р.).

Мета дослідження полягає у визначенні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у ЗП(ПТ)О.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких основних **завдань** дослідження:

1. З'ясувати стан розробленості проблеми формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

2. Розробити компоненти, критерії, показники та визначити рівні фахової компетентності.

3. Визначити та теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти і розробити модель підготовки майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт.

4. Експериментально перевірити ефективність реалізації педагогічних умов і розробленої моделі формування фахової компетентності кваліфікованих робітників. Розробити та впровадити методичні рекомендації щодо формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у ЗП(ПТ)О.

Об'єкт дослідження: професійна підготовка кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у ЗП(ПТ)О.

Предмет дослідження: педагогічні умови формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у ЗП(ПТ)О.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що ефективність навчання виконавців художньо-оформлювальних робіт підвищиться, якщо забезпечити реалізацію таких педагогічних умов:

− формування естетичного смаку та розвиток художньої творчості під час якісного виконання художніх робіт;

− формування фахової компетентності засобами цифрових технологій;

− впровадження комп'ютерної графіки у підготовку майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт.

Для досягнення мети дослідження, розв'язання його завдань і перевірки гіпотези використано комплекс **методів дослідження:**

− *теоретичні:* аналіз, синтез, узагальнення – з метою вивчення педагогічної літератури для з'ясування стану та рівня досліджуваної проблеми, періодичних фахових видань, наукових праць, матеріалів науково-практичних конференцій; порівняння – для визначення напрямів наукового пошуку та обґрунтування понять, категорій, порівняння підходів дослідників щодо проблеми дослідження; моделювання – для розробки моделі підготовки й формування фахової компетентності кваліфікованих робітників;

− *емпіричні:* бесіди з майстрами виробничого навчання, викладачами, учнями, опитування, анкетування, спостереження за учасниками освітнього процесу з метою вивчення педагогічних умов професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт, педагогічний експеримент для отримання даних щодо результатів сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт;

− *математичної статистики:* методи обробки даних експерименту дослідження (програми СПСС (статистичний пакет для соціальних наук) SPSS (Statistical Package for Social Science)) задля порівняння та перевірки результатів експериментальних і контрольних груп учасників впровадженої системи професійної підготовки.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, Вищому художньому професійно-технічному училищі № 5 м. Вінниці, Кам'янець-Подільському державному навчальному закладі «Подільський центр професійно-технічної освіти», Державному навчальному закладі «Вище професійне училище № 7 м. Вінниці»,

Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут».

Наукова новизна й теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що *вперше:*

–*визначено* й теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт та експериментально перевірено їх ефективність; *розроблено* й теоретично обґрунтовано модель формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у процесі професійної підготовки; *обґрунтовано* й охарактеризовано структурні компоненти фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний);

–*визначено* критерії оцінки кожного зі структурних компонентів (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний) та три рівні (низький, середній і високий) сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт;

–*уточнено* зміст поняття «фахова компетентність кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт»;

–*удосконалено* зміст, форми, методи й засоби професійної підготовки здобувачів освіти;

–*подальшого розвитку набули* шляхи ефективного формування фахової компетентності учнів в освітньому середовищі закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Практичне значення результатів дослідження полягає у: визначенні діагностичного інструментарію, що уможливлює здійснення моніторингу формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти; розробці та впровадженні в освітній процес закладів професійної освіти методичного

забезпечення педагогічних умов формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт; розробленні та впровадженні навчально-методичних матеріалів для проведення занять з графічного дизайну із створення власних дизайнерських проектів та методичних рекомендацій щодо формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у ЗП(ПТ)О.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 06/23-1 від 27.11.2022 р.), Вищого художнього професійно-технічного училища № 5 м. Вінниці (довідка № 45 від 27.01.2023 р.); Кам'янець-Подільського державного навчального закладу «Подільський центр професійно-технічної освіти» (довідка № 01-22/664 від 23.11.2022 р.); Державного навчального закладу «Вище професійне училище № 7 м. Вінниці» (довідка № 50 від 25.01.2023 р.); Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (довідка № 66-06-301/60 від 22.12.2022 р.).

Особистий внесок здобувача у статті, написаній у співавторстві з Л. Шевченко, полягає у визначенні необхідності набуття практичних навичок роботи у графічних редакторах, що сприяє формуванню фахової компетентності і оволодіння навичками роботи з цифровими технологіями.

Апробація матеріалів дисертаційного дослідження. Практичні результати та положення дисертації було представлено та обговорено на науково-практичних конференціях:

– міжнародних: Неформальна та інформальна освіта як ресурс розвитку особистості (Київ, 2020), Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу «ІТМ*плюс 2020» (Суми, 2020), Science, society, education: topical issues and development prospects (Харків, 2020), «Сучасні педагогіка та психологія:

перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень (Київ, 2020), Теоретичні та практичні аспекти розвитку сучасної психології та педагогіки (Львів, 2020), Психологія та педагогіка сучасності: проблеми та стан розвитку науки і практики в Україні (Львів, 2020), Topical issues of the development of modern science (София, 2020), Dynamics Of the development of world science (Ванкувер, 2020), The world of science and innovation (Лондон, 2020), Perspectives of world science and education (Осака, 2020), Science and education: problems, prospects and innovations (Кіото, 2021), The world of science and innovation (Лондон, 2021), Fundamental and applied research in the modern world (Бостон, 2021), World science: problems, prospects and innovations (Торонто, 2021), Pedagogy and Psychology in an Era of Increasing Flow of Information – 2021 (Будапешт, 2021), International scientific innovations in human life (Манчестер, 2021), «Modern science: innovations and prospects» (Стокгольм, 2021), «Science, innovations and education: problems and prospects» (Токіо 2021), «Modern directions of scientific research development» (Чикаго, 2021), «Role of Science and Education in Sustainable Development» (м. Катовіце, 2022), «Innovations and prospects of world science» (Ванкувер, 2022), «Progressive research in the modern world» (Бостон, 2022), «Scientific research in the modern world» (Торонто, 2022).

– всеукраїнських: Наука та освіта вдослідженнях молодих учених (Харків, 2020), Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи (Кам'янське, 2020).

Публікації. Основні результати дослідження відображені в 31 публікації (30 одноосібних) з них: чотири статті в наукових фахових виданнях України; дві статті у закордонних фахових періодичних виданнях; 21 стаття у збірниках всеукраїнських та міжнародних наукових, науково-практичних конференцій; одні методичні рекомендації, два навчальні посібника.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків та

списку використаних джерел до кожного розділу, висновків, додатків. Повний обсяг дисертації 335 сторінки. Основний зміст дисертації викладено на 162 сторінках. Робота містить 18 таблиць і 4 рисунка на 10 сторінках, додатків на 136 сторінках. Список використаних джерел включає 213 найменувань, з них 13 іноземними мовами.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКОНАВЦІВ ХУДОЖНЬО-ОФОРМЛЮВАЛЬНИХ РОБІТ

1.1. Стан професійної підготовки майбутніх виконавців художньо оформлювальних робіт

Нині в Україні відбуваються економічні зміни, що безпосередньо впливають на сферу культури та галузь мистецької освіти, яка має свої традиції. Однак мистецька галузь потребує в умовах ринкової економіки оновлення та нових підходів до формування конкурентоспроможного фахівця, здатного вирішувати різні завдання культурно-мистецького напрямку згідно з потребами виробництва і вимогами роботодавців.

Важливою у контексті нашого дослідження є думка О. Загіки [1, с. 97], яка зазначає, що глобальні світові виклики, «зростання потреб особистості, гуманізація та демократизація суспільних відносин, інтелектуалізація праці, швидка зміна техніки і технологій висунули на передній план проблему оновлення змісту професійної освіти». Вважаємо, що продуктивна зайнятість є ключовим принципом формування державної політики вгалузі професійного навчання і механізму забезпечення виробництва кваліфікованими кадрами.

Незалежно від оволодіння будь-якою конкретною професією, сучасний робітник, працюючи на підприємствах різних форм власності, вступає в певні соціально-економічні, виробничі відносини. Діловитість, підприємливість, уміння самостійно приймати рішення, творчо підходити до вирішення виробничих завдань, ефективно працювати в команді на кінцевий результат, чесно і сумлінно ставитись до своєї праці – це риси, які необхідні для того, щоб компетентно діяти в сучасних умовах господарювання і бути конкурентоздатними на ринку праці [2, с.120].

Реформування культури спрямовано на відновлення взаємозв'язків між професійною сферою галузі культури та мистецтва й культурно-мистецькою освітою, на встановлення нових вимог до рівня освіти та компетентностей майбутніх працівників культурно-мистецької галузі. У процесі відновлення зв'язків культурно-мистецької освіти з професійною діяльністю на виробництві відбувається оновлення переліку та змісту професійних кваліфікацій та модернізація кваліфікаційних характеристик професій культурного та мистецького напрямку, приведення їх у відповідність до сучасних вимог і рівнів освіти. Головним у професійній мистецькій освіті є принцип підвищеної ролі виробничої практики.

У навчальних закладах професійної мистецької освіти створюються умови для самоосвіти, удосконалення умінь і навичок упродовж усієї професійної діяльності. Проблемам професійної підготовки кваліфікованих робітників приділяють увагу як українські фахівці, так і спеціалісти професійної освіти всього світу. Вони постійно підтверджують важливість її вивчення і вважають за необхідне наближення національних стандартів професійної освіти до міжнародних.

У наукових працях науковців розкрито напрямки підвищення якості, розвитку, популяризації мистецької освіти, заходи відродження традиційного народного мистецтва та народних художніх промислів в Україні.

Професійна підготовка кваліфікованих робітників досліджується різними вченими. Проблема підготовки робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) знайшла своє відображення в роботах С. Алєксєєвої [3], О. Аніщенко [4], Т. Докучина [5], Н. Котляревської [6], Н. Кулалаєва [7], Є. Кулик [8], Н. Ничкало [9], В. Радкевич [10], Л. Сушенцевої [11], та ін. В країнах світу є різні форми та методи організації професійного навчання на виробництві, проте їх об'єднує потреба у новому типі кваліфікованого робітника, здатного працювати на сучасному виробництві в умовах інформаційно-технологічного розвитку в XXI столітті. Як зазначено в Законі України «Про професійну (професійно-технічну)

освіту» (2019) ст. 3 «Професійно-технічне навчання – складова професійно-технічної освіти. Професійне (професійно-технічне) навчання передбачає формування і розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності, перспектив її кар'єрного зростання впродовж життя» [12].

Для оволодіння професією майбутні кваліфіковані робітники проходять виробниче навчання та виробничу практику на виробництві. У ст. 25 визначено: «Професійно-практична підготовка проводиться у навчальних майстернях, на полігонах, на тренажерах, автодромах, трактородромах, у навчально-виробничих підрозділах, навчальних господарствах, а також на робочих місцях на виробництві чи в сфері послуг у таких формах: урок виробничого навчання в навчальному закладі; урок виробничого навчання на виробництві чи в сфері послуг; виробнича практика на робочих місцях на виробництві чи в сфері послуг; переддипломна (передвипускна) практика на виробництві чи в сфері послуг; інші форми професійної практичної підготовки» [12].

Динамічний розвиток у технологічному напрямку і розвиток нових видів послуг актуалізує необхідність зміни навичок, якими повинні володіти кваліфіковані робітники. Аналіз вимог допрофесійних навичок свідчить, що більшість змін будуть стосуватися професій, які потребуватимуть високої кваліфікації. З цією метою був прийнятий Закон України «Про професійний розвиток працівників» [13], у якому визначено основні напрямки діяльності роботодавців щодо професійного розвитку працівників.

Для виконання завдань щодо покращення якості освіти кваліфікованих робітників розпочата розробка та впровадження сучасних державних стандартів професійної (професійно-технічної) освіти нового покоління на професії, що мають попит на сучасному ринку праці. Відповідно до Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (2019) ст. 32 «Державні освітні стандарти з конкретних професій розробляються на основі

державного стандарту професійно-технічної освіти і затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти...» [12].

В Законах України «Про освіту» (2017) [14], «Про вищу освіту» (2014) [15], «Про народні художні промисли» (2001) [16], «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (2019) [12], а також у Національній доктрині розвитку освіти (2002) [17] розкрито зміст підготовки майбутніх фахівців художніх промислів і ремесел у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) художнього профілю. Ця тенденція відображена в Концепції розвитку освіти України на 2015-2025 роки [18], Концепції реалізації державної політики у сфері професійної освіти «Сучасна професійна освіта» на період до 2027 року (2019) [19].

Згідно з Законом України «Про освіту» (2017) ст. 21 «Мистецька освіта передбачає здобуття спеціальних здібностей, естетичного досвіду і ціннісних орієнтацій у процесі активної мистецької діяльності, набуття особою комплексу професійних, у тому числі виконавських, компетентностей та спрямована на професійну художньо-творчу самореалізацію особистості і отримання кваліфікацій у різних видах мистецтва» [14].

Навчальні заклади надають можливості одержати кваліфікації, оволодіти професією на базі неповної та повної середньої повної освіти. Стаття 8 Закону України «Про освіту» (2017) визначає види здобуття освіти: «Формальна освіта – це освіта, яка здобувається за освітніми програмами відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузей знань, спеціальностей (професій) і передбачає досягнення здобувачами освіти визначених стандартами освіти результатів навчання відповідного рівня освіти та здобуття кваліфікацій, що визнаються державою. Неформальна освіта – це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Інформальна освіта

(самоосвіта) – це освіта, що передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям» [14].

Є. Нищук зазначає, що «Реформа освіти дала нам законодавчі норми для мистецької освіти, а розроблення стандартів вищої освіти в галузі культури і мистецтва мають відновити якість культурно-мистецької освіти та наблизити її результати до вимог ринку праці, забезпечувати не тільки саморозвиток кожного її здобувача, а й формувати необхідні компетентності» [20]. Для здобувача художньої освіти є важливим естетичне виховання. Відповідно до Рамкової програми ЄС щодо оновлених ключових компетентностей однією з них є «Культурна обізнаність та самовираження − це розуміння і повага до того, як ідеї і сенси у різних культурах творчо виражаються і передаються через різні галузі мистецтва і форми культури» [21]. Ця компетентність «передбачає знання місцевих, національних, європейських та світових культур, зокрема мов, спадщини, традицій, культурних продуктів. Включає розуміння різних способів передачі ідей між творцем, учасником та аудиторією в письмових, друкованих та цифрових текстах, театральних виставах, фільмах, танцях, іграх, мистецтві, дизайні, музиці, ритуалах та архітектурі, а також у гібридних формах» [21].

На думку М. Блохма (M. Blohm) концепція естетичних досліджень Хельги Кемпф-Янсен, вказує на те, як в даний час можна зрозуміти освіту в галузі образотворчого мистецтва в культурній освіті. Її концепція поєднує в собі повсякденний досвід з посиланнями на науку і мистецтво, особливо сучасне мистецтво.

Підхід Кемпф-Янсен висуває на перший план проблему галузі образотворчого мистецтва в культурній освіті і вказує можливості, які проникають в інші сфери культурної освіти. «Культурну освіту слід розуміти як самоосвіту з точки зору образотворчого мистецтва, яке відкриває нові погляди на світ речей, способи мислення і уявлення світу, який нас оточує».

Також науковець визначає: «Крім майстерності і технічних навичок у таких галузях образотворчого мистецтва, як живопис, графіка, інсталяція, перформанс і т. п., можна говорити про художні правила і стратегії, які можна застосувати в рамках образотворчого мистецтва в освітньому контексті для отримання досвіду. У той же час, це завжди особистий досвід і контекстуальний досвід. Таким чином, професіоналізація освіти в області візуальних мистецтв для культурної освіти завжди буде поєднувати в собі обидва аспекти: досвід динамічного художнього вираження і самосвідомості, а також здатність планувати, реалізовувати і відображати художні проекти в контексті їх інституціональної участі. Інституційна участь включає не тільки музеї та галереї, а й усі ті області, які виходять за рамки чисто приватної сфери» (М. Блохм (M. Blohm) [22]).

У закладах професійної (професійно-технічної) освіти, коледжах, інститутах, академіях здійснюється підготовка з різних видів образотворчого мистецтва (живопис, графіка, скульптура), дизайну, декоративного мистецтва, архітектури, реставрації творів мистецтва, мистецтвознавства та арт-менеджменту, театрально-декораційного мистецтва (Л. Масол [23, с. 61]).

Найбільш відомими осередками художньої освіти на території Україні є Львівське вище професійне художнє училище та Одеське художнє училище ім. М. Б. Грекова, в яких готують за професіями: 7324 Живописець, 7135 Вітражник, 7331 Флорист, 4190 Монтажник експозиції та художньо-оформлювальних робіт, 7324 Інкрустатор та за напрямками підготовки: народна художня творчість, художня фотографія, реставратор декоративно-художніх виробів, художник розпису по дереву.

Абітурієнти можуть здобути художню освіту і в інших містах України: Хмельницькому, Олександрії, Запоріжжі, Харкові, Чернівцях, Мелітополі, Івано-Франковську, Дубні, Кам'янець-Подільському, Чернігові, Вінниці за професіями художнього профілю: 7133 Реставратор декоративних штукатурок і ліпних виробів, 7142 Реставратор декоративно-художнього фарбування, 5312 Виконавець художньо-оформлювальних робіт, 5312 Декоратор вітрин, 5312

Оформлювач вітрин, приміщень та будівель. Професійна підготовка майбутніх фахівців здійснюється на основі примноження культурних традицій. На сучасному етапі розвитку освіти акцент робиться на вихованні особистості, здатної спрямувати свою життєдіяльність у напрямку гуманістичного розвитку суспільства й саморозвитку на основі засвоєння національних і загальнолюдських цінностей.

Орієнтуючись на гармонізацію інтересів особистості та суспільства у професійній мистецькій освіті Л. Масол [23, с. 43] виокремлює такі пріоритетні завдання: активізація творчого потенціалу студентів, розвиток критичного мислення, мобільності через освоєння різних видів художньої діяльності, що дозволить майбутньому фахівцю перекваліфіковуватися на суміжні професії відповідно до потреб культурної практики. Соціальна активність і професійна відкритість як важливі постулати мистецької освіти в Україні забезпечуються зв'язком навчання та практики, що є наріжним каменем діяльності мистецьких навчальних закладів.

О. Ільєнко доходить висновку, що суть особистісного підходу, яка сформульована дослідницею, полягає в тому, що навчання – це «суб'єктно орієнтована організація й управління педагогом навчальною діяльністю учня при вирішенні ним спеціально організованих навчальних завдань різної складності й проблематики. Ці завдання розвивають не тільки предметну та комунікативну компетентність учня, а і його самого як особистість» (О. Ільєнко [24, с. 148]).

М. Масол у своєму дослідженні вказує, що «освітній процес у мистецьких навчальних закладах заснований на принципах: особистісного підходу, корелятивних зв'язків між різними спеціальностями, наставництва, значної ролі творчої, зокрема соціокультурної практики» (Л. Масол [23, с. 44]).

У ЗП(ПТ)О художнього напрямку здійснюється підготовка фахівців під керівництвом досвідчених викладачів-наставників, оскільки необхідністю є набуття продуктивного досвіду в галузі мистецтва у процесі постійного

експериментального пошуку. Продуктивний досвід здобувається у культурний сфері традицій, звичаїв та культури: музика, література, живопис тощо».

Мистецтво є джерелом набуття досвіду впродовж життя, тому М. Блохм (M. Blohm) погоджується з думкою К. Хайль (C. Heil) про те, що «мистецтво є одним з декількох напрямків укультурній освіті. Скрізь, де мистецтво, творчість і повсякденне життя стикаються продуктивно і пов'язані один з одним, відкриваються нові простори сприйняття і знання. Галузі мистецтва, творчості та повсякденного життя продуктивні в своєму розмаїтті. В цьому і полягає продуктивний момент образотворчого мистецтва в рамках культурної освіти» (М. Блохм (M. Blohm) [22]).

Розвиток художньої освіти у ЗП(ПТ)О передбачає оволодіння професією, під час якої відбувається розвиток творчої особистості фахівця, його самореалізація в культурному середовищі. Для освіти важливим постає організація освітнього простору професійної художньої підготовки фахівців, що гармонійно поєднує народне і сучасне декоративно-прикладне мистецтво.

Зростання інтересу до народного мистецтва, відродження ремесел, традицій та проводення численних виставок та фестивалів народної творчості сприяють організації курсів з питань народного мистецтва і народознавства, відкриттю нових факультетів і відділень у навчальних закладах.

Отож, проаналізоване освітнє законодавство України, що створює правову основу для професійної підготовки фахівців у галузі мистецтва. Розглянуто концепції та підходи щодо образотворчого мистецтва та культурної освіти, можливі форми здобуття художньої освіти в навчальних закладах України. Для подальшого розвитку освіти у сучасних умовах інноваційного розвитку України, на нашу думку, доцільно вивчати та впроваджувати досвід провідних країн світу.

Розвиток творчої особистості, оволодіння сучасними професійними та ключовими компетентностями є важливим для української системи освіти. Сьогодні Україна потребує співпраці з бізнесом та залучення партнерів,

підриємств для організації освітнього процесу. Освіта має бути спрямована на розвиток та формування світоглядних орієнтацій, народних традицій, потреби духовного самовдосконалення, творчій самореалізації під час підготовки кваліфікованих робітників.

1.2 Аналіз закордонного досвіду професійної художньої освіти

Світовий досвід в сфері професійної художньої освіти є неодноманітним та різнобічним. Розвиток та функціонування закордонної професійної художньої освіти, підходи і напрямки професійної освіти продемонстровано на прикладі країн Західної Європи (Австрія, Німеччина, Нідерланди); країни Північної Європи (Данія); Центральної і Східної Європи (Естонія) та країн Сходу (Японія).

У роботах науковців особлива увага приділяється проблемі розвитку систем професійної освіти і навчання. Характеризуються сучасні програми та напрямки підготовки кваліфікованих робітників різних країн світу.

Вивченням закордонного досвіду професійної підготовки кваліфікованих робітників художнього профілю займалися вітчизняні та закордонні науковці Н. Аль-Халаф [25], І. Кішко [26], О. Маєвська [27] Л. Масол [23], В. Муромець [23] В. Рагозіна [23], В. Радкевич [28], К. Рейнінга [29], І. Савченко [30], Р. Талвік [31], А. Танцер [32], та ін.

Досвід країн світу у професійній художньій освіті підкреслює роль підприємців та роботодавців у освітньому процесі, важливість підготовки кваліфікованих робітників, які відповідають вимогам виробництва та ринку праці. Для освітнього процесу України необхідним є використання закордонного досвіду щодо запровадження дуальної системи та її елементів, залучення представників підприємств та організацій до розробки навчальних програм й кваліфікаційних вимог, що підвищить якість підгоовки кваліфікованих робітників, які будуть конкурентоспроможними на ринку праці.

У дослідженнях Н. Аль-Халаф, І. Кішко, Р. Талвік, А. Танцера, К. Рейнінгі обгрунтовується досвід впровадження програм навчання «Культури кураторів» та «Дуальна Академія», розкрито функціонування дуальної системи освіти.

Серед різноманіття форм та систем професійного навчання у Німеччині найпоширенішою є дуальна система.

Термін «Дуальна система» (від лат. dualis подвійний) був введений у педагогічну термінологію в середині 60 років минулого століття в Німеччині, як нова, більш гнучка форма організації професійного навчання (І. Савченко [30]).

І. Савченко погоджується з думкою Г. Баумана про те, що «дуальність як методологічна характеристика професійної освіти передбачає узгоджену взаємодію освітньої та виробничої сфери з підготовки спеціалістів певного профілю в рамках організаційного відмінних форм навчання» (І. Савченко [30]).

І. Савченко вказує, що «кожне 5 підприємство Німеччини займається навчанням на виробництві. 2/3 учнів проходять навчання на середніх і великих підприємствах. У результаті 2 учні з 3, які навчались на підприємстві залишаються працювати на ньому» (І. Савченко [30]).

У Німеччині нормативно-правову основу професійного навчання на робочому місці в промисловості і ремісничому виробництві визначено в «Законі про професійне навчання» та «Законі про ремесла». Основою для проведення професійного навчання за дуальною системою є укладання тристороннього договору організації та проведення професійне навчання (підприємство-учень-профшкола). Особливістю такої форми навчання є те, що 70-80% професійної підготовки проходить на виробництві.

Цікавою є думка І. Савченко про те, що «роботодавець сплачує компенсацію інструкторам, які відволікаються від основної роботи і займаються наставництвом. Учень, який проходить навчання на підприємстві отримує винагороду (зарплата учня в середньому становить 80% від зарплати

кваліфікованого співробітника). Після здачі іспитів випускник отримує 3 свідоцтва: профшколи, підприємства і державно визнане свідоцтво з професії від торгово-промислових і ремісничих палат, які контролюють виробниче навчання учнів на підприємстві» (І. Савченко [30]).

В дуальній системі Німеччини особливе місце належить мистецькій освіті. Найвідомішим навчальним закладом художньої освіти є Дрезденська академія образотворчих мистецтв [URL: www.hfbk-dresden.de] – один з найстаріших навчальних закладів у Дрездені. Освіту за художніми напрямками можна отримати у академіях та університетах Берліна, Мюнхена, Штутгарта, Касселя, Кайзерслаутерна, Лейпцига, Пфорцхайма, Карлсруе, Франкфурта, Нюрнберга, Дюссельдорфа, Гамбурга, Ерфурта, Веймара, Висбадена, Галле.

Одним з напрямків мистецької освіти у Німеччині є навчальна програма, що впроваджена у спеціально розроблених курсах, таких як заочна магістерська програма «Культури кураторів» в Академії візуальних мистецтв у Лейпцигу (HGB) [URL: http://www.hgb-leipzig.de/], за програмою передбачається вивчення методології та реалізації кураторських проектів та аналіз виставкових концепцій. Дипломний курс Hochschule für Gestaltung у Карлсруе (HfG) [URL: www.hfg-karlsruhe.de] називається «Ausstellungsdesign». Кураторство також може вивчатися у Франкфурті-на-Майні: «Кураторство та критика». Кураторські студії є частиною магістерських програм Державного університету образотворчих мистецтв.

Всі курси навчальної роботи працюють міждисциплінарно і намагаються перенести значну частину програми на практику. «Очікується, що куратори розпізнають та аналізують мистецько та культурно актуальні теми, а потім переводять їх у різні формати, щоб аудиторія могла брати участь у дискурсі» зазначає Ф. Норі, директор Франкфуртерського союзу художників, яка ставить вимоги для випускників. Студенти повинні навчитися володіти різними формами оповіді та формами презентації в музеї сучасного мистецтва, в музеї Стейделя, в історичному музеї, в музеї світового мистецтва на основі

певних виставок. На думку С. Герей «Кожна виставка має свій спосіб аргументації. Студентів слід навчити, що вони можуть розвивати різні форми аргументації у виставковому контексті або працювати спільно з художниками». Випускники працюватимуть в музеях, галереях та мистецьких асоціаціях: кураторами, колекціонерами, дизайнерами виставок. Погоджуємося з думкою Н. Аль-Халаф про те, що «Нещодавно мистецьку освіту розуміли насамперед, як практичне вивчення образотворчого мистецтва чи теоретичне вивчення історії мистецтва та наук про мистецтво, минули часи і на сьогодні до навчальних програм приєдналися нові предмети аудіо-медійної галузі». (Н. Аль-Халаф [25]).

Цікавою є організація освітнього процесу у Австрії. А. Танцер у статті «Дуальна Академія: Новий спосіб стати кваліфікованим працівником» розкриває суть освітньої програми «Дуальна Академія» у Відні, яка дає можливість випускникам середньої школи пройти швидку, індивідуальну підготовку кваліфікованих робітників.

Дефіцит кваліфікованих робітників є постійною темою економіки, одним із засобів зменшення дефіциту робітників є впровадження у освітній процес програми «Дуальна Академія» (А. Танцер [32]).

Концепція була запроваджена у Верхній Австрії. Термін навчання залежно від професії триває від 1,5 до 2,5 років. Програма навчання складається з трьох напрямків. Вона включає в себе практичну підготовку на підприємстві-партнері (70%), теоретичні фахові знання (20%), оволодіння майбутніми компетенціями (10%) у трьох сферах інновацій / цифрових технологій, соціальної та самостійної компетенцій, а також міжнародної компетенції. Теоретична підготовка здійснюється у центрах компетентності відкритих при професійно-технічних навчальних закладах, майбутні компетенції здобуваються як на підприємстві, так і через освітніх партнерів. Частиною концепції є також обов’язкове перебування за кордоном та практично орієнтований проект майбутнього, в якому учасники супроводжуються професійними наставниками. На думку керівника програми

Є. Шупфер, випускники також повинні володіти навичками середнього менеджменту та планування діяльності підприємства [33].

Погоджуємося з думкою І. Кішко, який зазначає, що «світ праці знаходиться в перехідному періоді. Запровадження цифрових технологій та глобалізація ставлять все більш високі вимоги до професійного життя. Для випускників шкіл програма «Дуальна Академія» може бути цікавим новим варіантом навчання, компанії, які пропонують цей шлях навчання, повинні пропонувати молодим людям можливість розвиватися далі. «Я думаю, що молоді люди обирають роботу не лише через свою зарплату, а й через перспективи, які вони отримують» наголошує Е. Візінгер, керівник фірми «Welser» (І. Кішко [26]).

«Ми бачимо програму «Дуальна Академія» як привабливу альтернативу університету та професійній школі. Шкільна освіта, яку здобуває випускник, поєднана з надійною професійною підготовкою та майбутніми компетенціями, – яка точно відповідає потребам економіки та пропонує випускникам найкращі кар'єрні можливості» − зазначив Вальтер Рук, президент Віденської економічної палати, який реалізував програму навчання спільно з управлінням освіти Відня [33].

Австрійські університети мають величезне різноманіття як за розмірами, так і за структурою. Їх освітні пропозиції відображають цю різноманітність. Навчальні програми в традиційних загальноосвітніх університетах у Відні, Граці, Інсбруку, Клагенфурті, Лінці та Зальцбурзі охоплюють широкий спектр навчальних предметів. Будь то музика, драматичне мистецтво, образотворче чи прикладне мистецтво, австрійські університети мистецтв надають ідеальний простір, щоб скористатися захоплюючою взаємодією мистецтва та науки та здобути вишукану освіту.

Віденська академія образотворчих мистецтв [URL: www.akbild.ac.at] – це державний університет, який має понад 1400 студентів та більше 200 факультетів, що пропонує можливості для навчання, мистецьких та наукових досліджень. Практика студії врівноважується великою різноманітністю

курсових пропозицій з теорії мистецтва та історії. У закладі працюють видатні художники та науковці, викладання яких базується на їхній художній практиці та дослідницькому досвіді. Окрім того, що є навчальним закладом, в академії розміщені дві всесвітньо відомі колекції мистецтв, картинна галерея та колекція гравюр та малюнків.

Віденський університет прикладних мистецтв [URL: http://www.dieangewandte.at] є місцем для вільного художнього та академічного самовираження та як лабораторію мистецьких поглядів, що розкриває творчий потенціал. Широкий спектр художніх дисциплін, доповнений великою кількістю наукових предметів. Дослідження не обмежуються лише передачею художніх прийомів та навичок. Увага акцентується на розвиток індивідуальної художньої творчості та роздуми над своєю роботою на основі теорій та концепцій, що є нашим головним пріоритетом.

Університет мистецтв та промислового дизайну в Лінці [URL: http://www.ufg.ac.at] розпочав свою роботу, як художня школа, що була заснована в 1947 році, статус академії присвоєно у 1973 році і нарешті повноцінним університетом став у 1998. З 2004 р. університет визначається як «корпорація» та користується широкою автономією. На сьогодні в Лінцському університеті навчається понад 1200 студентів. Його різносторонній і різноманітний спектр навчальних програм гармонійно поєднує вільну художню творчість, науку та прикладний дизайн [34].

Ще одною можливістю для молоді отримати вищу художню освіту є навчання у Віденській художній школі.

Віденська художня школа [URL: www.kunstschule.wien] – єдина школа в Австрії, яка пропонує курси образотворчого та прикладного мистецтва, які можна відвідувати без складання попереднього вступного іспиту. Навчання триває три роки і включає достатньо часу для експериментів, спілкування та систематичного засвоєння прийомів, методів та засобів масової інформації. Завдяки залученню важливих мистецьких та культурних установ. Віденська

школа мистецтв є яскравим та комунікативним навчальним закладом мистецтва на віденській художній сцені.

Хоча Віденська художня школа є приватною школою, її визнає держава. Так, студенти, які закінчують освіту, здобувають кваліфікацію з образотворчого та прикладного мистецтва. Цей фаховий рівень кваліфікує студентів для роботи на високому рівні в секторі мистецтв на міжнародному рівні [35].

Студенти, які навчаються у Віденській академії образотворчих мистецтв, Віденському університеті прикладних мистецтв, Університеті мистецтв та промислового дизайну в Лінці та Віденській художній школі отримують підготовку за напрямками: архітектура, образотворче мистецтво, консервація та реставрація, мистецтво і наука, дизайн, сценічне мистецтво, художня освіта, художня майстерність, медіа мистецтва, простір та дизайнерські стратегії та програми післядипломної освіти.

Цікавим для нашого дослідження є досвід організації освітнього процесу Нідерландів.

Розвиток професійної освіти Нідерландів регулюється положеннями Закону «Про професійну освіту та освіту дорослих» (Vocational Adult education Act, 1996). Управління професійною освітою здійснюється на національному та регіональному рівнях із залученням спеціальних партнерів. На національному рівні Уряд Нідерландів створює законодавчі та нормативні акти, розробляє загальну структуру освіти. На регіональному рівні провайдери професійної освіти та соціальні партнери об’єднуються в Організацію співпраці з бізнесом. Їхня діяльність спрямовується на розроблення кваліфікацій, здійснення акредитації підприємств, що надають послуги з професійного навчання на виробництві (В. Радкевич [28, с. 79-80]).

Для продовження навчання у академіях та університетах учні середньої школи повинні пройти курс доуніверситетської освіти, тривалістю 6 років. Курс можна розділити на два етапи: перша частина навчального курсу

називається базовою освітою. Це займає перші 3 роки. 4-5-6 роки належать до другого етапу, що є підготовчою науковою освітою.

В системі освіти Нідерландів велике значення приділяється художній освіті, яка є обов'язковою для всіх учнів початкової школи, що визначається законодавством Нідерландів. Міністерство освіти, культури та науки несе відповідальність за встановлення цілей культурних та творчих аспектів формальної освіти. Школи можуть обирати наступні предмети мистецтва: образотворче мистецтво, музику, драму, хореографію, медіа-мистецтво, ремесла.

Завдяки художній освіті діти вчаться висловлювати свою думку: вони спостерігають картини та скульптури, слухають музику, насолоджуються мовою та рухом. Мистецька освіта також спонукає їх цінувати культурні та художні твори у навколишньому світі. Крім того, вони вчаться виражати себе, використовуючи засоби, пов'язані з мистецтвом: вчаться досліджувати можливості різних матеріалів та різні засоби виразності такі, як колір, форма, простір, фактура та композиція; вони роблять малюнки та тривимірні роботи (Кірстен Рейнінга [29]).

На прикінці навчання в початковій школі відбувається тестування, яке визначає тип майбутньої середньої школи. Повна середня освіта в Нідерландах здобувається у віці 12-18 років.

Нідерланди вважаються новаторами як в організації вищої, так і в організації середньої освіти. Саме в шкільній освіті в Нідерландах вперше поміж неангломовних країн почали пропонувати англомовні програми не лише для студентів, а й для учнів шкіл. В школах цієї країни можна навчатися за програмами різних країн, насамперед США та Великої Британії.

Вибір типу середньої школи залежить від результатів тестів в початковій школі та рекомендацій вчителів. Існує кілька видів середніх шкіл: школа загальної середньої освіти, школа технічної середньої освіти, школа доуніверситетської освіти [36].

Випускники, які завершили курс доуніверситетської освіти, та бажають отримати освіту з художнього профілю мають можливість вступу у вищі навчальні заклади Амстердама, Утрехта, Ейндховена.

Амстердамська академія образотворчих мистецтв [URL: https://rijksakademie.nl/] є одним з провідних та сильніших навчальних закладів освіти у Нідерландах. Заклад пропонує здобути художню освіту, що заснована на національному та міжнародному досвіді та вивченні традицій.

Вища школа мистецтв Утрехта Нідерланди [URL: www.hku.nl] – вищий навчальний заклад, який здійснює підготовку у галузі мистецтв. Заклад працює на міжнародному рівні та задіяний у численних міжнародних програмах і проектах. Студенти отримують можливість вивчати різні предмети и дисципліни, вести дослідницьку роботу

Академія дизайну в Ейндховені [URL: www.designacademy.nl] – вищий приватний автономний навчальний заклад у галузі дизайну, мистецтва та архітектури. Заклад здійснює дослідницьку роботу та здійснює дослідження культурних та соціальних проблем, що дало змогу здобути міжнародне визнання.

Академія Герріта Рітвельда [URL: www.gerritrietveldacademie.nl] – нідерландський міжнародний незалежний вищий навчальний заклад вищої професійної освіти. Заклад заснований у 1924 році, як Інститут прикладного мистецтва. Академію названо у 1968 році на честь видатного дизайнера і архітектора Герріта Рітвельда. На сьогодні це академія сучасного образотворчого мистецтва та дизайну.

Підготовка у художніх навчальних закладах Нідерландів здійснюється за спеціальностями: музика, кіно і телебачення, театральне мистецтво, хореографія, освіта у мистецтві, образотворче мистецтво, архітектура, теорія та історія мистецтва та музеєзнавство, фотографія, графічний дизайн, ілюстрація, анімація, аудіовізуальні мас-медіа, образотворчі та медіа-технології, евент-менеджмент, музичних менеджмент та продюсування, художнє керівництво театром, управління індустрією ЗМІ і арт-менеджмент,

бізнес в сфері образотворчих мистецтв і дизайну, дизайн одягу та продуктів, просторовий дизайн, ігрові та контактні форми мистецтва, розробка комп'ютерних ігор, ігровий дизайн, електронна музична композиція, контент-політика ЗМІ, саунд-дизайн, сучасні музичні технології, перформативні та інтерактивні практики, театрально-постановочна справа, акторська майстерність, сценографія, театральна педагогіка, музичне виконавське мистецтво, музикознавство, арт-педагогіка, образні і мовні форми мистецтв; кераміка, виробництво скла.

Розглядаючи досвід організації освіти країн світу, увагу привертає освіта Данії.

Середня освіта в Данії є обов'язковою. Після закінчення 9 класу учні вирішують чи продовжити навчання далі. Навчання у 10 класі не є обов'язковим. Початкова освіта Данії поділяється на 3 загальні предметні категорії: гуманітарні, природничо-наукові та практичні, мистецькі предмети: музика, образотворче мистецтво, ремесла та дизайн.

У 8 та 9 класах діти можуть обрати один із наступних варіантів освіти, що складається з чотирьох програм: Гімназія, Вища Підготовча Екзаменаційна, Вища Технічна Екзаменаційна, Вища Комерційна Екзаменаційна. Навчання за програмами передбачає підготовку до вступу у академії та університети [37].

Бажаючі отримати художню освіту можуть продовжити навчання у Копенгагені, Фредеріксберзі, Кольдінгу, Оденсе, Орхусі, Ольборзі за програмами навчальних закладах мистецтв таких як: Академія витончених мистецтв Фюна [URL: www.detfynskekunstakademi.dk], Датська королівська академія витончених мистецтв [URL: http://www.kunstakademiet.dk/], Кольдінгська школа дизайну [URL: www.designskolenkolding.dk], Орхуська школа архітектури [URL: www.aarch.dk], Ютландська мистецька академія [URL: http://www.djk.nu], Копенгагенська школа дизайну та технологій [URL: www.kea.dk] [38].

Студенти, які навчаються у художніх навчальних закладах отримують підготовку за спеціальностями: живопис, скульптура, графіка, фотографія, відео, архітектура, дизайн, консервація, сучасні візуальні мистецтва, сучасні медіа, комп'ютерні технології та ІТ, бізнес та менеджмент, інженерія та технології.

Професійна освіта і навчання в Естонії це ключ до забезпечення висококваліфікованої робочої сили здатної адаптуватися до змін на ринку праці. Підготовка кваліфікованих робітників знаходиться у галузі відповідальності Міністерства вищої освіти та досліджень.

Професійна освіта художнього профілю в Естонії представлена навчальними закладами: Тарту школа мистецтв [URL: www.art.tartu.ee], Тартуський художній коледж [URL: www.artcol.ee], та Естонська академія мистецтв [URL: www.artun.ee].

Згідно Естонської кваліфікаційної рамки професійна освіти і навчання здійснюється на 2, 3, 4, 5 рівнях. У Тарту школі мистецтв студенти проходять професійну підготовку за програмами 4 та 5 рівнів (Р. Талвік [29]). Програми 4 рівня готують кваліфікованих робітників за спеціальностями – дизайнер-стиліст, дизайнер друкованих видань, настільних видань, 3D-моделіст та ілюстратор [39], 5 рівень пропонує підвищену підготовку для художників та дизайнерів. Для забезпечення студентів художніми компетентностями, навчання у Тарту школі мистецтв засноване на розвитку навичок класичного образотворчого мистецтва разом із технічним знанням сучасних технологій. Навчальні програми школи надають випускникам компетентності, що дозволяють їм бути незалежними художниками та дизайнерами, працювати в галузі мистецтва та дизайну, або вступати до вищих навчальних закладів (Р. Талвік [31]).

Досить своєрідною є професійна освіта в Японії. Японська молодь знайомиться з основами різних професій ще в загальноосвітній школі. Так, програма середньої школи чітко ділиться на загальноосвітню і професійну.

Загальноосвітня програма містить академічний та загальний курси, які передбачають досить велику загальну підготовку учнів [40].

Освіта в Японії – це культ, підтримуваний родиною, суспільством і державою. Розвиток творчої особистості та її талантів у японській загальноосвітній школі полягає в особистісному художньо-естетичному розвитку учнів, формування у них світоглядних орієнтацій і компетенцій у сфері художньої культури, вихованні потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні в процесі опанування цінностями національної культурно-мистецької спадщини (О. Маєвська [27, с. 167]).

Професійно спрямовані програми включають звичайно курси по сільському господарству, промислового виробництва, торгівлі, рибальства і домоводству. Заняття з усіх професійних курсів ведуть педагоги, спеціально підготовлені для цієї діяльності і пройшли виробничу практику. Таких педагогів готують на професійно-технічних відділеннях в педагогічних інститутах, де зазвичай створюються можливості для отримання студентами глибоких науково-прикладних знань і досить стійких професійних навичок. Завдяки цим педагогам-професіоналам учні опановують таким рівнем знань і практичних навичок, що стають здатними одразу ж після школи включатися у виробничу діяльність. Випускники проходять на виробництві 4-6-тижневий курс адаптації, і протягом певного часу навчаються безпосередньо на робочому місці [40].

О. Маєвська зазначає, що «модель мистецької освіти в Японії ґрунтується на ідеї здатності кожної людини відчувати красу. Учень повинен обрати не менше двох з чотирьох запропонованих дисциплін: музика, ієрогліфіка, образотворче мистецтво, дизайн. Учням дається свобода для самовияву своїх ідей і здібностей. Значна увага в японській системі художньо-естетичної освіти приділяється розвитку колірної чутливості зору. Вважається, що тонке сприйняття кольорів, уміння гармонійно їх поєднувати сприяє розвитку «художнього» рівня культури праці в усіх сферах. Тісний зв’язок філософського та художнього пошуку у японському образотворчому

мистецтві представлений малюванням природи і тематичних сюжетів. Всі традиційні мистецтва (традиційний театр, поезія, живопис, каліграфія, музика, ікебана, чайна церемонія, сад каменів, бойові мистецтва) пов'язані єдністю світосприйняття, мови вираження, розумінням акта творчості. Заняття декоративно-прикладним мистецтвом розвивають спостережливість, фантазію, сенсорні здібності, формують у людини терпіння, старанність, врівноваженість, вишуканий смак». (О. Маєвська [27, с. 168, 172-174]).

Японці люблять навчатися довго і докладно. Серед японців панує концепція «навчання впродовж життя», під якою розуміється безперервний процес самоосвіти й організованого навчання в ході практичної діяльності. Зазначена концепція спирається па глибинні культурні традиції японської нації, сформовані під впливом буддійських догматів і конфуціанських повчань. Так, у майстра будь-якої професії ніколи не виникає думка про те, що, навчившись своєму мистецтву, він може хоча б на час зупинитися, дати собі відпочинок. Будь-яка перерва означає деградацію майстерності, втрату відшліфованого мистецтва. Тільки-но вступивши на шлях оволодіння мистецтвом або професією, японець вже знає, що це «оволодіння» триватиме у нього все життя. Дана система професійно-технічної освіти дає японському бізнесу можливість ефективно вести промислове виробництво, швидко вводити й освоювати нове обладнання, отримати добре навчений персонал. [40].

Програма загальноосвітньої школи розрахована на підготовку учнів до вступу в університет. Учень має можливість продовжити художню освіту у столиці Японії.

Університет мистецтв Мусасіно [URL: musabi.ac.jp] як визначає електронна вільна всесвітня енциклопедія «Вікіпедія» є «приватний університет в Японії. Знаходиться в місті Кодайра, Токіо. Заснований 1962 року на базі Імперської школи мистецтв, утвореної у 1929 році. Заклад нараховує один факультет образотворчих мистецтв, який поділяється на 11 кафедр: японського живопису, народних ремесел, скульптури, архітектури,

кіно, просторового дизайну та інші. Університет здійснює підготовку магістрів та аспірантів за спеціальністю образотворчі мистецтва» [41].

Досвід японської системи освіти свідчить, що народних традицій відіграють важливу роль в освітньому процесі та професійній підготовці кваліфікованих робітників. Для української держави також має важливе значення розвиток народних традицій й національної культури.

Проведено аналіз організаційно-правової основи розвитку професійної освіти і навчання країн світу. В межах нашого дослідження можливо запропонувати впровадження елементів дуальної системи в освіту України, партнерство та співпрацю роботодавців із навчальними закладами, залучення соціальних партнерів щодо розробки освітніх програм та освітньо-кваліфікаційних вимог кваліфікованих робітників, розвиток національної культури та народних традицій.

Втілюючи закордонний досвід у систему освіти України, освітній процес має здійснюватись на основі компетентнісного підходу, що передбачає розвиток компетентностей згідно Рамкової програми Європейського парламенту і Ради Європейського Союзу щодо оновлених ключових компетентностей для навчання впродовж життя [21].

1.3. Критерії, показники та рівні сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти

Професійна підготовка кваліфікованих робітників у ЗП(ПТ)О України здійснюється на основі компетентнісного підходу та потребує визначення рівня сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників.

Компетентність, у перекладі з латинської − competentia, означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід [42].

Н. Бібік, вважає, що «компетентність – це оцінна категорія, що характеризує людину як суб'єкта професійної діяльності, її здатність успішно виконувати свої повноваження» [43].

О. Пометун розглядає компетентність як «спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання» [44, с. 17].

У статті 1 Закону України «Про вищу освіту» (2014) визначено «Компетентність − здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей» [15].

Компетентнісний підхід в освіті визначається сьогодні одним з провідних напрямків удосконалення системи освіти в Україні, що забезпечує реалізацією концепції гуманістичної освіти і передбачає підготовку компетентних фахівців, які вільно володіють професією та орієнтуються в суміжних галузях діяльності, готових до постійного професійного росту, соціальної та професійної мобільності [45].

Проблемі формування фахової компетентності присвячені дослідження: О. Загіки [46], Л. Петухової [47], В. Седова [48], О. Спіріна [49].

Фахова компетентність вказує на те коло знань, умінь, здібностей, особистих якостей та мотивів, які безпосередньо приведуть до якісного виконання фахівцем завдань у своїй професії, тому Н. Смагулова погоджується з думкою Б. Шевеля про те, що «фахова компетентність − це єдність знань, умінь та здібностей особистості діяти в різноманітних ситуаціях, що виникають у процесі фахової підготовки та професійної діяльності, й здатності вирішувати професійні завдання різного рівня складності» [50, с. 229]. Однак Г. Єльникова розглядає фахову компетентність як «сукупність знань, умінь, здібностей і готовності особистості діяти в складній ситуації й вирішувати фахові завдання з високим рівнем

невизначеності; здатність до досягнення більш якісного результату праці, ставлення до професії як до цінності» [51].

Г. Безпала визначає фахову компетентність як «систему взаємовідносин набутих знань, умінь і навичок і здатності ефективно використовувати їх в реальній професійній діяльності» [52].

Г. Зікій вважає успішною професійну підготовку «у сформованості фахових компетентностей (специфічних знань, вузькоспеціальних вмінь, навичок та здібностей, способів мислення, необхідних для ефективного виконання конкретних дій у професійно-технічній освіті» [53].

Проаналізувавши різноманітні погляди щодо розкриття поняття «фахова компетентність» вважаємо, що фахова компетентність кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт є комбінацією творчості, естетичного смаку, компетентностей, якостей та цінностей, засвоєних професійних знань, умінь і навичок, які особистість успішно реалізує на високому рівні професійної культури для якісного виконання завдань. Визначення враховується нами під час проведення експерименту та використовується для виокремлення рівнів сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників [54].

Підготовка, відповідно до рівня кваліфікації, яку набуває учень за професією 5312 «Виконавець художньо-оформлювальних робіт» у ЗП(ПТ)О, потребує засвоєння професійних знань, розвитку здатності розуміти техніки та технології виконання художньо-оформлювальних робіт, що становлять основу для проходження виробничого навчання та практики. Практичні завдання виробничого навчання та практики розвивають професійні уміння працювати у сучасних умовах виробництва, дають можливість набувати навички роботи з матеріалами та інструментами, оволодівати новітніми технологіями.

Розвиток творчость та естетичного смаку є складовими професійних умінь, які передбачені освітньо-кваліфікаційною характеристикою випускника ЗП(ПТ)О.

Творчість − діяльність людини, спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей (нові твори мистецтва, наукові відкриття, інженерно-технологічні, управлінські чи інші інновації тощо). Необхідними компонентами творчості є фантазія, уява, психічний зміст якої міститься у створенні образу кінцевого продукту (результату творчості) [55].

Академічний тлумачний словник (1970 − 1980) визначає поняття творчості як «діяльність людини, спрямована на створення духовних і матеріальних цінностей» [56].

Проблему розвитку творчості вивчали у своїх роботах Ю. Коптіла [57], О. Курчій [58], Т. Магда [59], О. Отич [60], І. Скоморовька [61], Е. Солколова [62], О. Туриніна [63].

На думку С. Шандрука [64, с. 89]. «творчість − продуктивна діяльність, у результаті якої створюється новий продукт, який відрізняється новизною, оригінальністю, неповторювальністю та неочікованістю; характеризується значимістю, корисністю, красою, доступністю та гармонійністю».

А. Михалюк зазначає, що «творчість виступає як процес діяльності, що характеризується певним результатом, в якому можна прослідкувати матеріальну або духовну цінність. Важливою якістю особистості є креативність, яка розуміється як здатність особистості до варіативності, гнучкості, ліквідності, стійкості, орієнтації на дії та може бути сформована завдяки створенню особливих умов в процесі навчання і виховання» [65 с. 41].

Проаналізувавши різноманітні погляди щодо визначення поняття творчості та ураховуючи власний педагогічний досвід [66], можемо стверджувати, що розвиток творчості виконавців художньо-оформлювальних робіт, як необхідність для здійснення подальшої професійної діяльності у сучасних умовах, є однією з основних педагогічних умов якісної фахової підготовки кваліфікованих робітників. Уважаємо, що розвиток творчості сприятиме умінню знаходити нові підходи до вирішення поставлених завдань.

Розвиток творчих здібностей учнів має відбувається водночас із формуванням естетичного смаку.

Проблема формування естетичного смаку висвітлена у працях українських і закордонних науковців таких як: Л. Гандзюк [67], В. Лозовий [68], В. Мовчан [69], О. Муха [70], В. Сухомлинський [71], Л. Мартиненко [72], І. Утюж [73].

У науковій літературі є чи мало різних трактувань поняття «естетичний смак».

Так наприклад І. Кант зауважує: «Смак − це не більш ніж регулятивна здатність судження про форму при поєднанні численного в уяві;

Важливого значення І. Кант надає аналізові «зовнішніх» і «внутрішніх» чуттів людини і тому розмаїттю чуттєвих переживань, які здатна відчути людина. Філософ вважає, що судження естетичного смаку грунтується не на розумінні, а на особливому задоволенні, яке ми отримуємо, споглядаючи форми естетичного предмета.

Більшість науковців вважають, що «естетичний смак є однією з найважливіших характеристик особистісного становлення, що відображає рівень самовизначення кожної окремої людини щодо соціально-культурного оточення» [74, с. 18-19, 54].

Словник літературознавчих термінів визначає поняття «естетичний смак» як «здатність людини до миттєвої оцінки дійсності, творів мистецтва крізь призму естетичних категорій і власного досвіду. Естетичний смак спрямовується естетичним ідеалом людини та її потребами, виявляється в конкретних актах естетичного сприймання і часто супроводжується інтуїтивним осяянням» [75].

А. Соколова вважає, що «естетичний смак відображає індивідуальний, внутрішній духовний світ людини, бо процес естетичної оцінки культурних цінностей і духовних настанов збагачує саму особистість, сприяє її життєспроможності, саморозвитку та самовдосконаленню і знаходить вияв у життєдіяльності» [76].

Ю. Блудова під поняттям естетичний смак розуміє «процес навчання за допомогою мистецтва і здатність через мистецтво бачити красу самого життя у всіх його проявах» [77].

На заняттях з предметів професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки приділяється увага розвитку естетичного смаку.

Оскільки, на нашу думку, естетичний смак є індивідуально-особистісною якістю кожної людини сприймати оточуючий світ, художники-оформлювачі мають сформувати власний естетичний смак під час виконання практичних завдань [78], для подальшої художньої творчості.

Опанування навичками роботи, пов'язаних з рекламним та художнім оформленням на підприємствах, в організаціях за вимогами роботодавців, потребує оволодіння цифровими навичками та розвитку цифрової компетентності, вміння працювати з цифровими технологіями, що є на нашу думку невід'ємною складовою професійних умінь, які учні набувають під час практичних занять.

Питання формування інформаційних знань, умінь і навичок розкривають науковці Р. Гуревич [79], А. Зуєва [80], М. Кадемія [79], О. Кучай [81], Л. Сліпчишин та ін. [82], Л. Петрова [83], О. Тимченко [84] О. Цюняк [85], Л. Шевченко [79].

Концепція розвитку цифрових компетентностей визначає, що «цифровою компетентністю є динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, інших особистих якостей у сфері інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність із використанням таких технологій» [86].

Відповідно до ключових компетентностей нової української школи цифрова компетентність передбачає впевнене, а водночас критичне застосування цифрових технологій для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні.

Необідною умовою розвитку цифрової компетентності є інформаційна й медіа-грамотність.

Інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеці. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо) [87].

Для розвитку цифрових навичок під час виконання завдань професійно-практичної підготовки заняття організуються у формі дистанціного та змішаного навчання [88-90] у вигляді конференцій та відео-зустрічей.

У своєму дослідженні В. Бойчук підкреслює, що «застосування ІКТ викликають дослідницький інтерес, активізують пошукову діяльність, формують відповідальне ставлення до навчання. Усі одержувані знання переносяться в практичну площину й оцінюються відповідно до професійної й особистісної значущості» [91].

Розвиток цифрових навичок виконавців художньо-офорилювальних робіт здійснюється відповідно тем програми виробничого навчання та практики під час виконання практичних завдань із застосуванням комп'ютерних технологій [92-94].

За вимогами роботодавців та потребами сучасного виробництва у підготовці фахівців з професії «Виконавець художньо-офорилювальних робіт» актуальним є розвиток вмінь роботи з об'єктами комп'ютерної графіки, формування навичок створення графічних образів, малюнків, ескізів, презентацій, візуалізацій, анімаційних роликів.

Питання щодо формування знань і вмінь комп'ютерної графіки відображені в наукових працях О. Джеджули [95], Т. Зузяк [96], М. Козяра [97], В. Маценко [98], В. Михайленка [99], В. Уманця [100], М. Юсупової [101].

Комп'ютерна графіка – це галузь знань, в якій, з одного боку, накопичено значний багаж знань, з іншого боку, здійснюється постійний розвиток методів, алгоритмів та практичних застосувань, це складна і

різноманітна дисципліна. Комп'ютерна графіка є важливою компонентою освіти сучасного спеціаліста [102].

Для розвитку навичок коп'ютерної графіки у програмах Adobe Photoshop, Adobe Illustrator були організовані заняття з графічного дизайну. Заняття курсу з формування навичок дизайну передбачали організацією самостійного виконання власних дизайнерських проектів по створенню різноманітної рекламної продукції [103-106].

Завданням професійно-практичної підготовки з професії «Виконавець художньо-оформлювальних робіт» є формування умінь працювати в умовах сучасного виробництва, розвиток навичок виконання приватних замовлень [107].

Професійно-практична підготовка кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у навчальних майстернях ставить за мету якісне практичне виконання професійних завдань та майстерність, які, на нашу думку, залежить від володіння учнями професійних умінь та сформованості означених складових.

Ураховуючи власний педагогічний досвід, однією з форм набуття професійних умінь та отримання професійного досвіду є організація проведення майстер-класів [108; 109].

Оволодіваючи професією виконавця художньо-оформлювальних робіт, проявляючи індивідуальні здібності та якості особистості, учні формують професійну культуру.

Академічний тлумачний словник (1970 − 1980) визначає поняття «культура» як:

− сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії.

− рівень розвитку суспільства у певну епоху.

− те, що створюється для задоволення духовних потреб людини.

− освіченість, вихованість [56].

Питання щодо формування професійної культури досліджували: В. Біблер [110], В. Гальченко [111], С. Гончаренко [112], В. Гриньова [113], І. Ісаєв [114], П. Лузан [115], Г. Маклюэн [116], М. Міхнюк [117], К. Прокоф'єва [118], П. Прохорчук [119], Л. Сліпчишин [120, 121], Г. Улунова [122], О. Шевнюк [123].

Професійна культура, за визначенням І. Ісаєва, розглядається як «системна освіта є єдністю педагогічних цінностей, технологій, сутнісних сил особистості, спрямованих на творчу реалізацію у різноманітних видах педагогічної діяльності» [115].

П. Прохорчук визначає, що «професійна культура – це сукупність моральних цінностей та етичних норм, які стали внутрішніми особистісними переконаннями і спрямовують професійну діяльність на формування культури суспільства. Вона наповнює професійним змістом процеси діяльності й посилює загально-культурну спрямованість, відображаючи досягнутий у ній рівень майстерності й формуючи відповідальне ставлення до кінцевого продукту праці» [119].

І. Сабатовська [124] вважає, що професійна культура полягає у «піднесенні професійної діяльності кожної людини до загальних норм виконання певного виду праці. Безсумнівно, будучи важливим показником соціальної зрілості особистості, професіональна культура є й комплексом особистісних знань, вмінь, навичок, якостей, що визначають готовність до реалізації своїх сутнісних сил у конкретній галузі суспільної праці».

Р. Вечірко [125] розглядає професійну культуру як «високий рівень професійної підготовки, її якість. Це найяскравіша грань людської особистості і суспільства в цілому. Високий стан загальної культури суспільства, нації забезпечує належну освіту і професійну культуру».

Т. Спіріна [126, с. 15] під професійною культурою розуміє «сукупність інтелектуальних, духовних, творчих здібностей, якостей і властивостей особистості та стилю діяльності, який передбачає усталений спосіб життя, сформовані на основі загальних і специфічних професійних знань загальну

культуру, позитивний досвід, що дозволяють особистості ефективно та якісно вирішувати професійні завдання.

С. Ісаєнко підкреслює, що «професійна культура є цілісне особистісне утворення, сутністю якого є діалектичний зв'язок усіх елементів культури індивіда, яке динамічно та нелінійно розвивається, специфічно проявляючись у сфері професійної діяльності і спілкування» [127].

Отже, проаналізувавши різноманітні погляди щодо визначення поняття «професійна культура», вважаємо, що професійна культура є «необхідною складовою фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт».

Розвиток складових, від яких залежить формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт, дозволить фахівцеві бути конкурентоспроможним та висококваліфікованим робітником на ринку праці.

Зв'язок складових сформованості фахової компетентності можливо показати у вигляді структурної схеми (рис. 1.1).

Для сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників має бути визначений інструментарій діагностики, в основі якого є показники критерії й рівні. У довідниковій літературі існують різні тлумачення, щодо визначення поняття «критерій».

«Критерій (від лат. critērium, яке зводиться до грец. χριτήριον − здатність розрізнення; засіб судження, мірило, пов'язаного з грец. χρινω − розділяю, розрізняю) − мірило, вимоги, випробування для визначення або оцінки людини, предмета, явища; ознака, взята за основу класифікації» [128].

Згідно Словника іншомовних слів поняття «критерій» визначено як «мірило для визначення, оцінки предмета, явища; ознака, взята за основу класифікації» [129].

Рис. 1.1. Структурна схема фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт

Джерело: розроблено автором

У Академічному тлумачному словнику (1970 − 1980) тлумачення поняття критерій надається у такій інтерпретації. «Підстава для оцінки, визначення або класифікації чогось; мірило» [56].

Енциклопедичний словник з державного управління трактує поняття «Критерії» як «ознаку, на основі якої проводиться оцінка, визначення або класифікація чогось; мірило, вимірювання показників якості, діяльності, функціонування, структури, ефективності, ієрархії тощо; цінності або стандарти, якими керуються, коли ухвалюють рішення або аргументують думки, вчинки у сфері державного управління» [130, с. 357].

Визначення критеріїв і показників сформованості фахової компетентності особистості є важливою проблемою як з теоретичного, так і практичного погляду.

На думку багатох вчених у структурі компетентності виокремлюється низка складових, серед яких виділимо: мотиваційний, когнітивний, поведінковий, ціннісно-смисловий та емоційно-вольову регуляцію процесу і результату прояву компетентності. Оскільки існують різні думки науковців щодо структурних компонентів, які входять до складу компетентності, більшість з них вважає, що її складовими є мотиваційно-ціннісний, когнітивний та діяльнісний компоненти. До складу структури фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт увійшли компоненти: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний.

Мотиваційний компонент фахової компетентності кваліфікованих робітників буде формуватися за рахунок інтересів, потреб (особистісних суспільних й виробничих), моральних цінностей. Важливим є спрямованість мотивації щодо формування й досягнення особистих і колективних цілей, виконання замовлень, досягнення добробуту та отримання морального задоволення. Відомо, що мотиви, котрі є рушіями діяльності, визначаються сукупністю актуальних потреб. Мотив передує активній діяльності, метою якої є задоволення потреб. Поняття «мотив» трактується як «внутрішня

рушійна сила, що спонукає людину до дії» [131]. З мотивів формується мотивація. Академічний тлумачний словник української мови (1970-1980) розкриває мотивацію як «сукупність мотивів, доказів для обґрунтування чогось» [56]. У педагогічній науці мотивація вважається найбільш вивченим фактром успішності навчання особистості.

На думку О. Сухомлин «мотивація у навчанні – це загальна назва процесів, методів та засобів стимулювання учнів до продуктивної пізнавальної діяльності, активного освоєння змісту освіти.

У сучасній психолого-педагогічній літературі виділяються два типи мотивації: внутрішню і зовнішню. Мотивація навчання має бути самосвідомою, без будь-яких зовнішніх обставин, позаяк це сприяє отриманню кращих результатів, більш легкому засвоєнню навчального матеріалу, успіху та ефективності навчання, підвищенню власної самооцінки. Необхідно, щоб було бажання щось робити, тому фокус у процесі навчання має бути прив'язаний не до зовнішніх речей, таких як: поради, підказки, вимоги,вказівки, підштовхування чи примусу, а довнутрішніх мотивуючих сил. Внутрішня мотивація спрямована на якісне та творче виконання завдання» [132, с. 144].

Н. Гатеж вважає, що «важливим і необхідним є емоційно-мотиваційний компонент, оскільки позитивне емоційне відношення студента до майбутньої роботи, високий рівень його мотивацій до означеного виду діяльності забезпечують успішне оволодіння майбутньою професією» [133, с. 179].

Аналіз різноманітних поглядів щодо визначення поняття «мотивація» дає нам підстави розглядати мотивацію, як цілеспрямовану організовану систему.

Когнітивний компонент фахової компетентності визначається сукупністю професійно-теоретичних знань, що здобуває учень у процесі активної пізнавальної діяльності, яка реалізується за допомогою різних форм, інтерактивних технологій, методів і засобів навчання. Згідно освітньо-кваліфікаційних характеристик здобувачі освіти повинні знати техніку та

технологію послідовного виконання художньо-оформлювальних робіт у процесі професійної діяльності. Особливу увагу приділяємо розвитку знань роботи з цифровими технологіями та обробки інформації.

Діяльнісний компонент фахової компетентності формується за рахунок засвоєниня знань і здатністю кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт виконувати професійні завдання. Цей компонент характеризується вмінням використовувати теоретичні знання у виробничій діяльності, комплксом набутих практичних навичок і умінь для виконання практичних завдань. Нині відбувається процес інтенсивного використання цифрових технологій у різних сферах виробництва. Особливо актуальним на сучасному рівні є якісна мадіапродукція та робота з зображеннями, представленими у цифровій формі. Тому для галузі мистецтва постає потреба у фахівцях, що володіють цифровою компетентністю для створення цифрового контенту.

Рефлексивний компонент фахової компетентності − це вміння кваліфікованого робітника здійснювати самоаналіз та об'єктивну самооцінку.

О. Бескровний зазначає, що «ефективне формування рефлексивного компонента можливе тільки за внутрішньої ативності майбутніх фахівців, що спрямована на самоконтроль, самопізнання, саморозвиток, самовдосконалення та самовдосконалення особистості. Формування цього компоненту фахівців у їхній професійній діяльності є тривалим процесом, систематичним, неперервним.

Рефлексивний компонент майбутнього фахівця можна розглядати як стан спрямованості його особистості на усвідомлення своєї профійної діяльності і самого себе як її суб'єкта. Даний компонент сприяє росту професіоналізму й проявляється у здібності до постійного особистісного і професійного самовдосконалення та зростання на основі психологічних механізмів самоаналізу, саморегуляції, самооцінки й самоконтролю» [134, с. 25].

Оцінка сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт має не один показник, а декілька. Показники окреслюють кількісні та якісні характеристики сформованості фахової компетентності. Якісні – відображають відсутність або наявність властивості, кількісні – розвиток властивості та міру її вираженості.

Для подальшої професійної самореалізації фахівців у художньої галузі важливим є розвиток в учнів навичок самоосвіти та здібностей до самовдосконалення.

Єдність та взаємозв'язок критеріїв і показників визначають організацію процесу формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

Враховуючи компоненти фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний) виокремлено показники й критерії сформованості фахової компетентності (табл. 1.1.).

Мотиваційний критерій фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт ґрунтується на , бажаннях, інтересах, охоплює мотиви навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Формування фахової компетентності кваліфікованого робітника має розпочинатися з усвідомленого бажання вдосконалювати свої професійні знання й бути мобільним та конкурентоспроможним**.** Головним завданням освіти є не змушувати учня вчитись та набувати знань, а показати його можливості та здібності, які розкриваються під час практичної діяльності за умови активної участі у освітньому процесі. У професійній підготовці це завдання вирішується упровадженням цифрових технологій.

Таблиця 1.1

Критерії та показники сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної (професійно-технічної) освіти

Критерії	Показники
Мотиваційний	1. Позитивна мотивація та усвідомлення потреби у оволодінні професійними навичками, вміннями. 2. Позитивне ставлення до вивчення предметів професійно-теоретичного циклу (наявність мотивів). 3. Мотивація особистості (прагнення до успіху).
Когнітивний	1. Рівень знань (здатність до розуміння технік та технологій виконання художньо-оформлювальних робіт).
Діяльнісний	1. Здатність використовувати професійно-теоретичні знання для вирішення професійних завдань; 2. Цифрові навички (вміння використовувати цифрові технології у професійній діяльності)
Рефлексивний	1. Здатність до самоаналізу, самооцінки та самоконтролю; 2. Відповідальність за якість виконаної роботи.

Джерело: розроблено автором

Когнітивний критерій передбачає наявність в учня певного рівня професійних знань, глибину сформованості цих знань, рівень естетичного смаку, формування фахової компетентності у професійній підготовці учнів професії 5312 «Виконавець художньо-оформлювальних робіт», які одночасно здобувають повну загальну середню освіту і професію, здійснюється згідно з ДСПТО 5312.ОК.74.40-2014 [135]. Процес формування фахової компетентності розпочинається з вивчення таких предметів:

– професійно-теоретичної підготовки: «Технологія виконання художньо-оформлювальних робіт», «Рисунок», «Основи композиції», «Матеріалознавство», «Кольорознавство» та ін.;

– професійно-практичної підготовки: «Виробниче навчання» та «Виробнича практика».

Л. Сікорака зазначає що «у стандарті вказано, що для здобуття професії загально-професійні компетентності набуваються один раз – перед оволодінням навчальним матеріалом початкової професійної кваліфікації. Робочі навчальні плани та програми для підготовки кваліфікованих робітників розробляються ЗП(ПТ)О та погоджуються з роботодавцями та органами управління освітою на основі типових навчальних планів та типових навчальних програм. Це означає, що роботодавець має не просто співпрацювати з навчальним закладом, а й активно брати участь у підготовці кваліфікованих кадрів, визначати перелік основних засобів навчання, націлених на потреби виробництва чи сфери послуг» [136, с. 73].

Проходячи професійно-теоретичну підготовки кваліфіковані робітники оволодівають знаннями щодо основ живопису та малюнку, декоративно-прикладного мистецтва, прийомів роботи з інструментами та матеріалами, технологій виконання художньо-оформлювальних робіт, виготовлення різноманітної рекламної продукції (Додаток А).

Таким чином, знання, вміння та навички, здобуті шляхом оволодіння предметами професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки є основою для формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт. Когнітивний критерій сформованості фахової компетентності здобувачів освіти визначається глибиною осмислення, міцністю, повнотою і якістю засвоєних знань.

Діяльнісний критерій містить комплекс умінь, здатність застосовувати теоретичні знання з предметів професійно-теоретичної підготовки: «Технологія виконання художньо-оформлювальних робіт», «Креслення і перспектива», «Матеріалознавство», «Рисунок», «Живопис», «Шрифти», «Основи композиції», «Графіка і прикладне мистецтво», «Кольорознавство» та застосовувати новітні технології для розвитку професійних компетентностей, які передбачають здатність кваліфікованих робітників

виконувати художні роботи, шрифтові написи, шрифтові та орнаментальні композиції, декоративні розписи, зовнішню та внутрішню рекламу, графічні роботи, роботи з сучасних матеріалів (Додаток А).

Орієнтуючись на вимоги оновлених стандартів на компетентнісній основі та враховуючи розвиток та втілення у мистецтві цифрових технологій, до діяльнісного критерію відносимо цифрові навички, які розглядаються як такі, що разом з професійними компетентностями формують цифрову грамотність виробничої чи побутової діяльності.

Європейський парламент і Рада Європейського Союзу 17 січня 2018 року схвалили Рамкову програму оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя, у якій цифрова компетентність трактується як «впевнене, критичне і відповідальне використання та взаємодія з цифровими технологіями для навчання, професійної діяльності (роботи) та участі у житті суспільства» [21]. В. Грядуша вказує на те, що «розвитку цифрових навичок приділяється багато уваги, тому цифрова компетентність є однією з ключових компетентностей для навчання впродовж життя. У 2016 році ЄС представив оновлений фреймворк Digital Competence (DigComp 2.0), що складається з основних 5 блоків компетенцій та 21 компетенції. Для формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт під час засвоєння знань, умінь і навичок з предметів професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки серед вище зазначенних можливо виділити найбільш вагомі, а саме:

- Вміння використовувати та управляти даними, інформацією та цифровим контентом.
- Вміння взаємодіяти завдяки використанню цифрових технологій.
- Знання «нетикету» (від англ. network та etiquette), тобто володіння правилами поведінки та етикету в цифровому середовищі.
- Управління цифровою ідентичністю, тобто вміння створювати та управляти аккаунтами.
- Створення цифрового контенту.

- Вміння змінювати, покращувати, використовувати цифровий контент задля створення нового контенту.
- Креативне користування, або вміння завдяки цифровим технологіям створювати знання, процеси та продукти, індивідуально або колективно, з метою вирішення повсякденних життєвих та професійних проблем і т.д.
- Вміння самостійно визначати потребу в отриманні додаткових нових цифрових навичок» [137, с. 34-36]

Таким чином, розвитку цифрових навичок відводиться ключова роль: ціннісними є інформаційна грамотність, вміння створювати медіапродукт використовуючи цифрові технологій.

Рефлексивний критерій характеризується розвитком особистісних якостей. При визначенні показників фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт за рефлексивним критерієм враховували наукові погляди таких вчених як: О. Запорожець, А. Карпова, Т. Котарбинський, В. Лефевр, Н. Мойсеюк та ін. Рефлексія «процес самопізнання суб'єктом внутрішніх психічних актів і станів. У відповідності з етапами становлення самосвідомості людини в цілому виділяють пізнавальну й педагогічну рефлексію» [138]. Під час визначеннія показників сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт за рефлексивним критерієм враховано наукові погляди вчених, що рефлексія є інструментом для усунення недоліків у роботі, прагнення до успіху у професійній діяльності, здатність до самоаналізу, самооцінки та самоконтролю, відповідальність за якість виконаної роботи.

Визначені критерії та відповідні їм показники враховані під час розробки рівнів сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт, за якими здійснено розрахунки в дисертаційному дослідженні.

Рівень засвоєння знань учнями з предметів професійно-теоретичної підготовки та якість виконання тематичних робіт під час виробничого

навчання та практики відповідно до 3-го кваліфікаційного розряду, що передбачено за навчальними програмами оцінюються (табл. 1.2.) за 12-бальною системою оцінювання [139].

Таблиця 1.2

Таблиця оцінювання виконання результатів навчальної діяльності

Рівень досягнень з виробничого навчання								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%

Джерело: розроблено автором

Як визначає С. Калаур «Залежно від ступеня компетентності учня розрізняють чотири рівні навчальних досягнень: низький; середній; достатній; високий» [140, с. 299].

Оцінюванням результатів професійно-практичної підготовки не передбачає досягнення низького рівня, оскільки кваліфікація і розряд присвоюється за умови оволодіння професійними уміннями і навичками та виконання завдань на достатньому середньому та високому рівнях.

У Академічному тлумачному словнику (1970-1980) поняття «рівень» розглядається, «як ступінь якості, величина, досягнута в чому-небудь». Поняття «сформованість» розглядається «як стан і властивості, які сформовані, набули певної форми, вигляду, якості в процесі розвитку» [56].

У педагогічних дослідженнях немає єдиної класифікації рівнів сформованості компетентностей.

Таким чином, враховуючи визначені критерії та показники, нами виділено три рівні для оцінювання сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт, а саме: низький, середній, високий.

Схарактеризуємо рівні сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт згідно з визначеними критеріями і показниками (табл. 1.3.).

Таблиця 1.3

Рівні сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт

Рівні сформованості фахової компетентності		
Низький	Середній	Високий
Мотиваційний критерій		
Учень не проявляє зацікавленості у оволодінні професією, відсутня усвідомлена потреба до оволодіння професійними знаннями.	Учень не достатньо проявляє зацікавленість до навчання та оволодіння професією, не достатньо усвідомлює потреби у оволодінні професійними знаннями, не має сформованого інтересу до навчання та професії та прагнення до успіху.	Учень зацікавлений у навчанні та оволодінні професією, має чіткі потреби у оволодінні професійними навичками,та чітку спрямованість на успіх, самореалізацію та самовираження.
Когнітивний критерій		
Учень не достатньо відтворює навчальний матеріал та не у повном обсязі виконує практичні завдання з частковою допомогою викладача. Не достатньо аналізує та порівнює інформацію	Учень самостійно з розумінням відтворює навчальний матеріал та застосовує його для виконання практичних завдань. Висловлює думку в цілому правильно, достатньо обгрунтовано, логічно. Вміє аналізувати та порівнювати інформацію, робить висновки	Учень володіє глибокими, міцними, системними професійними знаннями навчального матеріал у повном обсязі та здатний їх ефективно використовувати для виконання всіх передбачених навчальною програмою практичних завдань. Вміє аналізувати, систематизувати, узагальнювати та оцінювати отриману інформацію.

Продовження табл. 1.3

		Самостійно знаходить та користується інформаційними джерелами, робить аргументовані висновки
Діяльнісний критерій		
Учень не достатньо усвідомлено володіє практичними навичками. Потребує допомого під час виконання прийомів та технологічних операцій. Може контролювати якість виконання робіт. Результат виконаної роботи відповідає низьким якісним і кількісним показникам запланованого кваліфікаційного рівня. Потребує контролю за рівнем організації праці та дотриманням правил охорони праці. Потребує допомоги у творчому вирішенні складних практичних проблем та суперечливих ситуацій. Може підібрати, композиційно поєднати форму колір та передати ідейно художній зміст. Володіє недостатніми навичками роботи з цифровими технологіями.	Учень володіє практичними навичкам на достатньому рівні. правильно виконує прийоми і технологічні операції, необхідні для данної роботи в межах встановлених норм часу. Конролює якість виконання робіт. Результат виконаної роботи відповідає діючим якісним і кількісним показникам запланованого кваліфікаційного рівня. Забезпечує рівень організації праці, дотримується правил охорони праці. Проявляє творчість у вирішенні складних практичних проблем та суперечливих ситуацій. Вміє підібрати, композиційно поєднати форму колір та передати ідейно художній зміст. Володіє навичками роботи з цифровими технологіями.	Учень професійно володіє практичними навичкам. Самостійно, правильно, впевнено виконує всі прийоми і технологічні операції, необхідні для данної роботи в межах навчальної програми та встановлених норм часу. Усвідомлено конролює якість виконання робіт. Результат виконаної роботи повністю відповідає діючим якісним і кількісним показникам кваліфікаційного рівня вищого, ніж запланований. Забезпечує високий рівень організації праці та дотримання правил охорони праці. Ефективно, творчо та уміло вирішує складні практичні проблеми та суперечливі ситуації. Профсійно підбирає, композиційно поєднує форму колір та передає ідейно-художній зміст. Професійно працює з цифровими технологіями.

Продовження табл. 1.3

Рефлексивний критерій		
Учень не володіє вмінням самоаналізу, самооцінка власної професійної діяльності безпідставно завищена або занижена; легковажне ставлення до результатів діяльності.	Учень володіє навичками самоаналізу, вміє адекватно оцінити результати власної професійної діяльності, проявляє відповідальність за якість виконаних завдань та дій.	Учень володіє навичками самоаналізу на високому рівні, здатний до об'єктивної самооцінки, високої самоорганізації. Вміє передбачити, коригувати результати власної професійної діяльності, несе відповідальність за якість виконаних завдань та дій.

Джерело: розроблено автором

Проведені дослідження щодо виявлення сутності та визначення структури поняття «фахова компетентність кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт». Виокремлені та обґрунтовані критерії та відповідні їм показники дали змогу виділити три рівні сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт. Це дає змогу визначити відмінності, які відрізняють фахову компетентність від інших видів компетентності.

Така конкретизація є необхідною умовою для дослідження сучасного стану сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників.

Висновки до першого розділу

На основі аналізу науково-педагогічної літератури, нормативних документів та вимог державного стандарту професійно-технічної освіти з професії 5312 «Виконавець художньо-оформлювальних робіт» визначено, що основним завданням ЗП(ПТ)О нині є навчання висококваліфікованих,

конкурентоспроможних фахівців художньої галузі. Обґрунтовано, що проблему формування фахової компетентності кваліфікованих робітників важливо розглядати не лише з педагогічного, а й з мистецького погляду, простеживши її вираження у національних стратегіях розвитку професійної (професійно-технічної) освіти. За цих умов особливо важливого значення набуває вивчення та впровадження народних ремесел, декоративно-прикладного мистецтва в Україні для художньої освіти та гармонійне поєднання народного і сучасного декоративно-прикладного мистецтва під час оволодіння професією художнього напрямку.

На основі аналізу закордонного досвіду підготовки кваліфікованих робітників художнього профілю виявлено основні відмінності у підготовці кваліфікованих кадрів у різних країнах. Визначено, що європейським країнам властива значно вища роль саме роботодавців та їх організацій у плануванні та розвитку професійного навчання, розробленні кваліфікаційних вимог і професійних стандартів, визначенні пріоритетів навчання на робочому місці та формуванні державної освітньої політики. Закордоном більше уваги приділяють оволодінню практичними навичками і впровадженню в освітній процес значної кількісті годин, розрахованих на практичне навчання на виробництві, тому найпоширенішою є форма навчання за дуальною системою у закладах професійної освіти та «учнівство», в процесі якої цикл теоретичного навчання чергується з навчанням на робочому місці на підприємстві з отриманням заробітної плати.

З’ясовано, що у більшості країн під час навчання в закладах професійної художньої освіти значний акцент ставиться на розвиток фахової компетентності, що передбачає сформованість теоретичних знань (знання технік та технологій виконання художньо-оформлювальних робіт) й професійно-практичних умінь (виконання професійних завдань).

Вмотивовано, що, з огляду на вимоги сучасного виробництва, згідно Рамкової програми ЄС щодо оновлених ключових компетентностей та Концепції Національної програми інформатизації, пріоритетом у освітньому

процесі ЗП(ПТ)О, має стати широке використання цифрових технологій, оволодіння учнями цифровими навичками, як важливою складовою практичних умінь для подальшої професійної діяльності.

На основі аналізу державного стандарту професійно-технічної освіти з професії 5312 «Виконавець художньо-оформлювальних робіт», понять «культура», «професійна культура», «естетичний смак», «творчість» розроблено структурну схему фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт та обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти.

Основні наукові результати розділу опубліковано у працях автора [54; 66; 78; 88; 89; 90; 92; 93; 94; 103; 104; 105; 106; 107; 108; 109].

Список використаних джерел у першому розділі

1. Загіка О.О. Структура професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників як визначальний чинник оновлення змісту професійної підготовки у ЗП(ПТ)О. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2022, № 9-10 (123-124). DOI: 10.24139/2312-5993/2022.09-10/156-164.

2. Носаченко І. Економічний компонент у підготовці учнів ПТНЗ художнього профілю. *Збірник наукових праць Професійно-художня освіта*. 2007. Вип. IV. С. 119-124.

3. Алєксєєва С. Методика діагностування візуального мислення майбутніх дизайнерів. *Збірник наукових праць Професійно-художня освіта*. 2007. Вип. IV. С. 159-165.

4. Аніщенко О. Наукова організація праці учнів професійно-художніх навчальних закладів у контексті інтегративного підходу. *Збірник наукових праць Професійно-художня освіта.* 2007. Вип. IV. С. 65-73.

5. Докучина Т. Професійна мобільності фахівців спеціальної освіти у контексті міждисциплінарного дискурсу / Т. О. Докучина // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2022. Випуск 1 (50). URL: http://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/ (дата звернення: 12.01.2022).

6. Котляревська Н. Розвиток творчих здібностей майбутніх фахівців швейного профілю. *Збірник наукових праць Професійно-художня освіта.* 2007. Вип. IV. С. 154-159.

7. Кулалаєва Н. Формування творчого підходу до професійної діяльності майбутніх будівельників / Н. В. Кулалаєва // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. 2016. №2. С. 198-205. URL: http://nzp.tnpu.edu.ua/index. (дата звернення: 12.01.2022).

8. Кулик Є. Концептуальні зміни в змісті професійної і технологічної освіти // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. 2016. № 2. С. 6-10.

9. Ничкало Н. Розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів: монографія. К.: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. 125 с.

10. Радкевич В. Обґрунтування цілей професійно-художнього навчання фахівців художніх промислів і ремесел. *Збірник наукових праць Професійно-художня освіта*. 2007. Вип. IV. С. 55-64.

11. Сушенцева Л. Формування професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах: теорія і практика : монографія. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2011. 439 с. https://core.ac.uk/download/pdf/19088558.pdf (дата звернення: 12.01.2021).

12. Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua. (дата звернення: 15.05.2019).

13. Закон України «Про професійний розвиток працівників». URL: https://zakon.rada.gov.ua. (дата звернення: 15.05.2019).

14. Закон України «Про освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua. (дата звернення: 11.11.2020).

15. Закон України «Про вищу освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua. (дата звернення: 10.03.2021).

16. Закон України «Про народні художні промисли». URL: https://zakon.rada.gov.ua. (дата звернення: 15.05.2019).

17. Національна доктрина розвитку освіти (2002). URL: https://zakon.rada.gov.ua. (дата звернення: 11.02.2020).

18. Концепція розвитку освіти України на 2015-2025 роки. URL: https://ips.ligazakon.net/document/NT1078. (дата звернення: 15.05.2019).

19. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної освіти «Сучасна професійна освіта» на період до 2027 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua. (дата звернення: 10.03.2021).

20. Нишук Є. Культурно-мистецька освіта в Україні: головні напрямки державної культурної політики. *Культурно-мистецька освіта на сучасному етапі: прагнення, виклики, перспективи* : матеріали міжнар. наук. конф., м. Київ, 23 – 24 листоп. 2017 р. Київ, 2017. URL: mincult.kmu.gov.ua. (дата звернення: 10. 12. 2019).

21. «Освіта на основі життєвих навичок. Адвокаційний модуль для керівних кадрів». «Ключові компетентності для навчання протягом життя» : веб-сайт. URL: http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/53. (дата звернення: 10.03.2021).

22. Blohm M. Ausbildung in Bildender Kunst für Kulturelle Bildung. (2013 / 2012). Retrieved from https://www.kubi-online.de/artikel/ausbildung-bildender-kunst-kulturelle-bildung. (дата звернення: 10.03.2021).

23. Масол Л., Базелюк О., Комаровська О., Муромець В., Рагозіна В. *Мистецька освіта в Україні: розвиток творчого потенціалу в XXI столітті: Аналітична доповідьукраїнською, російською, англійською мовами* : наук. видання. К. : Аура Букс, 2012. 240 с.

24. Ільєнко О. Особливості особистісно-діяльнісного підходу в дослідженні проблеми конкурентоспроможності фахівця. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. праць. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2015. Вип. 41 (94). С.147-154. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2015_41_22. (дата звернення: (17. 03. 2020)

25. Al-Khalaf, N. (2016, May 9). Fach mit Zukunft: Die hohe Kunst, Kunst zu studieren. «Frankfurter Allgemeine» Frankfurter Allgemeine Zeitung GmbH (in German) Retrieved from https://www.faz.net/ Karriere & HochSchule/Campus/Kunststudium lohnt sich immer mehr Frankfurter Allgemeine Zeitung.

26. Kischko I. (2020, February 11.) Duale Akademie: «Wir fischen in einem neuen Teich». «KURIER» Retrieved from https://kurier.at/wirtschaft/lehre/duale-akademie.

27. Маєвська О. Дизайн-освіта в японській школі. *Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика* : матеріали ІІ всеукр. наук.-практ. заоч. конф., м. Полтава 21–22 берез. 2017р. Полтава, 2017. С. 167-175.

28. Радкевич В. та ін. Професійна освіта і навчання в країнах Західної Європи. *Сучасні моделі професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: порівняльний досвід* : монографія. Київ, 2018. С. 79-80

29. Reininga K. (2017) Arts education in The Netherlands – LKCA. Retrieved from https://www.lkca.nl/dutch-scandinavian exchange.

30. Савченко І. Методологічні підходи і організаційні особливості підготовки кваліфікованих робітників в умовах дуальної системи професійної освіти: досвід країн Євросоюзу та перші етапи реалізації в Україні *Концепція інформаційно-аналітичної системи управління професійно-технічної освіти*: матеріали НМЦ ПТО м. Рівно, 2017 URL: https://mon.gov.ua / dualna /7-savchenko-170217. (дата звернення: 24.04. 2020)

31. Talvik R. The vocational art education in Estonia. матеріали Міжнародної наукової конференції. *Культурно-мистецька освіта на сучасному етапі: прагнення, виклики, перспективи* : матеріали міжнар. наук. конф., м. Київ, 23 – 24 листоп. 2017 р. Київ, 2017. URL: mincult.kmu.gov.ua.

32. Tanzer A. (2020, May 11.) Duale Akademien: Ein neuer Weg zum Facharbeiter. матеріали газети «Die Presse» Retrieved from URL: https://www.diepresse.com.

33. Berufsausbildung mit Zukunft für Maturanten: Die Duale Akademie. (2019, Juni 19.) APA-OTS Originaltext-Service GmbH Retrieved from https://www.ots.at/ OTS_20190619_OTS0064.

34. Universities. Study in Austria – highlight your future Retrieved from URL: https://studyinaustria.at.

35. «About Art School Vienna». (2020, Juli 15.) Retrieved from kunstschule.wien/statement-english.

36. Освіта в Нідерландах. Освітній консалтинг : веб-сайт URL: fedorchenko.ho.ua/consult.

37. Освіта в Данії URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Образование_в_Дании. (дата звернення: 23. 07. 2020)

38. Вищі навчальні заклади Данії. Освітній консалтинг : веб-сайт URL: fedorchenko.ho.ua/consult. (дата звернення: 20. 06. 2020)

39. Tartu Art School URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Tartu_Art_School. (дата звернення: 18. 02. 2020)

40. Професійно-технічне навчання в Японії: Професійно-технічне навчання як галузь освіти має відношення до підготовки робітничих професій. Центру міжнародних проектів «Євроосвіта» : веб-сайт URL: http://www.euroosvita.net/index.php/?category=1&id=1776. (дата звернення: 16. 03. 2020)

41. Університет мистецтв Мусасіно URL: https://uk.wikipedia.org/uk.wikipedia.org /wiki/Університет_мистецтв_Мусасіно (дата звернення: 15. 04. 2020)

42. Компетентність. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Компетентність (дата звернення: 08. 01. 2022).

43. Бібік Н., Єрмаков І., Овчарук О. Компетентнісна освіта – від теорії до практики. К.: Плеяда, 2005. – 120с.

44. Пометун О. Теорія та практика послідовної реалізації компетентісного підходу в досвіді закордонних країн. *Бібліотека з освітньої політики* . Київ, 2004. С. 15 -24.

45. Романчук Н. Компетентнісний підхід в освіті: концепції, суть, зміс *збірник наукових праць Педагогічні науки*. Миколаїв, 2018. № 4 (63) С. 119-122 URL: http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/Ped-visnyk-63-2019-23.pdf (дата звернення: 08. 01. 2022)

49. Загіка О. Теоретичне обґрунтування моделі формування кар'єрної компетентності майбутніх кваліфікованих фахівців у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки.* Глухов, 2018. Вип. 2(2). С. 111-117. DOI: 10.31376/2410-0897-2018-2-37-111-117.

47. Петухова Л., Співаковський О. Актуальні питання формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів початкових класів. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2011. № 1. С. 7-11.

48. Седов В. Формування фахової компетентності майбутніх інженерів-програмістів в умовах магістратури : автореф. дис. … канд. пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2016.

49. Спірін О. Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2009. №5 (13). URL: http://www.ime.eduua.net/em.htm (дата звернення: 21. 12. 2021)

50. Смагулова Н. Сутність понять «фахова та професійна компетентність»: їх тлумачення, різниця та взаємодія. *збірник наукових праць Педагогічні науки.* Бердянськ, 2016 Вип.1. URL: https://pedagogy.bdpu.org/ (дата звернення: 21. 12. 2021)

51. Єльникова Г. Компетентнісний підхід до моделювання професійної діяльності керівника ВНЗ. *Теорія і методика управління освітою.* 2010. № 4. URL: http://umo.edu.ua/katalogh-vidanj/elektronne-naukove-fakhove-vidannja-teorija-ta-metodika-upravlinnja-osvitoju-vipusk-4-2010 (дата звернення: 21. 12. 2021).

52. Безпала Г. Компоненти фахової компетентності майбутніх учителів. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти.* 2014 № 44 URL: http://library.uipa.edu.ua/resources/elektronna-biblioteka/digital/zbirnyky-uipa/content/monographies.html (дата звернення: 21. 12. 2021)

53. Зікій Г. Формування фахової компетентності педагогів професійного навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Проблеми трудової та професійної підготовки.* Київ 2017. Вип. 9. С. 27-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_013_2017_9_7 (дата звернення: 27.11. 2021)

54. Титаренко В. Формування фахової компетентності виконавців художньо-оформлювальних робіт при роботі у графічних редакторах. *Perspectives of world science and education* матеріали XIII міжнар.наук.-практ. конф. м. Осака, 9-11 верес. Осака, 2020. С. 238-245.

55. Творчість URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Творчість (дата звернення:18.12.2021)

56. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970-1980. URL: http://sum.in.ua/s/kryterij (дата звернення: 27.11. 2021).

57. Коптіла Ю. Розвиток творчої особистості учня в сучасному освітньому просторі закладу загальної середньої освіти / Ю. М. Коптіла // Народна освіта: електрон. наук. фах. вид..- Біла Церква - 2019. - Вип. №2(38) - С. 67-70. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5810 (дата звернення:18.01.2022).

58. Курчій О. Розвиток творчих здібностей учнів середньої школи на заняттях у гуртках. *Молодий вчений.* 2016. № 5 (32) URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/5_32_2016.pdf (дата звернення: 18. 01. 2022).

59. Магда Т. Вплив Петриківського розпису на розвиток творчих здібностей дітей. *Розвиток творчої компетентності учнів мистецьких шкіл. Від традицій до інновацій* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. / за ред. Ю. В. Сліпіч. Херсон: друк. «Графіка», 2020. 384 с. URL: https://www.dnmczkmo.org.ua/2020/06/zbirnyk-tez-naukovo-praktychnoyi-konferencziyi-herson/ (дата звернення:18. 01. 2022).

60. Отич О. Розвиток творчої індивідуальності студентів професійнопедагогічних навчальних закладів засобами мистецтва :

монографія / за наук. ред. І. А. Зязюна. Чернівці : Зелена Буковина, 2011. 246 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/3119/1/Монограф_я_Отич_О.М._увесь_текст_(1).pdf (дата звернення: 18. 01. 2022).

61. Скоморовська І. Розвиток творчості дошкільників у різних видах образотворчої діяльності / І. А. Скоморовська // Гірська школа Українських Карпат : наук.-метод. журн. / Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. 2019. № 21. С. 103-107 URL: http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8585/1/1939-Текст%20статті-4071-1-10-20200202.pdf (дата звернення:18. 01. 2022).

62. Соколова Е. Розвиток Інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу ІТМ*плюс – 2020 : матеріали ІІІ міжнар. дист. наук.-метод. конф., м. Суми, квіт.- трав. Суми, 2020. 207 с.

63. Туриніна О. Психологія творчості : Навч. посіб. Київ : МАУП, 2007. С. 156–157. URL: https://studfile.net/preview/5045131/ (дата звернення:18. 01. 2022)

64. Шандрук С. Творчість як употужнення здібностей особистості. *Психологія і суспільство.* 2015. № 3. С. 86-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Psis_2015_3_11 (дата звернення:18. 01. 2022)

65. Михалюк А. Творчість та інновація: сучасний контент. *«Освітологічний дискурс»,* 2021, No 3(34) с. 32 - 45 URL: https://od.kubg.edu.ua/index.php/journal (дата звернення: 20. 07. 2020)

66. Титаренко В. Розвиток навичок роботи з аквареллю та оволодіння технікою виконання живопису у підготовці виконавців художньо-оформлювальних робіт. Science, innovations and education: problems and prospects : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., м. Токіо, 8-10 груд. Токіо, 2021. С. 564-572.

67. Гандзюк Л. Критерії та показники сформованості естетичних смаків майбутніх техніків-технологів швейного виробництва / Л. А. Гандзюк // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. 2014. Вип. 2. С. 24-27.

68. Естетика: Навч. посіб. / М. П. Колесніков, О. В. Колеснікова, В.О. Лозовой та ін.; За ред. В.О. Лозового. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 208 с.

69. Мовчан В. Естетика : навчальний посібник / В.С. Мовчан. К.: Знання, 2011. 527 с.

70. Муха О. Естетичний смак в динаміці розвитку: структурно-факторний аналіз // Вісник дніпропетровського університету ім. Олеся Гончара. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія. 2012. 4(22) С. 46-52.

71. Сухомлинский В. Сердце віддаю дітям. К.: Рад.школа, 1972. 244 с.

72. Естетика : навчальний посібник / за ред. Л. Б. Мартиненко. Умань : ФОП Жовтий О.О., 2016. 137 с.

73. Етика та естетика: навчальний посібник для семінарських занять та самостійної роботи студентів фармацевтичних факультетів / І. Г. Утюж, Н. В. Спиця, М. О. Мегрелішвілі. Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. 81 с.

74. Естетика: Підручник / Л. Т. Левчук, В. І. Панченко, О. І. Оніщенко, Л. Ю. Кучерюк : за заг. ред. Л. Т. Левчук. 2-ге вид., доп. І переробл. Київ : Вища школа, 2006. 431 с URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/408598.pdf (дата звернення: 19.12.2021).

75. Словник літературознавчих термінів | OnlyArt веб-сайт OnlyArt URL: https://onlyart.org.ua/dictionary-literary-terms/estetychnyj-smak/ (дата звернення:19.12.2021).

76. Соколова А. Естетичний смак як наукова проблема Час мистецької освіти. *Мистецька освіта: пошуки та відкриття* : зб. статей VIII Всеукр. наук. - практ. конф., м. Харків (16-17 червня, 2020) Харків, 2020, Ч-І. 186 с. URL: http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4311/1/Соколова%20А.%20В.%20Естетичний%20смак.pdf (дата звернення: 10. 01. 2022)

77. Блудова Ю. Формування художньо-естетичного смаку в молодших школярів засобами регіональної культурно-історичної спадщини. Збірник наукових праць *Педагогічні науки*. 2015. № 3 (50) URL: http://mdu.edu.ua/?page_id=1502 (дата звернення:10. 01. 2022)

78. Титаренко В. Розвиток естетичного смаку під час практичної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Сучасні педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 10 –11 лип. Київ, 2020. Ч. ІІ. С. 35-38

79. Гуревич Р. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід: навчальний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко ; за ред. Гуревича Р. С. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. 348 с. (дата звернення:10. 01. 2022)

80. Зуєва А. Формування індивідуальної освітньої траєкторії учня вінформаційно-освітньому середовищі професійно-технічної освіти. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. Збірник наукових праць. Випуск 5. Львів: ЛДУ БЖД, 2017. 400 с.

81. Кучай О. Використання мультимедійних технологій майбутніми учителями початкових класів *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи*: матеріали ІІІ міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 12-14 листоп. 2012 р. Львів, 2012. 290 с. URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/25572/1/5.pdf (дата звернення:10. 01. 2022).

82. Slipchyshyn L., Honcharuk O., Anikina I., Yakymenko P., Breslavska H., Yakymenko S., & Opria I. Pedagogical conditions for formation of design competence of qualified workers with the use of information technologies. IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security, 2022. 22 (5), 79-88. https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.5.13.

83. Петрова Л. Розвиток інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти : колективна монографія. Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2021. 300 с. URL: http://ir.soippo.edu.ua:8080/bitstream/123456789/215/1/Petrova_Development_Of_Information_And_Digital_Competence.pdf (дата звернення: 21.01.2022).

84. Тимченко О. Формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх фахівців освіти. *Народна освіта.* 2019. Вип. №1(37). С. 46-55. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5548 (дата звернення: 22.01.2022).

85. Цюняк О, Розлуцька Г, Кравець О. Формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх учителів початкових класів у закладах вищої освіти // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. 2021. Вип. 1 (48). С. 435-438. URL: http://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/ (дата звернення: 22.01.2022).

86. Про схвалення «Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text (дата звернення: 19. 12. 2021).

87. Нова українська школа - Міністерство освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf (дата звернення:19.12.2021).

88. Титаренко В. Впровадження on-line технологій у дистанційному навчанні на уроках виробничого навчання. *Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи* : зб. статей і тез доп. VII всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Кам'янське, 24-25 черв. 2020 р.). Кам'янське, 2020. С. 85-87.

89. Титаренко В. Упровадження дистанційного навчання у професійній підготовці художників-оформлювачів. *Наука та освіта в дослідженнях молодих учених* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. для студентів, аспірантів, докторантів, молод. учених (Харків, 14 трав. 2020 р). Харків, 2020. С. 344-346.

90. Титаренко В. Аналіз особливостей використання інформаційно-комунікаційних технологій та впровадження дистанційного навчання при підготовці майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Topical issues of the development of modern science* : матеріали X міжнар. наук.-практ. конф., м. Софія, 4-6 черв. Софія, 2020. С. 730-735.

91. Бойчук В., Уманець В. Інформаційно-комунікаційні технології у підготовці студентів педагогічних закладів вищої освіти напряму підготовки *«Професійна освіта»* 2019 вип.2

92. Титаренко В. Розвиток навичок створення медіапродукції під час професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Dynamics of the development of world science* : матеріали X міжнар. наук.-практ. конф., м. Ванкувер, 10-12 черв. Ванкувер, 2020. С. 710-716

93. Титаренко В. Формування цифрової компетентності при роботі з цифровими зображеннями під час професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Український психолого-педагогічний науковий збірник.* Львів, 2020. 20 (20). С.73-76

94. Титаренко В. Розвиток навичок роботи з цифровими зображеннями під час професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Modern science: innovations and prospects* : матеріали III між нар. наук.-практ. конфер. м. Стокгольм, 5-7 груд. Стокгольм, 2021. С. 526-530

95. Джеджула О. Створення інформаційно-технологічного середовища графічної підготовки студентів на основі мультимедійного навчально-методичного комплексу. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Зб. наук. пр. Київ-Вінниця, 2009. Вип. 21 С. 358–363.

96. Зузяк Т., Марущак О., Семенюк С., Сімончук В. Роль графічних умінь у формуванні проектної культури майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції "European scientific discussions" (1-3 лютого, 2021) Potere della ragione Editore, Rome, Italy. 2021. 800 с. С. 365-372 https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2021/02/EUROPEAN-SCIENTIFIC-DISCUSSIONS-1-3.02.21.pdf

97. Козяр М. Методичне забезпечення графічної підготовки спеціаліста у вищому закладі освіти (на прикладі немашинобудівних спеціальностей): автореф. дис. … канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2000. 20 с.

98. Маценко В. Комп’ютерна графіка: Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2009 343 с. URL: https://mmi.stu.cn.ua/wp-content/uploads/2016/09/MatsenkoKompGrafyka.pdf (дата звернення: 22. 01. 2022)

99. Михайленко В. Інженерна та комп’ютерна графіка: підручник для студентів вищих закладів освіти. К. : Каравела, 2003. 344 с.

100. Бойчук В. Уманець В. Комп’ютерно орієнтовані технології у художній-графічній підготовці студентів педагогічних закладів вищої освіти напряму підготовки «Професійна освіта» *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Т. 63, № 1. С. 81-94. URL: https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1943/1307 (дата звернення: 15. 02. 2021)

101. Юсупова М. Ф. Застосування нових інформаційних технологій в графічній підготовці студентів вищих навчальних закладів: автореф. дис. … канд. пед. наук : 13.00.02 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ., 2002.

102. Гевко І. Ілюстративна і когнітивна функції комп’ютерної графіки в освітньому процесі. *Педагогічні науки* 2019. № 3 (66) URL: http://mdu.edu.ua/?page_id=1502 (дата звернення:10. 01. 2022)

103. Титаренко В. Розвиток навичок створення зовнішньої реклами у графічних редакторах при підготовці виконавців художньо-оформлювальних робіт. *The world of science and innovation* : матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф., м. Лондон, 10-12 лют. Лондон, 2021. С. 907-913.

104. Титаренко В. Розвиток навичок створення реклами з 3d-об’єктами у програмі Adobe Illustrator при підготовці виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Science and education: problems, prospects and innovations* : матеріали V міжнар. наук.-практ. конфер. Science and education: problems, prospects and innovations м. Кіото, 4-6 лют. Кіото, 2021. С. 969-977.

105. Титаренко В. Розвиток навичок створення реклами у графічних редакторах при підготовці виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology.* 2021. Is: 252

(May). IX (99). С. 48-51 URL: www.seanewdim.com (дата звернення: 23. 01. 2022).

106. Титаренко В. Розвиток навичок створення реклами у графічних редакторах при підготовці виконавців художньо-оформлювальних робіт. *World science: problems, prospects and innovations* : матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конфер. м. Торонто, 21-23 квіт. 2021 Торонто, 2021. С. 791-797.

107. Титаренко В. Використання графічних редакторів у художньо-оформлювальних роботах на виробничій практиці. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми :* зб.наук. праць. Вінниця, 2020. Вип. 58. С. 57-66.

108. Титаренко В. Майстер-клас як форма організації професійного навчання майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Science, society, education: topical issues and development prospects* : матеріали VI міжнар наук.-практ. конфер. м. Харків, 10-12 трав. Харків, 2020. С. 642-648.

109. Титаренко В. Майстер-клас − метод професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Теоретичні та практичні аспекти розвитку сучасної педагогіки та психології* : зб. тез наук. робіт сучасн. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 26–27 черв. 2020 р.). Львів, 2020. С. 80-84

110. Біблер В. С. Культура. Діалог культур. Київ: Дух і Літера, 2018. 368 с.

111. Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників: монографія / [Лузан П. Г., Манько В. М., Нестерова Л. В, Романова Г. М.]. К. : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. 216 с.

112. Гальченко В., Семенча Л. Діагностика рівня сформованості професійної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки : зб. наук. праць / за наук. Редакцією І.С. Булах. Київ : Вид-во НПУ імені

М. П. Драгоманова, 2021. Вип. 15(60). 125 с. С. 14-24 URL: https://sj.npu.edu.ua/index.php/pn (дата звернення: 17. 12. 2021).

113. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончареко. К.: Либідь, 1997. 376 с.

114. Гриньова В. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Харків, 2000. 462 с.

115. Ісаєв І. Професійно-педагогічна культура як предмет наукового дослідження // Теоретичні питання культури, освіти та виховання. 2010. № 42. С. 143-147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpkov_2010_42_40. (дата звернення: 18.09.2021).

116. Marshall McLuhan Understanding Media The extensions of man. URL: https://designopendata.files.wordpress.com/2014/05/understanding-media-mcluhan.pdf. (дата звернення: 21.07.2020).

117. Міхнюк М. Теоретичні і методичні основи розвитку професійної культури викладачів спеціальних дис циплін будівельного профілю : дис. … д-ра. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2016. 652 с.

118. Прокоф'єва К. Поняття культури: методологія вивчення. Tertia: *Альманах*. Д.: НГУ, 2005. С. 131-145.

119. Прохорчук П. Професійно-етична культураг раф ічного дизайнера у науково-педагогічній літературі. *Сучасні інформаційнітехнології та інноваційні методики навчання в підготовціфахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Київ-Вінниця, 2018. Вип. 50. С. 193-197.

120. Сліпчишин Л. В. Формування етнокультурної компетентності у майбутніх фахівців народних художніх промислів і ремесел (2021). Мистецтво і освіта. №3. С. 52-58. https://doi.org/10.32405/2308-8885-2021-3(110)-52-58/.

121. Slipchyshyn Lidiia. Theory and practice of design competence formation of future specialists of woodworking profile. Information technology and innovation for society development / Ed. by Aleksander Ostenda and Tetyana Nestorenko. Publishing House of University of Technology, Katowice, 2021. Monog 47, pp. 138-155. URL:

http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/8727f8b7c4276236d158b95bd5a3515e.pdf. (дата звернення: 21.07.2022).

122. Улунова Г. Професійна культура як культура макросистеми, мікросистеми та особистості. *Професійна культура: сутність, фахові особливості, розвиток* : колективна монографія / кол. авт. ; відп. ред. Г. Є. Улунова. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. 300 с. URL: https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Profesiyna_kultura.pdf (дата звернення: 17. 12. 2021).

123. Шевнюк О. Культурологія: навч. посіб. К.: Знання Прес, 2007. 353 с. URL: http://194.44.152.155/elib/local/sk712714.pdf. (дата звернення: 18. 12. 2021).

124. Сабатовська І.С. Професійна культура особистості: структура та критерії вимірювання. URL: http://www.confcontact.com/20110531/so_sabat.htm. (дата звернення: 18. 12. 2021).

125. Вечірко Р.М., Семашко О. М., Олефіренко В. В. Українська та зарубіжна культура: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. К.: КНЕУ, 2003. 367 с. URL: https://studentbooks.com.ua/content/view/145/46/ (дата звернення:18. 12. 2021).

126. Спіріна Т. Формування професійної культури майбутніх соціальних педагогів у навчальному процесі вищого навчального закладу: автореф. дис. … канд. пед. наук: 13.00.04. Житомир. держ. ун-т імені Івана Франка. Житомир, 2009. 22 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1423/1/T_SPIRINA_AREF_KSP&KO_IPSP.pdf (дата звернення:18.12.2021)

127. Ісаєнко С. Формування професійної культури у студентів інженерно-технічних спеціальностей засобами іноземної мови: автореф. дис…. канд. пед. наук: 13.00.04. Інститут вищої освіти АПН України. К., 2009. URL: https://revolution.allbest.ru/pedagogics/00599206_0.html (дата звернення: 18. 12. 2021)

128. Критерій. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Критерій (дата звернення: 27.11. 2021).

129. Що таке Критерій: Словник іншомовних слів. URL: https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%CA%F0%E8%F2%E5%F0%B3%E9 (дата звернення: 27. 11. 2021).

130. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. 820 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Encycloped_vydanniy/14ff57eb-06bd-4b2b-8bfb-ead7f286d5dd.pdf (дата звернення: 27.11. 2021)

131. Мотив. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Мотив (дата звернення:27.11. 2021).

132. Сухомлин О. Формування системи мотивації підвищення цифровоїграмотності для навчання протягом життя. *Молодь і ринок.* 2021. №7-8(193-194). URL: http://mir.dspu.edu.ua/index (дата звернення: 27.11. 2021).

133. Гатеж Н. Емоційно-мотиваційний компонент готовності майбутнього вчителя образотворчого мистецтва до виховання естетичної культури учнів. *Молодь і ринок.* 2018. №1(156). URL: http://mir.dspu.edu.ua/. (дата звернення: 25.10. 2020).

134. Бескровний О. Рефлексивно-оцінний компонент готовності студентів до науково-дослідницької діяльності. збірник. наукових праць *Витоки педагогічної майстерності* 2016. Вип.17. 228 с. URL: http://sources.pnpu.edu.ua/. (дата звернення: 22.12. 2020).

135. Державний стандарт професійно-технічної освіти з професії «Виконавець художньо-оформлювальних робіт» (код 5312), ДСПТО 5312.ОК.74.40-2014. URL: https://imzo.gov.ua/osvita/profesiyno-tehnichna-osvita-2/profesiyna-osvita/ctandarty-profesiyno-tekhnichnoi-osvity/. (дата звернення 22. 02. 2022)

136. Сікорака Л. Формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівного профілю: дис. … канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2020 С. 73

137. Грядуща В. та ін. Цифрова компетентність як ключова компетентність для навчання протягом життя Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій: навчальний посібник. Біла Церква: БІНПО, 2021. С. 34-36. URL: https://lib.iitta.gov.ua/728440/1/ПОСІБНИК_РОЗВИТОК_ЦК.pdf. (дата звернення: 27.11. 2021).

138. Рефлексія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Рефлексія (дата звернення: 27.11. 2021)

139. Про запровадження 12-бальної шкали оцінювання навчальних досягненьучнів (слухачів) з професійної підготовки у професійно-технічних навчальних закладах: Наказ від 14.06.2001 р. № 459 / Міністерство освіти і науки України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0459290-01. (дата звернення: 24. 12. 2020).

140. Калаур С. Організація контролю за навчальною діяльністю студентів: реалії та перспективи. Збірник наукових праць. *Педагогічні науки.* Випуск 52. Херсон: Видавництво ХДУ, 2009. URL: https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps (дата звернення: 02. 10. 2019).

РОЗДІЛ 2
ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКОНАВЦІВ ХУДОЖНЬО-ОФОРМЛЮВАЛЬНИХ РОБІТ

2.1. Модель підготовки майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт

Сучасні умови, в яких здобувається освіта, вимагають розробки і впровадження нових умов, принципів, методів навчання й організації управління освітнім процесом для задоволення потреби суспільства в компетентних кадрах. Нова концепція мистецької освіти передбачає науково-теоретичне та практичне обґрунтування сутності й змісту підготовки висококваліфікованих фахівців. Особливу актуальність набуває проблема формування умінь, розвитку здібностей та якостей особистості [1, с. 79].

Для формування фахової компетентності майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт важливим є вибір оптимальних педагогічних умов.

Одним зі шляхів вирішення проблеми, щодо формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт є розробка моделі якісної професійної підготовки на засадах системно-діяльнісного, особистісно-орієнтованого, культурологічного, контекстного і компетентнісного підходів та її реалізація в процесі професійної підготовки під час виробничого навчання та практики. Розробка моделі дозволить покращити взаємозв’язки між теорією і практикою, знайти нові дієві засоби для організації ефективної професійної підготовки із використанням інноваційних технологій, інформаційно-освітнього середовища та методів формування фахової компетентності.

Згідно аналізу наукових досліджень метод моделювання широко впроваджується в педагогічну практику. Завдяки моделюванню можливо

значно підвищити якість та ефективність професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт.

Моделювання − це процес дослідження властивостей об’єкта на основі остворення відповідної моделі.

Модель − це матеріальний або уявний об’єкт, який у процесі вивчення деякої предметної галузі (навчяння) замінює реальний об’єкт-оригінал, зберігаючи важливі для данного дослідження суттєві властивості оригіналу [2, с. 161-162].

У нашому дослідженні модель ґрунтується на системно-діяльнісному, індивідуальному, особистісно-орієнтованому підходах, які описують процеси навчання та підготовки учнів; визначають цілі та завдання, принципи та технології навчання.

Модель професійної підготовки є дієвим інструментом під час організації освітнього процесу в ЗП(ПТ)О. Вона має віддзеркалювати особливості професійної підготовки учнів під час проходження виробничого навчання та практики. Запропонована модель такої підготовки враховує навчальну та майбутню професійну діяльність учнів і висвітлює зміст, різні методи та засоби для здійснення процесу підготовки кваліфікованих робітників в ЗП(ПТ)О, що націлена на позитивний результат під час формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

Об’єктом моделювання в нашому дослідженні виступає процес професійної підготовки формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

Завдяки аналізу наукової літератури та власному педагогічному досвіду визначено, що у моделі для якісної професійної підготовки учнів є створення умов для ефективного навчання у процесі виробничого навчання і практики, що можна реалізувати шляхом реформування і проведення низки змін у системі професійної підготовки та організації освітнього процесу у закладах професійної (професійно-тнхнічної) освіти.

Представлена модель професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт містить взаємозалежні блоки: цільовий, теоретико-методологічний, змістово-технологічний і результативний (рис. 2.1.).

Цільовий блок включає мету та завдання підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт.

Мета – формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

Завдання: створення оптимальних умов для: зростання пізнавальної активності майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт, формування основних професійних і ціннісних якостей; поступовий перехід учнів від навчальної до практичної діяльності; оволодіння ними необхідними знаннями і вміннями для подальшої професійної діяльності; формування фахової компетентності; оволодіння учнями цифровими навичками використання в майбутній професії цифрових технологій

Теоретико-методологічний блок окреслює та визначає методологічні підходи і дидактичні принципи формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт. У контексті дослідження формування фахової компетентності учнів ми орієнтувалися на тенденції системного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого**,** культурологічного, контекстного та компетентнісного підходів, як методологічної основи процесу дослідження.

Системний підхід поєдненням різніх методик, новітніх технологій, традиційних та інноваційних засобів навчання сприяє формуванню ключових компетентностей, що дозволить учням вирішувати поставлені проблеми. Підхід поєднує структурні складові представленої моделі в єдине ціле, а також пов’язує між собою інші методологічні підходи.

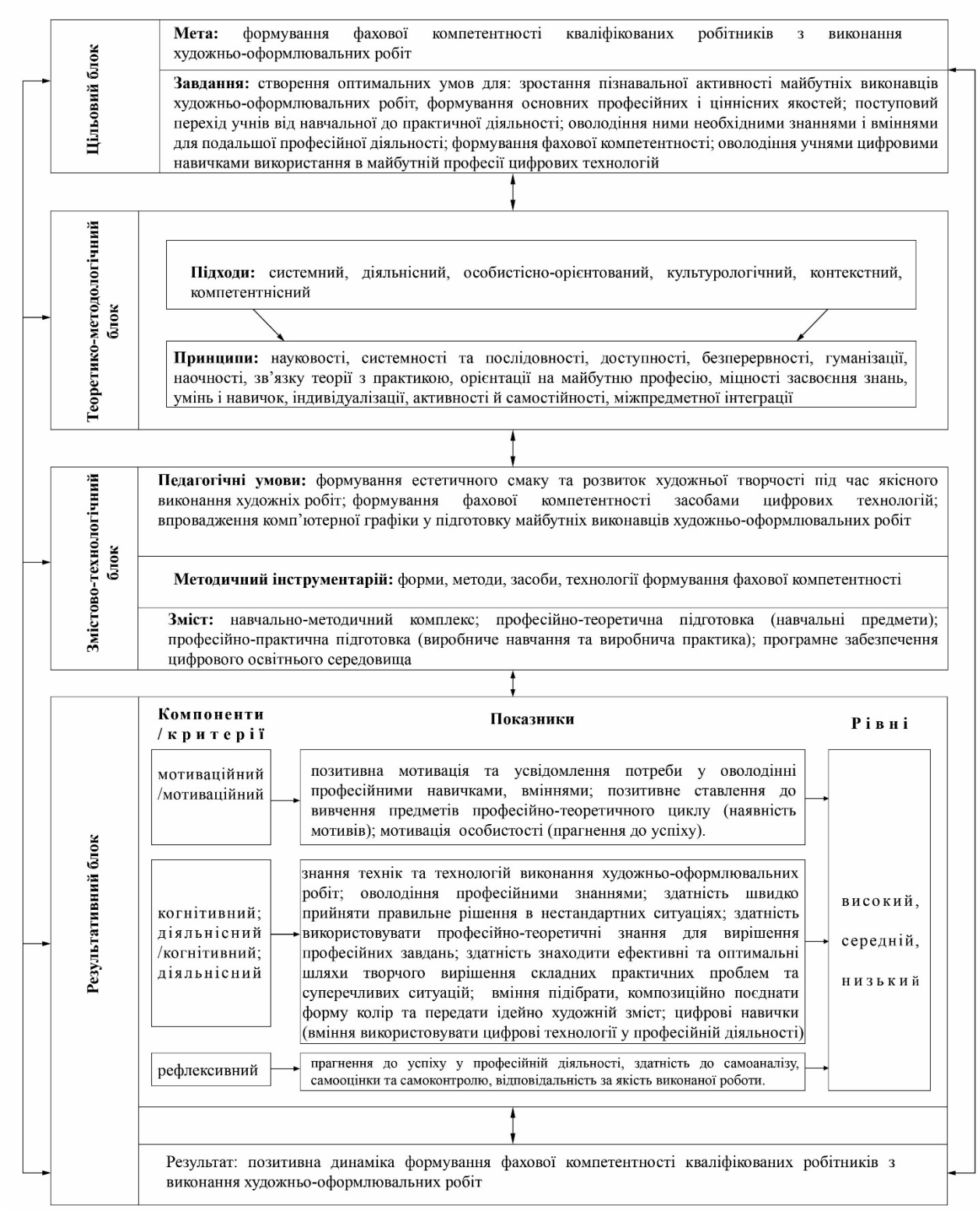

Рис. 2.1. Модель підготовки майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт

Джерело: розроблено автором

Діяльнісний підхід у моделі підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт реалізується за допомогою поєднання різних видів діяльності під час навчання учнів у ЗП(ПТ)О, наприклад: робота в групах, індивідуальна діяльність, колективна діяльність, професійне навчання на виробництві, робота за комп'ютером, імітація умов виробництва під час проходження виробничого навчання та практики.

Сутність *особистісно-орієнтованого підходу* полягає у формуванні особистісних якостей виконавців художньо-оформлювальних робіт, розвитку естетичного смаку, самостійності, самореалізації й індивідуальних творчих здібностей.

Культурологічний підхід є особливо важливим у професійній підготовці виконавців художньо-оформлювальних робіт, що реалізується шляхом формування загальнолюдських цінностей і професійної культури кваліфікованих робітників.

Контекстний підхід. Для покращення професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт у ЗП(ПТ)О є організація поступового переходу від теоретичного навчання до безпосередньої фахової діяльності.

Компетентнісний підхід передбачає спрямованість освітнього процесу на розвиток загальних (базових, ключових) і спеціальних (предметних) компетентностей.

У контексті нашого дослідження компетентнісний підхід у представленій моделі спрямований на формування в учнів ключових компетентностей для подальшої професійної діяльності, і як наслідок, формування їхньої фахової компетентності, оволодіння необхідним рівнем професійних знань і вмінь.

Для реалізації та досягнення завершального результату в представленій моделі визначено найбільш ефективні принципи: загально-дидактичні (науковості, системності та послідовності, доступності, безперервності, гуманізації, наочності, зв'язку теорії з практикою, орієнтації на майбутню

професію, міцності засвоєння знань, умінь і навичок, індивідуалізації, активності й самостійності, міжпредметної інтеграції) та специфічні (суб'єкт-суб'єктної взаємодії, самоорганізації, інтердисциплінарності, моделювання, діалогізації, співробітництва, професійної спрямованості навчання).

Принцип науковості полягає у розкритті причиново-наслідкових зв'язків понять та явищ, що використовуються в дослідженні, дає основу науковому обґрунтуванню процесу професійної підготовки учнів під час проходження виробничого навчання та практики, передбачає врахування стану розвитку науки і техніки та ознайомлення з новими досягненнями стосовно вказаної проблеми.

У контексті нашого дослідження також керуємося принципом системності та послідовності, який полягає у чіткій структурній організації навчального матеріалу, раціональному поділі його на окремі смислові фрагменти, послідовності викладу навчального матеріалу, логічного переходу від засвоєння попереднього матеріалу до нового. Системність здобуття знань забезпечує системність мислення.

Принцип зв'язку теорії з практикою передбачає постійне ознайомлення як учнів, так і викладачів із новітніми теоретичними та практичними досягненнями виробництва й професійної (професійно-технічної) освіти, з обов'язковим закріпленням результатів одержаної інформації під час виробничого навчяння та практики.

Вважаємо, що цей принцип націлений на підготовку учнів до застосування одержаних теоретичних знань, умінь і навичок у подальшій професійній діяльності.

В основі принципу індивідуалізації лежить визнання й усвідомлення унікальності й індивідуальності кожного учня.

Принцип гуманізації передбачає гуманістичну спрямованість і забезпечення пріоритету загальнолюдських цінностей у кваліфікованих робітників при виконанні художньо-оформлювальних робіт у процесі професійної підготовки.

Принцип орієнтації на майбутню професію передбачає формування професіоналізму, за допомогою різних методів спрямувати підготовку кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт на розвиток професійних якостей особистості, фахових здібностей та засвоєння професійних знань, умінь і навичок, що визначені навчальними програмами.

Змістово-технологічний блок забезпечує розробку змісту, педагогічних умов, етапів, форм, методів, інноваційних методик та технології формування фахової компетентності. Для формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт важливим є вибір оптимальних педагогічних умов.

Академічний тлумачний словник надає поняття «умова» у такій інтерпретації: необхідна обставина, яка робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь; обставини, особливості реальної дійсності, при яких відбувається або здійснюється що-небудь; правила, які існують або встановлені в тій чи іншій галузі життя, діяльності, які забезпечують нормальну роботу чого-небудь; правила, вимоги, виконання яких забезпечує що-небудь; сукупність даних, положення, що лежать в основі чого-небудь» [3].

На думку А. Литвина «поняття педагогічні умови стосується різних аспектів усіх складових процесу навчання, виховання і розвитку: цілей, змісту, принципів, методів, форм, засобів тощо. Воно може вживатися стосовно цілісного навчально-виховного процесу при характеристиці педагогічної системи або окремих її сторін чи елементів. Як правило, під педагогічними умовами розуміють такі, що спеціально створюються в освітньому процесі з метою підвищення його ефективності або реалізації певних інновацій» [4, с. 44].

Педагогічні умови згідно словника-довідника з професійної педагогіки за редакцією А. Семенової визначаються як «обставини за яких залежить та відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної

підготовки фахівців, що опосередковується активністю особистості, групою людей» [5, с. 193].

В. Бойчук у дисертаційній роботі «Теоретичні і методичні основи художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя технологій» визначає такі педагогічні умови: спрямованість на розвиток творчої особистості; забезпечення творчої самореалізації вчителя на засадах психопедагогіки; організація підготовки в контексті інформаційно-освітнього середовища» [6].

У своїй дисертаційній роботі А. Лісова розглядає «наступі педагогічні умови розвитоку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах: доповнення змісту суспільно-гуманітарних та професійних дисциплін у контексті професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін у гуманітарно- педагогічних коледжах; розвиток позитивної здобувачів освіти шляхом їхньої участі в поза аудиторній навчально-виховній роботі; застосування нових освітніх технологій для розвитку творчої особистості здобувачів освіти, продуктивної взаємодії і конструктивної критики» [7].

Вивчаючи проблему формування професійної готовності майбутніх учителів музики в педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності О. Гаврилюк розлядає «педагогічні умови: формування мотиваційної готовності майбутніх учителів музики до художньо-творчої діяльності; оволодіння студентами професійно-творчими вміннями та навичками шляхом залучення до активної творчої діяльності; спрямування студентів на здійснення самостійних художньо-творчих проектів» [8].

Литвин В., вивчаючи формування інформаційної культури майбутніх архітекторів у професійній підготовці вищого навчального закладу, у дисертаційній роботі формулює «наступні педачні умови: неперервна інформативна підготовка студентів; комплексне застосування ікт у професійній підготовці; використання засобів інформаційного моделювання в навчанні; інформатизація проектної освітньо-професійної діяльності» [9].

Проаналізувавши різноманітні погляди щодо визначення педагогічних умов, у нашому дослідженні було визначено педагогічні умови формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт:

− формування естетичного смаку та розвиток художньої творчості під час якісного виконання художніх робіт;

− формування фахової компетентності засобами цифрових технологій;

− впровадження комп'ютерної графіки у підготовці майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт

Для формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт за програмами професійної підготовки передбачено оволодіння та вдосконалення знань, практичних навичок і умінь згідно вимог освітньо-кваліфікаційною характеристикою випускника професійно-технічного навчального закладу відповідно до кваліфікаційних розрядів (Додаток Б1, Додаток Б2).

У контексті нашого дослідження формування фахової компетентності продемонстровано на прикладі виконання практичних завдань:

− Виконання рекламного ілюстративно – графічних плакатів

− Виконання декоративного розпису

− Виготовленняння об'ємних літер та декоративних художніх елементів

− Виготовлення фрагментів тематичної композиції (вітражі, мозаїка).

− Виконання художньо – оформлювальних робіт із застосуванням сучасних матеріалів та комп'ютерних технологій.

− Виконання художньо – оформлювальних робіт у графічних редакторах.

Результативний блок моделі включає компоненти формування фахової компетентності кваліфікованих робітників при виконанні художньо-оформлювальних робіт (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний) і відповідні їм критерії оцінювання рівня сформованості їхньої фахової компетентності (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний,

рефлексивний). Також у цьому блоці висвітлюється очікуваний результат – позитивна динаміка формування фахової компетентності кваліфікованих робітників при виконанні художньо-оформлювальних робіт. Взаємозв'язок мети і результату свідчить про сформованість фахової компетентності кваліфікованих робітників при виконанні художньо-оформлювальних робіт за трьома рівнями: високим, середнім і низьким.

Отже, представлена модель на засадах системного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого, культурологічного, контекстного та компетентнісного підходів націлена на систематизацію освітнього процесу з метою підвищення її якості й ефективності. Модель професійної підготовки містить цільовий, теоретико-методологічний, змістово-технологічний і результативний блоки та включає взаємопов'язані елементи: мету, завдання, принципи, підходи, педагогічні умови, методичний інструментарій, зміст, компоненти, критерії, показники, рівні та результат. У запропонованій моделі висвітлено взаємозв'язки всіх її складових, що віддзеркалюється в очікуваному результаті проведеного експерименту, а саме, позитивній динаміці формування фахової компетентності кваліфікованих робітників при виконанні художньо-оформлювальних робіт. Для реалізації та досягнення кінцевого результату в представленій моделі визначено найбільш ефективні принципи: загальнодидактичні (науковості, системності та послідовності, зв'язку теорії з практикою) та специфічні (індивідуалізації, гуманізації, орієнтації на майбутню професійну діяльність).

2.2 Формування естетичного смаку та розвиток художньої творчості під час якісного виконання художніх робіт

Головною умовою формування фахової компетентності виконавців художньо-оформлювальних робіт − є створення такої системи освіти, яка б поступово переходила від теоретичного навчання до фахової діяльності з відображенням реальних умов виробництва. Викладання теоретичного

матеріалу здійснюється на заняттях: «Технологія виконання художньо-оформлювальних робіт», «Креслення і перспектива», «Матеріалознавство», «Рисунок», «Живопис», «Шрифти», «Основи композиції», «Графіка і прикладне мистецтво», «Кольорознавство». Засвоєння знань та отримання нової інформації з цих предметів сприяє розвитку естетичного смаку, який впливає на формування інтересу до професії та оволодіння практичними навичками, що є базою для навчально-професійної діяльності учнів під час виробничого навчання та практики.

Естетичний (художній) смак – це складна інтегративна якість особистості, здатність до сприймання, аналізу й естетичного оцінювання творів мистецтва і архітектури відповідно до сформованих ідеальних уявлень про прекрасне, що спонукає до розвитку духовності та активно-творчої діяльності [10. с. 126].

Мета естетичної освіти «передавати естетичні знання, вміння та оцінку художнім процесам та виробам, але таким чином, щоб учні не просто копіювали, наслідували та отримували те, що їм передали, але так щоб вони змогли це зробити самостійно та продовжували роботу.

Естетичне виховання полягає в прагненні брати участь в естетичних процесах минулого, сьогодення і майбутнього, яке засноване на здатності відчувати естетику» [11].

Формування естетичного смаку кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт є важливим оскільки у своїй професійній діяльності художники-оформлювачі мають не тільки оволодіти практичними навичками виконання художніх робіт, а й бути носіями національних цінностей та культурних традицій.

На думку Л. Побережної суттєвим у естетичному вихованні «є відбір художнього матеріалу, у процесі опрацювання якого має відбуватись естетичний розвиток особистості» [12, с. 137].

На думку Н. Торчевської основними формами і методами формування естетичного (художнього) смаку «є аналіз творів мистецтв за спеціальним

алгоритмом; створення ілюстрованих словників мистецтвознавчих термінів, понять, напрямів мистецтва; виступи з підготовленими презентаціями (метод ілюстрації); застосування інформаційно-комунікаційних технологій (методи спостереження і ілюстрації); відвідування музеїв мистецтва, персональних виставок, екскурсії, творчі зустрічі; відвідування екзаменаційних переглядів; відвідування екзаменаційних переглядів, виконання практичних форм роботи (методи графічних вправ, замальовки, етюди, пленери тощо)» [10, с. 129].

Т. Ковбасюк зазначає, що «образотворче мистецтво відіграє не менш значущу роль в естетичному розвитку особистості. Воно дозволяє не тільки знайомити учнів зі специфічним видом мистецтва, яке має свої засоби, свою мову, розширюючи тим самим знання й уявлення про мистецтво, але й включати їх у художню діяльність з урахуванням віку і особливостей розвитку особистості. Практична діяльність поєднує традиційну роботу на площині (малювання) з навичками об'ємно-просторового зображення і художньої орієнтації середовища (ліплення, художнє конструювання, архітектура)» [13, с. 68].

Представленні у нашому дослідженні методики проведення занять професійної підготовки з використанням зазначених форм і методів сприятимуть розвитку вміння аналізувати та оцінювати з професійної точки зору художні твори, формувати естетичні почуття та естетичний смак кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

На заняттях професійно-теоретичного циклу учні оволодівають знаннями створення композицій, вивчають властивості та методи оборбки матеріалів, техніки та технології виконання художньо-оформлювальних робіт. Для взаємозв'язку теорії з практикою теоретичні знання застосовуються під час виконання практичних завдань. Оволодіваючи навичками виконання художніх робіт група художників-оформлювачів, як приклад виконує декоративне панно із застосуванням паперової пластики. За кваліфікаційними вимогами Державного стандарту професійно-технічної освіти ДСПТО

5312.ОК.74.40-2014 учні мають вміти виконувати об’ємні елементи, з картону і щільного паперу [14].

Під час виконання завдання учні розвивають професійні компетентності: здатність підготуватись до робочого процесу, організувати робоче місце, підібрати, підготувати інструменти та матеріали до роботи, виконувати художні роботи та об’ємне конструювання, мають можливість вдосконалити комунікативну, особистісну, соціальну, навчальну, громадянську, художньо-творчу, екологічну та енергоефективну компетентності (додаток А).

Розглянемо методику виконання завдання на прикладі створення декоративного панно із застосуванням паперової пластики. Для цього група підібрає в Інтернеті зразки малюнку. Кожен учень індивідуально обговорює послідовність роботи над завданням з майстром, що дає можливість отримати рекомендації щодо технології виконання декоративного панно. Погодивши зразки завдання група виконує декоративне панно з об’ємними елементами на уроці виробничого навчання в майстернях училища. Наведені приклади декоративного панно із застосуванням паперової пластики (додаток В, рис. В.1) виконуються в техніці відривної аплікації. Для виконання завдання використовуємо старі журнали, газети та інші матеріали. Це є зразком повторного використання паперу та дбайливого ставлення до навколишнього середовища.

Роботу над виконанням декоративного панно із застосуванням паперової пластики розпочинаємо з фону. Використовуючи старі газети, відриваючи шматочки потрібного розміру наклеюємо їх на аркуш паперу формату А3 клеєм ПВА (або клеєм-олівцем). Наступним етапом роботи над завданням є створення стилізованого портрету, силуету людини, елементів одягу. Для цього можна скористатися готовими шаблонами або намалювати всі частини самостійно, після чого акуратно вирізати по контуру та наклеїти на поверхню. В техніці об’ємної аплікації створюємо квіти червоного кольору. Завершуємо роботу нанесенням на зображення текстового напису.

Виконання декоративного панно ставить за мету розвинути творчість, естетичний смак та професійні уміння роботи з матеріалами. Використання смартфонів, як засобу цифрових технологій, лише дозволияє урізноманітнити форму проведення заняття.

Для розвитку художньо-естетичного смаку та художньої творчості учні на заняттях професійно-теоретичних предметів оволодівають знаннями створення композицій, вивчають способи гармонійного поєднання кольорів, техніки роботи з фарбами. Під час занять професійно-практичної підготовки група художників-оформлювачів, оволодіваючи навичками виконання художніх робіт, як приклад виконує рекламний плакат. Метою заняття є оволодіння навичками виконувати шрифти та декоративні елементи художнього оформлення, стилізацію елементів, шрифтові та експозиційні плакати. Під час роботи над завданням учні формують професійні компетентності: здатність підготуватись до робочого процесу, організувати робоче місце, підібрати, підготувати інструменти та матеріали до роботи, виконувати художні робіти та внутрішню рекламу шрифтові написи та вдосконалюють комунікативну, особистісну, соціальну, навчальну, громадянську, художньо-творчу, цифрову екологічну та енергоефективну компетентності (додаток А).

Задля розвитку практичних навичок та самостійної творчої роботи учнів на заняттях професійної підготовки організовується презентація та обговорення зразків ілюстративно-графічних плакатів, підібраних в Інтернеті. У процесі обговорення учні аргументували свій вибір та погоджували внесені пропозиції щодо подальшого виконання роботи. Для кожного учня був відібраний зразок реклами з урахуванням всіх пропозицій, внесених змін у знайдені зразки з Інтернету. Згідно зразків кожен учень індивідуально виконував роботу з поставленої теми «Бережіть природу» (додаток В, рис. В.2).

Під час виконання завдання було поставлено задачу «допомога під час виконання індивідуального рекламного плакату», а не «примусове виконання

рекламного плакату по заданому зразку, що отримує учень». Учні, використовуючи медіа-ресурси, здатні розвивати професійні уміння під час самостійної роботи.

У межах нашого дослідження ми передбачаємо формування естетичного смаку та розвиток творчості здобувачів освіти, упровадження нових методів і форм навчальної роботи, нові ролі для майстра виробничого навчання і учнів, а саме: майстер як інструктор-консультант, а учень як допитливий шукач-художник.

Професійна освіта здобувачів освіти має орієнтуватися на творчість, розвиток естетичності, новаторство, здатність до створення неповторного та досконалого у практичній діяльності, готувати високо професійних фахівців, що володіють навичками роботи з аквареллю та технікою виконання живопису [15, с. 74].

У художніх роботах головною метою є привернути увагу, тому під час створення твору перед художником постає завдання правильного поєднання кольорів.

У творах колірна гама виконує одразу декілька завдань:

- підкреслює індивідуальність,
- створює візуальну відмінність твору від конкурентів,
- забезпечує гармонійне сприйняття та передачу контексту.

Створюючи художній твір, важливо подавати ті кольори, які гармонують між собою.

Відчуття кольорової рівноваги та створення кольорового простору зображення розвивається під час оволодіння та вдосконалення навичок та прийомів виконання художніх робіт. З цією метою, як приклад, для художників-оформлювачів було поставлено завдання виконання пейзажного живопису.

Виконуючи завдання, учні самостійно опрацьовують матеріал користуючись Інтернетом, переглядаючи відеосюжети, ознайомлюючись з технікою виконання акварельного живопису. Учні аналізують технологічний

процес та послідовність виконання роботи, мають змогу вдосконалити та закріпити знання з теоретичних предметів: «Рисунок», «Живопис», «Кольорознавство», «Основи композиції».

Заняття проводиться у вигляді дискусії, під час якої вся група стає активними учасником обговорення прийомів виконання робіт. Для розвитку навичок роботи з аквареллю та оволодіння технікою виконання живопису надаються зразки пейзажу. Кожен здобувач освіти обирає серед наданих прикладів зразок для виконання. Після вибору кращих зразків і погодження їх з майстром учні, використовуючи теоретичні знання, які отримали з професійних предметів, виконують практичне завдання (додаток В, рис. В.3), що передбачає формування професійних та вдосконалення ключових компетентнотей (додаток А).

На нашу думку робота з аквареллю розвиває професійні навички роботи з кольором. Виконуючи роботи, як живописні так і декоративні, майбутні кваліфіковані робітники долучаються до народного мистецтва.

В Законі України «Про народні художні промисли» (2001) [16], в Указі Президента України «Про заходи щодо відродження традиційного народного мистецтва та народних художніх промислів в Україні» (2006) [17] розкрито зміст щодо підготовки майбутніх фахівців художніх промислів і ремесел у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Українські твори мистецтва значною мірою визначаються широтою художньо-образного відтворення світу. Безмежність навколишнього світу, гармонія та довершеність форм природи завжди надихали митців на постійний творчий пошук тем та образів для своїх творів. Саме це сприяло зародженню та розвитку декоративно-прикладного мистецтва, народних художніх промислів. Як зазначено в Законі України «Про народні художні промисли» (2001) ст. 1 «народний художній промисел − творча та виробнича діяльність, метою якої є створення художніх виробів декоративно-вжиткового призначення, що здійснюється на основі колективного освоєння і

спадкоємного розвитку традицій народного мистецтва у певній місцевості в процесі творчої праці майстрів народних художніх промислів».

Кожен твір українських митців позначено розмаїттям тематики змісту, настроїв і емоцій, виконаний у певних традиціях народного ремесла, і тому це виріб народного художнього промислу. Відповідно до Закону України «Про народні художні промисли» (2001) ст. 1 «виріб народного художнього промислу − художній виріб декоративно-вжиткового призначення, відповідно до традицій даного промислу ручною працею або з використанням механізованої праці у підготовчих і допоміжних операціях» [16].

Сьогодні в Україні спостерігається хвиля інтересу до народного декоративно-прикладного мистецтва. Відроджуються ремесла, досліджуються традиції, які доповнюються новими сучасними тенденціями та ідеями, проводяться численні виставки та фестивалі народної творчості.

Для подальшого формування естетичного смаку та розвитку творчості учні вдосконалюють навички роботи з декоративного мистецтва, вивчення якого набуває пріоритетного значення в системі художньої освіти України.

Дослідження декоративного мистецтва загалом та розпису, зокрема, бачимо у працях таких науковців, як Є. Антонович [18], Р. Захарчук-Чугай [18], Т. Кара-Васильєва [19], Г. Скрипник [20], З. Чегусова [19] та ін. Постала потреба якісних змін у підготовці висококваліфікованих фахівців мистецтва з високим рівнем фахової компетентності.

Збагачення змісту фахової підготовки мистецтвом традиційного художнього розпису різних регіонів України, сучасними видами й техніками художніх розписів сприяє підвищенню рівня професійної компетентності майбутнього фахівця [21, с 415].

Для прикладу розгляємо методику проведення майстер-класу з декоративного розпису (додаток Е) за таким планом:

1. Повідомлення теми майстер-класу. Обґрунтування актуальності теми, головної ідеї, яку запропоновано для розгляду.

2. Формування мети і завдань заняття.

3. Мотивація пізнавальної діяльності.

4. Основна частина. Зміст заняття майстер-класу за етапами.

5. Рефлексія. Осмислення, узагальнення, систематизація знань

Зазначимо, що майстер-клас – це семінар, під час якого провідний фахівець розповідає й, що ще більш важливо, показує, як застосовувати на практиці нову технологію або метод [22, с. 104-105].

Організація та проведення майстер-класу, з метою оволодіння практичними навичками, створює активне середовище для засвоєння технологій виконання робіт, окремих прийомів, способів професійної діяльності та урізноманітнює форми проведення заняття.

Сьогодні декоративно-прикладне мистецтво є важливою складовою частиною системи художньої освіти. Постійно зростає всезагальний інтерес до нього. Досконале вивчення декоративного розпису підвищує рівень професійних якостей, допомагає сформувати естетичний смак і вміння бачити в народній творчості особливу систему символічного відображення світу. Світове мистецтво декоративного розпису надзвичайно різноманітне, має свою історію, види та стилі. Унікальний український розпис посідає вагоме місце у складі світової культури, є яскравим прикладом української мистецької спадщини, відтворює духовні й естетичні уподобання нашого народу. Розмальовування предметів, які оточують людину в побуті, оздоблення господарських і монументальних споруд є одним із найдавніших художніх мистецьких технік, які було започатковано ще за часи палеоліту.

У результаті оволодіння технологією художнього розпису розвиваються навички роботи в різних техніках декоративного живопису, на основі яких створюються власні декоративні художні композиції, формуються якості технологічно освіченої особистості, здатної до художньо-естетичного перетворення оточуючого [21, с 413-414].

Для подальшого розвитку та вдосконалення навичок декоративно-прикладного мистецтва, розвитку естетичного смаку та художньої творчості,

формування професійних компетентностей: виконання орнаментальних композиції та декоративного розпису (додаток А).

Для прикладу розглянемо методику проведення заняття створення композиції петриківського букета та виконання розпису на поверхні дерев'яних виробів.

Перед початком заняття групі було запропоновано самостійно скласти схеми композицій (додаток В, рис. В.4). Робота над завданням дає змогу учням закріпити теоретичні знання з предметів «Основи композиції», «Кольорознавство» та тренувати навички створення композицій розпису. Індивідуально схеми петриківських букетів були погоджені та затверджені.

Перед початком розпису дерев'яних виробів учні виконують тренувальну вправу з метою вдосконалення навичок по виконанню елемента «цибулька» та листочок.

На аркуші виконується складний елемент розпису − «цибулька». Спочатку наносять праворуч і ліворуч мазки, які визначають розмір і форму елемента. Повторюючи з кожного боку мазки до центра, учні створюють «цибульку». Завершується робота промальовкою прожилок більш темною фарбою (додаток В, рис. В.5).

Використовуючи техніку «перехідного мазка», здобувачі освіти вдосконалюють навички по виконанню елементу листочок. «Перехідний мазок» робиться пензлем, який опускається у темну фарбу − зелену, а потім у світлу − жовту. На поверхні утворюється жовтий мазок, який плавно переходить у зелений. Учень намічає середню лінію та загальну форму листка, виконує малюнок фарбою технікою «перехідного мазка» (додаток В, рис. В.6).

Після завершення тренувальної вправи здійснюється перехід до основної частини заняття − розпису петриківського букету на поверхні дерев'яних виробів. Здобувачі освіти переносять олівцем схеми композицій петриківських букетів на дерев'яну поверхню. Дотримуючись послідовності виконання роботи, учні приступають до виконання розпису великих квітів. Традиційними квітами петриківського розпису є маки, троянди, іриси, айстри,

тюльпани. За схемою учні малюють листя різної форми і розмірів. Композиція розпису ускладнюється виконанням більш дрібних елементів таких квітів як ромашки, фіалки, волошки, квіток ожини, майорів. Після завершення розпису, букет прикрашається випуклими цяточками, що накладаються кінцем держальця пензля, вмоченого у густу фарбу. Таке оздоблення прикрашає квіти і листя виконанних розписів на поверхнях дерев'яних виробів: тарілок, шкатулок, кухонних дощечок тощо (додаток В, рис. В.7).

Варто зазначити, що виконання декоративного розпису розвиває професійні навички, дозволяє долучити майбутніх кваліфікованих робітників до народного мистецтва та народної творчості.

Ще одним з варіантів вивчення напрямків народного декоративного мистецтва є організація майстер-класу, як заняття з розвитку навичок розпису по склу (вітраж) (додаток Ж).

На нашу думку перевагою майстер-класу у фаховій підготовці виконавців художньо-оформлювальних робіт є якісне закріплення теоретичних знань і придбання професійних умінь та навичок з технології виконання вітражного роспису по склу [23].

Наведенні приклади проведення занять професійної підготовки сприяють розвитку естетичного смаку розвивають уміння знаходити творчий підхід до виконання завдання а також забезпечують поступовий перехід до професійної діяльності. Однак поряд із розвитком творчості та естетичного смаку, нині широке використання цифрових технологій у сучасному виробництві потребує фахівців які володіють цифровими навичками.

2.3 Формування фахової компетентності засобами цифрових технологій

У сучасному інформаційному суспільстві головним є набуття цифрових навичок, формування вміння користуватися інформацією в будь-якому вигляді, здійснювати комунікацію, усвідомлювати наслідки впливу на людину

засобів масової комунікації, сприяє творчому вираженню людини у сучасному інформаційному суспільстві [24, с. 256].

На думку Ю. Радченко «кожен навчальний заклад художньої освіти не має залишатися осторонь від процесів швидких змін виробничих технологій і ринкових перетворень, має стати ініціатором реорганізації освітнього процесу» [25, с. 4-5]. Як зазначено у Законі «Про освіту» (2017) ст. 15 «Метою професійної (професійно-технічної) освіти є формування і розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності і перспектив кар'єрного зростання впродовж життя» [26].

Інформаційне суспільство, що формується на нових суспільних відносинах, має базуватися на інноваційних та цифрових технологіях. Саме рівень інформатизації, уміння уміло працювати з ІКТ стають одними з важливих чинників розвитку особистості. Одним із стратегічних завдань сучасної освіти є підготовка професійних кадрів, спроможних розвивати новітні ІКТ й ефективно застосовувати їх у професійній діяльності [27, с 114].

Для системи професійної освіти України є пріоритетним розвиток цифрової компетентності, впровадження цифрових технологій та елементів медіа-освіти в освітній процес. Художники-оформлювачі повинні вміти працювати у комп'ютерних програмах та володіти прийомами роботи в графічних редакторах, у першу чергу із зображеннями, що представленні у цифровій формі.

У сучасних умовах все більше набуває поширення використання цифрових технологій в усіх сферах професійної діяльності, зміщення акцентів на володіння необхідною інформацією і швидкий доступ до неї та формування у молодого фахівця умінь та навичок уміло працювати з великим об'ємом інформації.

Нові технології, глобалізація та нові ідеї щодо навчання учнів за допомогою підручників і посібників нового типу, електронних засобів

навчання, навчальний матеріал яких зберігається, відтворюється і подається з використанням сучасних технічних засобів (комп'ютера, мультимедійного проектора та сенсорної дошки), поставили виклики традиційним підходам у практиці дистанційної освіти та онлайн навчання [28].

Використання дистанційної освіти у мистецькій освіті знайшли відображення в законах України «Про освіту» (2017) [26], «Про вищу освіту» (2014) [29], «Про Національну програму інформатизації» (2018) [30].

Так, у статті 9 Закону України «Про освіту» (2017) визначено, що «Дистанційна форма здобуття освіти − це індивідуалізований процес здобуття освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [26].

Онлайн навчання розширює та оновлює роль викладача, який повинен координувати пізнавальний процес, підвищувати творчу активність та самоосвіту учнів відповідно до нововведень та інновацій [31, с. 31].

Під час онлайн навчання у кожного студента є можливість витратити більше зусиль і часу на складні та важливі для нього теми з метою поглибленого опрацювання. Використання в освітньому процесі новітніх досягнень цифрових технологій дає змогу здобути навички роботи з ними [31, с. 30].

У процесі підготовки майбутніх фахівців дистанційна форма навчання дає можливість швидкого доступу до навчальної інформації та сприяє самоорганізації. Дистанційна форма навчання дає можливість створення систем масового безперервного самонавчання, загального обміну інформацією. Саме ця система може найбільш адекватно і гнучко реагувати на потреби суспільства щодо підготовки високопрофесійних фахівців [32, с. 3].

Виконавці художньо-оформлювальних робіт мають оволодіти навичками роботи з цифровими зображеннями. Хартія основних прав Європейського Союзу «Основи соціальних прав» підкреслює важливість

набуття цифрових навичок, які дають змогу брати повноцінну участь у житті суспільства та успішно адаптуватися до змін на ринку праці [33].

Проблему ефективного використання цифрових технологій у навчанні досліджують В. Биков [34], О. Глазунова [35], Р. Гуревич [36], А. Гуржій [35], Ю. Жук [37], М. Кадемія [38], М. Корець [39], Н. Морзе [40], М. Писанко [41].

На думку М. Айкхофф «Сила культурної освіти завжди була у її предметному впливі. Однак змінені цифрові умови вимагають постійного посилання та перегляду контекстів, мереж, негайної присутності та попиту на увагу та реакцію, створені в цифровому носії. Це робить розвиток культурної освіти в цифрову епоху захоплюючим пошуком взаємовідносин між культурою та цифровими технологіями, технологіями та змістом, тригерами, ефектами та наслідками, а також професіоналізмом та розумовою гнучкістю» [42].

Сучасне образотворче мистецтво не тільки охоплює широкий спектр художніх процесів і стратегій, але також реалізується в широкому спектрі візуальних та аудіовізуальних медіа (наприклад, живопис, кіно, фотографія, цифрові медіа) [43]. Цифрові медіа впливають на людину та призводять до реальних змін. Взаємодії людини із сучасними медіа надається нового значення в епоху інформаційного суспільства. Для ефективної роботи з візуальними та аудіовізуальними медіа метою професійної освіти стає розвиток візуальної медіа культури особистості.

Візуальна медіакультура особистості − психологічне утворення, система досвіду, знань, навичок, умінь, компетенцій (мотивації перегляду, відбір інформації, відповідальність) щодо споживання/сприймання візуальної медіапродукції. Розвинена здатність вбачати невидиме у візуальному, здатність до візуальної медіатворчості й творчого візуального медіасприйняття зокрема [44, с. 11].

Художники-оформлювачі повинні володіти навичками комунікації та співпраці у цифрових мережах, використовувати цифрові технології для

розвитку цифрової та інформаційної грамотності, вирішення проблем щодо роботи з цифровими зображеннями [45].

Використання можливостей цифрових технологій під час професійної підготовки сприяє формуванню вмінь вирішувати проблеми, оволодівати новими знаннями. У таких умовах посилюється значення формування цифрової компетентності для підвищення рівеня фахової компетентності та майстерності фахівця.

К. Шворак вказує, що «сучасні електронні медіа та інші медіапродукти, в яких поєднуються можливості всіх існуючих ЗМІ, зумовлюють реалізацію комплексу функцій впливу на оточуючих. Така багатофункціональність сприяє відкриттю широкого діапазону можливостей щодо вдосконалення освітнього процесу» [44, с. 11].

О. Цюняк зазначає, що «освітній процес із використанням цифрових технологій стає більш гнучким, персоналізованим, доступним. Цифрові технології збагачують традиційні методи навчання інноваційними формами» [46].

Можливості використання цифрових технологій для організації онлайн, офлайн та змішаного форматів навчання у нашому дослідженні продемонстровано на прикладах виконання практичних художньо-оформлювальних робіт під час професійної підготовки учнів.

Як приклад, здобувачі освіти отримують завдання для самостійного опрацювання, що передбачає організацію виробничого навчання та практики у режимі онлайн. Формуючи фахову компетентність на уроках практичної підготовки для подальшого розвитку професійної художньої майстерності групи художників-оформлювачів, використовуються цифрові технологій. Для розвитку навичок самостійного виконання робіт заняття практичної підготовки проводиться у формі веб-конференції (додаток К).

Погодивши зразки під час онлайн-зустрічі, врахувавши пропозиції та зауваження, учні групи виконують ілюстративно-графічний плакат (додаток Г, рис.Г.1). Виконуючи завдання, учні мають змогу розвивати професійні

компетентності виконання художніх робіт та внутрішньої реклами (додаток А), закріпити теоретичні знання з предметів: «Рисунок», «Живопис», «Кольорознавство» «Шрифти», вдосконалити шрифтові навички, вміння створювати композицій.

Варто зазначити, що наведений приклад проведення занять сприяє розвитку навичок самостійності та самоорганізації майбутніх кваліфікованих робітників, розвиває професійні та ключові компетентності, вміння спілкування та комунікації за допомогою цифрових технологій.

Організація дистанційного навчання у зв'язку з пандемією COVID-19 та введенням воєнного стану передбачає розробку та впровадження різноманітних технологій, у тому числі технології змішаного навчання. Це стало можливим здебільшого з розвитком мережі Інтернет, що дало можливість пересилати необхідну кількість динних з одного кінця світу в інший, вільно вести дискусії з іншими користувачами мережі в онлайн режимі і розміщувати інформацію на Інтернет-сайтах, роблячи її доступною для всіх бажаючих [47, с.229].

У підготовці виконавців художньо-оформлювальних робіт онлайн навчання дає можливість бути учасником інформаційно-комунікаційного середовища. У процесі самостійної роботи в онлайн-режимі учні навчаються працювати з інформацією, необхідною для подальшої роботи та обговорення, мають змогу вдосконалити знання з предметів: «Технологія виконання художньо-оформлювальних робіт», «Матеріалознавство».

Розвиваючи навички роботи з сучасними матеріалами на виробничому навчанні та практикці, в умовах наближених до реальних умов сучасного виробництва, заняття організовано у формі змішаного навчання.

Обговорення та погодження ескізів завдання проведено у режимі онлайн (додаток Л). Конструювання об'ємної літери (додаток Г, рис.Г.2) група виконує в режимі офлайн, на уроці виробничого навчання. Виконання завдання практичної підготовки ставить за мету формування професійної компетентності виконувати об'ємне конструювання (додаток А).

У нашому дослідженні виконання даного завдання дає можливість учням засвоїти техніку виконання об’ємних елементів, оволодіти навчиками виконання елементів художнього оформлення з сучасних матеріалів, виготовлення об’ємних літер та декоративних художніх елементів малих форм з картону, щільного паперу і ПВХ, що передбачено вимогами Державного стандарту професійно-технічної освіти [14]. за допомогою інтерактивних технологій з використанням цифрових ресурсів.

Для подальшого вдосконалення умінь і навичок роботи з сучасними матеріалами заняття оргазується за змішаною формою навчання.

Працюючи за змішаною формою, група виконує фірмовий знак з сучасних матеріалів (додаток Г, рис.Г.3) на уроці виробничого навчання. Робота над завданням дозволяє формувати професійні компетентності виконувати об’ємне конструювання та графічні роботи (додаток А).

У нашому дослідженні наведений приклад проведених занять дає змогу розвивати вміння учнів виконувати роботи з сучасних матеріалів згідно вимог кваліфікаційної атестації випускників 3-го кваліфікаційного розряду.

Сьогодні новим пріоритетом у професійній освіті має бути сучасна підготовка фахівців та розвиток навичок по створенню якісної медіапродукції, що передбачає використання цифрових технологій у підготовці кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

Під час професійної діяльності художники-оформлювачі мають можливість отримати продуктивний досвід роботи для розвитку майстерності.

М. Блохм зазначає, що крім майстерності і технічних навичок у образотворчому мистецтві, важливим є отримання продуктивного досвіду, погоджуючись з думкою Крістін Хайль про те, що «мистецтво є одним з декількох напрямків в культурній освіті. Скрізь, де мистецтво, творчість і повсякденне життя стикаються продуктивно і пов’язані один з одним, відкриваються нові простори сприйняття і знання. Галузі мистецтва, творчості та повсякденного життя продуктивні в своєму розмаїтті. В цьому і полягає

продуктивний момент образотворчого мистецтва в рамках культурної освіти» [43].

У галузі культури, що розуміється як символічно узгоджена реальність у середовищі мистецтв, культурна освіта дуже наближена до своїх користувачів інформації та мереж і, таким чином, отримує величезну кількість даних. Цей об'єм даних не ґрунтується на абстрактних формулах та передбачуваності поведінки, а на знанні емоційних взаємовідносин між людьми та навколишнім середовищем. Отриману інформацію можна використати для створення творів мистецтва та отримання досвіду. Ці знання в поєднанні з технічними можливостями, мережевим мисленням та новими професіями становлять основу для потенціалу культурної освіти в цифровій формі [43].

Сучасне виробництво вимагає від майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт високого рівня професійної культури, навичок роботи з медіазасобами та вміння створювати медіапродукт.

З метою розвитку навичок роботи із створення медіапродукції та формування професійних компетентностей здобувачів освіти щодо здатності виконувати зовнішню та внутрішню рекламу (додаток А) розглянемо для прикладу виконання завдання: створення листівки «Вінниця – сучасне, комфортне європейське місто». Під час виконання завдання учні мають можливість застосувати на практицу теоретичні знання з предметів: «Інформатика» та «Інформаційні технології», «Шрифти», «Осинови композиції». Завдання ставить за мету розвиток навичок створення цифрового контенту.

Опановуючи навичками створення медіапродукції та роботи з ІКТ, учні виконують роботу у комп'ютерній програмі Adobe Photoshop. Для виконання завдання, у якості прикладу були підібрані зображення «Малий герб Вінниці» (додаток Г, рис.Г.4), «Пам'ятник М. Коцюбинському» (додаток Г, рис.Г.5) або будь-які інші яскраві зображення з визначними місцями міста та зображення

«Водонапірна вежа (Вінниця)» (додаток Г, рис.Г.6), яке буде виступати в якості основи.

Створення монтажу розпочинаємо з виділення фрагментів. У програмі Photoshop для цієї функції передбачені наступні інструменти: Lasso (Лассо), Polygonal Lasso (Прямолінійне Лассо), Magnetic Lasso (Магнітне Лассо), Magic Wand (Чарівна паличка), Quick Selection (Швидке виділення), що дозволяють виконати виділення фрагментів довільної форми.

Наступною операцією у роботі є перенесення виділеного фрагменту з одного зображення на інше. Для перенесення зображення «Малий герб Вінниці» у рядку меню обираємо команду Редагування→Копіювати або Редагувати→Вирізати (в залежності від поставленої мети).

Виконуючи розташування виділеного фрагменту на основному зображенні «Водонапірна вежа (Вінниця)», у рядку меню обираємо команду Редагувати→Вставити. В результаті виділений раніше фрагмент «Малий герб Вінниці», буде розташований на окремий шар, що створюється автоматично під час перенесення фрагментів на інше зображення.

В подальному здійснюємо розміщення виділенних фрагментів у визначених місцях на основному зображенні за допомогою клавіш-стрілок на клавіатурі, або затискаючи ліву клавішу миші, обравши інструмент Move (Переміщення). За необхідності підганяємо обрані фрагменти, змінюючи їх розмір, надаємо обраним фрагментам тінь.

Для монтажу фрагменту «Пам’ятник М. Коцюбинському» на основне зображення виконується той самий алгоритм дій.

Завершуємо роботу нанесенням на зображення текстового напису. В кінці за потребою редагуємо та виправляємо деякі деталі, обрізаємо зображення за допомогою інструменту Кадр (Crop) для надання потрібного формату (додаток Г, рис.Г.7).

Відповідно до 3-го кваліфікаційного розряду з професії «Виконавець художньо-оформлювальних робіт» Державного стандарту професійно-технічної освіти учні мають вміти здійснювати виготовлення за сучасними

професійними та комп'ютерними технологіями прості рекламні плакати, вивіски, щити, стенди, настінні панно тощо.

Виконуючи поставлене завдання, учні вчаться працювати у комп'ютерних програмах, набувають навичок використання сучасних цифрових технологій у подальшій професійній діяльності.

Подальше використання графічних редакторів у підготовці виконавців художньо-оформлювальних робіт дадуть можливість розвинути навички роботи по створенню якісної медіапродукції.

Для подальшого розвитку та вдосконалення професійних компетентностей виконувати зовнішню та внутрішню рекламу, навичок роботи з цифровими зображеннями у графічних редакторах група художників-оформлювачів отримує завдання: виконати листівку «Славетними сторінками козацької історії» до Дня Конституції України та вшанування 310 річниці Конституції Пилипа Орлика.

Оволодіваючи навичками роботи з цифровими технологіями та цифровими зображеннями, учні виконують роботу у комп'ютерній програмі Adobe Photoshop. Для виконання завдання як приклад були підібрані зображення «Портрет Пилипа Орлика» (додаток Г, рис.Г.8), «Конституції України» (додаток Г, рис.Г.9) «Сувій пергаменту з пером» (додаток Г, рис.Г.10) та «Державний прапор України» (додаток Г, рис.Г.1.), яке буде виступати в якості основи.

Завдання по створенню листівки (додаток Г, рис.Г.12) виконуємо у техніці фотомонтажу.

Для нашого дослідження виконання даного завдання дає можливість учням оволодіти навичками та уміння працювати у графічних редакторах.

Для вдосконалення професійних компетентностей щодо виконання зовнішньої та внутрішньої реклами, навичок роботи з цифровими зображеннями у графічних редакторах група художників-оформлювачів отримує завдання створити листівку «Героям слава» до Дня Збройних сил

України. Кожен учень індивідуально обговорює свій проект майбутньої роботи з майстром.

Опановуючи навичками роботи з цифровими зображеннями, учні працюють у комп'ютерній програмі Adobe Photoshop. Для виконання завдання як приклад були підібрані зображення «Український солдат» (додаток Г, рис.Г.13), «Емблема Збройних сил України» (додаток Г,рис.Г.14), «Державний прапор України» (додаток Г, рис.Г.15), яке буде виступати в якості основи.

Виконючи практичне завдання (додаток Г, рис.Г.16) майбутні кваліфіковані робітники вдосконалюють навички роботи у комп'ютерних програмах.

Наведений приклад практичних завдань з виконання колажів розвиває навички учнів щодо роботи з цифровими зображеннями у графічних редакторах.

Графічний редактор представляє собою програмний продукт для організації роботи користувача з графічними зображеннями та їхньою інформаційною моделлю. Редактори дозволяють значно підвищити продуктивність роботи художника, зробивши більшість одноманітних етапів по створенню зображення простішими. Серед великої кількості графічних редакторів, які допомагають виконати найрізноманітніші задачі, найбільш відомими є стандартні Microsoft Paint та Adobe Photoshop, CorelDRAW, Corel Painter, Adobe Illustrator (додаток М).

Стрімкий розвиток у сучасному світі ІКТ та системи мас-медіа нагально потребує цілеспрямованої підготовки особистості до користування різноманітними медіа засобами та технологіями. Медіа потужно впливає на освіту молодого покоління, тому постає потреба у розвитку медіа-освіти.

Медіа-освіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні

(комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку ІКТ.

У цих умовах медіа-освіта має стати фундаментальною складовою освітнього процесу України. Медіа-освіта має стати одним із головних чинників забезпечення відкритості освіти щодо сучасних швидко змінюваних знань і наближення змісту освіти до потреб повсякденного життя людини [49].

Під час практичної підготовки здобувачі освіти долучаються до медіа-освіти та основ графічного дизайну вдосконалюють професійні компетентності (додаток А).

Перед учнями було поставлено проблемну ситуацію виконати замовлення з урахуванням вимог замовника. Завдання полягало у якісному практичному виконанні оформлення інтер'єру кабінета іноземної мови.

Вирішення цієї проблеми вимагало від майбутніх кваліфікованих робітників застосування засвоєних знань з передметів професійно-теоретичного циклу, набутих практичних навичок, а також пошуку нових підходів, направлених на якісне практичне виконання завдання з раціональним використанням часу та матеріалів.

Під час зустрічі групи із замовником, що була організована у вигляді дискусії, в якій активно брав участь кожен здобувач освіти, замовник висловив побажання та пропозиції, щодо оформлення інтер'єру кабінету. Перед учнями постала проблема створити ескізи та практично і якісно виконати з новітніх матеріалів стенди та елементи оформлення. Робота по створенню ескізного проекту була організована за допомогою інтерактивних технологій (додаток Н).

Після затвердження ескізу учні визначають необхідні матеріали: оракал, ПВХ, клей, інструменти для виконання завдання. Був складений кошторис грошових витрат та план придбання матеріалів.

Об'єм роботи був розподілений на дві частини.

Перша частина стосувалась виготовлення стендів, що відповідають вимогам навчальної аудиторії: стенди «Класний куточок» та «Охорона праці»,

а також стенду Лондонської вежі «Big Ben», стенду з висловом англійського письменника, стенду «Information».

Придбавши необхідну кількість сучасних матеріалів, учні розпочали роботу з виготовлення стендів.

На відміну від інших стендів стенд Лондонської вежі «Big Ben» було вирішено виконати у техніці обємного конструювання (додаток П).

У подальшій роботі визначалась кількість текстової інформації та у відповідних кольорах і шрифтах текст був виконаний на плоттері. Учнями здійснювалось нанесення текстової інформації на поверхню стендів за допомогою монтажної плівки.

Під час виконання завдання здійснюється контроль першої частини роботи з оформлення інтер'єру.

Для виконання другої частини роботи заняття було організовано згідно із запропонованою моделлю медіа-освіти австралійських фахівців Б. Мак-Махона і Р. Квіна [49, с. 221].

Виконуючи завдання учні у малих групах повинні були знайти, підібрати елементи композиції, яка буде відповідати тематиці аудиторії для подальшого обговорення та визначення кращих зразків.

Використовуючи відібрані зразки. завдання виконувалось у техніці фотомонтажу, колажування у комп'ютерній програмі Adobe Photoshop, згідно якого був створений макет та замовлений друк зображення на банерній тканині, що виконувався на спеціальному фірмовому обладнанні (додаток Р).

Під час виконання завдання здійснюється контроль другої частини роботи з оформлення інтер'єру.

Після завершення роботи над завданням було здійснено монтаж стендів та банеру у інтер'єрі відповідної аудиторії.

За критеріями кваліфікаційної атестації випускника Державного стандарту професійної освіти учні мають вміти застосовувати новітні матеріали, сучасні професійні та комп'ютерні технології в оформленні інтер'єрів та екстер'єрів.

Саме сучасна фахова підготовка у закладах професійної (професійно-технічної) освіти дозволяє формувати цифрову компетентність у кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт, дає змогу забезпечити високе розуміння основ комп'ютерної графіки та можливість оволодіти арсеналом технічних прийомів роботи у графічних редакторах Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, Corel Draw, 3D Studio Max що дозволять фахівцю здійснювати професійну діяльність у галузі графічного дизайну.

2.4. Впровадження комп'ютерної графіки у підготовку майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт

Державний стандарт підготовки кваліфікованих робітників з професії «Виконавець художньо-оформлювальних робіт» 4-го, 5-го розряду передбачає формування знань і умінь працювати з інформаційними технологіями, що використовуються в оформленні інтер'єрів, будинків, кімнат, вітрин магазинів, рекламної та сувенірної продукції; володіння прийомами роботи з програмними засобами в оформленні реклами та інтер'єрів; створення текстових і графічних документів; створення рекламних проспектів, буклетів, листівок, об'яв, графічних об'єктів за допомогою програм Adobe Photoshop, Adobe Illustrator.

Під час підготовки фахівців у закладах професійної (професійно-технічної) освіти серед визначених компетентностей особливе місце на сучасному етапі розвитку інформаційного простору займає цифрова компетентність. Виділення цифрової компетентності як складової фахової компетентності обумовлено широким використанням сучасних інформаційних технологій, комп'ютерних програм у освітньому процесі під час підготовці художників-оформлювачів.

Впровадження у виробничий процес цифрових технологій істотно підвищує рівень знань і вмінь учнів, щодо роботи з інформаційними

джерелами. Розвиває критичне ставлення до інформації, забезпечує практичне осмислення отриманих знань і вмінь з фахової дисципліни в практико-орієнтованому освітньому процесі.

Цифрові технології у процесі виробничого навчання дають змогу підвищити інгтерес учнів до оволодіння цифровими навичками, що є необхідним для подальшого працевлаштування художників-оформлювачів.

Успішне працевлаштування випускників залежить від знань комп'ютерної графіки та навичок створення реклами у графічних редакторах [50; 51].

Для розвитку та вдосконалення навичок дизайну та роботи з цифровими зображеннями у графічних редакторах були організовані заняття з графічного дизайну у рамках роботи з обдарованими і невстигаючими учнями з метою організації зайнятості у позаурочний час, відповідно до плану виховної роботи училища.

Заняття графічного дизайну проводиться у формі тренінгу з практичним показом і поясненням послідовності виконання якісної рекламної продукції (додаток С) та організацією самостійної роботи по створенню власних дизайнерських проектів [52].

Оволодіваючи навичками по створенню медіапродукції у графічних редакторах, група художників-оформлювачів виконує практичне завдання згідно з практичним показом і поясненням послідовності виконання, що здійснюється на прикладі створення зразка рекламного плакату «Танцювальний клуб «Volt».

Роботу над рекламним плакатом розпочинаємо зі створення нового документу. Для цього слід в стрічці меню обрати команду Файл→Створити, або створити файл за допомогою комбінації клавіш «Ctrl» + «N». Запропоновані зразки формату можливо обрати у діалоговому вікні, яке з'являється, та задати власні параметри для створення довільного формату зображення; вказати розмір зображення (висоту і ширину), обрати одиниці вимірювання в мм, см, дюйми та вказати роздільну здатність в пікселях / дюйм.

Для друкованого зображення обираємо значення 300 ppi, а для веб-макету, мобільних пристроїв, інтернету – 72 ppi. Під час створення нового зображення існує вибір двох кольорових систем RGB і CMYK. Для роботи обираємо систему CMYK, що призначена для друку. У діалоговому вікні створення нового документу також можливо обрати орієнтацію зображення книжна або альбомна. Для даного зображення обираємо орієнтацію альбомна.

Наступним етапом є робота по створенню фону. Для цього використовуємо інструмент Gradient (Градієнт).

Заливка здійснюється виділеної області або всього шару плавним переходом кольорів. При цьому обирається вид градієнта та напрямок по якому буде виконаний градієнт. Вид градієнту задається вибором однією з п’ятьох кнопок, розташованих на панелі параметрів: лінійний, радіальний, конусоподібний, дзеркальний, ромбоподібний. Напрямок градієнту задається лінією, яку можна прокреслити. Довжина лінії − це довжина кольорового переходу.

На панелі параметрів знаходиться список вибору варіанту кольорового переходу, через нього натискаючи переходимо у вікно Gradient Editor (Редактор градієнтів). В цьому вікні можна обрати початковий та кінцевий кольори градієнта та повністю відредагувати його. У роботі з фоном створюємо власний градієнт переходу у холодній гамі кольорів: темно-фіолетовий→синьо-блакитний (додаток Д, рис.Д.1).

Працюючи в подальшому над створенням медіа продукції, використовуємо інструмент Paintbrush (Пензель) для нанесення елементів на зображення «Geometric Shapes for Old Versions», «Hi-Tech Circle Brushes», «Brush Set #1 - abstract». Розмір пензля, яким здійснюється малювання елементів, визначається у палітрі властивостей. Натиск задається параметром жорсткості, а розмір параметром цифрового значення (додаток Д, рис. Д 2.).

Наступною операцією у роботі є виділення фігури. Для роботи вибираємо інструмент Quick Selection (Швидке виділення), що дозволяє швидко виділяти об’єкти. В подальшому виконуємо копіювання та

перенесення виділеного фрагменту з одного зображення на інше (додаток Д, рис.Д.3).

Після завершення роботи з зображенням виконуємо текстовий напис, що прикрашається зображенням блискавки із застосуванням ефекту шару. Вибір того чи іншого ефекту виконується через стрічку головного меню, обравши Layers (Шари)→Layer Style (Стиль шару), або натисканням кнопки «fx». Для зображення блискавки у списку ефектів обираємо Outer glow (Зовнішнє світіння), що надає об'єкту світіння (додаток Д, рис.Д.4).

Використання можливостей цифрових технологій під час професійної підготовки сприяє формуванню вмінь вирішувати проблеми, оволодівати новими знаннями. У таких умовах посилюється значення розвитку навичок створення якісної рекламної медіапродуктції.

З реформуванням освітньої галузі, запровадженням кращих досягнень світової науки, появою сучасних інноваційних підходів до проведення фахової підготовки художників-оформлювачів, здатних оволодівати новими видами діяльності та цифровими технологіями, постає завдання якісної фахової підготовки фахівців у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, що відповідає запитам сучасного інформаційного суспільства. Реалізація цілей освітнього процесу ґрунтується на впровадженні нових концепцій навчання, широкого застосування компетентнісного підходу та інформаційних технологій у фаховій підготовці художників-оформлювачів.

В Законі України «Про освіту» визначається, що компетентність це «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [26].

Працюючи у графічних редакторах для розвитку цифрових навичок, група художників-оформлювачів отримує завдання: виконати зразок зовнішньої реклами. Виконання роботи здійснюється на прикладі створення зразка рекламного плакату «Танцювальна школа «Успіх».

Роботу над завданням розпочинаємо зі створення нового документу. Серед запропонованих зразків у діалоговому вікні обираємо формат розміром 1920x1080 px із роздільною здатністю 300 ppi у системі CMYK.

Наступним етапом є робота по створенню фону (додаток Д, рис.Д.5). Для цього використовуємо інструмент Gradient (Градієнт).

Заливка здійснюється виділеної області або всього шару плавним переходом кольорів. При цьому обирається вид градієнта та напрямок по якому буде виконаний градієнт. Вид градієнту задається вибором однією з п'ятьох кнопок, розташованих на панелі параметрів: лінійний, радіальний, конусоподібний, дзеркальний, ромбоподібний. Напрямок градієнту задається лінією, яку можна прокреслити. При цьому довжина лінії − це довжина кольорового переходу.

На панелі параметрів знаходиться поточний зразок варіанту колірного переходу, натискаючи його переходимо у вікно Gradient Editor (Редактор градієнтів).

Діалогове вікно Gradient Editor (Редактор градієнтів) дозволяє обрати початковий та кінцевий кольори градієнта, редагувати існуючі градієнти та створювати власні. У вікні представлено команди управління, базовий набір з 16 типів градієнтів та шкалу редагування градієнта.

Шкала градієнта представлена двома маркерами − в нижній та в верхній частині шкали.

Нижні маркери відповідають за колір, верхні − за прозорість кольору в заданій точці. Маркери можна додавати клікнувши по нижній або по верхній частині шкали та видаляти кнопкою «Видалити» чи стягуючи обравши потрібний маркер.

Під час створення власного градієнта подвійний клік по маркеру в нижній частині шкали дає можливість задати колір з палітри кольорів або ж задавати колір з інших зображень інструментом (Піпетка), що вмикається автоматично.

Для фону створюємо градієнт у холодній гамі кольорів: темно-синій→синій→темно-блакитний→блакитний. Кожному з маркерів задаємо чітку позицію на шкалі:

- темно-синій − 0 %
- синій − 16 %
- темно-блакитний − 32 %
- блакитний − 50 %

Затискаючи клавішу «Alt» перетягуємо по шкалі обраний маркер в певному напрямку, дублюючи маркери та створюючи ідентичні кольори. Після створення градієнту підтверджуємо виконану операцію − натискаємо «ОК». Для збереження створеного градієнту натискаємо − «Новий».

Для виконання завдання як приклад були підібрані зображення «Балерина», «Будівля Віденської державної опери» або будь-які інші зображення театральної будівлі та зображення «Театральна завіса», «Театральні маски «Трагедія та Комедія» (додаток Д, рис.Д.6).

Працюючи в подальшому над зразком зовнішньої реклами перейдемо до виділення фігури з метою відокремити об’єкт від фону. У роботі обираємо інструмент Magic Wand (Чарівна паличка) для виділення відразу всіх областей на активному шарі, залитих одним кольором або відтінками одного кольору. Задати величину діапазону колірних відтінків можна через параметр допуск. Диапозоном виділення колірних відтінків можна керувати за допомогою клавіш управління на панелі властивостей − додавання для збільшення області виділення або віднімання для її зменшення.

Для переміщення виділенного фрагменту «Балерина», використовуємо інструмент Move (Переміщення). Операцію здійснюємо перетягуванням фрагменту, затискаючи ліву клавішу миші, що дозволяє переносити виділений об’єкт у вікно іншого документа. В подальшому розміщуємо фрагмент у відповідному місці на основному зображенні. У роботі з наступними фрагментами «Театральна завіса», «Будівля Віденської опери» та «Театральні маски» виконується той самий алгоритм дій (додаток Д, рис.Д.7).

Використовуємо режим накладання Multiply (Множення) для взаємодії нижніх шарів зображення (додаток Д, рис. Д 8.) та ефекти шару Drop Shadow (Тінь) для надання об'єму балерині та театральним маскам (додаток Д, рис.Д.9)

По завершенню роботи з зображенням виконуємо текстовий напис (додаток Д, рис.Д.10).

Для подальшого розвитку навичок роботи у графічних редакторах група художників-оформлювачів отримує завдання: виконати дизайн книжково-журнальної продукції, виконання якої здійснюється на прикладі створення зразка обгортки журналу.

Роботу над завданням розпочинаємо зі створення нового документу. Створюючи новий документ, задаємо формат розміром 265х340 мм, вказавши роздільну здатність 300 ppi у системі CMYK для друкованого зображення.

Наступним етапом є робота по створенню фону. Для цього використовуємо інструмент Paint Bucket (Заливка).

Заливка здійснюється обраним кольором кліком інструменту по шару або виділеній області. Колір заливки можливо задати з панелі «Колір», панелі «Зразки» або палітри кольорів Adobe, що заноситься як колір переднього плану на панелі інструментів. Під час створення фону обгортки журналу з панелі «Зразки» обираємо Світлий зелено-блакитний колір (додаток Д, рис.Д.11).

Працюючи в подальшому над зразком обгортки журналу, перейдемо до виділення фігури з метою відокремити об'єкт від фону. Для роботи з фігурою використовуємо у поєднанні інструменти виділення Magic Wand (Чарівна паличка), що призначена для виділення відразу всіх областей на активному шарі, залитих одним кольором або відтінками одного кольору, та Quick Selection (Швидке виділення).

Інструмент Quick Selection (Швидке виділення) краще спрацьовує із багатоколірними із зображеннями. Використовуючи інструмент, необхідно провести інструментом по тій частині зображення, що має бути виділена.

Переміщення та розташування фігури у відповідному місці на основному зображенні виконуємо за допомогою інструменту Move (Переміщення) (додаток Д, рис.Д.12).

Робота з рекламними макетами вимагає наявність текстової, цифрової інформації. Введення тексту у макетах реклами виконується за допомогою інструменту Type (Текст). У роботі слід визначити тип тексту точковий або текст абзацу. Працюючи над завданням обираємо точковий текст, що використовується для введення кількох слів, заголовку, назви, речення.

Кліком інструменту у документі, з появою вертикального курсора, здійснюємо введення тексту. Текст автоматично створює текстовий шар, що відображається у панелі шари піктограмою з літерою «Т». У назві шару як правило прописуються перші рядки, перші слова введеного тексту.

Для роботи з текстом на панелі основних параметрів налаштування інструменту можливо змінити тип шрифту − обрати шрифт із спливаючого списку з присутнім зразком написання тексту, або ввівши назву шрифту.

Шрифт як одним із важливих елементів дизайну може підсилити або зменшити ефективність донесення інформації до користувача. Вірно підібраний шрифт полегшує сприйняття і додає дизайну свого неповторного стилю.

Обравши сам шрифт, можемо задати потрібний стиль шрифту. Шрифт може мати різні варіанти написання, якщо це передбачено обраним шрифтом. У спливаючому списку стилів можливо обрати: Тонкий (Thin), Світлий (Light), Звичайний (Regular), Середній (Medium), Напівжирний (Semi Bold), Жирний (Bold), Курсив (Italic), Чорний (Black), Густий (Heavy) (додаток Д, рис.Д.13).

Задати потрібний розмір шрифту можемо налаштуванням параметру вибір кегеля (розміру). У спливаючому списку можливо обрати значення розміру від 6 пт до 72 пт, визначити будь-який розмір шрифта, вказавши точні цифрові значення.

У списку шрифтів для роботи обираємо тип шрифту Bebas Neue для заголовку та Akrobat для інформації в основному тексті. Заголовну фразу з

двох слів розміщуємо в два рядка на окремі шари. Обравши для заголовку шрифт Bebas Neue задаємо стиль написання Жирний (Bold) та розміри 100 пт та 200 пт.

Параметр згладжування вказує відображення шрифту. Параметр має різні варіанти згладжування: Різкий, Чіткий, Сильний, Згладжений. Як правило використовують метод Згладжений, Сильний для більш плавного відображення ліній тексту.

Працюючи з текстом завдання використовуємо розширену палітру «Символ», що містить параметри налаштування та редагування тексту документу. Палітра активується у стрічки головному меню обравши Вікно→Символ, або ж серед додаткових палітр, обравши палітру «Символ».

Для покрашення чіткості і впорядкування тексту рекламного макету застосовуємо параметр трекінг.

Трекінг так звана «розрядка» − інтервал між всіма символами, що впливає на весь текстовий блок та покращує зручність читання шрифту та тексту в цілому. За промовчанням параметр встановлено на 0. Змінюючи інтервал слід виділити потрібний фрагмент тексту та задати значення параметру. Значення параметру задається від -100 до 200

Для тексту першого рядка задаємо значення 620 параметру трекінг для досягнення художньої вигляду тексту. Заголовок розташовуємо між моделлю та фоном для створення ефекту глибини (додаток Д, рис.Д.14).

Використовуючи тип шрифту Akrobat для основного тексту, створюємо заголовки історій, які повинні бути на обгортці журналу, розміщуючи їх у певній послідовності (додаток Д, рис. Д.15).

Під заголовком розташовуємо дату публікації, електронну адресу видання, вказуємо ціну для продажу та розташовуємо штрих-код (додаток Д, рис.Д.16).

Використання можливостей графічних редакторів під час професійної підготовки розвиває навички створення якісної рекламної продукції, сприяє розвитку професійних компетентостей.

Основним завданням освіти є формування найзатребуваніших на ринку праці XXI ст. компетенцій і навичок вирішення складних практичних проблем та суперечливих ситуації, підготовка креативного фахівця, готового і здатного до творчості [53, с 33].

Для подальшого вдосконалення навичок роботи у графічних редакторах група художників-оформлювачів отримує завдання: створити зразок рекламого флаєра. Виконання роботи здійснюється на прикладі створення листка-вкладиша.

Роботу над завданням розпочинаємо зі створення нового документу. Створюючи листок-вкладиш у діалоговому вікні, задаємо значення розмірів формату 220х340 мм, роздільною здатністю 300 ppi у системі CMYK для друкованого зображення та обираємо орієнтацію зображення книжна. Для зручності у роботі та правильного розташування тексту створюємо макет напрямних, для цього у стрічки меню обираємо Перегляд→Новий макет напрямних. У діалоговому вікні налаштовуємо параметр «Поле», задаючи значення параметру 10 мм.

Для виконання завдання як приклад були підібрані зображення − краєвиди Франції або будь-які інші зображення інших країн світу (додаток Д, рис.Д.17).

В подальшому виконуємо переміщення файлу із зображенням «Франція» у поле документу, використовуючи інструмент Move (Переміщення).

За допомогою інструменту Rectangular marquee (Прямокутна область) на зображенні виконуємо прямокутне виділення та заливку інструментом Gradient (Градієнт). Для градієнтної заливки виділеної області, обравши лінійний тип градієнту, задаємо основний колір − чистий зелено-блакитний. У списку базових типів у палітрі градієнтів для роботи обираємо перехід від основного до прозорого (додаток Д, рис.Д.18).

Працюючи з великим об’ємом тексту для розміщення на листку-вкладишу, обираємо тип текст абзацу, що використовується для введення великої кількості тексту.

Обравши інструмент Type (Текст), затискаємо ліву клавішу миші та, протягуючи курсором по документу, створюємо текстову рамку. Введений блок тексту автоматично підлаштовується під розміри текстової рамки в залежності від розмірів. При роботі з текстовими блоками великі об’єми тексту можуть не відображаються повністю в межах текстової рамки, відбувається витіснення текстової інформації та текст тимчасово приховується. Показником стану витіснення тексту є знак плюс ⊞ у правому нижньому куті текстової рамки. Збільшення розмірів текстової рамки дозволить відобразити текст в повному обсязі.

Працюючи з текстом завдання, використовуємо палітру «Абзац», що містить параметри налаштування та редагування блокового тексту документу. Палітра активується у стрічки головному меню обравши Вікно→Абзац, або ж серед додаткових палітр, обравши палітру «Абзац».

Для більш естетичного вигляду та кращого сприймання текстової інформації, палітра «Абзац» дозволяє виконати вирівнювання тексту.

■ Вирівняти текст вліворуч − дозволяє вирівняти текст по лівому краю, залишаючи правий край нерівним.

■ Центральний текст − розміщує текст по центру, залишаючи обидва краї нерівними.

■ Вирівнювання тексту вправо − вирівнює текст по правому краю, залишаючи лівий край нерівним.

■ Вирівнювання останнього за лівим краєм − вирівнює текст по ширині у якому останній рядок вирівнюється по лівому краю.

■ Вирівнювання останнього за центром − вирівнює текст по ширині з останнім рядком по центру.

■ Вирівнювання останнього за правим краєм − вирівнює текст по ширині у якому останній рядок вирівнюється по правому краю.

■ Вирівняти всі − дозволяє вирівняти всі рядки по ширині.

Палітра «Абзац» містить числові параметри налаштування відступу. Значення параметрів відступу можливо задати з клавіатури стрілками вгору ↑ вниз ↓, ввести конкретне значення у поле параметру або, прокручуючи коліщатко миші, визначити інтервал у пунктах (пт).

● Відступ від лівого поля − встановлює інтервал між текстом та текстовою рамкою по лівому краю блоку.

● Відступ від правого поля − дозволяє задати інтервал між текстом та текстовою рамкою по правому краю блоку.

● Відступ абзацу − задає абзацний відступ першого рядка абзацу.

● Додати пробіл перед параграфом − встановлює інтервал перед абзацом.

● Додати пробіл після параграфу − встановлює інтервал після абзацу.

Присутній у палітрі «Абзац» параметр «Переноси» дозволяє здійснювати автоматичні переноси у абзацах тексту. Параметр буде спрацьовувати у випадку правильного вказаного словника у панелі «Символ». У рекламній продукції як правило переноси не бажані, тому при виконанні рекламного макету опцію переносів не використовуємо.

Розміщуючи текстову інформацію у рекламних макетах варто уникати залишку одного двох символів, одного слова у останньому рядку тексту.

Для роботи з текстом листка-вкладиша обираємо тип шрифту Gilroy із встановленим стилем написання Звичайний (Regular). Текст розбиваємо на два окремі блоки. Перший блок тексту розміром 18 пт розташовуємо в межах градієнтного виділення на основному зображенні. У палітрі «Абзац» задаємо 10 пт відступ від країв текстової рамки.

Наступний блок основного тексту розміром 14 пт розташовуємо під основним зображенням та задаємо 5 пт відступу від країв блоку, визначаючи інтервал перед абзацом 10 пт.

Редагуючи текст у палітрі «Абзац», обираємо параметр вирівнювання останнього рядка вліво вказуючи уступ першого рядка 20 пт.

Працюючи з текстовою інформацією, постає необхідність внесення у текст спеціальних символів − гліфів.

Гліф − це специфічна форма символу шрифта, спеціальний символ який може не бути на клавіатурі. Палітра «Гліфи» дозволяє знайти будь-який з гліфів у шрифті та активується у стрічки головному меню, обравши Вікно→Гліфи, або ж серед додаткових палітр, обравши палітру «Гліфи». Для багатьох стандартних символів шрифти містять декілька гліфів. Введення цих варіантів накреслення гліфів у документ, здійснюється за допомогою палитри «Гліфи». Використовуючи палітру «Гліфи», можливо вставляти поширені символи, такі як довгі і короткі тире, символи зареєстрованого товарного знака та три крапки, а також атрибути: орнаменти, каліграфічні елементи, знаки фонетичної транскрипції, діакритичні знаки, дроби та лігатури, (символьні пари для кращого відображення парних літер шрифту, поєднання приголосної і голосної), які не передбачені на клавіатурі. За допомогою палітри «Гліфи» вставляємо спеціальний символ (додаток Д, рис.Д.19)

В кінці роботи на листку-вкладишу додаємо додаткові зображення з краєвидами Франції, розміщуємо назву туристичної фірми та видаляємо напрямні (додаток Д, рис.Д.20)

Вдосконалюючи навички роботи у графічних редакторах група художників-оформлювачів отримує завдання по створенню зразка фірмового стилю, яке здійснюється на прикладі виконання логотипу видавництва.

Роботу розпочинаємо зі створення нового документу. У діалоговому вікні налаштування нового документу обираємо формат А4 210х297 мм, роздільною здатністю 300 ppi у системі CMYK для друкованого зображення та обираємо орієнтацію зображення альбомна.

Для створення логотипу, як приклад, були підібрані зображення, які відповідають тематиці завдання (додаток Д, рис.Д.21).

Наступною операцією у роботі є виділення елементів зображення з метою відокремити об’єкти від фону за допомогою інструменту Magic Wand (Чарівна паличка). Використовуючи інструмент Move (Переміщення)

виконуємо переміщення та розташування виділених фрагментів (додаток Д, рис.Д.22).

Створюючи логотип розміщуємо текстову інформацію. Введення тексту виконуємо за допомогою інструменту Type (Текст). У роботі визначаємо тип тексту точковий. Користуючись основними параметрами налаштування панелі інструменту Type (Текст) обираємо тип тексту Century Gothic із встановленим стилем написання Звичайний (Regular). Розмістивши назву видавництва задаємо розмів шрифту 104 пт. Для повторення вигину лінії зображення обираємо параметр «Створює деформований текст» на панелі параметрів.

Діалогове вікно «Деформувати текст» дозволяє обрати стиль деформації. Параметр «Стиль» містить набір із 15 типів деформації (додаток Д, рис.Д.23). Кожен з типів представлений у спливаючому списку у вигляді піктограми з назвою для візуалізації того чи іншого варіанту, з яких можна обрати будь-який для роботи. Присутній варіант «Немає» призначений для відміни деформації тексту. У роботі з текстом можливо обрати напрямок ефекту деформації − горизонтальний або вертикальний. Параметр «Згин» дозволяє задати величину деформаційного вигину та встановлений за промовчанням на + 50.

Позитивні значення параметру здійснюють деформацію над базовою лінією тексту, а негативні значення − нижче базової лінії. Налаштування параметрів «Горизонтальне викривлення» та «Вертикальне викривлення» використовуються для застосування перспективи до деформації. Після налаштування параметрів деформації підтверджуємо виконану операцію − натискаємо «ОК»

Використовуючи опцію для назви видавництва обираємо стиль «Аркою» та напрямок ефекту деформації Горизонтальний. Серед додаткових параметрів задаємо значення вигину + 69 (додаток Д, рис.Д.24).

В кінці роботи виконуємо додатковий текстовий напис (додаток Д, рис.Д.25).

Виконання завдань у графічних редакторах під час професійної підготовки дає можливість створювати більш якісну медіапродукцію.

Сучасний фахівець повинен вміти інтегруватись у динамічне суспільство, презентувати себе на ринку праці, використовувати набуті знання, бути мобільним, здатним вибрати з численних альтернатив найоптимальніший варіант [54, с. 32].

Група художників-оформлювачів отримує завдання: виконати листівку для вдосконалення навичок роботи у графічних редакторах. Пояснення та показ виконання роботи здійснюється на прикладі створення листівки «Містами світу».

Роботу над завданням розпочинаємо зі створення нового документу. Для роботи обираємо зразок формату А4 210х297 мм, зі значенням роздільної здатності 300 ppi у системі CMYK з орієнтацією зображення альбомна.

У роботі по створенню фону використовуємо інструмент Pain Bucket (Заливка), який призначений для заливки певної області або цілого шару обраним кольором, наприклад − чорний. Виконати заливку шару можна натисканням комбінації клавіш «Alt» + «Backspace».

Для створення зображення використовуємо «Напрямні», що буде зручно у подальшій роботі.

Напрямні − це горизонтальні і вертикальні лінії, які можна розташувати в будь-якому місці полотна. Як правило, вони відображаються у вигляді суцільних ліній блакитного кольору, але за бажанням можна змінити колір напрямних або зробити їх у вигляді пунктирних ліній.

Напрямні можуть бути горизонтальними і вертикальними. Для додавання напрямних в стрічки меню обраємо Перегляд→Лінійки. Відкрити лінійку можна натисканням комбінації клавіш «Ctrl» + «R». Щоб зробити напрямні, необхідно клікнути по лінійці і не відпускаючи ліву клавішу мишки, перетягнути курсор в середину документу або перейти в меню Перегляд→Нова Напрямна. Напрямні можна на деякий час приховати через

меню Перегляд→Видалити напрямні або ж за допомогою комбінації клавіш «Ctrl» + «H», а за необхідності знову відобразити.

Для створення макету напрямних є більш зручна опція «Новий макет напрямних». Щоб отримати доступ до цієї опцій, в стрічки меню обрати Перегляд→Новий макет напрямних. У діалоговому вікні, яке з'являється, є можливість легко додати будь-яку кількість рядків і стовпців в наш макет, вказати точну ширину для стовпців, точну висоту для рядків та додати мроміжок між напрямними, додати поля уздовж верхньої, лівої, нижньої і правої частин нашого документа. Для даного зображення створюємо макет з 4 стовбців із проміжком 20 px.

В подальшій роботі над зображенням використовуємо графічні примітиви. Серед запропонованих примітивів обираємо на панелі інструмент, що призначений для малювання прямокутників і квадратів − Rectangle (Прямокутник). Для побудови прямокутника необхідно розташувати покажчик мишки в тому місці де повинен знаходитись один з кутів прямокутника, натиснувши ліву кнопку мишки і, не відпускаючи її, протягнути покажчик у місце розташування протилежного кута. Коли прямокутник отримає потрібний вигляд − відпустити кнопку мишки. Форма буде малюватися на автоматично створеному шарі. Під час використанні векторної фігури з'являється діалогове вікно для роботи з формою, що дає можливість здійснити заливку фігури у п'ятьох режимах: безкольоровий, однокольоровий, градієнтний, візерунковий, довільний. Для роботи обираємо однокольорову заливку (додаток Д, рис.Д.26).

Працюючи в подальшому над завданням використовуємо інструмент Move (Переміщення) для переміщення обраних зображень (додаток Д, рис.Д.27).

Наступною операцією у роботі є застосування інструменту Clipping Mask (Відсічна маска).

Відсічна маска − це група шарів, до якої застосовується маска. Самий нижній шар, або базовий шар, визначає межі видимості всієї групи.

Наприклад, на базовому шарі може розташовуватися фігура, на наступному зверху шарі − фотографія, текст. При певних умовах фотографія або текст з'являються тільки на області, обмеженою контуром фігури, вони також беруть непрозорість базового шару.

У палітрі Layers (Шари) розташовуємо шари обраних зображень над шарами відповідних прямокутників

Для застосування маски натискаємо правою клавішею миші по шару з зображенням, в меню що з'являється обираємо пункт Create Clipping Mask (Створити відсічну маску) (додаток Д, рис.Д.28).

Відображення в палітрі Layers (Шари) змінилося, піктограма зображення трохи зрушила вправо, і з лівого боку у ній з'явилася маленька стрілка, що вказує на шар нижче. Це і є відображення відсічної маски, застосованої до шару.

По завершенню роботи з зображенням виконуємо текстовий напис із виконанням ефектів накладання Multiply (Множення) та Overlay (Перекриття) (додаток Д, рис.Д.29).

Використання можливостей цифрових технологій під час професійної підготовки сприяє формуванню фахової компетентності виконавців художньо-оформлювальних робіт.

Інноваційні процеси в галузі освіті, зокрема в професійній (професійно-технічній), вимагають змін в підготовці кваліфікованих кадрів в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Основною його характеристикою є збільшення обсягу та зростаюча швидкість інформаційних потоків. Це, в свою чергу, означає оволодіння новими вміннями та навичками обробки інформації як в повсякденному житті, так і у професійній сфері і, як наслідок, вимагає змін освітньої парадигми, котра передбачає використання сучасних ІКТ і забезпечує перехід від традиційної моделі навчання до електронного навчання [55, с. 63].

Стрімкий розвиток у сучасному світі цифрових технологій та системи мас-медіа потребує цілеспрямованої підготовки особистості до вмілого і безпечного користування ними [56, с. 150]. Цифрові технології надають можливість глобальної комунікації, забезпечують шляхи формування компетентностей, які реалізуються за допомогою різних завдань творчого характеру, що сприяють засвоєнню знань та формуванню професійних навичок.

Для вдосконалення навичок роботи у графічних редакторах група художників-оформлювачів отримує завдання: створити зразок реклами. Практичний показ поетапної роботи над завданням здійснюється на прикладі виконання рекламного плакату «Мелодія».

Роботу по створенню плакату розпочинаємо зі створення нового документу. Серед запропонованих зразків як приклад для рекламного плакату, що складатиметься з декількох частин, обираємо формат розміром 1920х1080 px., та задаємо формат розміром 1920х1500 px., роздільною здатністю 300 ppi у системі CMYK для друкованого зображення. Для даного завдання обираємо орієнтацію книжна.

Для створення фону рекламного плакату використовуємо інструмент Gradient (Градієнт). У роботі з фоном з п’ятьох видів градієнту обираємо лінійний. Направлення градієнту задаємо прокреслюючи лінію, довжина якої вказує довжину кольорового переходу фону правої та лівої часин рекламного плакату.

На панелі налаштувань знаходиться поточний зразок градієнта, клікнувши по ньому переходимо у вікно Gradient Editor (Редактор градієнтів) та створюємо власний градієнт переходу у пастельній гамі кольорів: пастельний жовтий→пастельний жовто-зелений. Під час роботи з фоном центральної частини роботи використовуємо інструмент Pain Bucket (Заливка), обравши у панелі «Зразки» пастельний жовто-зелений колір у якості основного кольору. Заливку виконуємо кліком інструменту по шару або ж натисканням комбінації клавіш «Alt» + «Backspace» (додаток Д, рис.Д.30).

Для виконання завдання як приклад були підібрані зображення скрипалів або будь-які інші зображення (додаток Д, рис.Д.3.).

Працюючи в подальшому над завданням переходимо до виділення та відокремлення фігур від фону, використовуючи у поєднанні інструменти виділення Magic Wand (Чарівна паличка), що призначена для виділення відразу всіх областей на активному шарі, залитих одним кольором або відтінками одного кольору, та Quick Selection (Швидке виділення).

Інструмент Quick Selection (Швидке виділення) краще працює із зображеннями, де присутні багато кольорів. Використовуючи інструмент, необхідно провести інструментом по тій частині зображення, що має бути виділена.

Для переміщення та розташування фігур на основне зображення використовуємо інструмент Move (Переміщення) (додаток Д, рис.Д.32).

Працюючи в подальшому над завданням використовуємо інструмеунт Paintbrush (Пензель), який активується клавішею «B», для створення форми декоративного елементу.

Параметри для інструменту Paintbrush (Пензель) задаються на панелі налаштувань. Найбільш важливими параметрами для визначення зовнішнього вигляду лінії є товщина і форма. Вибір опції Форма відбитку пензля відкриває меню «Вибір пензлів», що також активується кліком правої кнопки миші та містить параметр розміру та жорсткості. Значення розміру регулюється та задається від 1 до 5000 px.

Задати потрібний розмір можемо за допомогою клавіш «[» − для зменшення та «]» − для збільшення, або ж затискаючи клавішу «Alt» та рухаючи курсом миші вліво-вправо, затиснувши праву кнопку. Параметр жорсткості збільшує міцність краю відбитку пензля для отримання відбитку з максимально чітким краєм, або зменшує міцність для імітації роботи м’яким пензлем − відбитку з розмитим краєм (додаток Д, рис.Д.33). Параметр регулюється у відсотках від 0 до 100 %, або ж задається затискаючи клавішу «Alt» та рухаючи курсом миші вгору-вниз, затиснувши праву кнопку.

Присутнє вікно з схемою форми відбитку пензля дає можливість стиснути форму та повернути зразок відбитку пензля на певний кут (додаток Д, рис.Д.34).

Для роботи з інструментом Paintbrush (Пензель) палітра містить два блоки: верхній − відображає пензлі, які обирані для використання, нижній − це перелік пензлів, які є доступними для роботи.

Пензель − це файл із розширенням ABR, що містить набір пензлів які додаються у кінці списку у другий блок.

Параметр «Режим малювання» − дозволяє обрати режим накладання для штриха та режим нанесення кольору.

«Непрозорість» − даний параметр регулює рівень прозорості заливки у відсотках від 0 до 100% (додаток Д, рис.Д.35). При роботі інструментом Paintbrush (Пензель) налаштування параметру «Непрозорість» доступно з цифрової клавіатури, що дозволяє швидко змінювати значення непрозорості.

Значення параметру «Натиск» представляє собою відсоток, який встановлює витрату застосовуваного кольору. Кожен раз, коли натискаємо кнопку миші, кількість застосовуваного кольору контролюється відсотком потоку, крім того, він не може перевищувати відсоток непрозорості. Параметр «Потік» імітує натиск на пензель та регулюється комбінацією клавіш «Shift» + цифрова клавіатура.

Для створення форми декоративного елементу обираємо пензлі «Watercolor Splatters (675 pixels)».

Створюючи форму декоративного елементу, на панелі налаштувань інструменту у меню «Вибір пензлів» для кожного відбитку пензля задаємо відповідний розмір за допомогою регулювання параметру або вказуючи його цифрові значення. Працюючи зі схемою форми відбитку пензля, задаємо кут повороту для кожного відбитку.

Для кожної частини роботи створюємо декоративний елемент відповідної форми, обравши один з первинних кольорів колірного кола. Кожен з елементів розташовуємо на окремо створеному шарі, що буде

використовуватись в якості відсічної маски. Оскільки зображення не повні, відсічна маска дозволить приховати відсутню частину малюнків та створить завершений вигляд зображень у роботі.

У палітрі Layers (Шари) розташовуємо шари обраних зображень над шарами відповідних створених форм.

Для застосування маски, затискаючи клавішу «Alt» та навівши курсор, який змінює вигляд на індикатор відсічної маски , на межу між шаром із зображенням та шаром із формою декоративного елементу, робимо клік правою клавішею миші (додаток Д, рис.Д.36).

Відображення в палітрі Layers (Шари) змінилося, піктограма зображення трохи зрушила вправо, і з лівого боку у ній з'явилася маленька стрілка, що вказує на шар нижче. Це і є відображення відсічної маски, застосованої до шару.

Композицію рекламного плакату «Мелодія» доповнюємо нотними знаками та розташовуємо текстову інформацію (додаток Д, рис.Д.37).

По завершенню роботи композицію рекламного плакату «Мелодія» розташовуємо на зображені інтер'єру (додаток Д, рис.Д.38).

У сучасному інформаційному суспільстві успішна фахова підготовка залежить від здатності спеціаліста здобувати, аналізувати, критично оцінювати, використовувати в професійній діяльності безперервний потік інформації та створювати новий інформаційний продукт. Ефективність формування професійних якостей і навичок значним чином залежить від запровадження інноваційних освітніх технологій. Практична діяльність спрямована на формування у фахівців дослідницьких навичок та уміння орієнтуватися в інформаційному просторі. Актуальність проблеми полягає в тому, щоб сформувати уміння аналізувати, опрацьовувати та систематизовувати необхідну інформацію в проектній діяльності професійного спрямування [57, с. 6].

Сучасний стан суб'єктивної культури демонструє несподіваний поворот у смаках споживачів, де все частіше споживач хоче бачити емоційний елемент,

виражений певними художніми засобами. Такі тенденції в дизайнерській культурі зумовлені складністю та розвитком візуального середовища, розвитком телебачення, комп'ютерних технологій, засобів масової інформації, реклами, в яких права на надання інформації були не мовними засобами, а засобами ефективно створеного візуального образу [58, с. 10].

З впливом глобалізації, розширенням меж розповсюдження модних тенденцій та стилів, у сучасному мистенцтві втрачаються національні традиції. Дизайнерам необхідно прийти до розуміння того, що орнаменти з характерними яскравими національними рисами – це простота і стриманість у поєднанні з художньою довершеністю декоративного оздоблення. У сучасних умовах завдяки активізації міжкультурного та міжетнічного спілкування особливо підвищується роль етнічного компоненту в культурних і соціальних процесах, відроджується інтерес до національної ідентичності, а звідси і бажання принести в повсякденне життя нові елементи побуту та принципи організації простору. Стиль є визначальною, атрибутивною ознакою того чи іншого етносу. Його розвиток пов'язаний з творенням державності, національної свідомості, етнічної культури. Етнос в найбільш концентрованому вигляді завжди втілювався в символіці й атрибутиці. Атрибути, фіксуючи етнічну історію, з'єднують окремі субетнічні утворення із сучасним пластом національної культури та її витоками [59, с. 59].

Для збагачення знань щодо етнічної культури держав світу група художників-оформлювачів отримує завдання: створити рекламний плакат на тему культури народів. Показ та пояснення роботи над завдання здійснюється на прикладі виконання рекламного плакату «Дух племені».

Роботу по створенню плакату розпочинаємо зі створення нового документу. Серед запропонованих зразків як приклад для частин плакату обираємо формат розміром 1920x1500 px., та розмір 1960x1300 px., обравши орієнтацію зображення книжна та формат розміром 1500x1200 px. з орієнтацією зображення альбомна, роздільною здатністю 300 ppi у системі CMYK для друкованого зображення.

Наступним етапом є робота по створенню фону рекламного плакату. Для цього використовуємо інструмент Gradient (Градієнт). У роботі з фоном з п’ятьох видів градієнту обираємо радіальний.

На панелі налаштувань знаходиться поточний зразок градієнта, виконуючи клік, через нього переходимо у вікно Gradient Editor (Редактор градієнтів) та створюємо власний градієнт переходу у гамі кольорів: сірувато-помаранчевий → світло-апельсиновий (додаток Д, рис.Д.39).

Для виконання завдання, як приклад, були підібрані зображення з життя американських індіанців або будь-які інші зображення (додаток Д, рис.Д.40).

В подальшому виконуємо переміщення файлу із зображеннями у поле документу, використовуючи інструмент Move (Переміщення). Зображення створюють панораму місцевості проживання американських індіанців (додаток Д, рис.Д.41).

У подальшій роботі із зображеннями використовуємо режим накладання Темніший колір (Darker Color) для взаємодії шарів зображень з фоном (додаток Д, рис.Д.42).

Працюючи в подальшому над завданням перейдемо до виділення фігур, використовуючи у поєднанні інструменти виділення Magic Wand (Чарівна паличка), що призначена для виділення відразу всіх областей на активному шарі, залитих одним кольором або відтінками одного кольору, та Quick Select (Швидке виділення).

Інструмент Quick Selection (Швидке виділення) краще спрацьовує із багатоколірними зображеннями. Використовуючи інструмент, необхідно провести інструментом по тій частині зображення, що має бути виділена.

Для здійснення операції по переміщенню фігур з одного зображення на інше виконуємо той самий алгоритм дій за допомогою інструменту Move (Переміщення) (додаток Д, рис.Д.43).

У роботі з рекламним плакатом до кожного шару із зображенням використовуємо шар-маску.

Цей інструмент дозволяє маскувати або приховувати будь-яку частину зображення або обмежувати область дії будь-якого інструменту.

Шар-маску можна додати, як до шару, так і до групи шарів натиснувши значок Add Layer Mask (Додати шар-маску) внизу панелі шарів. Відображення в палітрі Layers (Шари) зміниться, біля мініатюри обраного шару із зображенням з'явиться прямокутник − шар-маска, що застосована до зображення.

За промовчанням шар-маска білого кольору − це означає, що все зображення видно і ніяких змін не відбувається (додаток Д, рис.Д.44).

В залежності від задачі натиснувши значок Add Layer Mask (Додати шар-маску) внизу панелі шарів у комбінації з клавішею «Alt» отримаємо шар-маску чорного кольору, при цьому шар із зображенням приховується.

У ході роботи можемо переключатись, як на шар із зображенням так і на його маску. Індикатором переключення є рамка виділення мініатюри із зображенням, або мініатюри маски у палітрі шари.

Основним інструментом у роботі з шаром-маскою є Paintbrush (Пензель). Робота пензлем із шаром-маскою виконується у чорно-білому варіанті, що вмикається автоматично на панелі інструментів, як колір переднього плану і тла. За промовчанням білий колір стає основним, а чорний − фоновим. Для зміни кольорів використовуємо клавишу «X». Чорний колір − маскує, та робить шар прозорим. Шар-маска, маскуючи частини зображення дозволяє не втрачати пикселі та за необхідністю дає можливість відновити замасковані частини, змінивши кольори переднього плану і тла з чорного на білий. У роботі інструментом Paintbrush (Пензель) параметр жорсткість з максимальним значенням дає чіткий край переходу від одного зображення до іншого. За низьких значеннях параметра край стає плавним.

Оскільки робота виконується у чорно-білих тонах окрім інструменту Paintbrush (Пензель), можливо виконувати роботу використовуючи інструмент Gradient (Градієнт) для досягнення плавного переходу між зображеннями.

Для видалення шару-маски відкриваємо меню кліком правої кнопки миші по мініатюрі маски у палітрі шари та обираємо команду «Вилучити шар-маску».

Команда меню «Застосувати шар-маску» − об'єднує шар-маску із вмістом та шар із зображенням.

Комбінація клавіш «Ctrl» + «I» інвертує шар-маску з білої на чорну і навпаки. Для більш точної та детальної роботи кліком по мініатюрі маски, затискаючи клавішу «Alt» можливо перейти у режим маски. Клік по мініатюрі із зображенням дозволяє вийти з режиму. Тимчасово відключити шар-маску можливо обравши у меню команду «Вимкнути шар-маску» або ж кліком по мініатюрі маски у палітрі шари у комбінації з клавішею «Shift». Натискаючи на мініатюру маски, вона знову вмикається.

Виділивши фрагмент зображення за допомогою інструментів виділення та додавши шар-маску, маска приховує зображення залишаючи лише виділений фрагмент. Присутній у палітрі шари значок ланцюга дозволяє рухати разом шар із зображенням та шар-маску. Шар-маску із виділення можливо рухати окремо появляючи певні фрагменти основного зображення, знявши значок ланцюга.

Працюючи з шаром-маскою, палітра «Властивості» містить певні налаштування для роботи. Параметр «Щільність» регулюється та визначається у відсотках від 0 до 100%, дозволяючи зробити шар-маску прозорим.

Параметр «Розмиття» дозволяє розтушувати край маски та отримати шар-маску з розмитим краєм. Параметр регулюється та визначається від 0,0 пікс. до 1000,0 пікс. За максимального значення параметру «Розмиття» шар-маска розмивається до повного зникнення.

Використовуючи у роботі шар-маску, створюємо плавний перехід між зображеннями та фоном та приховуємо зайві елементи. Оскільки фігури не повні, шар-маска дозволить приховати відсутню частину малюнків та створить завершений вигляд зображень у роботі.

Композицію рекламного плакату «Дух племені» доповнюємо текстовою інформацією (додаток Д, рис.Д.45).

По завершенню роботи композицію рекламного плакату «Дух племені» розташовуємо на зображені інтер'єру (додаток Д, рис.Д.46).

Графічна підготовка у навчанні художників-оформлювачів сприяє розвитку критичного мислення та здатності працювати творчо. Використання можливостей цифрових технологій під час професійної підготовки формує вміння вирішувати проблеми, мотивує оволодівати новими знаннями.

В основі будь-якої графічної роботи лежить створення графічних об'єктів, їх розташування та надання їм бажаного вигляду. У процесі роботи художник втілює свій творчий задум, розбиває майбутнє зображення на графічні об'єкти, створює та розташовує їх у відповідності із композицією, досягаючи бажаного результату [48, с. 199].

Дизайн є багатофункціональним явищем, адже поєднує логічний та художній аспекти. Своєю чергою, художнє вирішення у дизайні також має дві тенденції: або продовжує вектор традиційного розвитку форми, або ж свідомо порушує такі принципи формотворення, обумовлюючи нові напрямки та лінії його розвитку. Отже, специфіка дизайн-проектування як самостійного виду творчої діяльності полягає в постійному оновленні засобів візуалізації ідеї і активного пошуку нової художньої мови для її максимального розкриття, та, як наслідок, постає важливість питання гармонійних колірних співвідношень [60, с. 236].

Для розвитку навичок роботи у програмі Adobe Illustrator група художників-оформлювачів отримує завдання: виконати зразок реклами. Робота над завданням здійснюється на прикладі виконання рекламного плакату «Клуб шахів «Хід конем».

Роботу над рекламним плакатом розпочинаємо зі створення нового документу. Серед запропонованих зразків як приклад обираємо формат стандартного розміру А4 210х297 мм, із роздільною здатністю 300 ppi у системі CMYK для друку.

Для створення фону рекламного плакату на панелі інструментів обираємо інструмент Rectangle (Прямокутник) та за розміром монтажній області створюємо об’єкт. На панелі налаштування інструменту обираємо пункт Заливка, відключаючи пункт Обведення. У додатковій палітрі інструментів обираємо інструмент Gradient (Градієнт) для здійснення заливки фону. У вікні налаштування з двох видів градієнту лінійний, радіальний обираємо лінійний. Направлення градієнту задається лінією, яку можна прокреслити обравши з основних інструментів інструмент Gradient (Градієнт). При цьому довжина лінії − це довжина колірного переходу. Заливка здійснюється виділеної області або всього шару поступовим переходом кольорів (додаток Д, рис.Д.47).

Працюючи в подальшому над рекламним плакатом, використовуємо графічні примітиви створюючи з них шахові фігури. Серед запропонованих примітивів обираємо на панелі інструмент Rectangle (Прямокутник). Клацнувши на робочому полі, протягуванням задаємо форму та розміри прямокутника. Утримуючи клавішу «Shift», протягуванням створюється форма квадрату. Утримуючи комбінацію клавіш «Alt» + «Shift», на робочому полі створюється форма квадрату, починаючи від центру. Утримуючи клавішу «Alt», на робочому полі створюється форма прямокутника, починаючи від центру. Створюємо основи фігурам, що складається з декількох прямокутних форм.

В подальшому обираємо інструмент Polygon (Багатокутник). Клацнувши на робочому полі, протягуванням задаємо форму та розміри багатокутника. За допомогою клавіш управління курсором (вгору і вниз) встановлюємо кількість його вершин. Малюємо трикутник, що створює центральну частину шахової фігури.

Обираємо інструмент Ellipse (Еліпс) та протягуванням на робочому полі задаємо форму та розміри еліпса. Утримуючи клавішу «Shift», протягуванням створюємо форму кола. Утримуючи комбінацію клавіш «Alt» + «Shift», створення форми кола починається від центру. Утримуючи клавішу «Alt»,

форма еліпса створюється, починаючи від центру. Малюємо коло, що утворює верхню частину шахової фігури. Графічні примітиви мають кутові маркери, що дозволяють округлювати кути.

Створивши форму, виділяємо всі елементи шахової фігури, обравши інструмент Selection (Виділення). На панелі обираємо інструмент Shape Builder (Створення фігур), що активується комбінацією клавіш «Shift» + «M» та протягуванням курсору по виділеним контурам об'єднуємо їх в єдине ціле (додаток Д, рис.Д.48).

Наступною операцією у роботі є створення 3D зображення. Для роботи потрібно розділити контур фігури та видалити її частину, тому малюємо прямокутний контур, що розділятиме фігуру навпіл (додаток Д, рис.Д.49).

Виділивши контури інструментом Selection (Виділення) та обравши інструмент Shape Builder (Створення фігур), протягуємо курсор по виділеним контурам, утримуючи клавішу «Alt» для видалення частини фігури (додаток Д, рис.Д.50).

Імітація роботи у 3D реалізована через групу команд об'ємне зображення. Для створення об'ємного зображення виділяємо контур фігури та у головному меню обираємо пункт Ефекти. Серед списку ефектів обираємо команду Об'ємне зображення→Обертання, при використанні ефекту контур обертається навколо вісі з отриманням об'ємної фігури обертання.

У діалоговому вікні 3D зображення обираємо пункт Перегляд для отримання імітації 3D зображення. У вікні представлено куб, що дозволяє налаштувати параметр перегляду, підібрати ракурс та параметри у цифрових значеннях, що дає можливість визначити ракурс по осях. З присутнього переліку запропонованих зразків по різним ракурсам, можливо обрати варіант положення об'єкта зображення. Параметр перспектива регулюється та визначається від 0 до 160°, якщо потрібно зробити викривлення в просторі. Кут дає можливість задавати величину обертання, яка регулюється та визначається від 0 до 360°. Присутній параметр «Кінці» дозволяє робити об'єкт порожнистим або суцільними. Вибір напрямку обертання задається

вибором лівого або правого краю (додаток Д, рис.Д.51). Параметр зсув регулюється та визначається, вказуючи наскільки далеко іде обертання відносно вісі з лівого або правого краю.

Параметр «Поверхня» дозволяє із запропонованого переліку обрати стиль візуалізації. Кнопка «Проєкція» накладає ілюстрацію на поверхні 3D-об'єкта Кнопка «Більше» відкриває додаткові параметри налаштування, що дає можливість керувати освітленням. На представленому об'єкті можливо змінювати положення джерела світла, додавати або видаляти нове джерело, розмістити освітлення за об'єкт. Керуючи освітленням, надаємо шаховим фігурам більшої реалістичності (додаток Д, рис.Д.52).

Для створення шахової дошки та надання об'єму тексту серед списку ефектів обираємо команду Об'ємне зображення→Витягування і скіс для створення 3D зображення об'єктів прямокутних форм (додаток Д, рис.Д.53). Параметр довжина екструзії встановлює глибину об'єкта, величину витягування, яка регулюється та задається у цифровому значенні від 0 до 2000. У параметрі скіс можливо обрати з переліку тип скошеного краю та задати або регулювати висоту скосу у значенні від 1 до 100, визначити напрям скосу назовні або в середину.

Після налаштування параметрів натискаємо «ОК» для підтвердження та отримуємо об'єкт до якого застосований ефект, який при необхідності можливо виправляти та редагувати.

Оскільки це є імітація 3D зображення, то обравши у головному меню пункт Об'єкт→Розібрати оформлення, отримуємо групу. При розгрупуванні отримаємо набір контурів, які формують об'єкт імітації 3D.

В кінці роботи з зображенням виконуємо текстовий напис створюємо композиції рекламного плакату (додаток Д, рис.Д.54).

Використання можливостей графічних редакторів під час професійної підготовки сприяє формуванню вмінь працювати з 3D зображеннями.

Виконнання завдань курсу дає змогу набути навичок графічного дизайну та дозволить майбутнім виконавціям художньо-оформлювальних робіт

виконувати якісну рекламну продукцію у різних сферах професійної художньої діяльності.

Висновки до другого розділу

З урахуванням принципів системно-діяльнісного, особистісно-орієнтованого, культурологічного, контекстного і компетентнісного підходів розроблено модель підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт, яка містить чотири взаємопов'язаних блоки: цільовий, теоретико-методологічний, змістово-технологічний, результативний. Запропонована модель забезпечує покращення взаємозв'язків між теорією і практикою, розроблення та впровадження нових дієвих засобів організації ефективної професійної підготовки із використанням інноваційних технологій, інформаційно-освітнього середовища та методів формування фахової компетентності.

У процесі аналізу наукової літератури та власного педагогічного досвіду визначено і обґрунтовано педагогічні умови (формування естетичного смаку та розвиток художньої творчості під час якісного виконання художніх робіт; формування фахової компетентності засобами цифрових технологій; впровадження комп'ютерної графіки у підготовку майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт), акцентовано на необхідності використання інноваційних та цифрових технологій для формування фахової компетентності виконавців художньо-оформлювальних робіт.

Доведено доцільність застосування методик розвитку естетичного смаку майбутніх кваліфікованих робітників, що ґрунтуються на умінні знаходити творчий підхід до виконання та забезпечують поступовий перехід до професійної діяльності.

Змістово обґрунтовано, що впровадження інноваційних та цифрових технологій в освітній процес розвиває вміння приймати рішення для виконання складних завдань професійної діяльності у нестандартних

ситуаціях, сприяє формуванню практичних навичок, естетичного смаку та творчості, самостійності та самоорганізації, а також забезпечує поступовий перехід від теоретичного навчання до безпосередньої фахової діяльності.

Обґрунтовано, що використання інноваційних та цифрових технологій підвищує рівень знань і вмінь учнів, щодо роботи з інформаційними джерелами; розвиває критичне ставлення до інформації, забезпечує практичне осмислення отриманих знань і вмінь з фахових дисциплін в практико-орієнтованому освітньому процесі; сприяє активній взаємодії учасників освітнього процесу, в процесі чого підвищується мотивація та покращується засвоєння фахових знань та якість професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт. Наголошено, що комбіноване використання вище зазначених технологій сприяє підвищенню рівня фахової компетентності кваліфікованих робітників.

Доведено доцільність розроблення та впровадження комп'ютерної графіки у підготовку майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт з метою формування їхньої цифрової компетентності. Виділення якої, як складової фахової компетентності, обумовлено широким використанням сучасних інформаційних технологій, комп'ютерних програм у освітньому процесі під час підготовки художників-оформлювачів. Обґрунтовано, що розроблення та впровадження навчально-методичних матеріалів для проведення занять з графічного дизайну сприяє оволодінню учнями унікальними методиками створення рекламної продукції та організації самостійної роботи із створення власних дизайнерських проектів із застосуванням комп'ютерних програм Adobe Photoshop, Adobe Illustrator та ін.

Основні наукові результати розділу опубліковано у працях автора [23; 45; 51; 52; 53].

Список використаних джерел у другому розділі

1. Ашихміна Н. В. Педагогічні умови формування фахової компетентності майбутніх учителів музики. *Педагогічні науки.* 2019. Вип. LXXXVIII. С. 78-83.

2. Морзе Н. Інформатика. Підручник для 7 кл. закладів загальної середньої освіти/ Н. В. Морзе, О. В. Барна. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 176 с. URL: https://pidruchnyk.com.ua/1494-informatyka-7-klas-morze-2020.html. (дата звернення: 27.11. 2021).

3. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970-1980. URL: http://sum.in.ua/s/kryterij (дата звернення: 07.10. 2021).

4. Литвин А., Мацейко О. Методологічні засади поняття педагогічні умови. *Педагогіка і психологія професійної освіти.* 2013. № 4. С. 43-63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_2013_4_5. (дата звернення: 24.02. 2021).

5. Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А.В. Семенової. Одеса: Пальміра, 2006. 221 с. URL: https://www.pedagogic-master.com.ua/public/semenova/slovnik.pdf (дата звернення: 27.11. 2021).

6. Бойчук В. Теоретичні і методичні основи художньографічної підготовки майбутнього вчителя технологій: дис. … д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2016. 873 с. URL: https://vspu.edu.ua/content/specialized_academic_council/doc/2017/Boichuk_V/dis.pdf. (дата звернення: 03.11. 2022).

7. Лісова А. Розвиток творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах : дис. … канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2021. 352 с.

8. Гаврилюк О. Формування професійної готовності майбутніхучителів музики в педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності: дис. … канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2019. 294 с.

9. Литвин В. Формування інформаційної культури майбутніх архітекторів у професійній підготовці вищого навчального закладу: дис. … канд. пед. наук : 13.00.04. Львів, 2016. 248 с.

10. Торчевська Н. Формування художнього смаку студентів мистецьких спеціальностей у процесі вивчення курсу «історія мистецтв» збірник наукових праць *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи.* 2019. Вип. 2 (16). С. 122-130 URL: http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/issue/view/16. (дата звернення: 14.02. 2020).

11. Dietrich Cornelie Ästhetische Erziehung. (2013 / 2012). Retrieved from https://www.kubi-online.de/artikel/aesthetische-erziehung.

12. Побережна Л. Формування естетичної свідомості студентської молоді засобами українського мистецтва. Збірник наукових праць *Професійно-художня освіта України*: Київ, 2007. Вип. IV. С. 136-141. https://core.ac.uk/download/pdf/32305498.pdf (дата звернення 12. 09. 2021).

13. Ковбасюк Т. Форми та методи естетичного виховання молодших школярів. Збірник наукових праць *Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства* 2020. Вип. 2 С. 66-71. URL: http://eprints.zu.edu.ua/30756/2/Ковбасюк%20Тетяна.pdf (дата звернення 17. 08. 2021).

14. Державний стандарт професійно-технічної освіти з професії «Виконавець художньо-оформлювальних робіт» (код 5312), ДСПТО 5312.ОК.74.40-2014 URL: https://imzo.gov.ua/osvita/profesiyno-tehnichna-osvita-2/profesiyna-osvita/ctandarty-profesiyno-tekhnichnoi-osvity/ (дата звернення 02. 11. 2020).

15. Козир А. Структурні компоненти професійної майстерності викладачів мистецтвознавчих дисциплін. *Збірник наукових праць Професійно-художня освіта України.* 2007. Вип. IV. 249 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/4957/1/pxo4.pdf (дата звернення 02. 05. 2021).

16. Закон України «Про народні художні промисли». URL: https://zakon.rada.gov.ua (дата звернення 14. 03. 2021).

17. Указ Президента України «Про заходи щодо відродження традиційного народного мистецтва та народних художніх промислів в Україні» (2006). URL: https://zakon.rada.gov.ua. (дата звернення 18. 02. 2020).

18. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво : навч. посіб. для студ. пед. ін-тів. Львів : Світ, 1992. 270 с. URL: https://topuch.ru/antonovich-ye-a-zaharchuk-chugaj-r-v-stankevich-mye-dekorativn/index.html. (дата звернення 23. 09. 2020).

19. Кара-Васильєва Т. В. З. А. Чегусова Декоративне мистецтво України XX століття : у пошуках "великого стилю. Київ : Либідь, 2005. 278 с. URL: https://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/monografiji/2019/dekor.pdf.

20. Історія декоративного мистецтва України : у 5 т. / голов. ред. Г. Скрипник ; ІМФЕ ім. М.Т.Рильського НАН України. К., 2011. 512 с URL: https://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/monografiji/2011/ist.dek.myst.pdf. (дата звернення 19. 06. 2021).

21. Носаченко Т. Художній розпис у фаховій підготовці студентів мистецького профілю. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2015. № 3. (47). С. 413-415. URL: https://pedscience.sspu.sumy.ua/?page_id=1629 (дата звернення 15. 05. 2021).

22. Хама Саід Кардохі Дара Майстер-клас як ефективний засіб формування професійної компетентності у майбутніх учителів образотворчого мистецтва. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки.* Луганськ 2012. № 22. (257). С. 104-105. URL: http://dspace.ltsu.org//handle/123456789/320 (дата звернення 08. 06. 2021).

23. Титаренко В. Майстер-клас − метод професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт *Теоретичні та практичні аспекти розвитку сучасної педагогіки та психології* : зб. тез наук. робіт сучасн. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 26–27 черв. 2020 р.). Львів, 2020. С. 80-84.

24. Дивак В. Роль медіаосвіти при підготовці фахівців з педагогіки вищої школи. *Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи* : матеріали IV між нар. наук.-метод. конф. м. Київ, 18-19 берез. 2016 р. Київ, 2016. С. 251-257. URL: https://www.aup.com.ua/ml/Zbirnuk_konf_2016.pdf.

25. Радченко Ю. Особливості використання сучасних інформаційних технологій в професійній підготовці майбутніх вчителів в умовах коледжу : метод. рекомендації, 2012. С. 4-5 URL: ipood.com.ua/data/NDR/2012_Radchenko_recomend (дата звернення 15. 06. 2021).

26. Закон України «Про освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua. (дата звернення 19. 06. 2021).

27. Єщенко М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій як засобу формування фахової компетентності майбутніх менеджерів і економістів у процесі навчання правознавства. *Інформаційні технології і засоби навчання.* 2017. 6(62). С. 114-129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2017_62_6_11 (дата звернення 18. 06. 2021).

28. Іванюк І. Формування понятійно-термінологічного апарату з питань розвитку дистанційної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання.* 2012. 5 (31). URL: https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/716/540. (дата звернення 28. 10. 2021).

29. Закон України «Про вищу освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua. (дата звернення 11. 10. 2021).

30. Закон України «Про Національну программу інформатизації». URL: https://zakon.rada.gov.ua. (дата звернення 07. 10. 2021).

31. Прибилова В. Проблеми та переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України. Збірник наук.-метод. праць *Проблеми сучасної освіти*. 2013. № 4. С. 27-36. URL: https://periodicals.karazin.ua/issuesedu/article/download/8791/8312/ (дата звернення 14. 09. 2021).

32. Адамова І., Головачук Т. Дистанційне навчання: сучасний погляд на переваги та проблеми. *Витоки педагогічної майстерності*. Серія : Педагогічні науки. 2012. Вип. 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2012_10_3. С. 3-6. (дата звернення 05.08. 2021).

33. Гордійчук Г. Психолого-педагогічні проблеми підготовки вчителів в освітньо-інформаційному середовищі. монографія /за ред.. академіка НАПН України Р. С. Гуревича. Вінниця: ТОВ Фірма «Планер», 2019. С. 138-139.

34. Биков В. ІКТ-аутсорсінг і нові функції ІКТ-підрозділів навчальних закладів і наукових установ. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2012. №4 (30). URL: https://www.journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/54. (дата звернення: 07.10. 2021).

35. Глазунова О.Г., Гуржій А.М. Неформальна освіта майбутніх фахівців з інформаційних технологій: організація, контент, інструменти *Фізико-математична освіта.* 2020. Вип. 1 (23) С.29-36. URL: https://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/.(дата звернення: 04.10. 2021).

36. Гуревич Р. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців / за ред. член-кор. НАПН України Гуревича Р. С. Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2012. 502 с. URL: https://ito.vspu.net/repozitariy/Kademiia/stati/15last/7_15zIKT.

37. Жук О. Організація Організація навчальної діяльності у комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі: посібник /за ред. Жука Ю.О. К. : Педагогічна думка, 2012. 128 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/617/7/Organ_Navch_komp_sered.pdf.

38. Кадемія М. Ю., Шахіна І. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі : навч. посіб. Вінниця, ТОВ «Планер», 2011. 220 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/l_741_96203634.pdf. (дата звернення: 08. 11. 2021).

39. Корець М. Чумаченко Д. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій для організації дистанційного навчання документознавства бакалаврів професійної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання.* 2020. №4(78) URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2020_78_4_7.

40. Морзе Н. Кузьмінська О. Система інформаційної підтримки набуття магістрами наукової складової ікт-компетентності. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. №44(6). С. 42-56. URL: http://www.journal.iitta.gov.ua.

41. Писанко М. Використання інформаційно-комунікаційних технологійу професійній підготовці майбутніхфахівців з усного перекладу. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2022, Том 88, N2 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2022_88_2_15.

42. Mechthild Eickhoff (2019): Kulturskripte neu schreiben: Digitalität und Kulturelle Bildung. Retrieved from https://www.kubi-online.de/artikel/kulturskripte-neu-schreiben-digitalitaet-kulturelle-bildung.

43. Blohm Manfred (2013 / 2012). Ausbildung in Bildender Kunst für Kulturelle Bildung. (2013 / 2012). Retrieved from https://www.kubi-online.de/artikel/ausbildung-bildender-kunst-kulturelle-bildung.

44. Шворак К. В., Карпік І. В. Медіакомпетентність та медіаграмотність – базові компетентності педагога НУШ. *Молодий вчений*. 2018. №12. С. 9-12. URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/12.1/3.pdf (дата звернення: 03. 08. 2021).

45. Титаренко В. Розвиток навичок роботи з цифровими зображеннями під час професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт *Modern science: innovations and prospects* : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. м. Стокгольм, 5-7 груд. 2021р. Стокгольм, 2021. С. 526-530.

46. Цюняк О. Використання цифрових технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів у закладах вищої освіти *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. № 75 (3) Запоріжжя, С. 128-132 URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/ (дата звернення: 11. 11. 2021).

47. Бобокал О., Кучак О. Можливості застосування сучасних інформаційних технологій у викладанні правових дисциплін *Технології дистанційного навчання: впровадження, розвиток, удосконалення*: матер. міжнар. дистанц. наук.-метод. конф., Харків 23-24 березня 2021р. Харків, 2021.

С. 229-233 URL: https://college.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/ЗБІРКА.pdf (дата звернення: 07. 07. 2021).

48. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні веб-сайт. URL: https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukraini-nova-redaktsiya/.(дата звернення: 11. 04. 2021).

49. Сипливець Н. Медіаосвіта як інструмент підвищення якості навчального процесу *Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи* : матеріали IV між нар. наук.-метод. конф. м. Київ, 18-19 берез. 2016 р 2016. Київ, 2016. с. 220-223.URL: https://www.aup.com.ua/ml/Zbirnuk_konf_2016.pdf (дата звернення: 04. 08. 2021).

50. Титаренко В. Розвиток навичок по створенню рекламної продукції у графічних редакторах *Innovations and prospects of world science* : матеріали XIV міжнар. наук.-практ. конф. Ванкувер, 14-16 версн. 2022 р. Ванкувер, 2022. С. 204-211.

51. Титаренко В. Створення дизайнерських проектів у графічних редакторах *Scientific research in the modern world* : матеріали I міжнар.наук. конф. Торонто, 9-11 листоп. 2022 р.) Торонто, 2022. С. 503-510.

52. Титаренко В. Розвиток навичок дизайну реклами у графічних редакторах *Progressive research in the modern world* : матеріали II міжнар. наук. конф., Бостон, 2-4 листоп. 2022 р. Бостон, 2022. С. 309-314.

53. Бойчук О. Stream – освіта як ефективний спосіб формування професійної комунікативної компетентності майбутнього кваліфікованого робітника в закладі професійної (професійно-технічної) освіти сфери послуг. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* Київ-Вінниця, 2019. - Вип. 54. С. 32-36.URL: http://vspu.edu.ua/faculty/imad/sc.php (дата звернення: 11. 07. 2021).

54. Назарова В. Інноваційні технології як засіб формування ключових компетентностей на заняттях англійської мови. *Фахова передвища освіта.* 2020. № 2. С. 32. URL: http://osvitatk.com.ua/ (дата звернення: 08.10. 2021).

55. Шаркова. Н. Іноземна мова в початковій школі: мобільні додатки як один із засобів організації позакласної роботи. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* збірник наукових праць. Вінниця, 2020. Вип. 54. С. 62-66 URL: http://vspu.edu.ua/faculty/imad/sc.php. (дата звернення: 28.08. 2021).

56. Кравченко О. Медіакомпетентність як основна складова професійної кваліфікації сучасного вчителя громадянської освіти. *Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи* : матеріали IV між нар. наук.-метод. конф. м. Київ, 18-19 берез. 2016 р 2016. Київ, 2016. С. 150-154. URL: https://www.aup.com.ua/ml/Zbirnuk_konf_2016.pdf (дата звернення: 09. 07. 2021).

57. Бабкіна М., Волошин М. Застосування методів збору інформації в проектній діяльності професійного спрямування. *Сучасні педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень* : матеріали між нар. наук.-практ. конф., м. Київ, 10–11 лип. 2020 р. Київ, 2020. Ч. ІІ. С. 6.

58. Дяченко А. Особливості функціонування національного дизайну у сучасному. *Сучасні педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 10-11 лип. 2020 р. Київ, 2020. Ч. ІІ. С. 10.

59. Козак Л., Прусак В. Етнохудожні мотиви в дизайні сучасного житлового середовища. *Концепція сучасної мистецько-дизайнерської освіти України в умовах євроінтеграції* : матеріали міжнар. наук.-метод.конф.професорсько-викладацького складу і молод. учених в рамках VIII Міжнар. форуму «Дизайн-освіта 2015», м. Харків, 15-16 жовт. 2015 р. Харків,

2015. С. 59. URL: https://ksada.org/doc/confer-15-oct-2015.pdf (дата звернення 23.04 2022).

60. Вискварка Я. Сутність та становлення візуальної мови графічного дизайну в Україні // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство. 2018. № 2. С. 234-242 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPUm_2018_2_34 (дата звернення: 18. 11. 2022).

61. Графічний редактор microsoft paint. URL: https://stud.com.ua/43445/informatika/grafichniy_redaktor_microsoft_paint (дата звернення: 03. 08. 2022).

62. Adobe Photoshop. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Adobe_Photoshop(дата звернення: 12. 11. 2022).

63. CorelDraw URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/CorelDraw (дата звернення: 04. 09. 2022).

64. Adobe Illustrator URL: https://ru.wikipedia.org › wiki › Adobe_Illustrator (дата звернення: 23. 07. 2022).

РОЗДІЛ 3
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ВИКОНАННЯ ХУДОЖНЬО-ОФОРМЛЮВАЛЬНИХ РОБІТ

3.1. Організація і методика педагогічного експерименту

В сучасних умовах у системі професійно-технічної освіти України постає питання якісної підготовки кваліфікованих робітників, зорієнтоване на розвиток творчої особистості фахівця, формування ключових та професійних компетентностей та досягнення учнем у процесі оволодіння професією відповідного рівня фахової компетентності.

Приведення практичної підготовки з професій 5312 «Виконавець художньо-оформлювальних робіт» у відповідність до вимог роботодавців та сучасних умов виробництва зумовлює актуальність проведення дослідження питання щодо формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

Метою експериментальної роботи є перевірка ефективності розроблених моделі та педагогічних умов формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

Для організації експериментальної роботи було виконано такі завдання:

– проаналізувано сформованість фахової компетентності кваліфікованих робітників, виділити основні компоненти фахової компетентності, критерії, показники та рівні її сформованості;

– реалізувано забезпечення педагогічних умов та упровадити модель, що сприятимуть ефективному формуванню фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт;

– упроваджено в освітню практику додатковий курс занять з графічного дизайну по створенню власних дизайнерських проектів та методичні

рекомендації щодо формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

– експериментально перевірено ефективність педагогічних умов та моделі формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт

Дослідження проводилося протягом 2018-2023 рр. у чотири етапи.

Констатувальний етап (2018-2019 рр.) – проаналізовано профільну та педагогічну літературу, педагогічний досвід, стан розробки досліджуваної проблеми та розвитку художньої освіти в Україні та закордоном; актуалізовано окреслена проблема, сформулювано робоча гіпотеза; конкретизовано мету і визначено завдання; розроблено критерії і показники сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт, накопичено емпіричний матеріал; визначено та обґрунтовано педагогічні умови, розроблено модель формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт; на основі аналізу освітньо-кваліфікаційних характеристик випускника ЗП(ПТ)О з професій 5312 «Виконавець художньо-оформлювальних робіт» було визначено фактичний рівень фахової компетентності, якого набувають учні після завершення навчання; проаналізовано змістовну складову професійної підготовки; визначено структуру формування фахової компетентності кваліфікованих робітників; визначено компонентний склад фахової компетентності та показники позитивної мотивації, якості знань та професійних умінь і навичок учнів.

Формувальний етап (2020-2022 рр.) – здійснено експериментальну перевірку педагогічних умов та моделі формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт, запропоновано авторські методики та доповнення до державного стандарту з професії, щодо результатів навчання, яких має досягти здобувач професійної освіти. Розроблено перелік професійних та ключових компетентностей відповідно до компетентнісного підходу в освіті та вимог Нової української

школи. Розроблено дидактичні матеріали та методичні рекомендації для організації та проведення занять з графічного дизайну для самостійної роботи по створенню власних дизайнерських проектів.

Узагальнювальний етап (2022-2023 рр.) – опрацьовано та систематизовано дані, одержані у процесі теоретичного аналізу й експериментальної роботи; узагальнено результати дослідження, здійснено порівняння їх із прогнозованими та підготовлено методичні рекомендації щодо формування фахової компетентності здобувачів освіти; сформульовано загальні висновки; визначено перспективи подальшого вивчення розглянутої проблеми; оформлено матеріали науково-дослідної роботи.

З метою експериментального дослідження проблеми формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт та організації якісної професійної підготовки на констатувальному етапі експерименту досліджувалася сформованість фахової компетентності, а саме:

- обговорювались проблеми професійної підготовки кваліфікованих робітників з професій 5312 «Виконавець художньо-оформлювальних робіт» в ЗП(ПТ)О;
- проводилися бесіди та спостереження щодо важливості формування фахової компетентності учнів;
- були відвідані заняття викладачів з дисциплін професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки на всіх курсах;
- визначалися мотиви учнів щодо оволодіння професією для подальшої професійної діяльності;
- досліджувалась зацікавленість учнів у позитивному результаті оволодіння професією, уміння оцінити результати власної професійної підготовки та рівень отриманих професійних знань умінь і навичок.

Дослідження на констатувальному етапі експерименту показало недостатній рівень сформованості фахової компетентності, що виявило потребу у визначенні результатів навчання професійної підготовки з професій,

перегляді та розробці компетентностей кваліфікованого робітника (додаток А).

На сучасному етапі розвитку освіти актуалізується увага на формуванні високого рівня фахової компетентності кваліфікованих робітників та організації якісної професійної підготовки, переосмислення, коригування методик та структури ведення занять.

Результати бесід та спостереження свідчать про необхідність покращення професійної підготовки з професій 5312 «Виконавець художньо-оформлювальних робіт», що потребує:

- уточнити вимоги Державного стандарту щодо фахової компетентності

кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт;

- оновлення змісту предметів професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки з професій з урахуванням компетентнісного підходу в освіті;

- підготовку конкурентоспроможних кваліфікованих робітників з високим рівнем фахової компетентності відповідно до вимог Державного стандарту професійної (професійно-технічної) освіти з урахуванням компетентнісного підходу;

Проаналізувавши вимоги Державного стандарту професійної (професійно-технічної) освіти з професій 5312 «Виконавець художньо-оформлювальних робіт» і програми дисциплін із професійної підготовки, ми зробили висновки, що Державний стандарт потребує оновлення відповідно до Рамкової програми Європейського Союзу щодо оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя.

Переглянули зміст і методику формування фахової компетентності здобувачів освіти, намагаючись детальніше дослідити професійний розвиток учня і його професійне становлення та покращити професійу підготовку за рахунок проведення додаткових занять графічного дизайну.

На констатувальному етапі перевіка рівня сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників здійснювалася відповідно до розроблених у п.1.3 компонентів:

- мотиваційного (рівень умотивованості та пізнавального інтересу до професії);
- когнітивного (формування професійних знань);
- діяльнісного (практичні завдання професійного спрямування та формування умінь і навичок у структурі професійної художньої діяльності);
- рефлексивного (розвиток самооцінки, самоаналізу, відповідальність за якість виконаних завдань та дій).

Для вивчення мотивації учнів на констатувальному етапі дослідження було розроблене анкетування, мета якого полягала в експериментальній перевірці мотивів навчання учнів.

З випускниками третіх курсів 2018 та 2019 років (60 чол.) було проведене анкетування «Спрямованість на отримання знань» (додаток Т) [1].

Перевірка мотивації та визначення мотивів навчання учнів показала, що 43,1 % здобувачів освіти недостатньо зацікавлені у оволодінні професією під час навчання, 56,9 % проявляють зацікавленість до навчання та оволодіння професією.

Визначений рівень сформованості навчальної мотивації показав недостатню зацікавленість учнів у оволодінні професією, що у свою чергу вплинуло на якість засвоєння знань професійно-теоретичної підготовки та формування фахової компетентності.

На констатувальному етапі визначався рівень сформованості когнітивного компоненту за допомогою проведення перевірочних контрольних завдань, які продемонстрували наступні результати якості знань з предметів професійно-теоретичної підготовки (додаток У, табл.У.1).

За результатами перевірочних контрольних завдань ми визначали якісний показник, який становить 77,7 %, який можливо покращити.

Для оцінювання практичних навичок та уміння учнів приймати зважені, обдумані рішення, творчо та уміло вирішувати складні практичні проблеми та суперечливі ситуації у подальшій професійній діяльності, виконання практичних робіт продемонструвало наступні результати сформованості практичних навичок професійно-практичної підготовки (додаток У, табл.У.2)

За результатами виконання практичних завдань під час професійно-практичної підготовки визначається якісний показник − 68,7 %, що свідчить про недостатню сформованість практичних навичок та вплине на формування фахової компетентності кваліфікованих робітників.

На констатувальному етапі для визначення рівня сформованості рефлексивного компоненту, тобто здатності виконавців художньо-оформлювальних робіт об’єктивно оцінити результати власної професійної діяльності, нести відповідальність за якість виконаних завдань та дій з випускниками (60 чол.) було проведене анкетування (розроблено автором) (додаток Ф).

Результати анкетування, щодо визначення рівня розвитку рефлективності учнів, на констатувальному етапі показали, що респонденти отримали від 18 до 22 бали та від 10 до 14 балів, що складає 36,7 % учнів, які вміють оцінити результати власної професійної діяльності під час навчання та 63,3 %, які мають недостатній рівень сформованості уміння оцінювати власну професійну діяльність.

Визначений рівень рефлективності показав недостатню сформованість уміння об’єктивно здійснювати оцінку власних досягнень під час оволодіння професією, що у свою чергу впливатиме на формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

За результатами сформованості компонентів фахової компетентності кваліфікованих робітників на констатувальному етапі проаналізовано сформованість рівня фахової компетентності учнів 3 курсу (табл. 3.1)

За результати сформованості рівня фахової компетентності учнів було виявлено низку недоліків у процесі формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт, причини яких, на нашу думку, криються у недостатньому розвитку її складових − естетичного смаку [2, с. 35-36] та творчості [3, с. 565] під час виконання практичних завдань, тому для покращення формування фахової компетентності учнів постала необхідність у визначені педагогічної умови: «формування естетичного смаку та розвиток художньої творчості під час якісного виконання художніх робіт».

Таблиця 3.1

Результати сформованість рівня фахової компетентності учнів

середній	достатній	високий
36,45 %	53,18 %	10,37 %

Джерело: розроблено автором

Інформатизація суспільства вимагає від людини нових компетентностей, уміння уміло працювати з цифровими технологіями, що є одними з важливих чинників розвитку особистості. Цифровізація освіти дає змогу підвищити та вдосконалити ефективність освітнього процесу та професійної підготовки кадрів.

У зв’язку з пандемією COVID 19 та введенням воєнного стану постало питання організації професійної підготовки у режимі онлайн навчання.

Обговорення проблеми недостатнього володіння цифровим інструментарієм, відсутність методик проведення занять з формування фахової компетентності кваліфікованих робітників в умовах онлайн навчання з викладачами, майстрами та результати спостережень показали недостатній рівень готовності педагогічних працівників, щодо організації і проведення професійно-теоретичної, професійно-практичної підготовки в умовах

карантинних обмежень й воєнного стану та недостатній рівень володіння цифровим інструментарієм (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Результати рівня володіння цифровим інструментарієм для організації і проведення професійно-теоретичної, професійно-практичної підготовки

середній	достатній	високий
29,13 %	50,34 %	20,53 %

Джерело: розроблено автором

Використання інформаційних технологій передбачає формування цифрової компетентності, цифрових умінь та навичок, які для освіти та сучасного виробництва є важливою вимогою сьогодення, необхідною складовою формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

За результати перевірки рівня сформованості цифрової компетентності учнів 3 курсу виявлено недостатнє володіння цифровими технологіями та умінням роботи у інформаційно-освітньому середовищі (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Результати сформованість рівня цифрової компетентності учнів

середній	достатній	високий
35,91 %	51,83 %	12,26 %

Джерело: розроблено автором

Виявлений рівень цифрових навичок і цифрової компетентності, як складової фахової компетентності здобувачів освіти, та недостатнє володіння

цифровим інструментарієм, відсутність методик проведення занять з формування фахової компетентності в умовах онлайн навчання призвело до визначення педагогічної умови: «формування фахової компетентності засобами цифрових технологій» та розробки методик ведення занять професійної підготовки в умовах карантинних обмежень і військового стану [4, с. 86].

Відповідно до вимог роботодавців та сучасного виробництва постає необхідність набуття навичок роботи у графічних редакторах та здобутті нових професійних компетентностей, що відповідатимуть новітніми державними освітніми стандартами.

З учнями третього курсу (60 чол.) було проведено опитування, щодо рівня сформованості компетентностей роботи у програмах графічного дизайну з отриманням наступних результатів (рис. 3.1.).

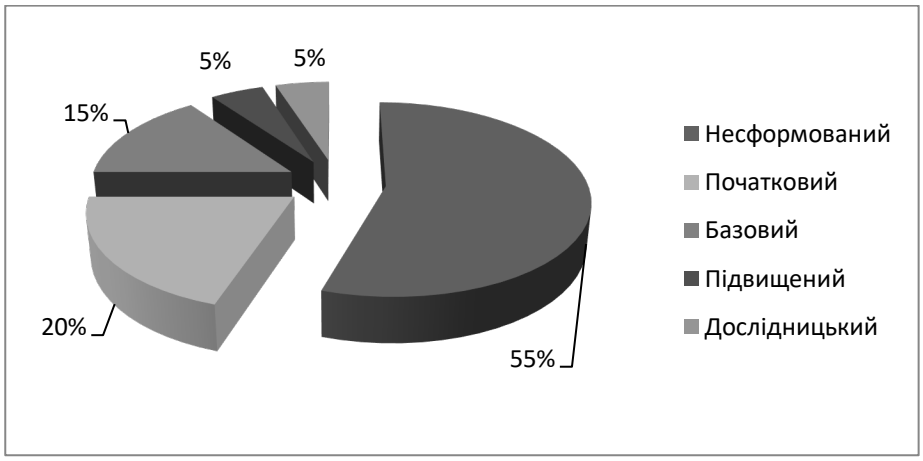

Рис. 3.1. Рівні сформованості фахової компетентності роботи у програмах графічного дизайну (початковий етап)

Джерело: розроблено автором

Питання для перевірки рівня сформованості фахової компетентності: Чи мали Ви досвід роботи по створенню рекламної продукції у графічних редакторах до початку вивчення курсу? Що було найцікавішим? Чи хотіли б Ви поліпшити свої дизайнерські навички роботи? Чи будете використовувати

Ви навички роботи у програмах графічного дизайну у своїй професійній діяльності? Що слід змінити, щоб зробити курс більш ефективним?

Згідно показників опитування 55% респондентів має середній рівень навичок графічного дизайну, тому для розвитку навичок дизайну та роботи у графічних редакторах постала необхідність визначення педагогічної умови: «впровадження комп'ютерної графіки у підготовку майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт», організації курсу занять графічного дизайну для розвитку навичок роботи у програмах Adobe Photoshop та Adobe Illustrator, розробки інструкцій послідовності виконання практичних завдань.

3.2. Аналіз результатів педагогічного експерименту

На формувальному етапі дослідження (2020-2022 рр.) здійснено експериментальну перевірку педагогічних умов та моделі формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

Із урахуванням результатів констатувального етапу експерименту розроблено доповнення до державного стандарту з професії 5312 «Виконавець художньо-оформлювальних робіт» щодо ключових та професійних компетнтностей (додаток А).

На формувальному етапі здійснювалась експериментальна перевірка, апробація моделі та впровадження дидактичних матеріалів, розроблених методик та методичних рекомендацій щодо ефективності формування фахової компетентності кваліфікованих робітників.

Формувальний експеримент було проведено в межах освітнього процесу із урахуванням умов, що не варіюються (вивчення учнями контрольної групи (КГ) та експериментальної групи (ЕГ) одних і тих самих предметів професійно-теоретичної підготовки; постановка рівнозначних дидактичних цілей; виконання практичних завдань базової професійно-практичної підготовки; однаковий час тривалості навчання; такі самі форми і види

контролю), і таких що варіюються: учні ЕГ працювали у графічних редакторах, створюючи власні дизайнерські проєкти, відвідували тренінги з практичним показом і поясненням послідовності виконання якісної рекламної продукції, розвивали навички роботи з цифровими технологіями. В ЕГ систематично впроваджувалися методичні рекомендації щодо роботи у графічних редакторах з цифровими зображеннями та створення цифрового контенту, розроблені методика та методичні рекомендації проведення практичного курсу графічної підготовки.

У КГ, в основному, застосовувалися традиційні форми і методи проведення занять.

Для визначення динаміки сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт на формувальному етапі були проведені такі зрізи: початковий – упродовж жовтня-листопада 2020-2021 н.р., та підсумковий – упродовж квітня-травня 2021-2022 н.р. Вимірюванню підлягали результати середнього балу учнів ЕГ і КГ за другий рік навчання за параметричним непарним t-критерієм Стьюдента та непараметричним Манна-Уїтні U [5, с. 256].

Статистична перевірка двох гіпотез H_0 (ЕГ і КГ – однорідні) та H_1 (між ЕГ і КГ є статистично вагомі відмінності) зреалізовувалася у програмах MS Excel і SPSS (Статистичний пакет для соціальних наук) [6]. Результати визначення однорідності КГ і ЕГ за t-критерієм Стьюдента представлено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Результати визначення однорідності КГ і ЕГ за t-критерієм Стьюдента в програмі SPSS

Гр	Кількість учнів	Середній бал	Стандартне відхилення	Стандартна похибка відхилення
КГ	122	7,49	3,033	,275
ЕГ	118	7,23	2,982	,276

Тест Левена на рівність дисперсій		t-критерій Стьюдента на рівність середніх						
F	Рівень статистичної значущості	t	Число ступенів свободи	Рівень статистичної значущості (2-двобічний)	Середня різниця	Станд. різниця помилок	95% довірчий інтервал різниці	
							нижній	верхній
,079	,779	,662	238	,508	,257	,388	-,508	1,022

Джерело: розроблено автором

Аналіз даних, представлених у табл. 3.4, дозволив дійти висновку про те, що для КГ (122 учні) сер. бал – 7,49; стандартне відхилення – 3,033; стандартна похибка відхилення – 0,275; для ЕГ (118 учнів) – 7,23; 2,982; 0,276 відповідно; тест Левена на рівність дисперсій показав, що показник для критерію F Левена 0,079>0,05.

Рівень статистичної значущості (2-двобічний) t-критерій Стьюдента дорівнює 0,508 і перевищує 0,05, що підтверджує вірність нульової гіпотези H_0 про однорідність КГ і ЕГ з імовірністю 95% [6, с. 123].

Задля додаткового аналізу рівнів формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників із виконання художньо-

оформлювальних робіт КГ і ЕГ застосовувався непараметричний критерій Манна-Уїтні.

Цей критерій застосовується для «оцінки розходжень між двома незалежними вибірками за рівнем будь-якої ознаки, в нашому дослідженні – середнього балу. З низки непараметричних методів обрано критерій Манна-Уїтні, оскільки він може використовуватися для визначення розходження між малими вибірками (кількість респондентів у групах повинна перевищувати 3), дані можуть вимірюватися за порядковою шкалою, розподіл ознаки (середнього балу) може бути будь-яким» [8, с. 511] (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Результати аналізу середнього балу учнів КГ і ЕГ за критерієм U Манна-Уїтні в програмі SPSS

Гр	Кількість	Середнє рангів	Сума рангів
КГ	122	123,80	15103,00
ЕГ	118	117,09	13817,00
Total	240		

	Сер_бал
Манна-Уїтні U	6796,000
Вілкоксон W	1,382E4
Z	-,752
Асимпт. рівень статистичної значущості (2-двобічний) (p)	,452

Джерело: розроблено автором

Критерій Манна-Уїтні дозволяє визначити наявність відмінностей у випадку, якщо асимптотичний рівень статистичної значущості (2-двобічний) буде меншим 0,05, що вказуватиме на наявність помилки у визначенні однорідності 5%.

Експериментально отримано p=0,452, що значно перевищує 0,05 і підтверджує H_0 про те що рівень середнього балу в ЕГ і КГ на початку експерименту статистично не відрізняється.

Статистичний аналіз середнього балу КГ і ЕГ за параметричним t-критерієм Стьюдента та додаткова перевірка за непараметричним критерієм U Манна-Уїтні, показали, що суттєвих розбіжностей середнього балу учнів КГ і ЕГ немає, що підтверджує з імовірністю 95% їхню однорідність.

На формувальному етапі перевірка рівня сформованості фахової компетентності у ЕГ та КГ здійснювалася відповідно до розроблених у п.1.3 компонентів. Рівень сформованості фахової компетентності учнів визначався згідно до структурних компонентів (мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісного, рефлексивного) та показників фахової компетентності.

Для визначення сформованості фахової компетентності на формувальному етапі з учнями було проведене анкетування «Спрямованість на отримання знань» (додаток Т), «Діагностика мотивації досягнення» (додаток Х) [1] з метою перевірки мотивів навчання та сформованості позитивної мотивації. Перевірка мотивації та визначення мотивів навчання учнів показала, що результати сформованості позитивної мотивації та мотивів навчання на початку формувального етапу експерименту складає в ЕГ 52,4 % та в КГ 51,7% та вказують на однаковий рівень зацікавленості учнів у оволодінні професією під час навчання.

Із введенням карантинних обмежень та воєнного стану перехід до онлайн навчання призвів до нового пошуку форм і методів здійснення професійної підготовки у закладах професійної (професійно-технічної) освіти з використанням цифрових технологій, зручних платформ та Інтернет-ресурсів для організації освітнього процесу.

Під час традиційного навчання майстер виробничого навчання та викладач мав змогу здійснювати контроль послідовного виконання завдання учнями, своєчасно виправляти та пояснювати помилки, способи їх усунення. Онлайн навчання позбавило майстра та викладача постійного контролю за

послідовністю виконання практичних завдань, своєчасного виявлення помилок та роз'яснення їх виникнення.

Учнів позбавлено можливості безпосереднього практичного показу з боку майстра, викладача щодо прийомів виконання практичних завдань. Під час онлайн навчання етап практичного показу перейшов на етап самостійного опрацювання технологій виконання робіт за допомогою Інтернет-ресурсів.

Вище зазначене призвело до необхідності розвитку навичок самостійної роботи, однак здатність здобувачів освіти до самоорганізації та самоосвіти виявилась недостатньою. Рівень сформованості позитивної мотивації та мотивів навчання показав на початку формувального етапу експерименту недостатню зацікавленість у оволодінні професією.

Для підвищення мотивації учнів до оволодіння професією здійснювалась апробація моделі формування фахової компетентності, методик та розроблених методичних рекомендацій проведення спецкурсу «Графічний дизайн», яка впливатиме на рівень фахової компетентності під час освітнього процесу.

На формувальному етапі здійснювалась перевірка когнітивного компоненту експериментальної (ЕГ) та контрольної (КГ) груп. Для визначення початкового рівня знань здобувачів освіти ЕГ та КГ у продовж жовтня-листопада 2020-2021 н.р., проведенні контрольні завдання продемонстрували наступні результати якості професійно-теоретичної підготовки (додаток Ц, табл. Ц.1, табл. Ц.2).

Якісний показник сформованості початкового рівня професійних знань учнів (240 чол.) становить 76,45 %.

За результатами перевірки професійно-теоретичних знань на початку формувального етапу проаналізовано сформованість рівня когнітивного компоненту учнів ЕГ та КГ (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Результати сформованість рівня когнітивного компоненту ЕГ і КГ (початковий етап)

Групи	Рівні			Середній бал
	середній	достатній	високий	
ЕГ	24,70%	59,10%	15,20%	7,36
КГ	20,70%	60,10%	19,20%	7,63

Джерело: розроблено автором

Для визначення підсумкового рівня сформованості знань з професійно-теоретичних дисциплін ЕГ та КГ склали контрольні завдання, виконані учнями у листопаді 2022 року (додаток Ц, табл. Ц.3, табл. Ц.4).

Впровадження моделі та дидактичних матеріалів, розроблених методик, методичних рекомендацій сприяв якісному засвоєнню та сформованості знань учнів (240 чол.) із показником, який становить 82,1 %, що свідчить про якісну професійно-теоретичну підготовку, впливає на формування фахової компетентності.

Перевірка професійно-теоретичних знань в кінці формувального етапу продемонструвала наступні результати сформованість кінцевого рівня когнітивного компоненту учнів ЕГ та КГ (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Результати сформованість рівня когнітивного компоненту ЕГ і КГ (підсумковий етап)

Групи	Рівні			Середній бал
	середній	достатній	високий	
ЕГ	15,40%	50,00%	34,60%	8,09
КГ	20,90%	56,90%	22,20%	7,69

Джерело: розроблено автором

На формувальному етапі визначення рівня оволодіння учнями професійними навичкам та уміннями здійснюється виконанням практичних завдань, передбачених програмою трьохрічного терміну навчання для учнів, які навчаються на базі 9 класу. Програмою професійно-практичної підготовки для перевірки сформованості професійних навичок та компетентностей на кожному курсі заплановано виконання практичних завдань: декоративне панно із застосуванням паперової пластики; рекламний плакат «Бережіть природу»; акварельний живопис «Пейзаж».

Для визначення початкового рівня сформованості професійних навичок здобувачів освіти ЕГ та КГ у продовж травня-червня 2019 року були опрацьовані результати виконання перевірочних практичних завдань (додаток Ц, табл. Ц.5, табл. Ц.6).

За результатами перевірки сформованості початкового рівня професійних навичок якісний показник виконання практичних завдань учнями (240 чол.) становить 65,45 %, який свідчить про недостатню сформованості практичних навичок та умінь.

Упродовж навчання учні ЕГ (118 чол.) відвідували додаткові заняття графічного дизайну [9, с. 48-49]. Виконання ними власних дизайнерських проектів показали наступні результати відображенні у додатоку Ш.

Якісний показник створення власних дизайнерських проектів під час проходження курсу графічного дизайну становив 90,2 %, що продемонстрував розвиток естетичного смаку та творчості, як складових фахової компетентності, підвищує рівень сформованості професійних та ключових компетентностей, професійну культуру.

Відвідування додаткових занять графічного дизайну підвищує якісний показник професійної підготовки учнів ЕГ, який становить 82,2 % в порівнянні з показником учнів КГ 80,2 %. В свою чергу сформованість професійних навичок, умінь та компетентностей зумовлює високий рівень майстерності. Показники рівня майстерності учнів ЕГ та КГ під час професійної підготовки подано у табл. 3.8-3.9.

Таблиця 3.8

Рівні майстерності учнів ЕГ (118 чол.) під час професійної підготовки

Бали	Декоративне панно із застосуванням паперової пластики	Рекламний плакат «Бережіть природу»	Акварельний живопис «Пейзаж»	Декоративний розпис	Ілюстративно-графічний плакат «Великдень»	Об’ ємна літери з сучасних матеріалів	Фірмовий знак з сучасних матеріалів	Листівка «Вінниця – сучасне, комфортне європейське місто»	Листівка «Славетними сторінками козацької історії»	Листівка «Героям слава»	Виготовлення стендів	Виконання фотомонтажу у програмі Adobe Photoshop	Загальна кількість балів	Загальний бал
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
5	10	10	6	10	12	6	7	4	2	7	6	4	85	420
6	16	18	14	15	27	10	20	10	8	10	20	18	186	1116
7	8	6	13	19	15	10	15	30	21	19	11	22	189	1323
8	20	18	17	16	10	12	16	22	28	24	22	28	233	1864
9	10	18	16	24	10	8	17	18	22	16	18	22	199	1791
10	24	26	22	18	17	32	24	14	17	18	19	8	239	2390
11	26	17	25	14	24	34	22	14	16	18	17	12	229	2519
12	4	5	5	6	3	6	7	6	3	6	5	4	60	720
Середній бал														8,55

Джерело: розроблено автором

Таблиця 3.9

Рівні майстерності учнів КГ (122 чол.) під час професійної підготовки

Бали	Декоративне панно із застосуванням паперової пластики	Рекламний плакат «Бережіть природу»	Акварельний живопис «Пейзаж»	Декоративний розпис	Ілюстративно-графічний плакат «Великдень»	Об’ ємна літери з сучасних матеріалів	Фірмовий знак з сучасних матеріалів	Листівка «Вінниця – сучасне, комфортне європейське місто»	Листівка «Славетними сторінками козацької історії»	Листівка «Героям слава»	Виготовлення стендів	Виконання фотомонтажу у програмі Adobe Photoshop	Загальна кількість оцінок	Загальний бал
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
4	18	12	10	9	11	10	13	8	7	7	11	15	131	524
5	10	12	8	16	12	3	10	6	5	4	6	7	99	495
6	6	8	6	5	8	3	8	4	2	4	4	3	61	366
7	26	24	23	28	21	30	32	28	29	27	31	25	324	2268
8	11	22	21	24	16	19	10	29	27	33	28	32	272	2176
9	9	8	10	18	14	9	8	21	23	29	22	28	199	1791
10	36	20	26	13	20	26	14	16	13	8	11	8	211	2110
11	7	14	16	8	17	20	13	7	12	7	7	2	139	1430
12	1	2	2	1	3	2	4	3	5	3	1	2	29	348
Середній бал														7,90

Джерело: розроблено автором

Узагальнені результати перевірки сформованості рівня діяльнісного компоненту учнів ЕГ та КГ на початку формувального етапу продемонстрували наступні результати (табл. 3.10).

Таблиця 3.10

Результати сформованість рівня діяльнісного компоненту ЕГ і КГ (початковий етап)

Групи	Рівні			Середній бал
	середній	достатній	високий	
ЕГ	39,50%	41,60%	18,90%	7,07
КГ	28,30%	56,50%	15,20%	7,33

Джерело: розроблено автором

Підсумковий рівень сформованості професійних навичок ЕГ та КГ визначався на основі виконаних практичних завдань учнями 1, 2 та 3 курсів у період за 2019-2022 роки (додаток Щ, табл. Щ.1, табл. Щ.2).

Показники перевірки сформованості підсумкового рівня діяльнісного компоненту учнів ЕГ та КГ в кінці формувального етапу продемонстрували наступні результати (табл. 3.11).

Впровадження моделі та дидактичних матеріалів, розроблених методик та методичних рекомендацій сприяв якісному виконанню практичних завдань під час професійно-практичної підготовки учнями (240 чол.) із показником, який становить 81,2 %, що свідчить про підвищення сформованості професійних навичок та умінь та впливає на формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

Таблиця 3.11

Результати сформованість рівня діяльнісного компоненту ЕГ і КГ (підсумковий етап)

Групи	Рівні			Середній бал
	середній	достатній	високий	
ЕГ	10,10%	42,10%	47,80%	8,53
КГ	25,90%	52,90%	21,20%	7,52

Джерело: розроблено автором

Аналіз узагальнених даних сформованості когнітивного та діяльнісного компонентів сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт наведено у табл. 3.12.

Таблиця 3.12

Узагальнені результати оцінювання сформованості когнітивного та діяльнісного компонентів

Компоненти	Початковий етап		Підсумковий етап	
	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
когнітивний	7,36	7,63	8,09	7,69
діяльнісний	7,07	7,33	8,53	7,52
Середній бал	7,22	7,48	8,31	7,61

Джерело: розроблено автором

Аналіз даних оказав, що при незначній різниці між середнім балом на початковому етапі дослідно-експериментальної роботи учні ЕГ показали значно вищий приріст між початковим і підсумковим середніми балами порівняно із учнями КГ.

Задля статистичної перевірки двох гіпотез H_0 про те, що різниця між середніми балами учнів $ЕГ_{поч}$ (ЕГ на початковому етапі) та $ЕГ_{підс}$ (ЕГ на підсумковому етапі) є випадковою та H_1 про те, що різниця між середніми балами учнів $ЕГ_{поч}$ та $ЕГ_{підс}$ спричинена впровадженням визначних педагогічних умов та моделі, застосовувалися параметричний критерій Стьюдента для порівняння двох парних вибірок у програмі SPSS (Статистичний пакет для соціальних наук).

Результати визначення однорідності $ЕГ_{поч}$ та $ЕГ_{підс}$ за t-критерієм Стьюдента представлено в таблиці 3.13.

Таблиця 3.13

Розрахунок парного t-критерію Стьюдента для середнього балу учнів ЕГ на початковому та підсумковому етапах

	Середній бал	Кількість учнів	Стандартне відхилення	Стандартна похибка відхилення
$ЕГ_{поч}$	7,22	118	3,202	,295
$ЕГ_{підс}$	8,31	118	3,245	,299

Продовження табл. 3.13

t-критерій Стьюдента парний					t	Число ступенів свободи	Рівень статистичної значущості (2-двобічний)
Сер. $ЕГ_{поч.}$ - $ЕГ_{підс}$	Середня різниця	Станд. різниця помилок	95% довірчий інтервал різниці				
			Нижній	Верхній			
-1,090	3,920	,361	-1,805	-,375	-3,020	117	,000

Джерело: розроблено автором

Рівень статистичної значущості (2-двобічний) для парного t-критерію Стьюдента дорівнює 0,000, що менше 0,05, що підтверджує невірність нульової гіпотези H_0 та підтверджує H_1 про те, що різниця між середніми балами учнів $ЕГ_{поч}$ та $ЕГ_{підс}$ є невипадковою та спричинена впровадженням визначних педагогічних умов та моделі з достовірністю 95%.

Такі самі розрахунки здійсювалися для аналізу середнього балу учнів $КГ_{поч}$ та $КГ_{підс}$ (таблиця 3.14), експериментально одержано, що рівень статистичної значущості (2-двобічний) для парного t-критерію Стьюдента дорівнює 0,216, що більше 0,05.

Це означає що середній бал в учнів КГ на початковому та підсумковому етапах етапу статистично не відрізняється.

Таблиця 3.14

Розрахунок парного t-критерію Стьюдента для середнього балу учнів КГ на початковому та підсумковому етапах

	Середній бал	Кількість учнів	Стандартне відхилення	Стандартна похибка відхилення
$КГ_{поч}$	7,48	122	1,853	,168
$КГ_{підс}$	7,61	122	2,057	,186

t-критерій Стьюдента парний					t	Число ступенів свободи	Рівень статистичної значущості (2-двобічний)
Сер. $КГ_{поч.}$ - $КГ_{підс}$	Середня різниця	Станд. різниця помилок	95% довірчий інтервал різниці				
			Нижній	Верхній			
-,131	1,165	,105	-,340	,078	-1,244	121	,216

Джерело: розроблено автором

Таким чином, за результатами статистичного аналізу парного t-критерію Стьюдента ми можемо зробити висновок про статистично підтверджену позитивну динаміку середнього рівня за когнітивним та діяльнісним компонентами учнів ЕГ на початковому та підсумковому етапах дослідно експериментальної роботи.

Перевірка рівня сформованості рефлективності учнів ЕГ та КГ на формувальному етапі здійснювалась за анкетуванням (розроблено автором) (додаток Ф). Результати перевірки рівня розвитку рефлективності учнів, на формувальному етапі показали, що респонденти ЕГ отримали від 19 до 24 бали та від 10 до 16 бала, що складає 65,6 %, та 34,4 %, що свідчить про високий рівень рефлективності, вказує на здатність самоорганізації та відповідальне відношення до навчання.

Аналіз рефлексивності показав, що учні КГ отримали від 18 до 23 бали та від 9 до 14 балів, що становить 61,8 %, та 38,2 %, що свідчить про сформованість рефлексивного компоненту.

Визначений рівень рефлективності показав сформованість уміння учнів об'єктивно здійснювати оцінку власних досягнень під час оволодіння професією, що у свою чергу впливатиме на формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

Загальний рівень фахової компетентності кваліфікованих робітників за результатами сформованості когнітивного та діяльнісного компонентів подано у таблиці 3.15 та на рис. 3.2.

Таблиця 3.15

Загальний рівень фахової компетентності кваліфікованих робітників (у %)

	Рівні фахової компетентності					
	низький		середній		високий	
	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
На початку експерименту	32,5	24,5	50,4	58,3	17,1	17,2
Наприкінці експерименту	12,8	23,1	46,0	54,9	41,2	22,0
Різниця	-19,2	-1,4	-4,4	-6,8	+24,1	+4,8

Джерело: розроблено автором

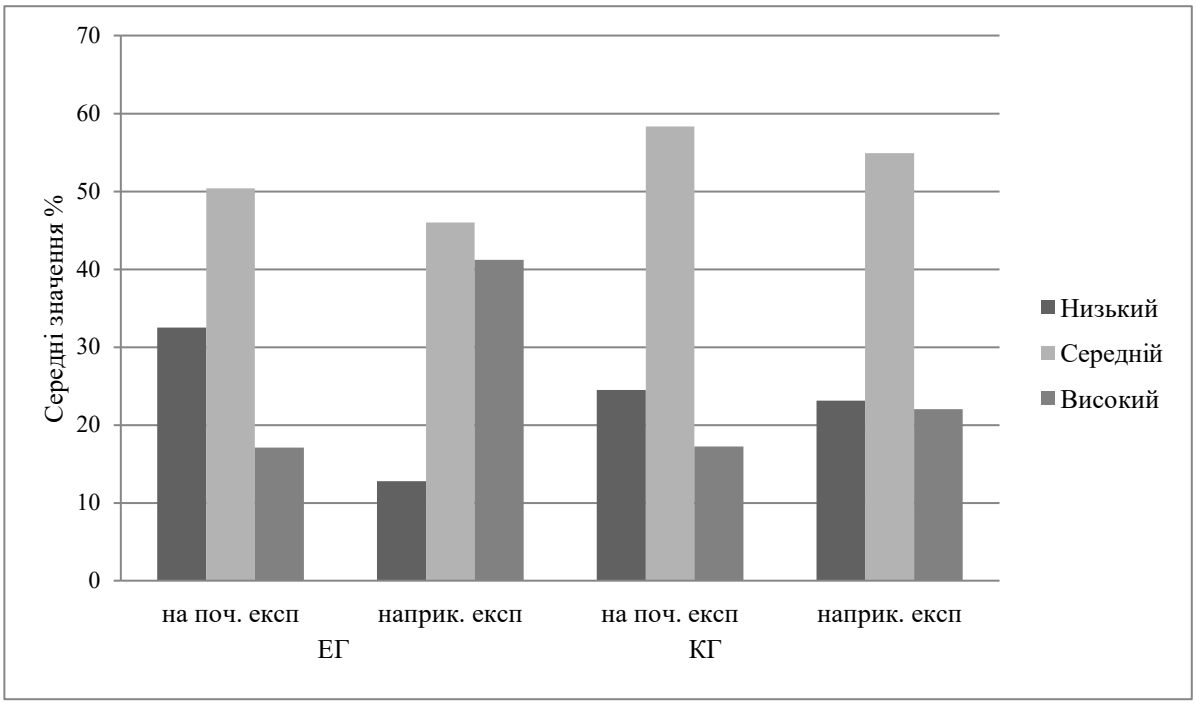

Рис. 3.2. Динаміка рівнів фахової компетентності кваліфікованих робітників

Джерело: розроблено автором

Вивчення результатів дослідження свідчить, що значно зросли показники сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт в ЕГ. Зменшилася частка здобувачів освіти, що мали низький рівень: на 19,2 % в ЕГ і 1,4 % в КГ; зменшилася частка учнів, які мали середній рівень на 4,4 % у ЕГ і на 6,8 % у КГ. Зросло число учнів із високим рівнем фахової компетентності на 24,1% в ЕГ, в той час як в КГ показники поліпшилися тільки на 4,8 %. Наведені результати свідчать, що реалізовані в ЕГ педагогічні умови та модель формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт, організація та проведення занять з графічного дизайну для самостійної роботи по створенню власних дизайнерських проектів стимулювали перебудову структури мотивів навчальної та професійної діяльності учнів, сприяли оволодінню теоретичними знаннями та практичними навичками професійної підготовки, забезпечили розвиток навичок рефлексії, самоаналізу і самовизначення.

На *узагальнювальному етапі* (2022-2023 рр.) опрацьовано та систематизовано дані проведеного експерименту методами математичної статистики; теоретично обґрунтовано, узагальнено та оформленно результати дослідження.

Висновки до третього розділу

Формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт досліджувалася у три взаємопов'язані етапи – з 2018 до 2023 р.: констатувальний (2018-2019 рр.); формувальний (2020-2022 рр.); узагальнювальний (2022-2023 рр.). Експериментальна робота включала: визначення змісту та програми проведення наукового експерименту, діагностичних методик перевірки компонентів формування фахової компетентності кваліфікованих робітників; організацію та проведення констатувального та формувального етапів експерименту; опрацювання та систематизацію результатів проведеного експерименту методами математичної статистики на узагальнювальному етапі дослідження.

На констатувальному етапі дослідження розроблено поетапну діагностику формування фахової компетентності кваліфікованих робітників та підібрано методики формування фахової компетентності здобувачів освіти. Проведена діагностика на початку формувального етапу експерименту не показала суттєвих відмінностей у результатах щодо рівнів сформованості компонентів фахової компетентності учнів ЕГ і КГ. В обох групах було зафіксовано недостатню зацікавленість учнів у оволодінні професією. За результатами проведення перевірочних контрольних завдань та виконання практичних робіт спостерігалося недостатнє засвоєння знань з професійно-теоретичної підготовки та недостатня сформованість практичних навичок здобувачів освіти у ЕГ і КГ, а результати діагностики рівня рефлексивності

показали недостатню сформованість уміння об’єктивно здійснювати оцінку власних досягнень під час оволодіння професією.

Порівняльний аналіз результатів на початку та наприкінці формувального етапу експерименту продемонстрував прогресивну динаміку за основними показниками сформованості компонентів фахової компетентності учнів ЕГ у порівнянні з КГ. Значно зменшилася частка здобувачів освіти, що мали низький рівень (із 32,5% до 12,8% в ЕГ та з 24,5% до 23,1% в КГ), зменшилася частка учнів, що мали середній рівень (із 50,4% до 46,0% у ЕГ та з 58,3% до 54,9% у КГ), зросло число здобувачів освіти із високим рівнем фахової компетентності (із 17,1% до 41,2% у ЕГ та з 17,2% до 22,0% у КГ).

Позитивна динаміка одержаних результатів вказує на ефективність розробленої методики й дає можливість стверджувати, що впровадження педагогічних умов і моделі формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт, використання розробленої методики підготовки кваліфікованих робітників здатні підвищити якість професійної підготовки кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах ЗП(ПТ)О.

Основні наукові результати розділу опубліковано у працях [2; 3; 4; 9].

Список використаних джерел у третьому розділі

1. Сікорака Л. Формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівного профілю : дис. … канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2020. 295 с.

2. Титаренко В. Розвиток естетичного смаку під час практичної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Сучасні педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 10 –11 лип. Київ, 2020. Ч. ІІ. С. 35-38.

3. Титаренко В. Розвитку навичок роботи з аквареллю та оволодіння технікою виконання живопису у підготовці виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Science, innovations and education: problems and prospects* : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., м. Токіо 8-10 груд. 2021р. Токіо, 2021. С. 564-572.

4. Титаренко В. Впровадження on-line технологій у дистанційному навчанні на уроках виробничого навчання. Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи : зб. статей і тез доп. VII всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Кам'янське, 24-25 черв. 2020 р.). Кам'янське, 2020. С. 85-87.

5. Підласий І. Діагностика та експертиза педагогічних проектів : навчальний посібник. К. : Україна, 1998. 343 с.

6. Статистика IBM SPSS.URL: https://www.ibm.com/products/spss-statistics (дата звернення: 12.07.2022).

7. Сисоєва С., Кристопчук Т. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник . Рівне, Волинські обереги, 2013. 360 с.

8. Шевченко Л. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів технологій до інноваційної педагогічної діяльності : дис. … д-ра. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2019. 703 с.

9. Титаренко В. Розвиток навичок створення реклами у графічних редакторах при підготовці виконавців художньо-оформлювальних робіт. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology.* 2021. Is: 252 (May). IX (99). С. 48-51. DOI: https://doi.org/10.31174/SEND-PP2021-252IX99-11.

ВИСНОВКИ

1. Проаналізовано стан розробленості проблеми формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт та визначено, що професійна підготовка фахівців у ЗП(ПТ)О України має здійснюватися на основі компетентнісного підходу та Рамкової програми ЄС щодо оновлених ключових компетентностей, що адаптуватиме випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти до сучасних вимог ринку праці та виробництва. Встановлено, що мистецька галузь потребує в умовах ринкової економіки розроблення та впровадження нових підходів до формування конкурентоспроможного фахівця, здатного вирішувати різні завдання культурно-мистецького напрямку згідно з потребами виробництва і вимогами роботодавців. Визначено поняття «фахова компетентність кваліфікованих робітників», як цілісну, комплексно структуровану властивість, що поєднує рівень сформованості професійних знань, вмінь і навичок, цінностей, особистісних якостей фахівця, готовність до постійного саморозвитку і самовдосконалення, котра визначає здатність учня здійснювати професійну діяльність, розуміти й аналізувати характер професійних проблем відповідно до кваліфікаційних вимог державного стандарту професійної (професійно-технічної) освіти.

2. На основі аналізу літератури, нормативних документів та вимог державного стандарту професійно-технічної освіти з професії 5312 «Виконавець художньо-оформлювальних робіт» обґрунтовано структуру фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт, що включає оволодіння ключовими та професійними компетентностями та представлена взаємопов’язаними компонентами: мотиваційним, когнітивним, діяльнісним, рефлексивним, зв’язок між складовими якої представлено у вигляді структурної схеми. Розкрито зміст кожного з компонентів. Мотиваційний компонент охоплює мотиви навчальної та практичної діяльності під час професійної підготовки, виражає професійно важливі якості особистості, що є основою до бажання досягнути високого

рівня фахової компетентності. Когнітивний компонент визначає систему базових знань, одержаних у вивченні професійно-теоретичних дисциплін, як підґрунтя для подальшого застосування у практичній діяльності. Діяльнісний компонент представлено професійними уміннями та навичками, що дозволяють оперувати професійними знаннями у розв'язанні фахових завдань різних рівнів складності. Охарактеризовано критерії: мотиваційний (характеризує вмотивованість учнів до оволодіння майбутньою професією), когнітивний (відображає рівень професійних знань), діяльнісний (вимірює сформованість практичних умінь і навичок), показники діагностування кожного критерію та визначено високий (10,11,12), достатній (7,8,9), середній (4,5,6) та низький (1,2,3) рівні сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

3. Визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти (формування естетичного смаку та розвиток художньої творчості під час якісного виконання художніх робіт; формування фахової компетентності засобами цифрових технологій; впровадження комп'ютерної графіки у підготовку майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт).

На основі загальнонаукових методологічних підходів (системного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого, культурологічного, контекстного та компетентнісного) та принципів (науковості, системності та послідовності, доступності, безперервності, гуманізації, наочності, зв'язку теорії з практикою, орієнтації на майбутню професію, міцності засвоєння знань, умінь і навичок, індивідуалізації, активності й самостійності, міжпредметної інтеграції) розроблено та впроваджено модель підготовки майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт, що складається з чотирьох взаємопов'язаних, самостійних блоків (цільового, теоретико-методологічного, змістово-технологічного та результативного).

Доведено, що ефективна реалізація педагогічних умов та моделі можлива за рахунок розвитку мотивації учнів до підвищення власної фахової компетентності шляхом досягнення успіху в практичній підготовці; стимулювання прагнення здобувачів освіти до самовдосконалення шляхом самостійної й навчально-практичної діяльності в професійній підготовці на основі синтезу традиційних та інноваційних технологій; використання цифрових технологій з метою всебічного розвитку особистості на основі свідомого ставлення до професійної праці як суспільної й особистісної цінності й спрямована на формування розуміння особистістю значущості професійної праці як джерела саморозвитку і самовдосконалення.

4. Експериментально перевірено ефективність реалізації педагогічних умов і розробленої моделі формування фахової компетентності кваліфікованих робітників. Доведено, що якщо на початку формувального етапу експерименту більшість респондентів КГ і ЕГ мали низький та середній рівень сформованості фахової компетентності, то наприкінці формувального етапу дослідження кількість учнів ЕГ, які мали високий рівень фахової компетентності зросла на 24,1% % (водночас у КГ цей показник збільшився лише на 4,8 %), а низький рівень фахової компетентності в ЕГ зменшився на 19,2 % (в КГ – на 1,4 %). Позитивна динаміка результатів дозволила зробити висновок що висунута в досліджені гіпотеза підтверджена, а ефективність педагогічних умов та моделі доведена та вказує на досягнення мети дослідження та розв’язання поставлених завдань дослідження.

Розроблено та впроваджено в освітній процес методичне забезпечення педагогічних умов формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт; навчальні посібники «Комп’ютерна графіка для художників-оформлювачів» та «Графічний дизайн у художньо-оформлювальних роботах»; методичні матеріали для проведення занять з графічного дизайну із створення власних дизайнерських проектів та методичні рекомендації щодо формування фахової

компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у ЗП(ПТ)О.

Результати дослідження є певним внеском у розв'язання проблеми формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт, водночас, не вичерпують усіх можливостей запропонованої автором моделі та методики. Одержані результати свідчать про необхідність подальшого поглибленого вивчення особливостей впровадження інноваційних технологій та методик професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт; розроблення та впровадження дистанційних технологій графічної підготовки учнів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Перелік та опис ключових компетентностей за професією «Виконаваць художньо-оформлювальних робіт»

Умовне позначення	Ключові компетентності	Опис компетентностей	
		Знати:	Уміти:
КК1	Комунікативна компетентність	▪ професійну лексику та термінологію, у тому числі іноземною мовою за професійним спрямуванням; ▪ правила професійної етики та етикету; ▪ види документів у професійній діяльності та правила їх створення та оформлення	▪ використовувати професійну лексику та термінологію за професійним спрямуванням, у тому числі іноземною мовою,у спілкуванні з керівництвом, колегами; ▪ слухати та доносити власну думку; ▪ презентувати себе та результати професійної діяльності, створювати та оформляти їх.
КК2	Особистісна, соціальна, навчальна компетентність	▪ особливості роботи в команді; ▪ поняття особистості, риси характеру, темперамент; ▪ індивідуальні психологічні властивості особистості та її поведінки; ▪ причини і способи розв’язання конфліктних ситуацій у колективі; ▪ стрес у роботі, способи саморегуляції.	▪ працювати в команді; ▪ відповідально ставитися до професійної діяльності; ▪ самостійно приймати рішення; ▪ діяти в нестандартних ситуаціях; ▪ планувати трудову діяльність; ▪ знаходити та набувати знань, умінь і навичок; ▪ визначати навчальні цілі та способи їх досягнення; ▪ оцінювати власні результати навчання впродовж життя; ▪ дотримуватись культури професійної поведінки в колективі;

			▪ запобігати виникненню конфліктних ситуацій; ▪ визначати індивідуальні психологічні особливості особистості;
КК3	Математична компетентність	▪ правила математичних розрахунків у професійній діяльності.	▪ застосовувати математичні розрахунки у професійній діяльності.
КК4	Громадянська компетентність	▪ основні трудові права та обов'язки працівників; ▪ основні нормативно-правові акти у професійній сфері, що регламентують трудову діяльность; ▪ положення, зміст, форми та строки укладання трудового договору (контракту), підстави його припинення; ▪ соціальні гарантії та чинний соціальний захист на підприємстві, зокрема види та порядок надання відпусток; ▪ порядок розгляду та способи вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів;	▪ застосовувати знання щодо: основних трудових прав та обов'язків працівників; основних нормативно-правові акти у професійній сфері, що регламентують трудову діяльность; положення, змісту, форм та строку укладання та підстав припинення трудового договору (контракту); соціальних гарантії та чинного соціального захисту на підприємстві, зокрема види та порядок надання відпусток порядок оплати лікарняних листів; порядку розгляду та способів вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів; ▪ складати та заповнювати документи особового характеру (під час оформлення трудових відносин);
КК5	Художньо-творча компетентність	▪ види і стилі мистецтва; ▪ національну та світову культурну спадщини у сфері мистецтва;	▪ застосовувати види і стилі мистецтва у професійній художній діяльності;

		▪ місцеві, національні, світові традиції, звичаї; ▪ різні способи передачі ідей та змісту у різних формах художньої творчості;	▪ застосовувати місцеві, національні, світові традиції та звичаї у художній творчості; ▪ долучатись до національної та світової культурної спадщини; ▪ виражати ідей та зміст у різних формах художньої творчості.
КК6	Екологічна та енергоефективна компетентність	▪ основи енергоефективності; ▪ нормативно-правові акти у сфері енергозбереження; ▪ способи енергоефективного використання матеріалів, ресурсів та енергозберігаючого обладнання у професійній діяльності та у побуті; ▪ способи енергозбереження у професійній діяльності; ▪ нормативно-правові акти у сфері екології; ▪ основи раціонального використання, відтворення і збереження природних ресурсів; ▪ способи збереження та захисту довкілля в професійній діяльності та в побуті; ▪ правила сортування сміття, утилізації відходів.	▪ раціонально використовувати енергоресурси, витратні матеріали у професійній діяльності та у побуті; ▪ використовувати енергоефективне устаткування; ▪ дотримуватись екологічних норм у професійній діяльності та в побуті.
КК7	Цифрова компетентність	▪ цифрові технології, способи їх застосування; ▪ програмне забезпечення у професійній діяльності,	▪ використовувати цифрові технології; ▪ налагоджувати програмне забезпечення

		правила налагодження та застосування; ▪ способи пошуку, збереження, обробки та передачі інформації у професійній діяльності.	та застосовувати його у професійній діяльності; ▪ здійснювати пошук інформації, її обробку, передачу та збереження у професійній діяльності.
КК8	Підприємницька компетентність	▪ поняття «ринкова економіка» та принципи, на яких вона базується; ▪ організаційно-правові форми підприємництва в Україні; ▪▪ процедури відкриття власної справи; ▪ поняття «Бізенс-план»; ▪ основні поняття про господарський облік; види та порядок ціноутворення; ▪ види заробітної плати; ▪ види стимулювання праці персоналу підприємств; ▪ порядок створення приватного підприємства; ▪ порядок створення та заповнення нормативної документації (книга «доходів та витрат», баланс підприємства); ▪ порядок проведення інвентаризації; ▪ порядок ліквідації підприємств; ▪ поняття «конкуренція», її види та прояви у сфері художнього виробництва; ▪ основні фактори впливу держави на економічні процеси (податки, пільги, дотації).	▪ користуватися нормативно-правовими актами щодо підприємницької діяльності; ▪ розробляти бізнес-плани.

Таблиця А.2

Загальні компетентності (знання та вміння) за професією

загальні відомості про професію та професійну діяльність; типи, види підприємств художньої та дизайнерської галузі; основні нормативні акти у професійній діяльності; загальні відомості про організацію виробництва на художніх та дизайнерських підприємствах; загальні відомості про матеріали та інструменти, які використовуються в художньому та дизайнерському виробництві; загальні правила охорони праці у професійній діяльності; загальні правила пожежної безпеки; загальні правила електробезпеки; загальні правила санітарії та гігієни у професійній діяльності; причини нещасних випадків на підприємстві; план ліквідації аварійних ситуацій та їх наслідків; правила та засоби надання долікарської допомоги потерпілим у разі нещасних випадків.	застосовувати основні нормативні акти у професійній діяльності; застосовувати загальні правила охорони праці у професійній діяльності; застосовувати загальні правила санітарії та гігієни; застосовувати первинні засоби пожежогасіння; діяти у разі виникнення нещасних випадків чи аварійних ситуацій; використовувати, в разі необхідності, засоби попередження і усунення виробничих, природних непередбачених явищ (пожежі, аварії, повені тощо); надавати долікарську допомогу потерпілим у разі нещасних випадків.

Таблиця А.3

Перелік результатів навчання
Кваліфікація: виконавець художньо-оформлювальних робіт

Результати навчання
РН 1. Виконувати художні робіт
РН 2. Виконувати шрифтові роботи
РН 3. Виконувати роботи декоративно-прикладного мистецтва
РН 4. Виконувати різноманітну рекламну продукцію
РН 5. Виконувати різні види промислової графіки
РН 6. Виконувати роботи з сучасних матеріалів

Таблиця А.4

Зміст (опис) результатів навчання

Результат навчання	Компетентності	Опис компетентностей	
		Знати:	Уміти:
РН 1. Виконувати художні робіт	ПК 1. Здатність підготуватись до робочого процесу, організувати робоче місце	▪ вимоги щодо раціонального розміщення інструменту на робочому місці; ▪ санітарно-гігієнічні вимоги до робочого місця та особистої гігієни працівника; ▪ загальні вимоги охорони праці під час роботи у художній майстерні.	▪ перевіряти санітарний стан приміщення, обладнання, інструментів; ▪ організовувати робоче місце відповідно до вимог охорони праці; ▪ здійснювати пооперaційний контроль за якістю робіт; ▪ вміти користуватися засобами індивідуального захисту та спецодягом.

	ПК 2. Здатність підібрати та підготувати інструменти та матеріали до роботи	▪ правила змішування кольорів; ▪ закони застосування кольорів на виробництві, у відкритому середовищі, в інтер'єрі житла та інших приміщеннях; ▪ психологічний вплив кольору; ▪ види фарб основні механічні, фізичні, хімічні, технологічні властивості матеріалів і барвників, їх приготування; ▪ правила користування пристосуваннями, інструментами, основні відомості про будову та принцип дії обладнання, електроінструменту, що використовуються для підготовчих, фарбувальних робіт, заготовки оформлювальних матеріалів та правила їх використання; ▪ види деревини; ▪ класифікація та види металів;	▪ змішувати прості кольори; виконувати підготовчі роботи; ▪ працювати з електричним ручними інструментами; ▪ дотримуватися правил охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.

	ПК 3. Здатність виконувати художні роботи	▪ види декору; ▪ види художньо – оформлювальних робіт; ▪ правила підготовки поверхні та способи обробки; ▪ способи обробки металів; ▪ склад і властивості застосовуваних барвників, фарб у художньому оформленні; ▪ прийоми виконання малюнку; ▪ вимоги до поверхонь, що фарбуються; ▪ види і причини дефектів, заходи їх попередження під час виконанні художньо - оформлювальних робіт; ▪ види композиції правила та засоби побудови композиції ▪ кольорові гармонії. ▪ інструменти і пристрої для роботи з фарбами. ▪ основи живопису і малюнку ▪ матеріали та технологію виконання імітації різних матеріалів ▪ загальні відомості про фактури матеріалів ▪ прийоми досягнення ілюзії та способи передачі	▪ виконувати підготовку різних поверхонь в залежності від призначення художньо-оформлювальних робіт ▪ готувати клейові суміші та проклеювати поверхні для роботи ▪ виконувати прийоми, операції з фарбування та оклеювання поверхонь; ▪ виконувати композиції різної будови ▪ застосовувати декоративні елементи в оформленні поверхні ▪ виконувати декоративні елементи художнього оформлення. ▪ виконувати композиції в теплій та холодній кольоровій гамі ▪ виконувати художні роботи різними видами фарб ▪ виконувати імітації різних матеріалів ▪ виконувати декоративних елементів інтер’єру із застосуванням імітації фактури різних матеріалів. ▪ застосовувати сучасні професійні та комп’ютерні технології для виконання художньо-оформлювальних робіт; ▪ дотримуватися правил охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.

		фактури різних матеріалів шляхом імітації. ▪ знати сучасні професійні та комп'ютерні технології виконання художньо-оформлювальних робіт; ▪ вимоги охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.	
	КК 1. Комунікативна компетентність	▪ професійну лексику та термінологію, у тому числі іноземною мовою за професійним спрямуванням; ▪ правила професійної етики та етикету; ▪ види документів у професійній діяльності та правила їх створення та оформлення	▪ використовувати професійну лексику та термінологію за професійним спрямуванням, у тому числі іноземною мовою, у спілкуванні з керівництвом, колегами; ▪ слухати та доносити власну думку; ▪ презентувати себе та результати професійної діяльності, створювати та оформляти їх.

	КК 2. Особистісна, соціальна, навчальна компетентність	▪ особливості роботи в команді; ▪ поняття особистості, риси характеру, темперамент; ▪ індивідуальні психологічні властивості особистості та її поведінки; ▪ причини і способи розв’язання конфліктних ситуацій у колективі; ▪ стрес у роботі, способи саморегуляції.	▪ працювати в команді; ▪ відповідально ставитися до професійної діяльності; ▪ самостійно приймати рішення; ▪ діяти в нестандартних ситуаціях; ▪ планувати трудову діяльність; ▪ знаходити та набувати знань, умінь і навичок; ▪ визначати навчальні цілі та способи їх досягнення; ▪ оцінювати власні результати навчання впродовж життя; ▪ дотримуватись культури професійної поведінки в колективі; ▪ запобігати виникненню конфліктних ситуацій; ▪ визначати індивідуальні психологічні особливості особистості;

	КК 4. Громадянська компетентність	▪ основні трудові права та обов'язки працівників; ▪ основні нормативно-правові акти у професійній сфері, що регламентують трудову діяльность; ▪ положення, зміст, форми та строки укладання трудового договору (контракту), підстави його припинення; ▪ соціальні гарантії та чинний соціальний захист на підприємстві, зокрема види та порядок надання відпусток; ▪ порядок розгляду та способи вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів;	▪ застосовувати знання щодо: основних трудових прав та обов'язків працівників; основних нормативно-правові акти у професійній сфері, що регламентують трудову діяльность; положення, змісту, форм та строку укладання та підстав припинення трудового договору (контракту); соціальних гарантії та чинного соціального захисту на підприємстві, зокрема види та порядок надання відпусток порядок оплати лікарняних листів; порядок розгляду та способів вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів; ▪ складати та заповнювати документи особового характеру (під час оформлення трудових відносин);
	КК 5. Художньо-творча компетентність	▪ види і стилі мистецтва; ▪ національну та світову культурну спадщини у сфері мистецтва; ▪ місцеві, національні, світові традиції, звичаї; ▪ різні способи передачі ідей та змісту у різних	▪ застосовувати види і стилі мистецтва у професійній художній діяльності; ▪ застосовувати місцеві, національні, світові традиції та звичаї у художній творчості; ▪ долучатись до національної та світової культурної спадщини;

		формах художньої творчості;	▪ виражати ідей та зміст у різних формах художньої творчості.
	КК 6. Екологічна та енергоефективна компетентність	▪ основи енергоефективності; ▪ нормативно-правові акти у сфері енергозбереження; ▪ способи енергоефективного використання матеріалів, ресурсів та енергозберігаючого обладнання у професійній діяльності та у побуті; ▪ способи енергозбереження у професійній діяльності; ▪ нормативно-правові акти у сфері екології; ▪ основи раціонального використання, відтворення і збереження природних ресурсів; ▪ способи збереження та захисту довкілля в професійній діяльності та в побуті;	▪ раціонально використовувати енергоресурси, витратні матеріали у професійній діяльності та у побуті; ▪ використовувати енергоефективне устаткування; ▪ дотримуватись екологічних норм у професійній діяльності та в побуті.

		▪ правила сортування сміття, утилізації відходів.	
РН 2. Виконувати шрифтові роботи	ПК 1. Здатність виконувати шрифтові написи	▪ інструменти та матеріали для виконання шрифтів. ▪ основні групи шрифтів ▪ головні вимоги до шрифтів ▪ класифікацію шрифтів ▪ поняття гарнітури ▪ прийоми і способи нанесення шрифтів і нумерації за трафаретом в один колір з прописом; ▪ види трафаретів; ▪ вимоги охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.	▪ застосовувати трафарети і шаблони ▪ переводити на намічені місця букви і нумерації шрифту; ▪ наносити надписи, нумерації і віньєтки під трафарет, з прописом від руки в один тон по готовому розбиттю і розмітці місць; ▪ виконувати написи на різних поверхнях ▪ дотримуватися правил охорони праці при виконанні відповідних видів робіт. ▪ виконувати побудову шрифту за модульною сіткою ▪ виконувати конструювання шрифту
	ПК 2. Здатність виконувати шрифтові композиції	▪ прийоми виконання шрифтових робіт із застосуванням шаблонів, плівко-прозорих трафаретів; ▪ види шрифтів; ритми набору шрифтів; ▪ вимоги охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.	▪ виконувати шрифтові роботи за готовими трафаретами і шаблонами тушшю, різними фарбами на різних поверхнях; ▪ виконувати шрифтові плакати ▪ виконувати шрифтової композиції ▪ дотримуватися правил охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.

	КК 1. Комунікативна компетентність	▪ професійну лексику та термінологію, у тому числі іноземною мовою за професійним спрямуванням; ▪ правила професійної етики та етикету; ▪ види документів у професійній діяльності та правила їх створення та оформлення	▪ використовувати професійну лексику та термінологію за професійним спрямуванням, у тому числі іноземною мовою, у спілкуванні з керівництвом, колегами; ▪ слухати та доносити власну думку; ▪ презентувати себе та результати професійної діяльності, створювати та оформляти їх.
	КК 2. Особистісна, соціальна, навчальна компетентність	▪ особливості роботи в команді; ▪ поняття особистості, риси характеру, темперамент; ▪ індивідуальні психологічні властивості особистості та її поведінки; ▪ причини і способи розв’язання конфліктних ситуацій у колективі; ▪ стрес у роботі, способи саморегуляції.	▪ працювати в команді; відповідально ставитися до професійної діяльності; ▪ самостійно приймати рішення; ▪ діяти в нестандартних ситуаціях; ▪ планувати трудову діяльність; ▪ знаходити та набувати знань, умінь і навичок; ▪ визначати навчальні цілі та способи їх досягнення; ▪ оцінювати власні результати навчання впродовж життя; ▪ дотримуватись культури професійної поведінки в колективі; ▪ запобігати виникненню конфліктних ситуацій; ▪ визначати індивідуальні психологічні особливості особистості;

	КК 3. Математична компетентність	▪ правила математичних розрахунків у професійній діяльності.	▪ застосовувати математичні розрахунки у професійній діяльності.
	КК 5. Художньо-творча компетентність	▪ види і стилі мистецтва; ▪ національну та світову культурну спадщини у сфері мистецтва; ▪ місцеві, національні, світові традиції, звичаї; ▪ різні способи передачі ідей та змісту у різних формах художньої творчості;	▪ застосовувати види і стилі мистецтва у професійній художній діяльності; ▪ застосовувати місцеві, національні, світові традиції та звичаї у художній творчості; ▪ долучатись до національної та світової культурної спадщини; ▪ виражати ідей та зміст у різних формах художньої творчості.
РН 3. Виконувати роботи декоративно-прикладного мистецтва	ПК 1. Здатність виконувати орнаментальні композиції	▪ види орнаментів; ▪ схеми побудови орнаментів; ▪ побудови відкритого і замкнутого орнаменту. ▪ створення орнаменту за різними мотивами;	▪ виконувати геометричний орнамент; ▪ виконувати зооморфний орнамент; ▪ виконувати орнамент з поєднанням рослинних та зооморфних елементів; ▪ виконувати орнамент відповідно до традицій різних народів
	ПК 2. Здатність виконувати декоративні розписи	▪ декоративні народні розписи; ▪ властивості матеріалів, що застосовуються при розписі; ▪ проводити виконувати розпис малюнків; ▪ технологію та послідовність виконання розпису малюнків різними	▪ проводити підготовку та ґрунтування поверхні під розпис; ▪ виконувати розпис малюнків різними видами фарб на різних поверхнях; ▪ виконувати декоративний розпис. ▪ дотримуватися правил охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.

		видами фарбами на різних поверхнях; ▪ вимоги охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.	
	КК 1. Комунікативна компетентність	▪ професійну лексику та термінологію, у тому числі іноземною мовою за професійним спрямуванням; ▪ правила професійної етики та етикету; ▪ види документів у професійній діяльності та правила їх створення та оформлення	▪ використовувати професійну лексику та термінологію за професійним спрямуванням, у тому числі іноземною мовою,у спілкуванні з керівництвом, колегами; ▪ слухати та доносити власну думку; ▪ презентувати себе та результати професійної діяльності, створювати та оформляти їх.
	КК 2. Особистісна, соціальна, навчальна компетентність	▪ особливості роботи в команді; ▪ поняття особистості, риси характеру, темперамент; ▪ індивідуальні психологічні властивості особистості та її поведінки; ▪ причини і способи розв’язання конфліктних ситуацій у колективі; ▪ стрес у роботі, способи саморегуляції.	▪ працювати в команді; відповідально ставитися до професійної діяльності; ▪ самостійно приймати рішення; ▪ діяти в нестандартних ситуаціях; ▪ планувати трудову діяльність; ▪ знаходити та набувати знань, умінь і навичок; ▪ визначати навчальні цілі та способи їх досягнення; ▪ оцінювати власні результати навчання впродовж життя; ▪ дотримуватись культури професійної поведінки в колективі; ▪ запобігати виникненню конфліктних ситуацій;

			▪ визначати індивідуальні психологічні особливості особистості;
	КК 5. Художньо-творча компетентність	▪ види і стилі мистецтва; ▪ національну та світову культурну спадщини у сфері мистецтва; ▪ місцеві, національні, світові традиції, звичаї; ▪ різні способи передачі ідей та змісту у різних формах художньої творчості;	▪ застосовувати види і стилі мистецтва у професійній художній діяльності; ▪ застосовувати місцеві, національні, світові традиції та звичаї у художній творчості; ▪ долучатись до національної та світової культурної спадщини; ▪ виражати ідей та зміст у різних формах художньої творчості.
	КК 6. Екологічна та енергоефективна компетентність	▪ основи енергоефективності; нормативно-правові акти у сфері енергозбереження; ▪ способи енергоефективного використання матеріалів, ресурсів та енергозберігаючого обладнання у професійній діяльності та у побуті; ▪ способи енергозбереження у професійній діяльності; ▪ нормативно-правові акти у сфері екології; ▪ основи раціонального використання, відтворення і	▪ раціонально використовувати енергоресурси, витратні матеріали у професійній діяльності та у побуті; ▪ використовувати енергоефективне устаткування; ▪ дотримуватись екологічних норм у професійній діяльності та в побуті.

		збереження природних ресурсів; ▪ способи збереження та захисту довкілля в професійній діяльності та в побуті; ▪ правила сортування сміття, утилізації відходів.	
РН 4. Виконувати різноманітну рекламну продукцію	ПК 1. Здатність виконувати зовнішню рекламу	▪ види реклами та її застосування; ▪ новітні матеріали в зовнішній рекламі; ▪ правила та прийоми роботи з матеріалами для виготовлення реклами; ▪ види конструкцій ▪ характерні особливості композиційної побудови реклами ▪ графічні прийоми для досягнення чіткості, виразності, образності. ▪ знати сучасні професійні та комп'ютерні технології виготовлення рекламних плакатів, вивісок, щитів тощо;	▪ виконувати рекламу; ▪ виконувати рекламні плакати; ▪ виконувати вивіски, щити, тощо; ▪ застосовувати сучасні професійні та комп'ютерні технології для виготовлення зовнішньої реклами ▪ дотримуватися правил охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.

	ПК 2. Здатність виконувати внутрішню рекламу	▪ види рекламної продукції; ▪ застосування новітніх матеріалів в інтер'єрі ▪ вимоги до рекламного плакату ▪ види книжно-журнальної графіки ▪ види рекламно-інформаційної графіки ▪ знати сучасні професійні та комп'ютерні технології виготовлення стендів, настінних панно тощо; ▪ вимоги охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.	▪ виконувати експозиційні плакати ▪ виконувати тематичні плакати ▪ виконувати книжно-журнальну графіку ▪ виконувати різні види рекламно-інформаційних повідомлень ▪ виготовляти стенди, настінні панно тощо; ▪ застосовувати сучасні професійні та комп'ютерні технології для виготовлення внутрішньої реклами ▪ дотримуватися правил охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.
	КК 1. Комунікативна компетентність	▪ професійну лексику та термінологію, у тому числі іноземною мовою за професійним спрямуванням; ▪ правила професійної етики та етикету; ▪ види документів у професійній діяльності та правила їх створення та оформлення	▪ використовувати професійну лексику та термінологію за професійним спрямуванням, у тому числі іноземною мовою, у спілкуванні з керівництвом, колегами; ▪ слухати та доносити власну думку; ▪ презентувати себе та результати професійної діяльності, створювати та оформляти їх.

	КК 2. Особистісна, соціальна, навчальна компетентність	▪ особливості роботи в команді; ▪ поняття особистості, риси характеру, темперамент; ▪ індивідуальні психологічні властивості особистості та її поведінки; ▪ причини і способи розв’язання конфліктних ситуацій у колективі; ▪ стрес у роботі, способи саморегуляції.	▪ працювати в команді; відповідально ставитися до професійної діяльності; ▪ самостійно приймати рішення; ▪ діяти в нестандартних ситуаціях; ▪ планувати трудову діяльність; ▪ знаходити та набувати знань, умінь і навичок; ▪ визначати навчальні цілі та способи їх досягнення; ▪ оцінювати власні результати навчання впродовж життя; ▪ дотримуватись культури професійної поведінки в колективі; ▪ запобігати виникненню конфліктних ситуацій; ▪ визначати індивідуальні психологічні особливості особистості;
	КК 3. Математична компетентність	▪ правила математичних розрахунків у професійній діяльності.	▪ застосовувати математичні розрахунки у професійній діяльності.

	КК 4. Громадянська компетентність	▪ основні трудові права та обов'язки працівників; ▪ основні нормативно-правові акти у професійній сфері, що регламентують трудову діяльність; ▪ положення, зміст, форми та строки укладання трудового договору (контракту), підстави його припинення; ▪ соціальні гарантії та чинний соціальний захист на підприємстві, зокрема види та порядок надання відпусток; ▪ порядок розгляду та способи вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів;	▪ застосовувати знання щодо: основних трудових прав та обов'язків працівників; ▪ основних нормативно-правові акти у професійній сфері, що регламентують трудову діяльность; положення, змісту, форм та строку укладання та підстав припинення трудового договору (контракту); соціальних гарантії та чинного соціального захисту на підприємстві, зокрема види та порядок надання відпусток порядок оплати лікарняних листів; порядку розгляду та способів вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів; ▪ складати та заповнювати документи особового характеру (під час оформлення трудових відносин);
	КК 5. Художньо-творча компетентність	▪ види і стилі мистецтва; ▪ національну та світову культурну спадщини у сфері мистецтва; ▪ місцеві, національні, світові традиції, звичаї; ▪ різні способи передачі ідей та змісту у різних	▪ застосовувати види і стилі мистецтва у професійній художній діяльності; ▪ застосовувати місцеві, національні, світові традиції та звичаї у художній творчості; ▪ долучатись до національної та світової культурної спадщини;

		формах художньої творчості;	▪ виражати ідей та зміст у різних формах художньої творчості.
	КК 6. Екологічна та енергоефективна компетентність	▪ основи енергоефективності; ▪ нормативно-правові акти у сфері енергозбереження; ▪ способи енергоефективного використання матеріалів, ресурсів та енергозберігаючого обладнання у професійній діяльності та у побуті; ▪ способи енергозбереження у професійній діяльності; ▪ нормативно-правові акти у сфері екології; ▪ основи раціонального використання, відтворення і збереження природних ресурсів; ▪ способи збереження та захисту довкілля в професійній діяльності та в побуті; ▪ правила сортування сміття, утилізації відходів.	▪ раціонально використовувати енергоресурси, витратні матеріали у професійній діяльності та у побуті; ▪ використовувати енергоефективне устаткування; ▪ дотримуватись екологічних норм у професійній діяльності та в побуті.
	КК 7. Цифрова компетентність	▪ цифрові технології, способи їх застосування; ▪ програмне забезпечення у	▪ використовувати цифрові технології; ▪ налагоджувати програмне забезпечення

		професійній діяльності, правила налагодження та застосування; ▪ способи пошуку, збереження, обробки та передачі інформації у професійній діяльності.	та застосовувати його у професійній діяльності; ▪ здійснювати пошук інформації, її обробку, передачу та збереження у професійній діяльності.
	КК 8. Підприємницька компетентність	▪ поняття «ринкова економіка» та принципи, на яких вона базується; ▪ організаційно-правові форми підприємництва в Україні; ▪ положення основних документів, що регламентують підприємницьку діяльність; ▪ процедури відкриття власної справи; ▪ поняття «Бізенс-план»; ▪ основні поняття про господарський облік; ▪ види та порядок ціноутворення; ▪ види заробітної плати; ▪ види стимулювання праці персоналу підприємств; ▪ порядок створення приватного підприємства; ▪ порядок створення та заповнення нормативної	▪ користуватися нормативно-правовими актами щодо підприємницької діяльності; ▪ розробляти бізнес-плани.

		документації (книга «доходів та витрат», баланс підприємства); ▪ порядок проведення інвентаризації; ▪ порядок ліквідації підприємств; ▪ поняття «конкуренція», її види та прояви у сфері художнього виробництва; ▪ основні фактори впливу держави на економічні процеси (податки, пільги, дотації).	
РН 5. Виконувати різні види промислової графіки	ПК 1. Здатність виконувати графічні роботи	▪ види графіки; ▪ вимоги, що пред'являються до графічних робіт; ▪ інструменти та матеріали для графічних робіт; ▪ засоби та прийоми виконання графіки; ▪ особливості та характеристики фірмового стилю; ▪ головні закономірності знаків ▪ різновиди товарних знаків; ▪ правильний вибір техніки та засобів виконання емблем та логотипів ▪ вимоги охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.	▪ виконувати стилізацію елементів. ▪ виконувати різні види графічних робіт ▪ виконувати товарні знаки ▪ виконувати фірмові знаки ▪ виконувати емблеми ▪ виконувати логотипи ▪ вимоги охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.

	КК 1. Комунікативна компетентність	▪ професійну лексику та термінологію, у тому числі іноземною мовою за професійним спрямуванням; ▪ правила професійної етики та етикету; ▪ види документів у професійній діяльності та правила їх створення та оформлення	▪ використовувати професійну лексику та термінологію за професійним спрямуванням, у тому числі іноземною мовою, у спілкуванні з керівництвом, колегами; ▪ слухати та доносити власну думку; ▪ презентувати себе та результати професійної діяльності, створювати та оформляти їх.
	КК 2. Особистісна, соціальна, навчальна компетентність	▪ особливості роботи в команді; ▪ поняття особистості, ▪ риси характеру, темперамент; ▪ індивідуальні психологічні властивості особистості та її поведінки; ▪ причини і способи розв’язання конфліктних ситуацій у колективі; ▪ стрес у роботі, способи саморегуляції.	▪ працювати в команді; ▪ відповідально ставитися до професійної діяльності; ▪ самостійно приймати рішення; ▪ діяти в нестандартних ситуаціях; ▪ планувати трудову діяльність; ▪ знаходити та набувати знань, умінь і навичок; ▪ визначати навчальні цілі та способи їх досягнення; ▪ оцінювати власні результати навчання впродовж життя; ▪ дотримуватись культури професійної поведінки в колективі; ▪ запобігати виникненню конфліктних ситуацій; ▪ визначати індивідуальні психологічні особливості особистості;
	КК 4. Громадянська компетентність	▪ основні трудові права та обов’язки працівників; основні	▪ застосовувати знання щодо:

		нормативно-правові акти у професійній сфері, що регламентують трудову діяльність; ▪ положення, зміст, форми та строки укладання трудового договору (контракту), підстави його припинення; ▪ соціальні гарантії та чинний соціальний захист на підприємстві, зокрема види та порядок надання відпусток; ▪ порядок розгляду та способи вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів;	▪ основних трудових прав та обов'язків працівників; ▪ основних нормативно-правові акти у професійній сфері, що регламентують трудову діяльність; ▪ положення, змісту, форм та строку укладання та підстав припинення трудового договору (контракту); ▪ соціальних гарантії та чинного соціального захисту на підприємстві, зокрема види та порядок надання відпусток порядок оплати лікарняних листів; ▪ порядок розгляду та способів вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів; ▪ складати та заповнювати документи особового характеру (під час оформлення трудових відносин);
	КК 5. Художньо-творча компетентність	▪ види і стилі мистецтва; ▪ національну та світову культурну спадщини у сфері мистецтва; ▪ місцеві, національні, світові традиції, звичаї; ▪ різні способи передачі ідей та змісту у різних формах художньої творчості;	▪ застосовувати види і стилі мистецтва у професійній художній діяльності; ▪ застосовувати місцеві, національні, світові традиції та звичаї у художній творчості; ▪ долучатись до національної та світової культурної спадщини; ▪ виражати ідей та зміст у різних формах художньої творчості.

	КК 6. Екологічна та енергоефективна компетентність	▪ основи енергоефективності; ▪ нормативно-правові акти у сфері енергозбереження; ▪ способи енергоефективного використання матеріалів, ресурсів та енергозберігаючого обладнання у професійній діяльності та у побуті; ▪ способи енергозбереження у професійній діяльності; ▪ нормативно-правові акти у сфері екології; ▪ основи раціонального використання, відтворення і збереження природних ресурсів; ▪ способи збереження та захисту довкілля в професійній діяльності та в побуті; ▪ правила сортування сміття, утилізації відходів.	▪ раціонально використовувати енергоресурси, витратні матеріали у професійній діяльності та у побуті; ▪ використовувати енергоефективне устаткування; ▪ дотримуватись екологічних норм у професійній діяльності та в побуті.
РН 6. Виконувати роботи з сучасних матеріалів	ПК 1. Здатність виконувати роботи з використанням самоклеючих плівок	▪ види сучасних матеріалів; ▪ самоклеючі плівки, їх види та властивості. ▪ основні механічні, фізичні, хімічні, технологічні	▪ виконувати елементи художнього оформлення з самоклеючих плівок ▪ виконувати шрифтові роботи з самоклеючих плівок; ▪ переносити на основу шрифтові знаки, після

		властивості сучасних матеріалів ▪ застосування сучасних матеріалів в художньо-оформлювальних роботах. ▪ нові технології та способи нанесення елементів з самоклеючої плівки та інших сучасних матеріалів; ▪ вимоги охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.	плоттерної порізки, за допомогою монтажної/ транспортної плівки; ▪ виконувати шрифтові тексти та орнаментальні композиції із застосуванням самоклеючих плівок та інструментів; ▪ дотримуватися правил охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.

	ПК 2. Здатність виконувати об’ємне конструювання	▪ інструменти і пристрої для об’ємного конструювання; ▪ особливості підготовки і подальшої обробки, нанесення елементів на поверхні із сучасних матеріалів ▪ види об’ємної пластики. ▪ техніку виконання об’ємних елементів. ▪ способи обробки та прийоми роботи з сучасними матеріалами ▪ особливості роботи з об’ємними формами. ▪ вимоги охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.	▪ виконувати об’ємні декоративні художні елементи малих форм з картону і щільного паперу; ▪ виготовляти об’ємні літери та декоративні художні елементи малих форм з ПВХ. ▪ виконувати шрифтові роботи з сучасних матеріалів ▪ виконувати елементи художнього оформлення з сучасних матеріалів ▪ виконувати шрифтові тексти та орнаментальні композиції із застосуванням різних сучасних матеріалів та інструментів; ▪ застосовувати елементи об’ємної пластики в композиції; ▪ дотримуватися правил охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.

	КК 1. Комунікативна компетентність	▪ професійну лексику та термінологію, у тому числі іноземною мовою за професійним спрямуванням; ▪ правила професійної етики та етикету; ▪ види документів у професійній діяльності та правила їх створення та оформлення	▪ використовувати професійну лексику та термінологію за професійним спрямуванням, у тому числі іноземною мовою,у спілкуванні з керівництвом, колегами; ▪ слухати та доносити власну думку; ▪ презентувати себе та результати професійної діяльності, створювати та оформляти їх.
	КК 2. Особистісна, соціальна, навчальна компетентність	▪ особливості роботи в команді; ▪ поняття особистості, риси характеру, темперамент; ▪ індивідуальні психологічні властивості особистості та її поведінки; ▪ причини і способи розв’язання конфліктних ситуацій у колективі; ▪ стрес у роботі, способи саморегуляції.	▪ працювати в команді; відповідально ставитися до професійної діяльності; ▪ самостійно приймати рішення; ▪ діяти в нестандартних ситуаціях; ▪ планувати трудову діяльність; ▪ знаходити та набувати знань, умінь і навичок; ▪ визначати навчальні цілі та способи їх досягнення; ▪ оцінювати власні результати навчання впродовж життя; ▪ дотримуватись культури професійної поведінки в колективі; ▪ запобігати виникненню конфліктних ситуацій; ▪ визначати індивідуальні психологічні особливості особистості;

	КК 3. Математична компетентність	▪ правила математичних розрахунків у професійній діяльності.	▪ застосовувати математичні розрахунки у професійній діяльності.
	КК 4. Громадянська компетентність	▪ основні трудові права та обов'язки працівників; основні нормативно-правові акти у професійній сфері, що регламентують трудову діяльність; ▪ положення, зміст, форми та строки укладання трудового договору (контракту), підстави його припинення; ▪ соціальні гарантії та чинний соціальний захист на підприємстві, зокрема види та порядок надання відпусток; ▪ порядок розгляду та способи вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів;	▪ застосовувати знання щодо: основних трудових прав та обов'язків працівників; основних нормативно-правові акти у професійній сфері, що регламентують трудову діяльність; положення, змісту, форм та строку укладання та підстав припинення трудового договору (контракту); соціальних гарантії та чинного соціального захисту на підприємстві, зокрема види та порядок надання відпусток порядок оплати лікарняних листів; порядку розгляду та способів вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів; ▪ складати та заповнювати документи особового характеру (під час оформлення трудових відносин);

	КК 5. Художньо-творча компетентність	▪ види і стилі мистецтва; ▪ національну та світову культурну спадщини у сфері мистецтва; ▪ місцеві, національні, світові традиції, звичаї; ▪ різні способи передачі ідей та змісту у різних формах художньої творчості;	▪ застосовувати види і стилі мистецтва у професійній художній діяльності; ▪ застосовувати місцеві, національні, світові традиції та звичаї у художній творчості; ▪ долучатись до національної та світової культурної спадщини; ▪ виражати ідей та зміст у різних формах художньої творчості.
	КК 6. Екологічна та енергоефективна компетентність	▪ основи енергоефективності; ▪ ▪ нормативно-правові акти у сфері енергозбереження; ▪ способи енергоефективного використання матеріалів, ресурсів та енергозберігаючого обладнання у професійній діяльності та у побуті; ▪ способи енергозбереження у професійній діяльності; ▪ нормативно-правові акти у сфері екології; ▪ основи раціонального використання, відтворення і збереження природних ресурсів; ▪ способи збереження та	▪ раціонально використовувати енергоресурси, витратні матеріали у професійній діяльності та у побуті; ▪ використовувати енергоефективне устаткування; ▪ дотримуватись екологічних норм у професійній діяльності та в побуті.

		захисту довкілля в професійній діяльності та в побуті; ▪ правила сортування сміття, утилізації відходів.	

Рекомендована література

1. Державний стандарт професійно-технічної освіти з професії «Виконавець художньо-оформлювальних робіт» (код 5312), ДСПТО 5312.ОК.74.40-2014 URL: https://imzo.gov.ua/osvita/profesiyno-tehnichna-osvita-2/profesiyna-osvita/ctandarty-profesiyno-tekhnichnoi-osvity/

Додаток Б

Додаток Б 1

Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу
Кваліфікація: виконавець художньо-оформлювальних робіт 1-2-го розряду

Освітньо-кваліфікаційна характеристика
випускника професійно-технічного навчального закладу
(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

1. Професія: 5312 Виконавець художньо – оформлювальних робіт
2. Кваліфікація: виконавець художньо-оформлювальних робіт 1-го розряду
3. Кваліфікаційні вимоги

Повинен знати:

прийоми і способи нанесення нескладних шрифтів і нумерації за трафаретом в один колір з прописом;
правила змішування кольорів і підготовки поверхні під просту обробку.

Повинен уміти:

виконувати підготовчі роботи;
змішувати прості кольори;
переводити на намічені місця букви і нумерації простого шрифту.

4. Кваліфікація: виконавець художньо-оформлювальних робіт 2-го розряду

Повинен знати :

ритми набору шрифтів;
склад і властивості застосовуваних барвників;
прийоми заповнення пензлем контурів знаків;
правила користування пристосуваннями, інструментами, основні відомості про будову та принцип дії обладнання електроінструменту, що використовуються для підготовчих, фарбувальних робіт, заготовки оформлювальних матеріалів та правила їх використання;
основні механічні, фізичні, хімічні, технологічні властивості матеріалів і барвників, їх приготування;
види трафаретів;
нові технології та способи нанесення елементів з самоклеючої плівки та інших сучасних матеріалів;
нормативні документи та вимоги охорони праці при виконанні відповідних видів робіт.

Повинен уміти:

виконувати шрифтові роботи простого композиційного рішення за готовими трафаретами і шаблонами сухим пензлем, трубочками по нормографу, гуашшю і тушшю по нетонованому кольором папері під керівництвом виконавця більш високої кваліфікації;
заповнювати пензлем кольоровою гуашшю отримані по нормографу контури літерних і цифрових знаків;
наносити надписи, нумерації і віньєтки по набірному трафарету з прописом від руки в один тон по готовому розбиттю і розмітці місць;
виконувати прийоми, операції з підготовки, фарбування та оклеювання поверхонь;
виконувати прості шрифтові роботи з самоклеючих плівок та інших сучасних матеріалів;
переносити на основу шрифтові знаки, після плоттерної порізки, за допомогою транспортної стрічки;
виготовляти та використовувати прості декоративні елементи з порошкоподібних матеріалів;
працювати з електричним ручними інструментами;
дотримуватися правил охорони праці при виконанні відповідних видів робіт.

5. Загальнопрофесійні вимоги

Повинен:

раціонально організовувати та ефективно використовувати робоче місце;
дотримуватися норм технологічного процесу;
не допускати браку у роботі;
знати і виконувати вимоги нормативних актів з охорони праці і навколишнього середовища, дотримуватись норм, методів і прийомів безпечного ведення робіт;
використовувати, в разі необхідності, засоби попередження і усунення природних і непередбачених негативних явищ (пожежі, аварії, повені тощо);
знати інформаційні технології в обсязі, що є необхідним для виконання професійних обов'язків;
володіти обсягом знань з правових питань галузі, основ ведення підприємницької діяльності, державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності та трудового законодавства в межах професійної діяльності.

6. Вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівнів, кваліфікації осіб

6.1. При вступі на навчання
Базова або повна загальна середня освіта.
6.2. При підвищенні кваліфікації
Базова або повна загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією виконавця художньо-оформлювальних робіт 1-го розряду; стаж роботи за професією не менше 1 року.
6.3. Після закінчення навчання
Базова або повна загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією виконавця художньо-оформлювальних робіт 2-го розряду; без вимог до стажу роботи.

7. Сфера професійного використання випускника

Роботи, пов'язані з рекламним та художнім оформленням на підприємствах, в організаціях та установах всіх видів економічної діяльності.

8. Специфічні вимоги

8.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється після закінчення строку навчання відповідно до чинного законодавства.
8.2. Стать: чоловіча, жіноча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затверджених наказом МОЗ України №256 від 29.12.1993).
8.3. Медичні обмеження.

Додаток Б 2.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу
Кваліфікація: виконавець художньо-оформлювальних робіт 3-го розряду

Освітньо-кваліфікаційна характеристика
випускника професійно-технічного навчального закладу
(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

1. Професія: 5312 Виконавець художньо – оформлювальних робіт
2. Кваліфікація: виконавець художньо-оформлювальних робіт 3-го розряду
3. Кваліфікаційні вимоги

Повинен знати:

прийоми виконання шрифтових робіт із застосуванням шаблонів, плівко-прозорих трафаретів;
види брускового шрифту; правила змішування простих кольорів;
прийоми виконання простого малюнку; вимоги до поверхонь, що фарбуються;
властивості матеріалів, що застосовуються при розписі;
знати сучасні професійні та комп'ютерні технології виготовлення простих рекламних плакатів, вивісок, щитів, стендів, настінних панно тощо;
види і причини дефектів, заходи їх попередження при виконанні простих художньо - оформлювальних робіт;
вимоги охорони праці при виконанні відповідних видів робіт.

Повинен уміти:

виконувати шрифтові роботи простого композиційного рішення за готовими трафаретами і шаблонами сухим пензлем, за допомогою трубочок по нормографу, гуашшю та тушшю по нетонованому кольором папері;
виконувати розпис малюнків простого композиційного рішення за готовими трафаретами, ескізами олійними і гуашевими фарбами на різних поверхнях під керівництвом художника;
проводити підготовку та просте грунтування поверхні під розпис;
виконувати шрифтові тексти та орнаментальні композиції із застосуванням самоклеючих плівок,інших сучасних матеріалів та інструментів;
обробляти пластичні і порошкоподібні матеріали;
здійсшовати виготовлення за сучасними професійними та комп'ютерними технологіями простих рекламних плакатів, вивісок, щитів, стендів, настінних панно тощо;
дотримуватися правил охорони праці при виконанні відповідних видів робіт.

4. Загальнопрофесійні вимоги

Повинен:

раціонально організовувати та ефективно використовувати робоче місце;
дотримуватися норм технологічного процесу;
не допускати браку у роботі;
знати і виконувати вимоги нормативних актів з охорони праці і навколишнього середовища, дотримуватись норм, методів і прийомів безпечного ведення робіт;
використовувати, в разі необхідності, засоби попередження і усунення природних і непередбачених негативних явищ (пожежі, аварії, повені тощо);
знати інформаційні технології в обсязі, що є необхідним для виконання професійних обов'язків;
володіти обсягом знань з правових питань галузі, основ ведення підприємницької діяльності, державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності та трудового законодавства в межах професійної діяльності.

5. Вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівнів, кваліфікації осіб

5.1. При продовженні професійно-технічної освіти
Базова або повна загальна середня освіта.
5.2. При підвищенні атестації
Базова або повна загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією виконавця художньо-оформлювальних робіт 2-го розряду; стаж роботи за професією не менше 0,5 року.
5.3. Після закінчення навчання
Базова або повна загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією виконавця художньо-оформлювальних робіт 3-го розряду; без вимог до стажу роботи.

6. Сфера професійного використання випускника

Роботи, пов'язані з рекламним та художнім оформленням на підприємствах, в організаціях та установах всіх видів економічної діяльності, виробництвом сувенірної продукції.

7. Специфічні вимоги

7.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється після закінчення строку навчання відповідно до чинного законодавства.
7.2. Стать: чоловіча, жіноча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затверджених наказом МОЗ України №256 від 29.12.1993).
7.3. Медичні обмеження.

Рекомендована література

1. Державний стандарт професійно-технічної освіти з професії «Виконавець художньо-оформлювальних робіт» (код 5312), ДСПТО 5312.ОК.74.40-2014 URL: https://imzo.gov.ua/osvita/profesiyno-tehnichna-osvita-2/profesiyna-osvita/ctandarty-profesiyno-tekhnichnoi-osvity/

ДОДАТОК В

2.2 Формування естетичного смаку та розвиток художньої творчості під час якісного виконання художніх робіт

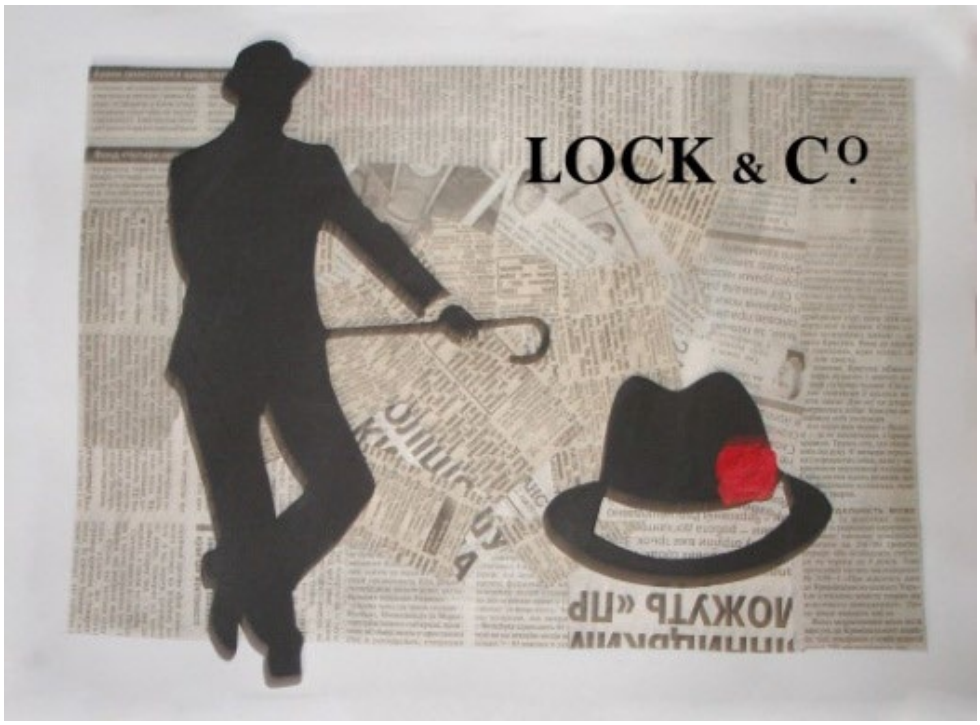

Рис. В. 1. Декоративне панно із застосуванням паперової пластики

Рис. В. 2. Ілюстративно-графічний плакат «Бережіть природу»

Рис. В. 3. Виконання акварельного живопису «Пейзаж»

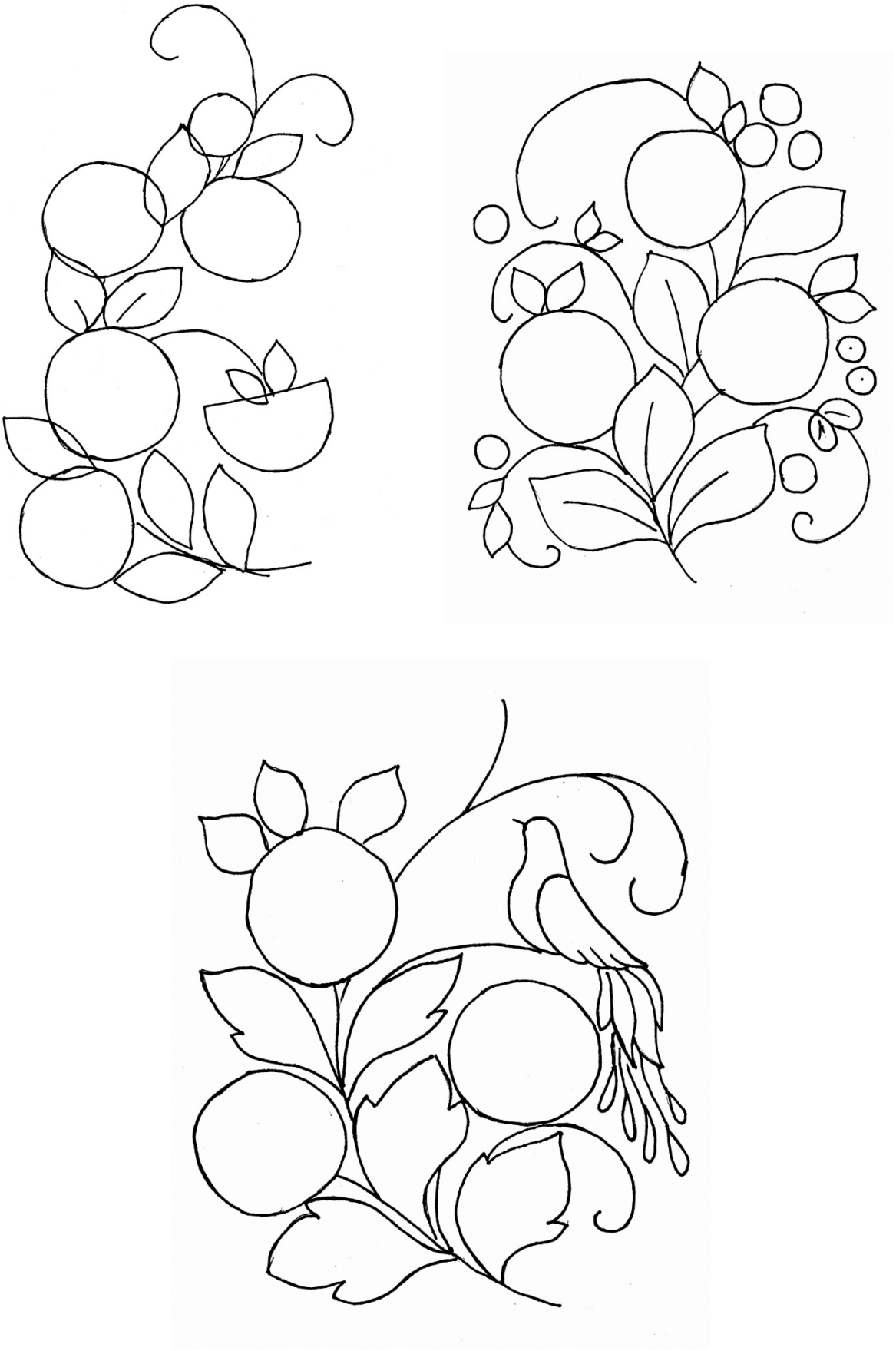

Рис. В. 4. Схеми композицій

Рис. В. 5. Елемент «цибулька»

Рис. В. 6. Листок у техніці «перехідний мазок»

Рис. В. 7. Розпис дерев’яних виробів

Додаток Г

2.3 Формування фахової компетентності засобами цифрових технологій

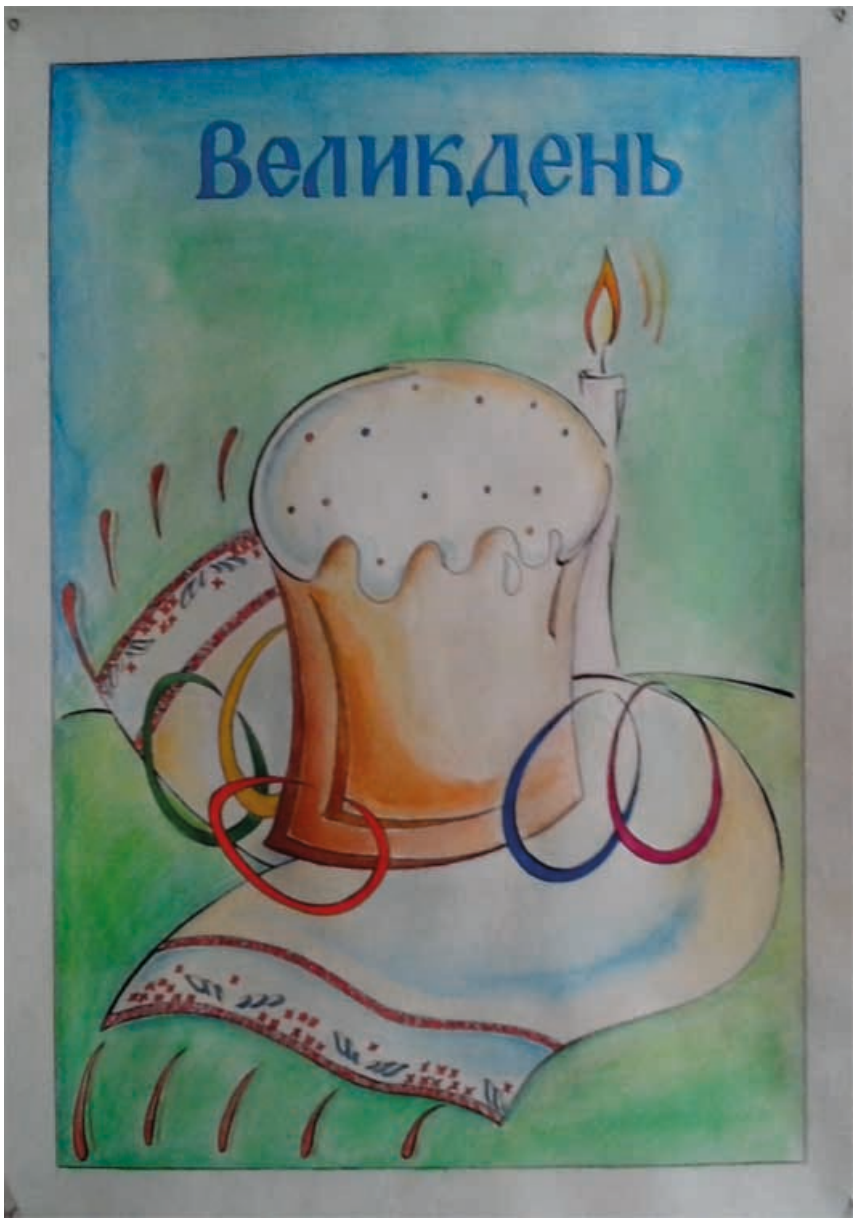

Рис. Г. 1. Ілюстративно-графічний плакат «Великдень»

Рис. Г. 2. Об’ємна літери з сучасних матеріалів

Рис. Г. 3. Фірмовий знак з сучасних матеріалів

Рис. Г. 4. Малий герб Вінниці

Рис. Г. 5. Пам’ятник М. Коцюбинському

Рис. Г. 6. Водонапірна вежа (Вінниця)

Рис. Г. 7. Листівка «Вінниця – сучасне, комфортне європейське місто»

Рис. Г.8. Портрет Пилипа Орлика

Рис. Г.9. Конституції України

Рис. Г. 10. Сувій пергаменту з пером

Рис. Г. 11. Державний прапор України

Рис. Г. 12. Листівка «Славетними сторінками козацької історії»

Рис. Г. 13. Український солдат

Рис. Г. 14. Емблема Збройних сил України

Рис. Г. 15. Державний прапор України

Рис. Г. 16. Листівка «Героям слава»

Додаток Д

2.4 Впровадження комп’ютерної графіки у підготовку майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт

Рис. Д. 1. Створення фону

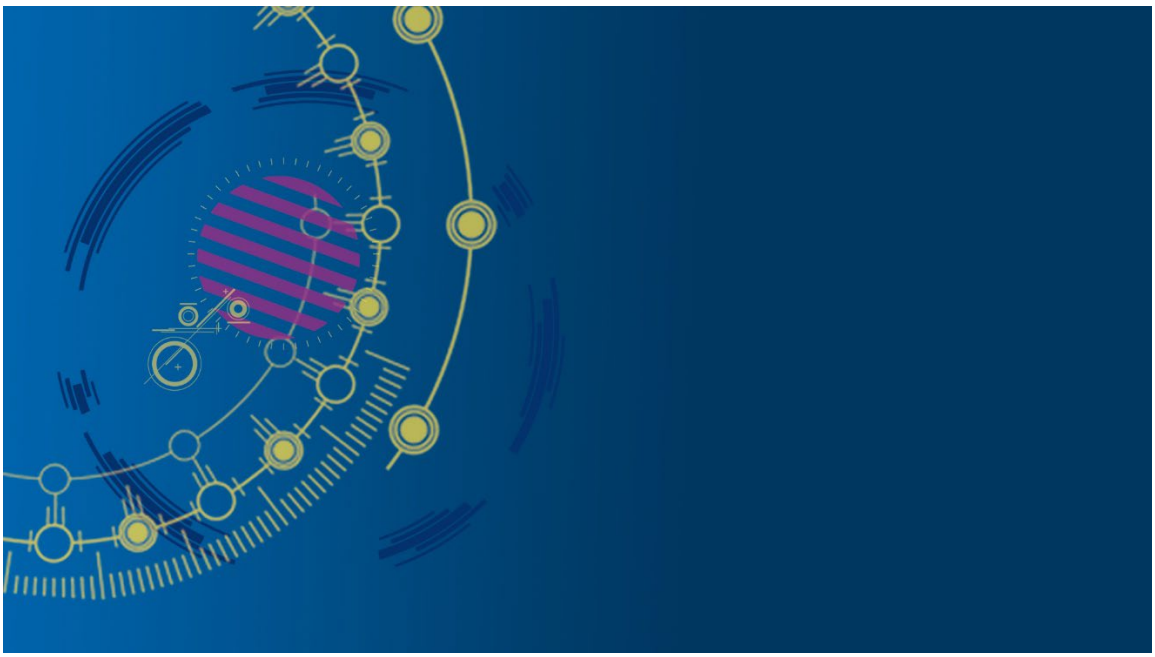

Рис. Д. 2. Використання інструменту Paintbrush (Пензель)

Рис. Д. 3. Робота з фігурою

Рис. Д. 4. Рекламний плакат «Танцювальний клуб «Volt»

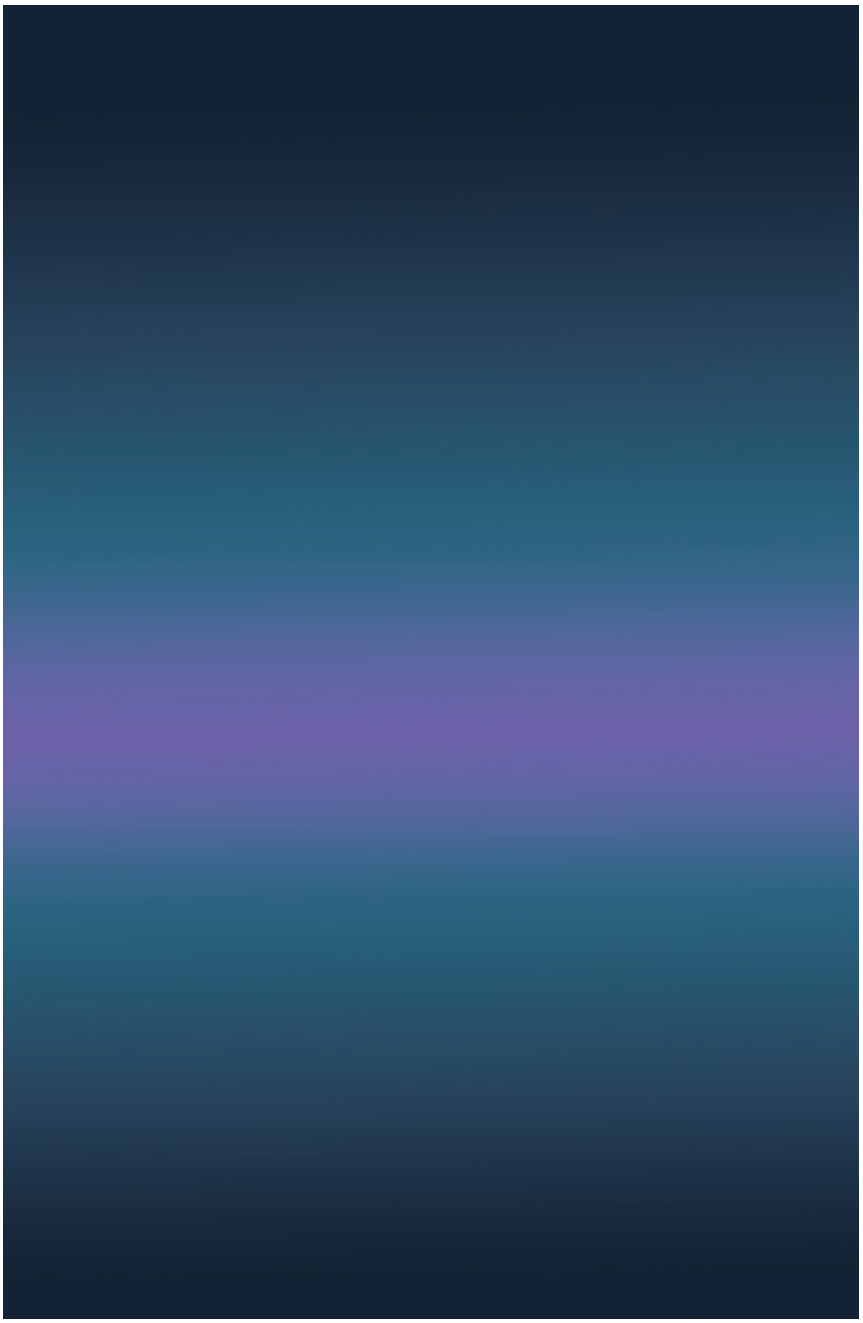

Рис. Д. 5. Створення фону

Рис. Д. 6. Підібрані зображення

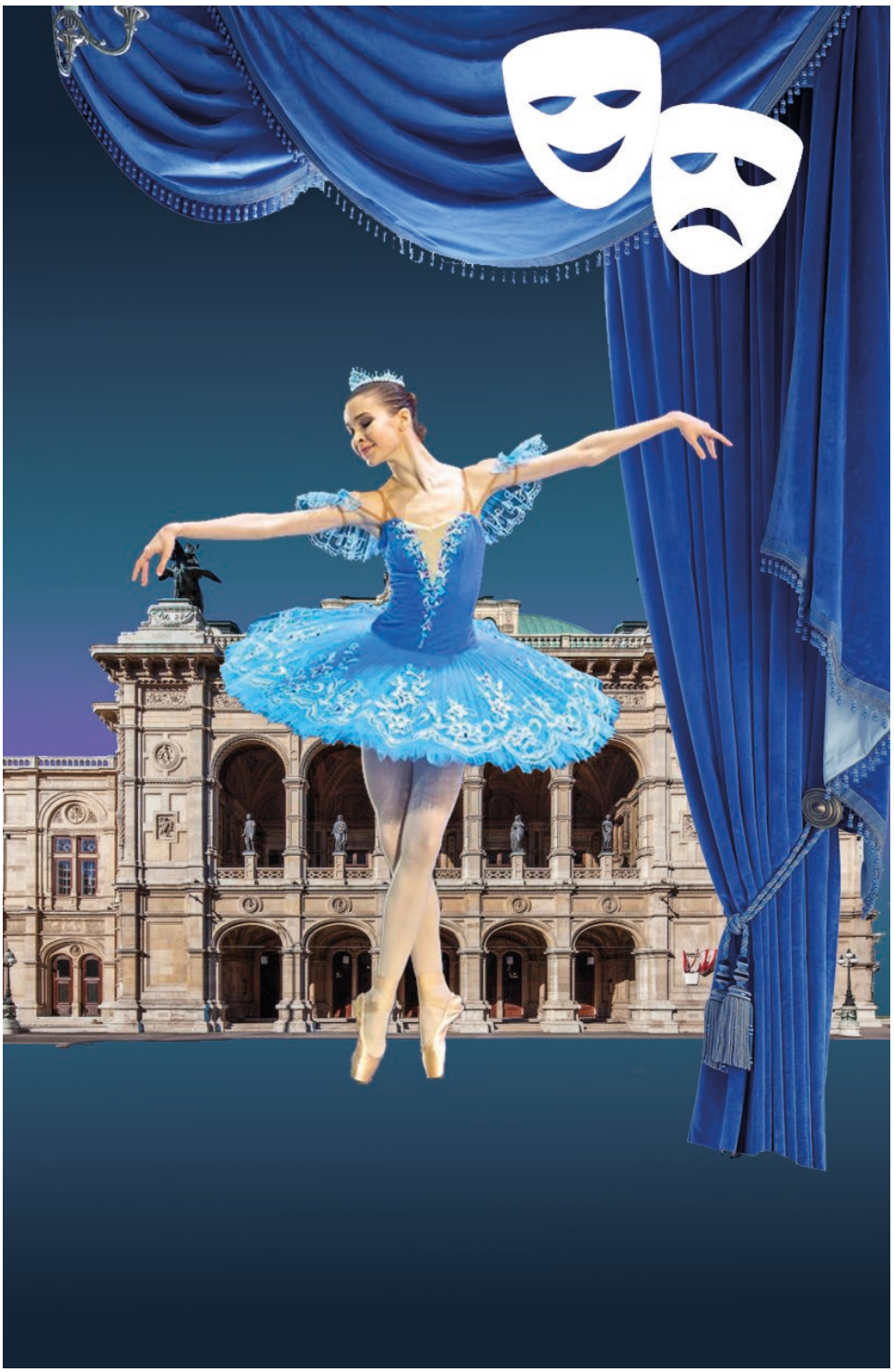

Рис. Д. 7. Розміщення елементів зображення

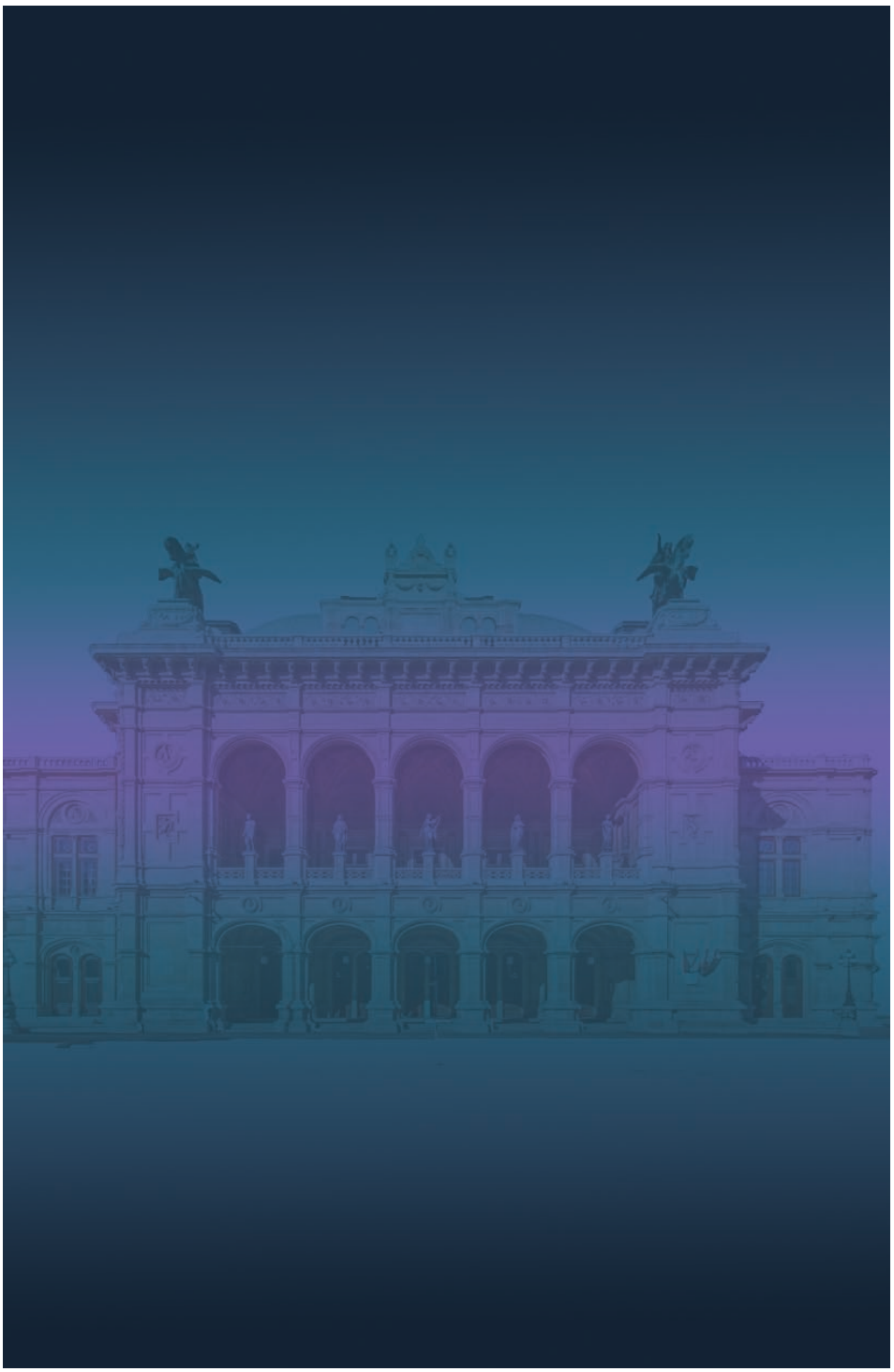

Рис. Д. 8. Режим накладання

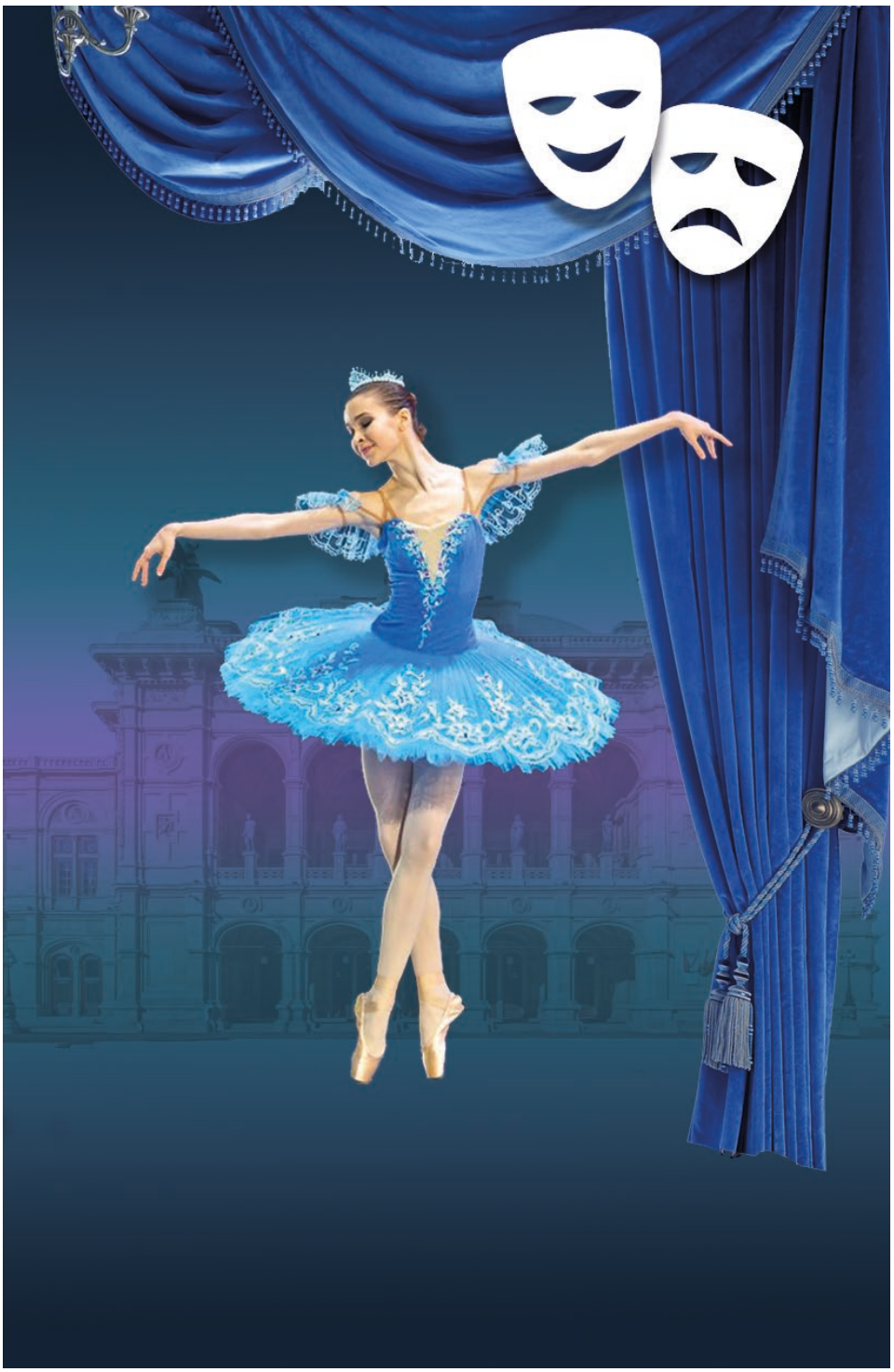

Рис. Д. 9. Ефекти шару

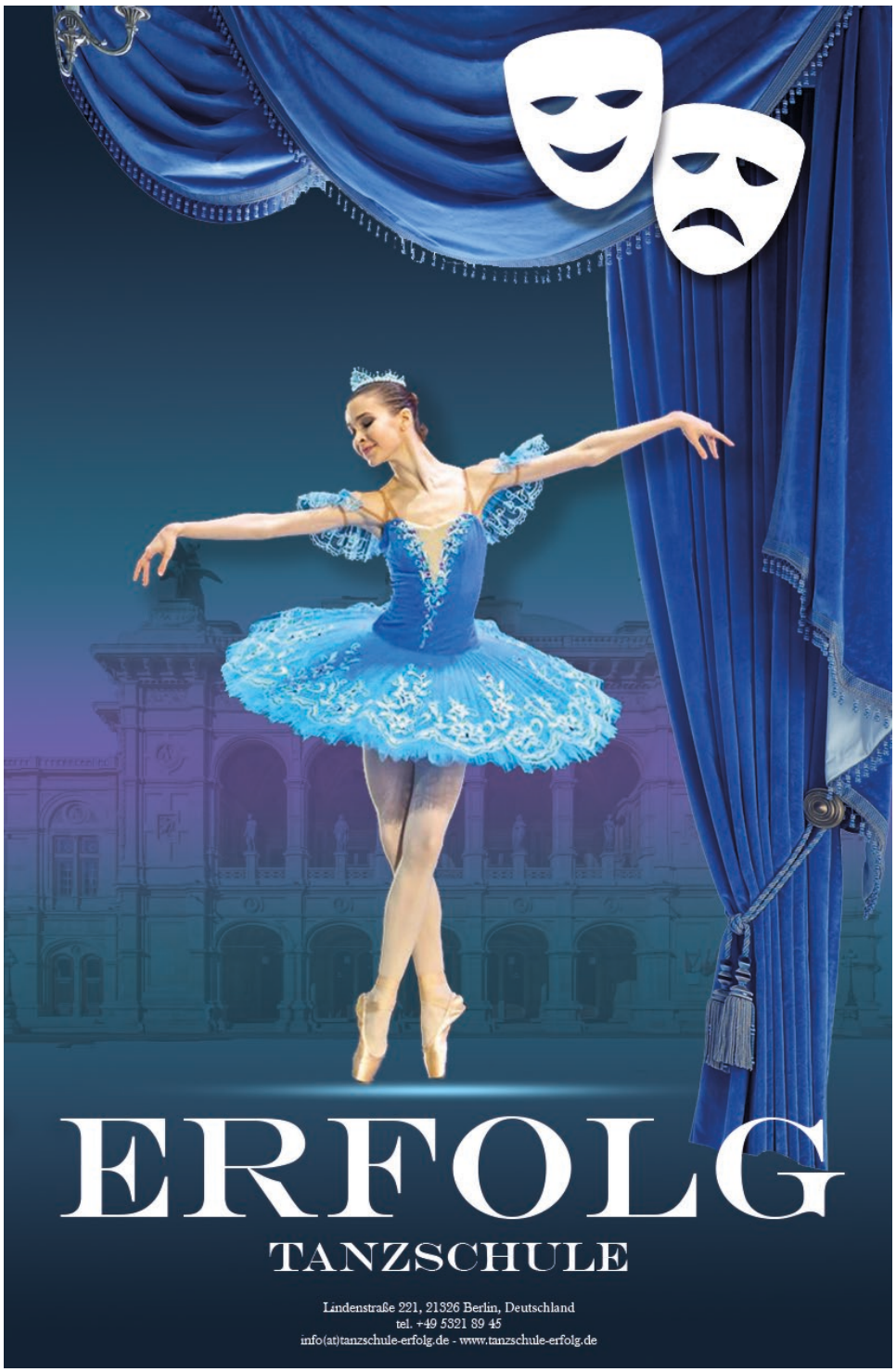

Рис. Д. 10. Зразок зовнішньої реклами «Танцювальна школа «Успіх»

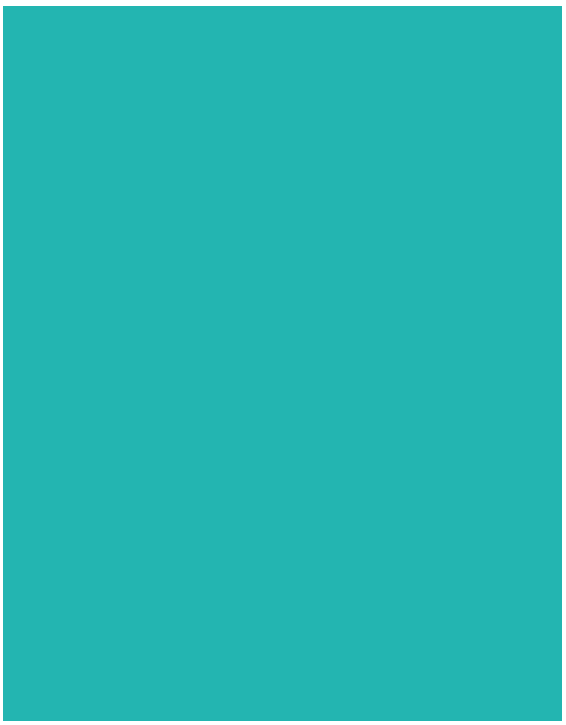

Рис. Д. 11. Створення фону

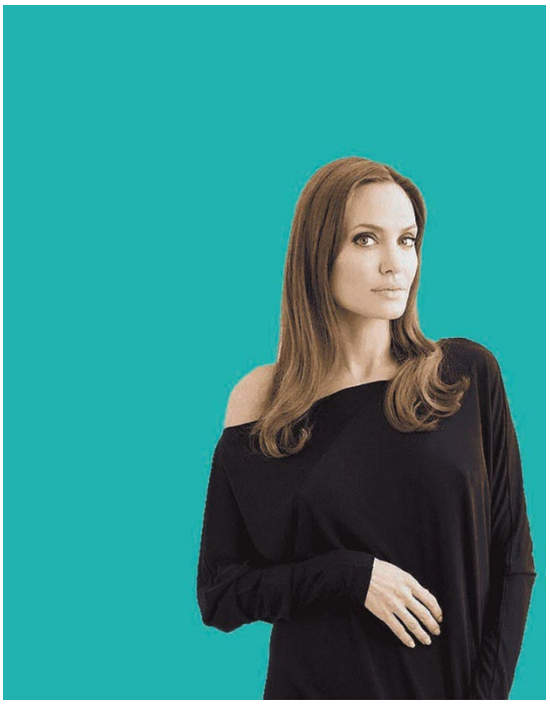

Рис. Д. 12. Розташування зображення

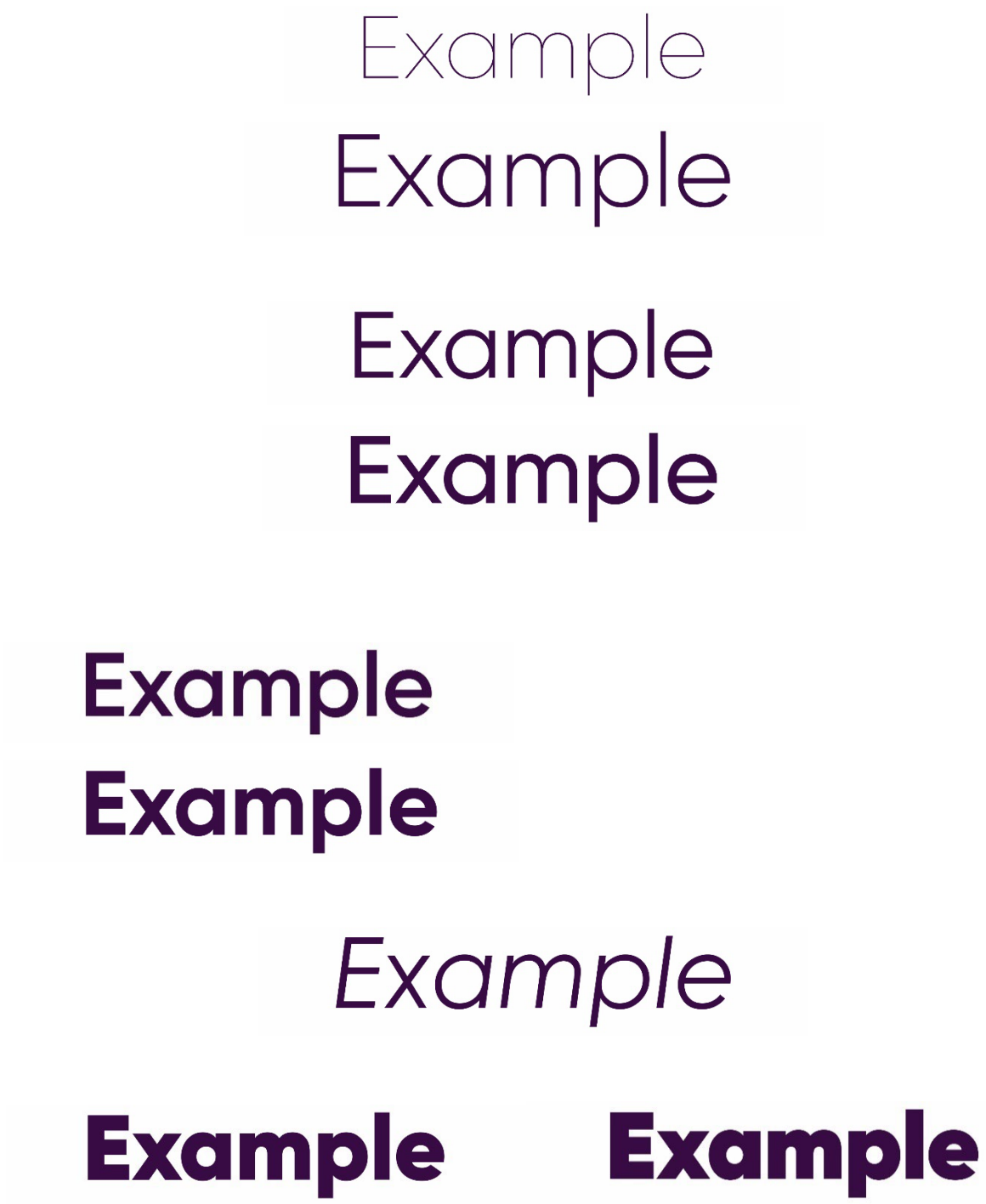

Рис. Д. 13. Стилі написання тексту

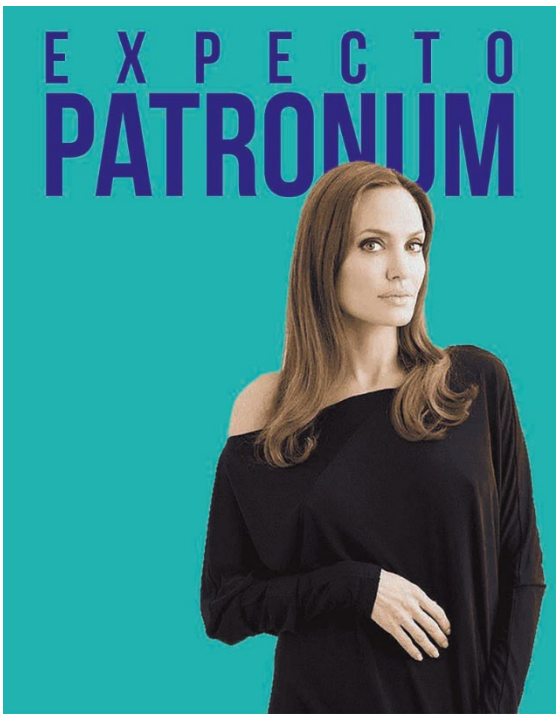

Рис. Д. 14. Заголовок обгортки журналу

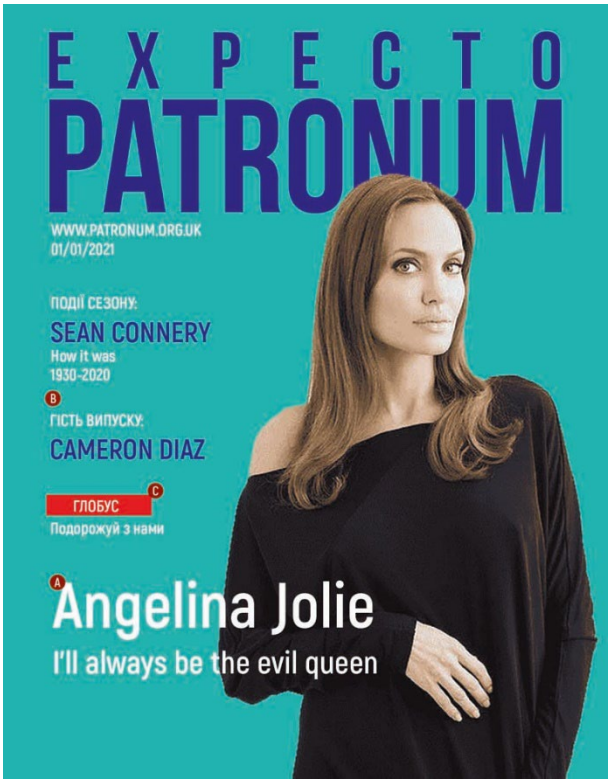

Рис. Д. 15. Послідовність розміщення заголовків на обгортці журналу
A. Головна історія; B. Друга історія; C. Корисна інформація

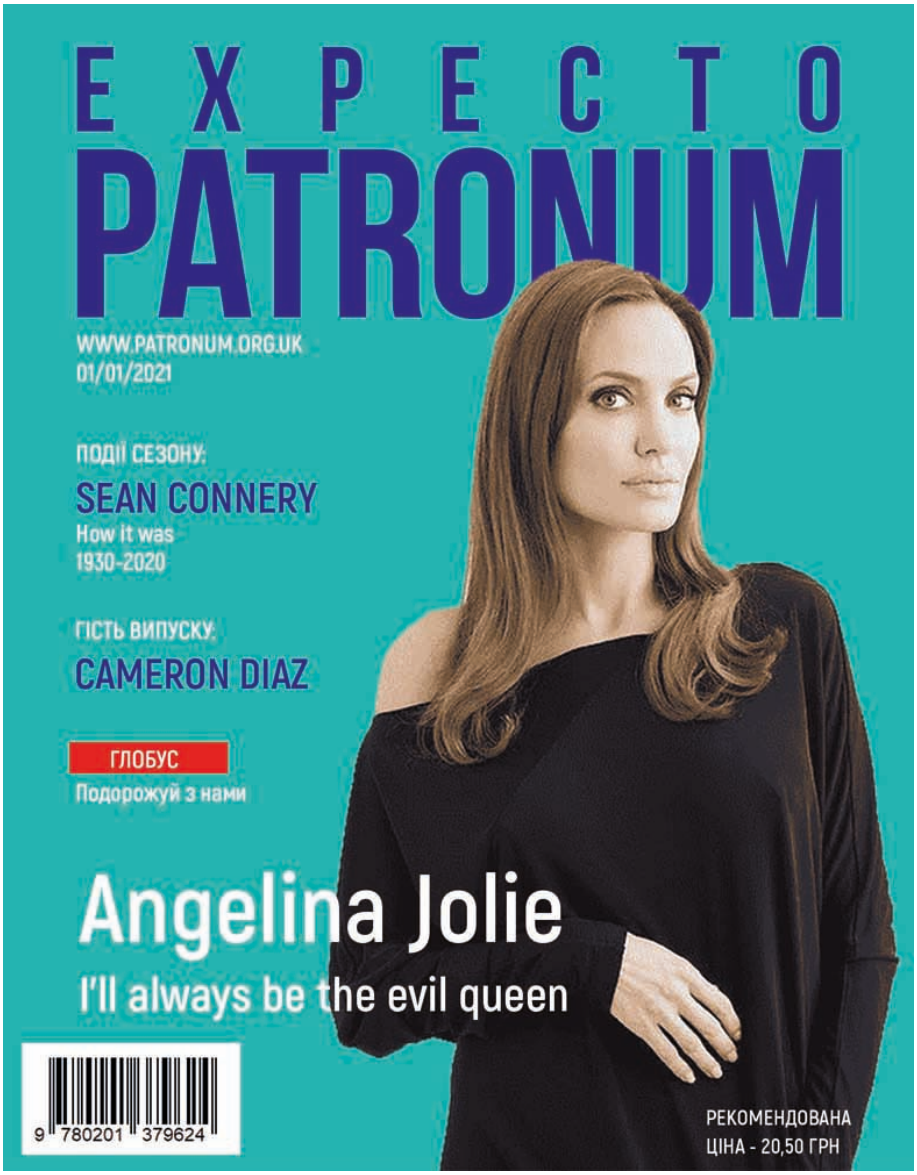

Рис. Д. 16. Обгортка журналу

Рис. Д. 17. Підібрані зображення

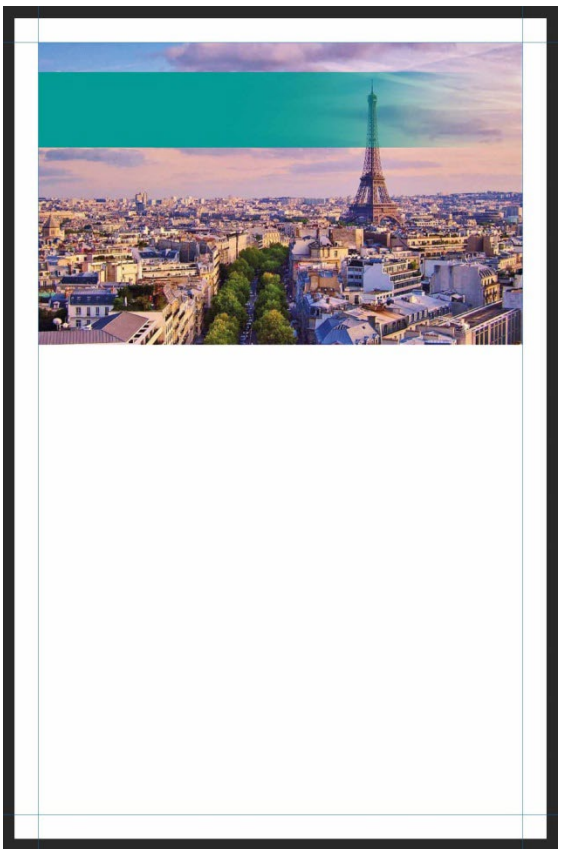

Рис. Д. 18. Градієнтна заливка

Рис. Д. 19. Робота з текстом
A) Перший блок тексту; B) Блок основного тексту;
C) Вставка спеціальних символів

ГЛОБУС

Франція — найбільш відвідувана країна у світі з величезниою культурною спадщиною, своєрідними традиціями та звичаями.

Франція — держава, територія якої складається з метрополії у Західній Європі та низки заморських володінь. За формою її територія вписується в шестикутник. Тому французи так і називають свою країну — l'Hexagone.

Франція межує на північному сході з Бельгією, Люксембургом і Німеччиною, південному заході з Іспанією та Андоррою, на південному сході з Італією та Монако. До заморських територій входять Французька Гвіана в Південній Америці та кілька островів в Атлантичному, Тихому та Індійському океанах, серед яких Гваделупа, Сен-Бартелемі, Сен-Мартен, Мартиніка, Майотта, Реюньйон, Сен-П'єр і Мікелон, Нова Каледонія та Волліс і Футуна. 18 регіонів країни (5 з яких є заморськими) охоплюють загальну площу у 643 801 км² та мають населення у 67,08 мільйонів осіб.

Державна мова країни — французька. Нею послуговується переважна більшість частина населення. Хоча і до цього дня у Франції використовуються різні діалекти французької мови. Поряд з офіційною мовою у Франції мають статус корінних регіональних мов 7 мов і діалектів: баскська, бретонський, фламандський, ельзаський (німецький), каталанська, корсиканська (італійський), окситанська

Французька культура — багата, різноманітна, з багатою історією, що відображає не тільки культуру кожного свого регіону, але і вплив імміграційних хвиль різних епох. Саме культурне багатство країни робить Францію одним з найпривабливіших туристичних напрямів.

Офіційна грошова одиниця країни - Євро (€)

Столиця Франції - Париж.

Рис. Д. 20. Листок-вкладиш

Рис. Д. 21. Підібрані зображення

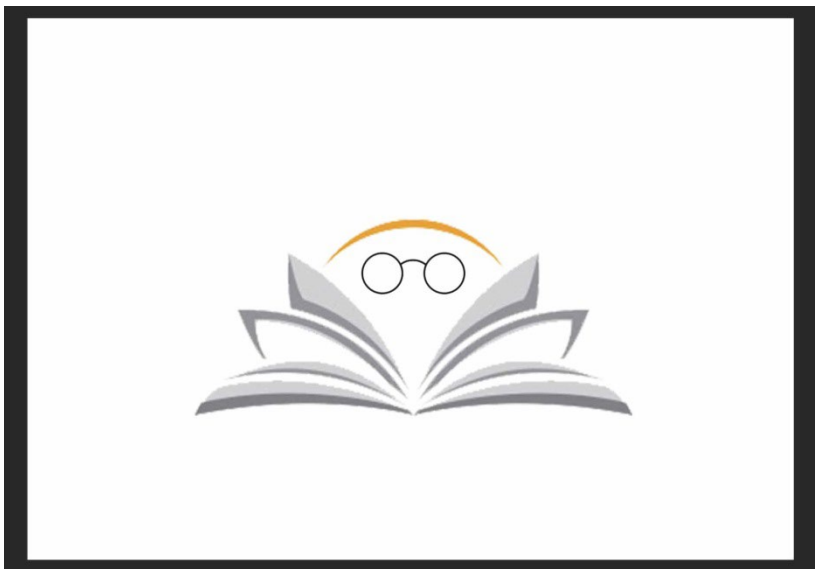

Рис. Д. 22. Переміщення та розташування виділених фрагментів

Рис. Д. 23. Типи деформації тексту

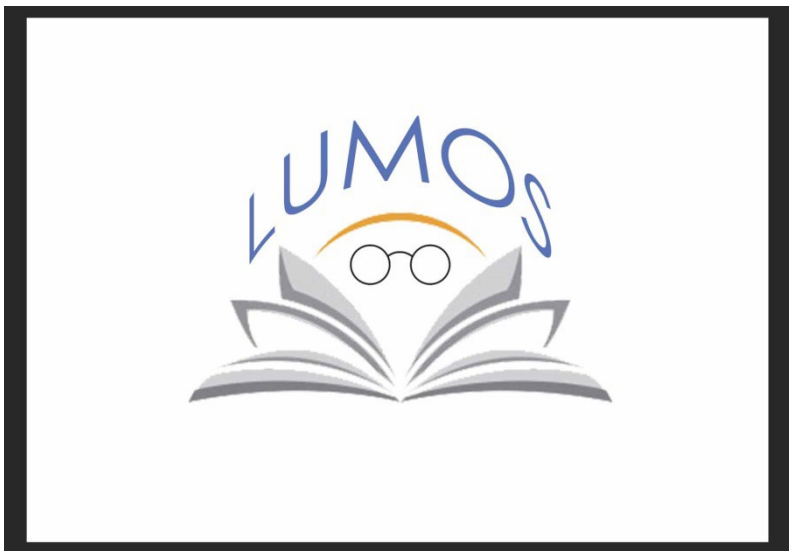

Рис. Д. 24. Деформація тексту

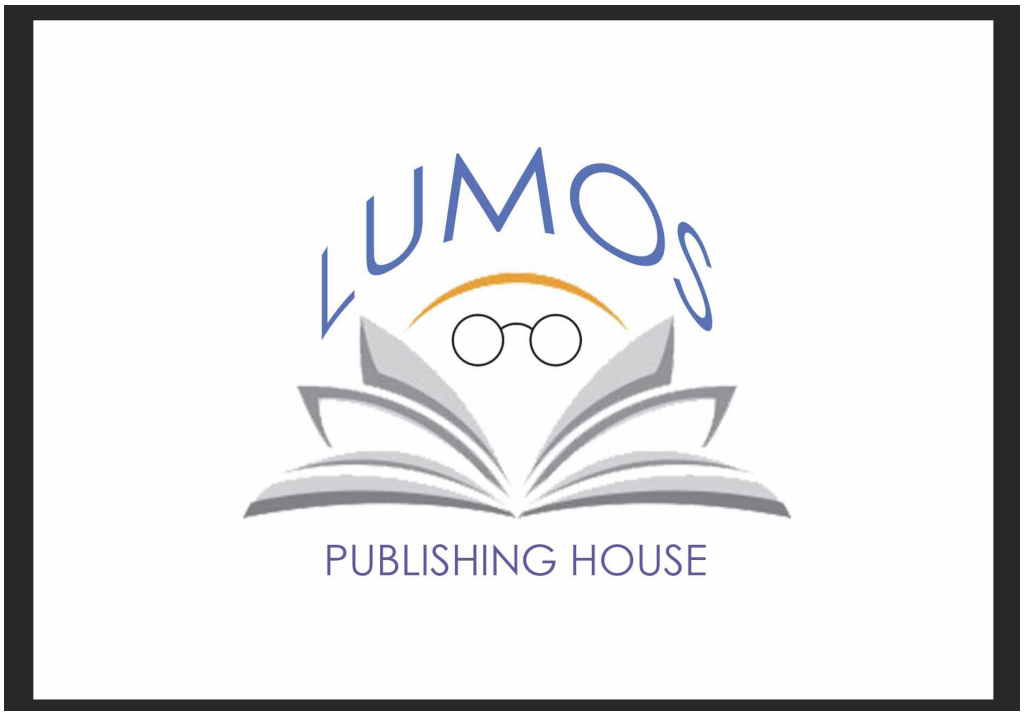

Рис. Д. 25. Логотип видавництва

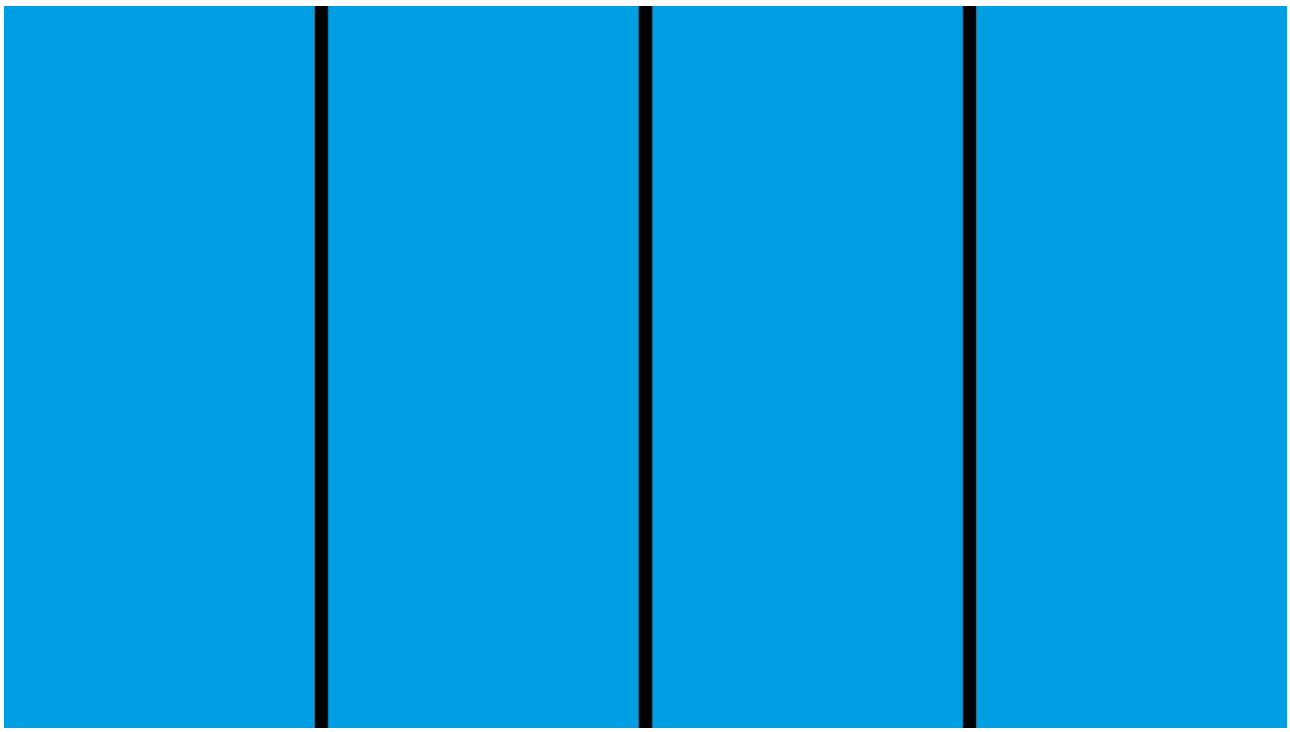

Рис. Д. 26. Використання графічного примітива Rectangle (Прямокутник)

Рис. Д. 27. Обрані зображення для переміщення

Рис. Д. 28. Застосування інструменту Clipping Mask (Відсічна маска)

Рис. Д. 29. Листівка «Містами світу

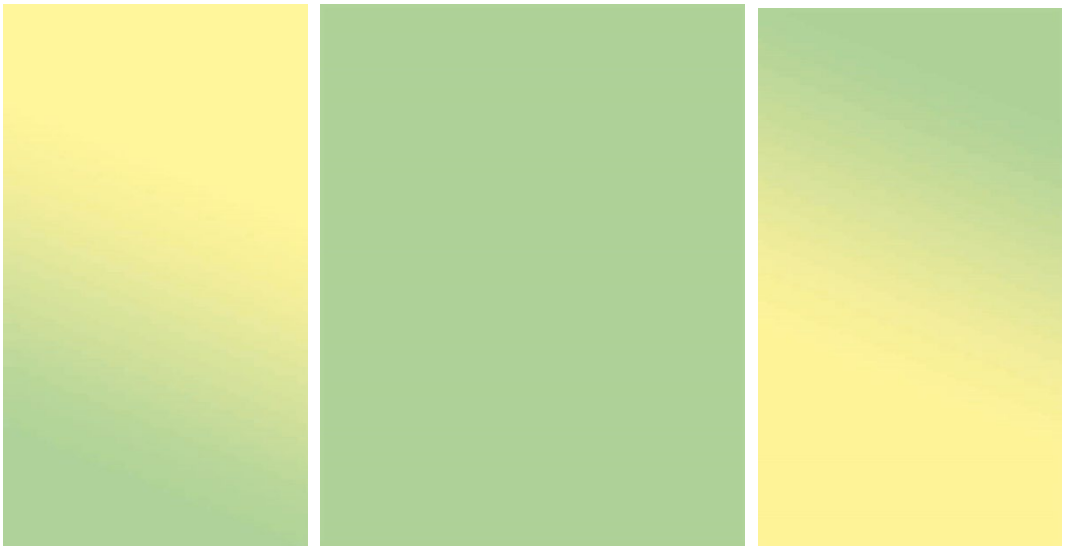

Рис. Д. 30. Створення фону

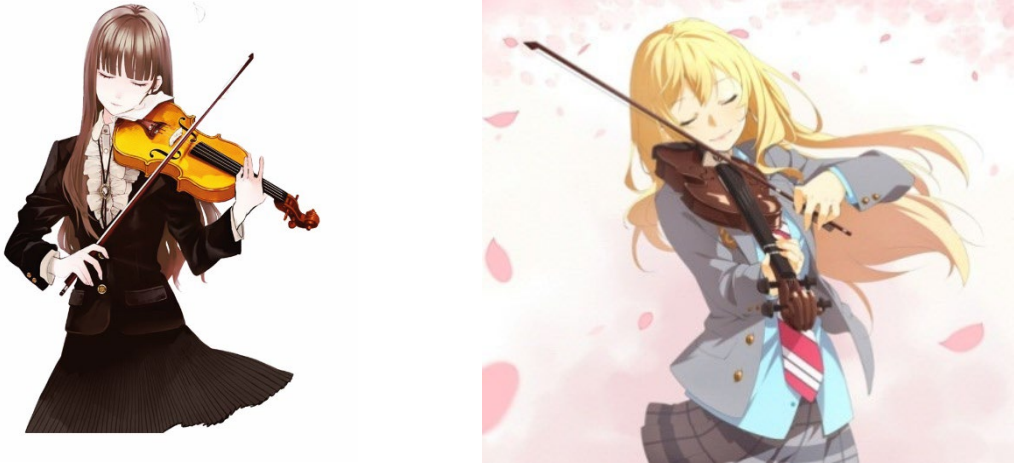

Рис. Д. 31. Підібрані зображення

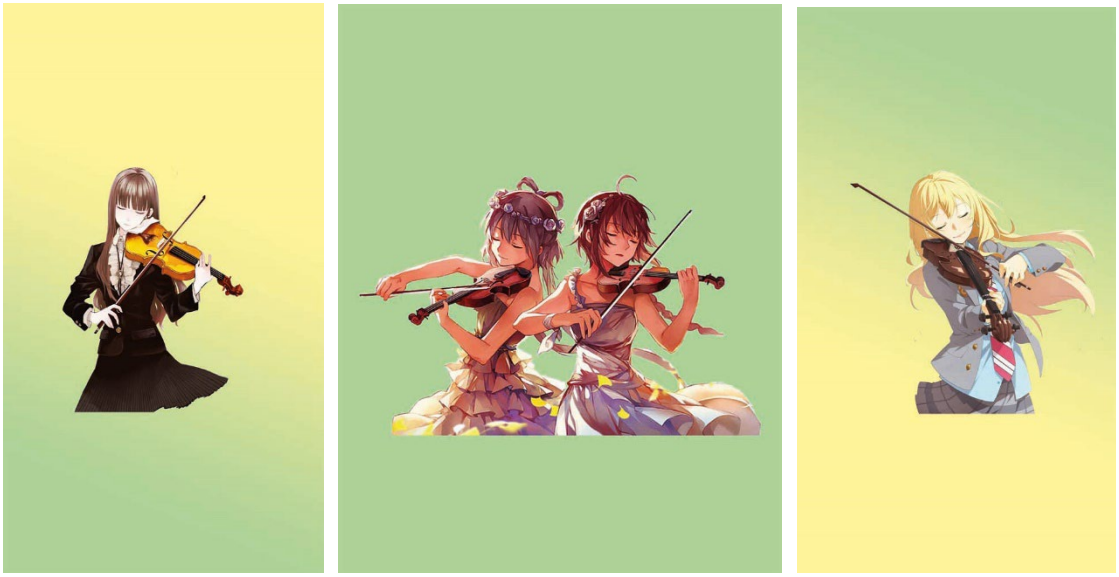

Рис. Д. 32. Робота з фігурою

а)

б)

Рис. Д. 33. Пензель
а) з чітким краєм; б) з розмитим краєм

Рис. Д. 34. Зміна форми та обертання відбитку пензля на певний кут

а)

б)

Рис. Д. 35. Параметр «Непрозорість»
а) із значенням 100%; б) із значенням 50%

Рис. Д. 36. Застосування інструменту Clipping Mask (Відсічна маска)

Рис. Д. 37. Розміщення текстової інформації та доповнення композиції

Рис. Д. 38. Рекламний плакат «Мелодія»

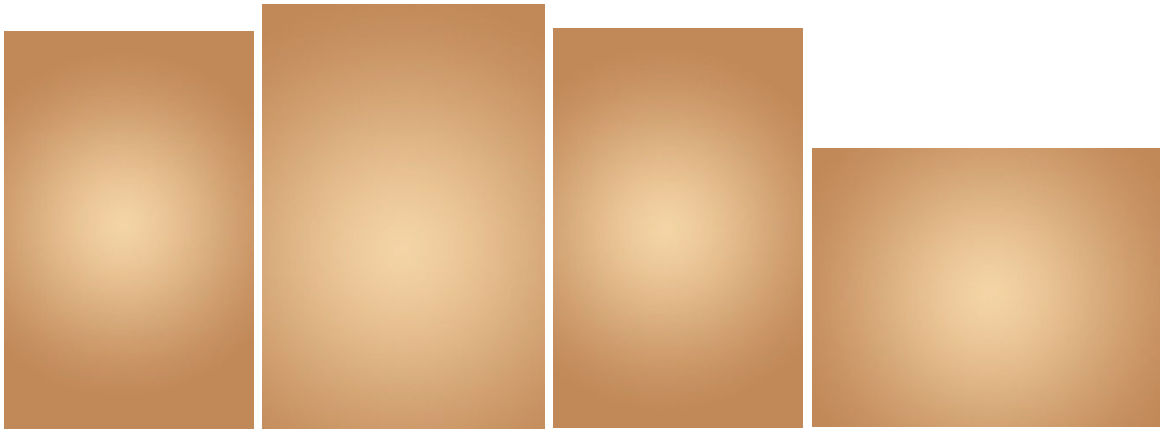

Рис. Д. 39. Створення фону

Рис. Д. 40. Підібрані зображення

Рис. Д. 41. Розміщення зображень

Рис. Д. 42. Використання режиму накладання

Рис. Д. 43. Робота з фігурою

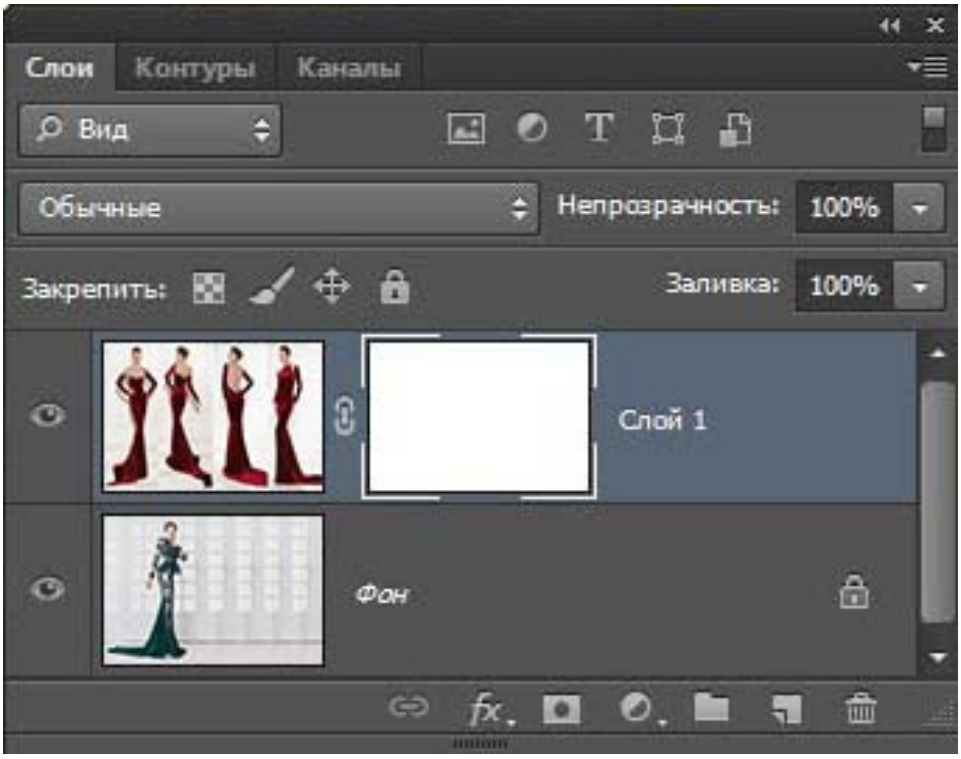

Рис. Д. 44. Додавання шару-маски до шару із зображенням

Рис. Д. 45. Розміщення текстової інформації

Рис. Д. 46. Рекламний плакат «Дух племені»

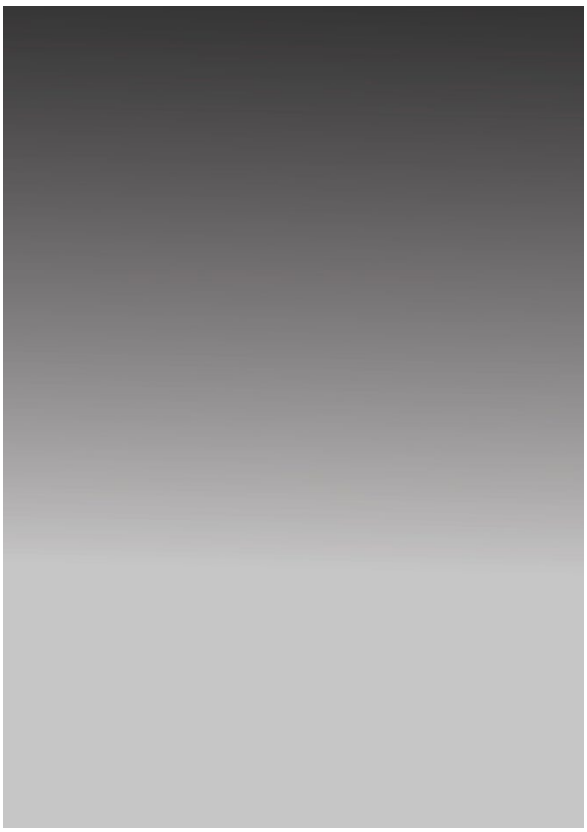

Рис. Д. 47. Створення фону

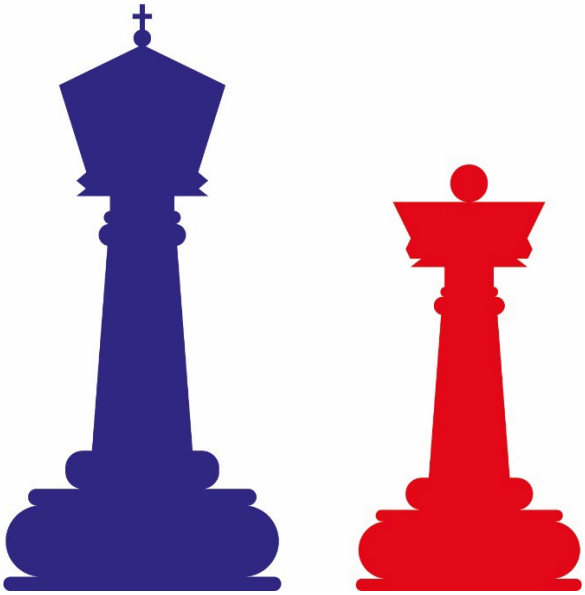

Рис. Д. 48. Контур шахової фігури

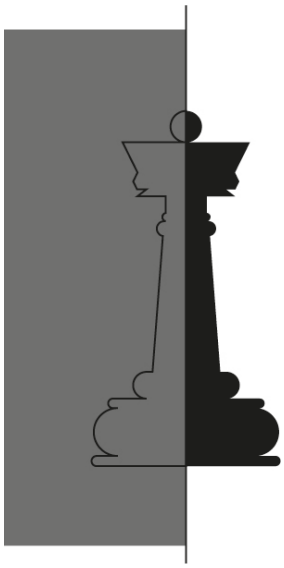
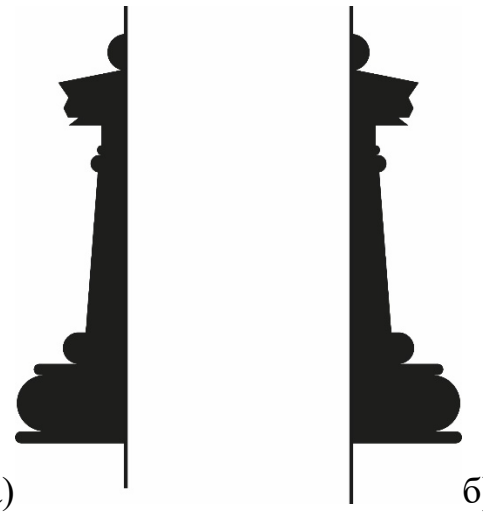

Рис. Д. 49. Розділення фігури

Рис. Д. 50. Частина фігури

а) б)

Рис. Д. 51. Вибір напрямку обертання а) від правого краю; б) від лівого краю

Рис. Д. 52. Шахова фігура у 3D

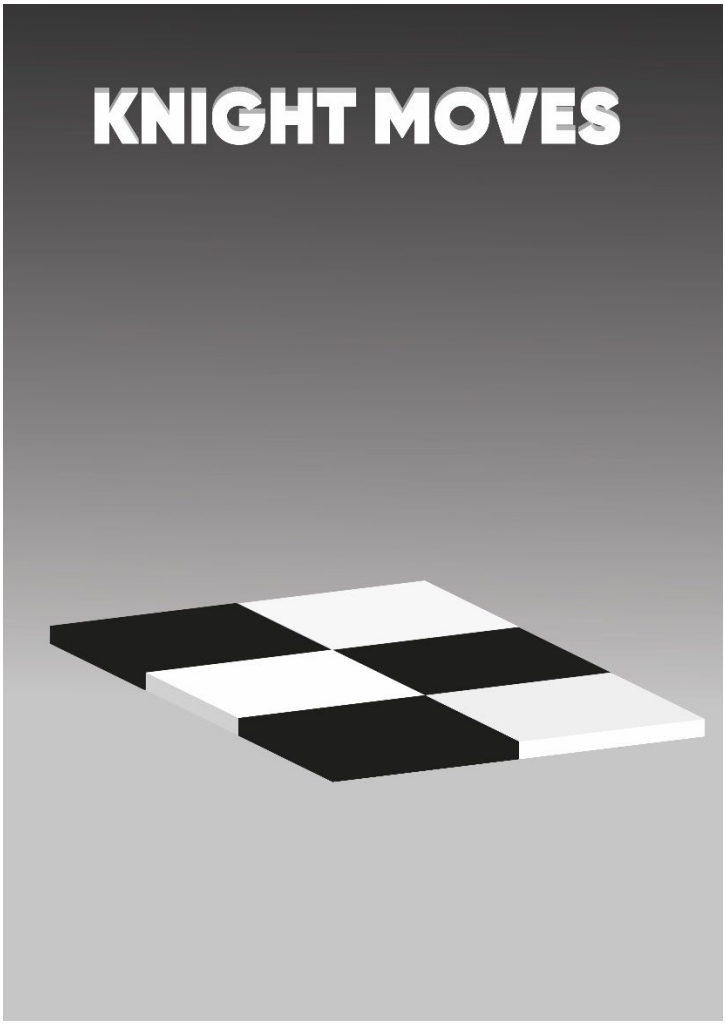

Рис. Д. 53. 3D зображення шахової дошки та надання об’єму тексту

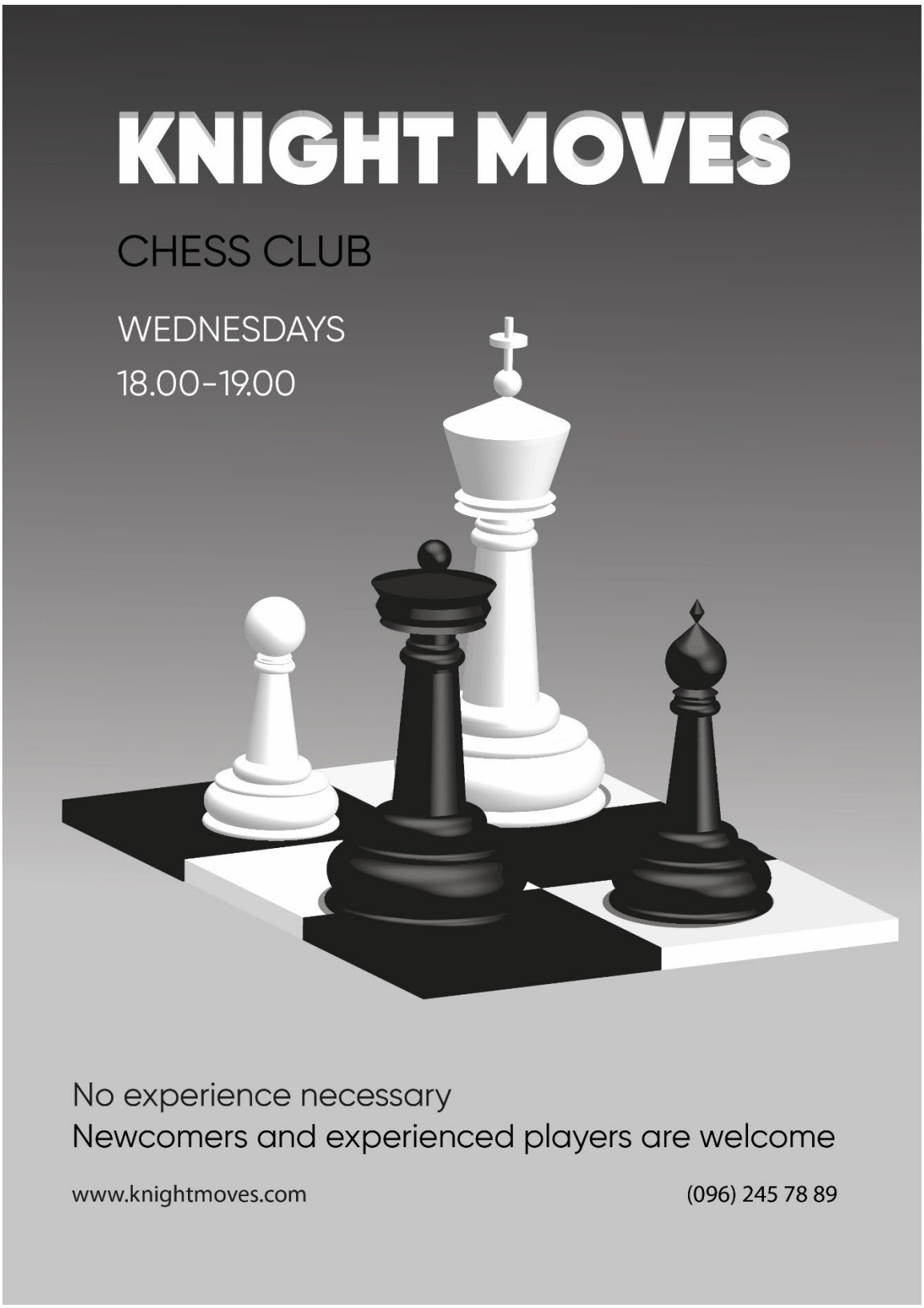

Рис. Д. 54. Композиція рекламного плакату «Клуб шахів «Хід конем»

Додаток Е

Приклад проведення виробничого навчання та практики у формі майстер-класа

«Виконання складних елементів петриківського розпису»

Хід уроку

1. Тема майстер-класу

«Виконання складних елементів петриківського розпису». Обґрунтування актуальності теми, головної ідеї, яку запропоновано для розгляду. На території України існує багато видів декоративного мистецтва. Найяскравішим видом народного декоративного мистецтва є розписи: Самчиківський, Яворівський, Опішнянський, Гуцульський, Київський. Найпоширенішим є Петриківський розпис, який розвивався протягом багатьох років, набув яскравості, виразності та визнання у світі. Тому ми вивчаємо цей вид мистецтва, підтримуючи народні, національні традиції України.

2. Мета заняття

Формувати знань про декоративний розпис, його функції, технологію виконання декоративних елементів; розвивати вміння аналізувати робочі операції, забезпечити в ході майстер-класу оволодіння навчальним матеріалом; виховувати позитивне ставлення до праці і навчання, охайність у роботі.

Завдання заняття: ознайомити учнів із історією виникнення та розвитку декоративного розпису; навчити технологічним прийомам та сформувати вміння та навики виконання елементів декоративного розпису.

3. Мотивація пізнавальної діяльності.

Петриківський розпис увійшов яскравою сторінкою в історію культури українського народу. Розпис поряд з іншими видами декоративно-прикладного мистецтва − це гордість та духовне надбання українського народу. Народні майстри України, використовуючи техніку петриківського розпису, вдало поєднали образи риб, птахів, звірів, людей та зображень рослин із самобутнім орнаментом. Для того щоб навчитися виконувати декоративний розпис виробів, необхідно пройти певні етапи навчання, потрібно послідовно оволодіти технікою виконання окремих елементів розпису та навчитись створювати композиції з елементів, що дозволить створити справжні твір мистецтва.

4. Основна частина.

Учасники майстер-класу ознайомлюються з технологією виконання елементів петриківського розпису.

Вправа 1

Спочатку намічають напрямок розміщення середньої лінії листка, потім – загальну форму, після цього малюнок виконують фарбою. У природі листки симетричні, посередині вони розділені лінією симетрії. На малюнках ця симетрія здебільшого умовна, а середня лінія не завжди пряма, доволі часто її малюють кривою у вигляді дуги. Більшість листків по контуру мають зубці. Тому в процесі малювання листків пензлик слід ставити кінчиком до контуру листка і повторювати мазки слід за формою листка.

Мета завдання – оволодіння навичками виконання елементу розпису «листок» (рис. 1)

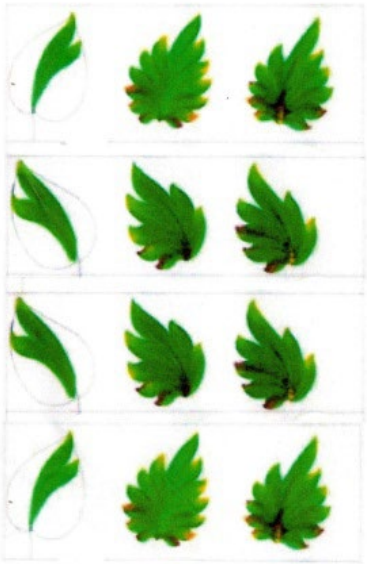

Рис.1. Виконання елементу розпису «листок»

Вправа 2

«Цибульку» малюють як «перехідним мазком», так і звичайним. Спочатку виконують праворуч і ліворуч мазки, які визначають розмір елементів, послідовно завершуючи малюнок, а потім темнішим кольором проводять прожилки. Розпис повинен бути виразним, мазки плавні, розміщені симетрично до середньої лінії.

Мета завдання – оволодіння навичками виконання елементу «цибулька» (рис. 2).

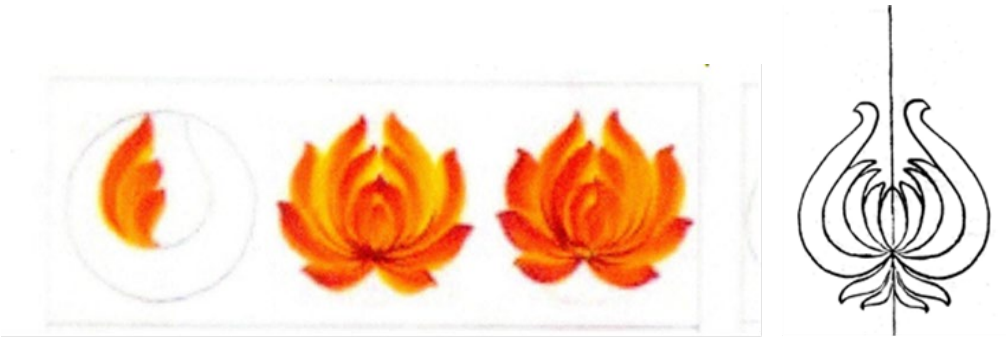

Рис. 2. Виконання елементу «цибулька»

Вправа 3

Оволодівши навичками виконання елементів розпису можна спробувати виконати просту композицію розпису.

Мета завдання – набуття навичок побудови простої композиції декоративного розпису за пропонованою схемою (рис. 3).

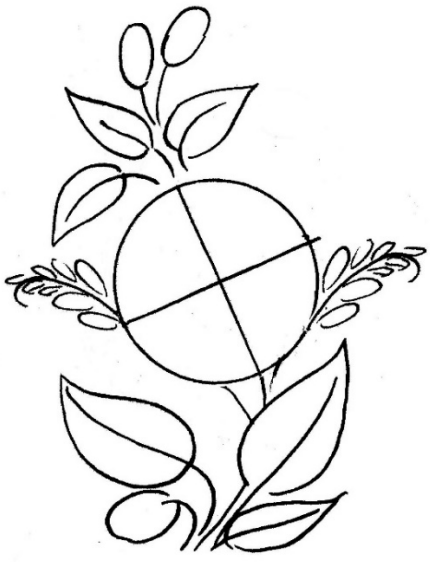

Рис. 3. Схема побудови простої композиції декоративного розпису

Майстер проводить роз’яснення типових помилок та способи їх попередження:

- порушення технології виконання перехідного мазка

- помилка у формі зображення елементів листка, квітки

- не правильний підбір інструментів для виконання елементів розпису.

Порядок виконання роботи.

1. Ознайомитися з технологією виконання декоративних елементів розпису;

2. Підготувати потрібні матеріали та інструменти для виконання декоративних елементів розпису;

3. Згідно технології виконувати вправи;

5. Рефлексія.

Після завершення, коригування завдання, формується практичні уміння, поглиблюються теоретичні знання на занятті.

Завершуючи заняття обговорюємо організацію та проведення роботи. Учасники майстер-класу висловлюють своє враження, що до проведення заняття.

Додаток Ж

Приклад проведення виробничого навчання та практики у формі майстер-класа «Розпису по склу (вітраж)».

Хід уроку

1. Тема майстер-класу

«Розпису по склу (вітраж)» Обґрунтування актуальності теми, головної ідеї, яку запропоновано для розгляду. У давні часи майстри, прикрашали будинки, церкви та інші споруди, створювали вітражі за допомогою шматочків кольорового скла. Світло яке потрапляло у храм через таке вітражне вікно, створювало атмосферу таємничості. На сьогодні розпис вітражними фарбами став одним з найпопулярніших хобі. Вивчення цього виду мистецтва, дає змогу підтримувати народні, національні традиції України.

2. Мета заняття

Формувати знань про декоративний розпис, його функції, технологію виконання декоративних елементів; розвивати вміння аналізувати робочі операції, забезпечити в ході майстер-класу оволодіння навчальним матеріалом; виховувати позитивне ставлення до праці і навчання, охайність у роботі.

Завдання заняття: ознайомити учнів із історією виникнення та розвитку декоративного розпису; навчити технологічним прийомам та сформувати вміння та навики виконання елементів декоративного розпису.

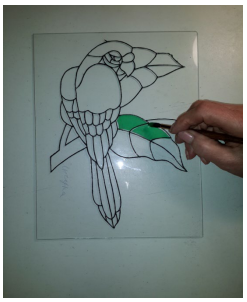
3. Мотивація пізнавальної діяльності.

Сьогодні звертаючись до традицій середньовічних майстрів, художники надають нового життя цьому майже забутому мистецтву. Дорогоцінний спадок вітражів дбайливо зберігається в Асси, Муассаке, Меці, Єрусалимі, Нью-Йорку, Покантіко-Хіллз, Тьюдлі, Цюріху, Ніцці, Реймсі, Чикаго, Чичестере, Сарбуре, Майнці, Ле-Сайане.

4. Основна частина.

Учні ознайомлюються з технологічною послідовністю виконання розпису вітражними фарбами та виконанням вправи згідно з інструкційно-технічною картою (табл. 1)

Інструкційно-технічна карта

№	Назва операції	Технологічні умови	Зображення
1	Підготовка матеріалів та інструментів	Малюнок, скло, малярний скотч, контур для скла, вітражна фарба, розчинник для вітражної фарби, пензлі, піпетки, посудинки для фарб.	
2	Підготовка малюнка	З готового авторського ескізу виконуємо малюнок на папері потрібного розміру.	
3	Підготовка поверхні скла для роботи над вітражем	За допомогою миючого засобу скло обезжирюємо. Закріплюємо малюнок, який кладемо під скло, малярним скетчем.	
4	Перенесення малюнка на поверхню скла	Наносимо по контуру всі елементи малюнка вітражним контуром так, щоб всі лінії були замкнутими, це для того, щоб фарба при нанесенні на поверхню не розтікалась і відокремлювала один колір від іншого, даємо висохнути контуру (30 хв.).	
5	Нанесення вітражної фарби на поверхню скла	Налиту в ємкості вітражну фарбу наносимо на поверхню скла, кожний елемент малюнка по черзі заливаємо фарбою потрібного кольору пезлем №5 поступово доводячи її до країв контура не виходячі на нього.	

6	Завершення роботи над вітражем	Коли всі потрібні кольори нанесені на поверхню скла ми прибираємо всі недоліки пензликом №2 та завершуємо розпис по склу. Далі фарба на вітражі висихає, повне висихання 48 годин.	

Майстер проводить роз'яснення типових помилкок та способи їх попередження:

- порушення технології виконання розпису вітражними фарбами

- помилка у роботі вітражним контуром, що призводить до розтікання фарб

- не правильний підбір інструментів для виконання розпису вітражними фарбами.

Порядок виконання роботи.

1. Ознайомитися з технологією виконання розпису;

2. Підготувати потрібні матеріали та інструменти для виконання розпису;

3. Згідно технології виконувати вправи;

5. Рефлексія.

Після завершення завдання формується практичні уміння, поглиблюються теоретичні знання, проводиться обговорення організації та проведення роботи. Учасники майстер-класу висловлюють своє враження, щодо проведення заняття.

Додаток К

Приклад застосування цифрових технологій на уроках виробничого навчання та практики

Метод: Проведення онлайн-зустрічей через Інтернет в режимі реального часу з використанням платформи «Класрум».

Інструкція: Майстром організується онлайн-зустріч для розвитку та вдосконалення професійних навичок виконання художньо-оформлювальних робіт з групою за допомогою платформи «Класрум» в режимі веб-конференції.

Темою уроку є виконання ілюстративно-графічного плакату на тему «Великдень».

Під час уроку майстром ставиться завдання, яке полягає у створенні плакату з шрифтовим написом та використанням декору у вигляді малюнка. Для виконання поставленого завдання на уроці майстром проводиться актуалізація знань учнів з теоретично-практичної підготовки, здійснюється демонстраційний показ прикладів ілюстративно-графічних плакатів та пояснення організації безпечних умов та прийомів ведення робіт

Учням надається час на створення ескізів за темою уроку.

В режимі веб-конференції під час поточної перевірки виконання роботи майстер проводить обговорення ескізів учнів. Кожен учень індивідуально обговорює послідовність виконання завдання, що дає можливість майстру виправити помилки та надати рекомендації для подальшої роботи за ескізом.

Додаток Л

Приклад застосування цифрових ресурсів на уроках виробничого навчання та практики

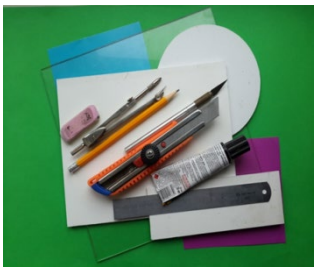
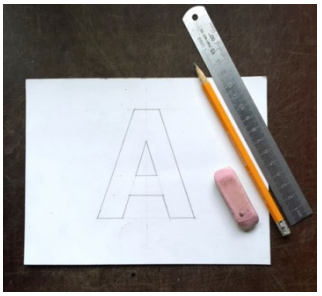
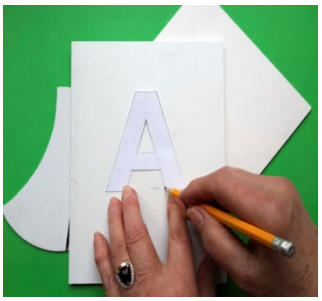
Метод: Організація самостійної роботи учнів з Інтернет-ресурсами

Тема уроку: Виконання об’ємного конструювання з сучасних матеріалів. Для розвитку навичок роботи з сучасними матеріалами та організації виробничого навчання і практики наближених до реальних умов сучасного виробництва використовуючи режим онлайн, майстер ставить завдання виконати об’ємну літеру з сучасних матеріалів.

Для виконання завдання учні, користуючись Інтернетом та електронними текстами, переглядаючи відеосюжети, мультимедійні презентації, знайомляться з усіма видами сучасних матеріалів та прийомами роботи з ними, такими як ПВХ, Оракал, оргскло, різні види клеїв, алюмінієві композитні панелі, що будуть використовуватись в подальшій практичній роботі. З учнями здійснюється обговорення інформації, пояснення охорони праці, особливостей роботи з матеріалами та інструментами, аналізується технологічний процес і послідовності практичних операцій, завдяки яким можна буде виконати об’ємне конструювання літери з новітніх матеріалів.

Опрацювавши і проаналізувавши матеріал, учні підготовлюють на заняття з виробничої практики ескізи літери. Майстер проводить імітаційне заняття у вигляді дискусії. Він спілкується з групою в режимі веб-конференції, під час якої всі учні групи стають активними учасниками обговорення кращих варіантів для виконання об’ємної літери, виготовлення якої, учні здійснюють за інструкційно-технологічною карткою

Інструкційно-технічна карта
Виготовлення об’ємних літер з пластика ПВХ

№ п/п	Назва операції	Технологічні умови	Зображення
1	Підготовка Матеріали та інструменти для роботи з пластика ПВХ	Цупкий папір, пластик ПВХ, клей "Космофен" олівець, гумка, різак, металева лінійка, дошка для порізки	
2	Побудова літери	Виконується побудова літери за допомогою олівця та металевої лінійки	
3	Виконання шаблону літери	Підклавши дошку для порізки під папір з побудованою літерою за допомогою різака та лінійки вирізається шаблон, це внутрішня частина вирізаної літери	
4	Перенесення літери з шаблону на поверхню пластика ПВХ	Шаблон кладеться на поверхню пластика ПВХ і обводиться олівцем	
5	Вирізання літери з пластика ПВХ	Переведену літеру на поверхню ПВХ вирізають по контуру різаком використовуючи металеву лінійку	

6	Вирізання елементів з пластика ПВХ для надання літері об’єму	Щоб літера була об’ємною, з ПВХ ріжуться полоски визначеної ширини, далі полоски розрізаються по розміру даної літери	
7	Надання літері об’єму за допомогою монтажу вирізаних елементів	Підготовлені елементи з полосок за розмірами літери вирізаної з ПВХ, послідовно монтують торцем по краю літери, з її зворотної сторони, за допомогою спеціального клею для пластика ПВХ "Космофен"	
8	Об’ємна літера з пластика ПВХ	Готовий вигляд об’ємної літери з пластика ПВХ	

«Як наклеїти «ОРАКАЛ» на вигнуту поверхню» URL: https://www.youtube.com/watch?v=G33ZbJ-60iU&list=PLZ0g0HgVpaHCotMSuBbI7Y2aWaz6NF1i1

«Поклейка плівки на оцинковку із шурупами» https://www.youtube.com/watch?v=MagUHDy-S8E&list=PLZ0g0HgVpaHCotMSuBbI7Y2aWaz6NF1i1&index=1

«Як правильно клеїти плівку оракал» (скло) URL: https://www.youtube.com/watch?v=501ARN0yXpQ

«Виготовлення літер із ПВХ для зовнішньої реклами» URL: https://www.youtube.com/watch?v=yUq5ytm6N_I

Додаток М

Характеристика графічних редакторів

Microsoft Paint − багатофункціональний, але в той же час досить простий у використанні растровий графічний редактор.

Редактор був повністю перероблений, отримав простий і зручний інтерфейс. Так, до нього були додані нові додаткові фігури, схожі з бібліотекою Microsoft Office. Цифрові пензлі з ефектами акварелі, текстурного олівця і каліграфії допоможуть створювати виразні і ефектні зображення. Також оновилася бібліотека фігур. До стандартних еліпса, прямокутника, вектора, кривої, багатогранника і округленого прямокутника додалося ще 17 фігур, серед яких: трикутник рівнобедрений, трикутник прямокутний, ромб, п’яти- і шестикутник, стрілки вправо, вліво, вгору і вниз; зірки (чотирьох-, п’яти- і шестикутна); прямокутний, круглий і думаючі бульбашки для коміксів, серце і блискавка. Намалювавши фігуру, можна ще налаштувати її параметри: повернути, розтягнути, змінити колір і фактуру [1].

Adobe Photoshop − графічний редактор, призначений для редагування цифрових фотографій та створення растрової графіки. Особливості Adobe Photoshop полягають у багатому інструментарії для створення і обробки зображень, зручності й простоті в експлуатації, роботи з кольоровими профілями, корекції кольорових параметрів великому наборі команд фільтрації, за допомогою яких можна створювати найрізноманітніші художні ефекти.

Базові інструменти редагування дозволяють змінювати тон, насиченість зображення, обтинати його, накладати фотофільтри, виправляти перспективу тощо. Photoshop підтримує так звані шари − прозорі області зображення, на яких розміщуються елементи фотомонтажу, текст, геометричні фігури. Програма містить інструменти для роботи з текстом і нескладними фігурами, дозволяє малювати робочі контури, задавати текстам і фігурам стилі оформлення. Для роботи з окремими фрагментами зображення передбачені

різні типи виділення: за фігурою, в режимі «малювання» зони виділення, за діапазоном кольорів тощо [2].

CorelDRAW − це векторний графічний редактор, який позиціонується як цілий пакет програм для роботи з графікою, а не як окремий графічний редактор. Повний набір інструментів для редагування зображень дозволяє користувачеві відрегулювати контраст, колірний баланс, змінити колірний режим з RGB в CMYK, застосувати спеціальні ефекти, наприклад, швидко створити віньєтки або рамки для растрових зображень. Спеціально для роботи з растровими зображеннями в пакет входить програма Corel PhotoPaint, яка відкриває зображення прямо з CorelDraw, а потім повертається в програму після збереження. Вона також включає в себе лазер, який дозволяє обрізати зображення [3].

Adobe Illustrator − професійний графічний редактор для створення та редагування векторної графіки, проте дизайнери використовують його в різних цілях: в рекламі, вітальних листівках, плакатах, книгах, графічних романах, розкадровки, журналах, газетах та інших. Програма володіє широким набором інструментів для малювання і можливостями управління кольором і текстом [4].

Рекоменлована література

1. Графічний редактор microsoft paint. URL: https://stud.com.ua/43445/informatika/grafichniy_redaktor_microsoft_paint (дата звернення: 03. 08. 2022)

2. Adobe Photoshop. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Adobe_Photoshop (дата звернення: 12. 11. 2022)

3. CorelDraw URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/CorelDraw (04. 09. 2022)

4. Adobe Illustrator URL: https://ru.wikipedia.org › wiki › Adobe_Illustrator (дата звернення: 23. 07. 2022)

Додаток Н

Приклад застосування інтерактивних технологій на уроках виробничого навчання та практики

Метод: Робота в малих групах

Інструкція: Група із 20 учнів розподіляється на 4 малі групи по 5 чоловік.

Метою заняття є виконання ескізного проекту оформлення інтер'єру кабінету іноземної мови.

У групах учні самостійно визначають лідера, розподіляють обов'язки та відповідальність.

На початку роботи учнями здійснюється збір інформації, а саме зробити заміри площі приміщення.

Наступним етапом завдання для учнів є самостійний творчий пошук форм та конструкцій стендів наочності. Згідно із замірами площі приміщення кожен учень групи, враховуючи побажання та пропозиції замовника, виконує робоче креслення, розміщення елементів інтер'єру та кольоровий варіант оформлення.

Пошукові варіанти ескізного проектування подаються на перегляд та вибір кращих зразків оформлення замовнику.

В подальшому у групах здійснюється обговорення відібраних варіантів та креслень.

Працюючи у групах, учні мають змогу обговорити та знайти творчий підхід щодо варіанту оформлення стендів, вибору кольорів та визначення кольорової гами.

Як результат група створює ескізний проект оформлення інтер'єру з урахуванням масштабу та презентує проект на затвердження замовнику.

За затвердженим проектом здійснюється обговорення та розрахунок кількості необхідних матеріалів та витрат.

Додаток П

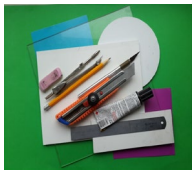
Виконання оформлення інтер’єру

Працюючи на уроці з сучасними матеріалами, учнями за допомогою Інтернет-ресурсів підбирається зображення Лондонської вежі «Big Ben».

Під час зустрічі групи із замовником учні індивідуально обговорюють підібрані зразки та свій проект майбутньої роботи.

Погодивши зразки, учні виготовляють шаблони для виконання елементів завдання з картону та щільного паперу для подальшой роботи. Виготовлення стенду учні виконують згідно затвердженого зразка за інструкційно-технологічною карткою.

Інструкційно-технічна карта
Виготовлення фірмового знака з ПВХ

№	Назва операції	Технологічні умови	Зображення
1	Підготовка матеріалів інструментів для роботи з ПВХ	Цупкий папір, ПВХ клей "Космофен", олівець, гумка, різак, металева лінійка, циркуль, дошка для порізки	
2	Виконання малюнка фірмового знака	Виконується малюнок олівцем на цупкому папері за зразком із використанням циркуля та металевої лінійки	
3	Виконання шаблону фірмового знака	Підклавши дошку для порізки під підготовлений малюнок, по контуру, за допомогою різака вирізається фірмовий знак. Внутрішня частина вирізаного малюнка називається шаблон	
4	Перенесення фірмового знаку на ПВХ	Для виконання фірмового знака кладеться шаблон на ПВХ і олівцем обводиться зображення	

5	Вирізання елементів фірмового знака з ПВХ	Коли малюнок фірмового знака перенесений на поверхню ПВХ, його елементи вирізають різаком із використанням лінійки	
6	Монтаж елементів фірмового знака на іншу поверхню ПВХ	Вирізані елементи фірмового знака монтуються на іншу поверхню ПВХ за допомогою спеціального клею "Космофен", таким чином робиться об’єм знака	
7	Завершення роботи над фірмовим знаком	Змонтовані елементи фірмового знака підсихають і через пару хвилин знак готовий	

Під час виконання завдання, на відміну від інших стендів, стенд Лондонської вежі «Big Ben» виготовляється в техніці об’ємного конструювання із застосуванням технології фотодруку на самоклеючій плівці. Для надання реалістичності зображення відомої будівлі у стенд вмонтовується годинник.

Додаток Р

Приклад виконання фотоколажу

Для виконання другої частини роботи заняття організується згідно із запропонованою моделлю медіа-освіти австралійських фахівців Б. Мак-Махона і Р. Квіна [1, с. 221].

У моделі зазначені 3 компоненти. За моделлю медіа-освіти малі групи повинні знайти, підібрати елементи композиції, яка буде відповідати тематиці аудиторії.

Відповідно до першого етапу моделі учні повинні розуміти, які засоби використовуються для створення медіа текстів.

Передбачається, що кожна група буде шукати потрібний матеріал, користуючись комп'ютерами, планшетами, телефонами, Інтернет-ресурсами. Зібраний матеріал кожна група представляє на обговорення.

Другий етап моделі медіа-освіти передбачає усвідомлення зв'язку між вибором специфіки зображення (наприклад, у рекламі) та її співвіднесенням із «цільовою аудиторією».

Учні, виходячи з потреб цільової аудиторії, відбирають під час обговорення зібраний матеріал та визначають кращі зразки для подальшої роботи.

Зразки для обговорення

Третім етапом передбачається уміння проілюструвати відповідними прикладами стереотипність медіа-образів (як ці стереотипні образи служать економічним, соціальним інтересам окремих груп суспільства).

Опановуючи навичками створення медіа-образів та роботи з ІКТ, учні оволодівають базовими основами роботи у комп'ютерній програмі Adobe Photoshop.

За 3 етапом моделі перед учнями постає завдання створити медіа-образ у техніці фотомонтажу, колажування.

Завдання створення медіа-образу полягає в тому, що потрібно було взяти одне з декількох зображень та шляхом комбінування їх частин і підмалювання об'єктів створити нове зображення. Як правило у процесі монтажу за основу береться одне зображення, а на нього додаються якісь елементи з інших зображень або ж просто домальовуються. Для виконання завдання були підібрані зображення «Тауерський міст», «Лондонської національна галерея» та зображення прапору Великої Британії в якості основи.

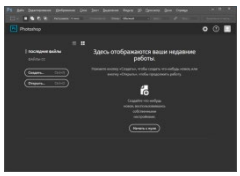
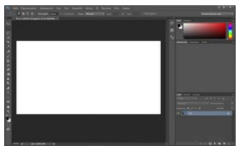
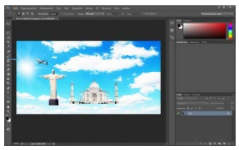
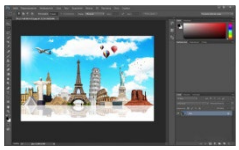

Зображення для фотомонтажу

Учні виконують роботу за інструкційно-технологічною карткою.

Інструкційно-технічна карта
Створення фотомонтажу у програмі Adobe Photoshop

№	Назва операції	Технологічні умови	Зображення
1	Запуск програми Adobe Photoshop для виконання роботи	Запуск програми Adobe Photoshop	
2	Створення робочого документу	Створюється документ зображення відповідного розміру	
3	Створення основи	Вставляться зображення в якості основи	
4	Підготовка фрагментів колажу	Вирізаються фрагменти зображень, які будуть перенесенні на основу	
5	Перенесення фрагментів на основне зображення	Вирізані фрагменти зображень переносяться на основу	
6	Завершення роботи над фотомонтажом	Виділенні фрагменти розташовуються у визначених місцях на основному зображенні	

Під час створення монтажу роботу розпочинаємо з копіювання виділеного фрагменту з одного зображення на інше. У зображенні «Тауерський міст», де виконано виділення, у рядку меню обираємо Редагування→Копіювати або Редагування→Вирізати (в залежності від поставленої мети). В першому випадку виділений фрагмент залишиться на вихідному зображенні, в другому випадку він буде вирізаний, а на його місці утворюється пусте місце, залите кольором фону (або прозора дірка).

Тепер перейдемо у зображення державного прапору Великої Британії, на яке потрібно розташувати виділений фрагмент, у рядку меню обираємо Редагування→Вставити. В результаті виділений раніше фрагмент

«Тауерський міст», буде розташований на окремий шар (автоматично створений).

Виконавши переміщення, розташовуємо виділенні фрагменти у визначених місцях на основному зображенні, обравши у палітрі Шари (Layers) відповідний шар. Переміщайте обраний об’єкт у полі документу за допомогою клавіш-стрілок на клавіатурі, або затискаючи ліву клавішу миші, попередньо обравши інструмент Move (Переміщення) на палітрі інструментів. За необхідності підганяємо обрані фрагменти, змінюємо їхню форму, надаємо обраним фрагментам тінь чи використовуємо ефекти накладання на основне зображення. Для монтажу наступного фрагменту «Лондонська національна галерея» на основне зображення виконується той самий алгоритм дій.

В кінці роботи залишається лише відредагувати та підправити деякі деталі. При необхідності обрізаємо зображення за допомогою інструменту Рамка (Crop) для надання потрібного формату.

Згідно зразка створюється макет та замовляється друк зображення на банерній тканині, що виконувався на спеціальному фірмовому обладнанні.

Зразок фотомонтажу

Рекомендована література

1. Сипливець Н. Медіаосвіта як інструмент підвищення якості навчального процесу Збірник статей Четвертої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи». – Київ. : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2016. – 504 с. URL: https://www.aup.com.ua/Zbirnuk_konf_2016 С. 220-223

Додаток С

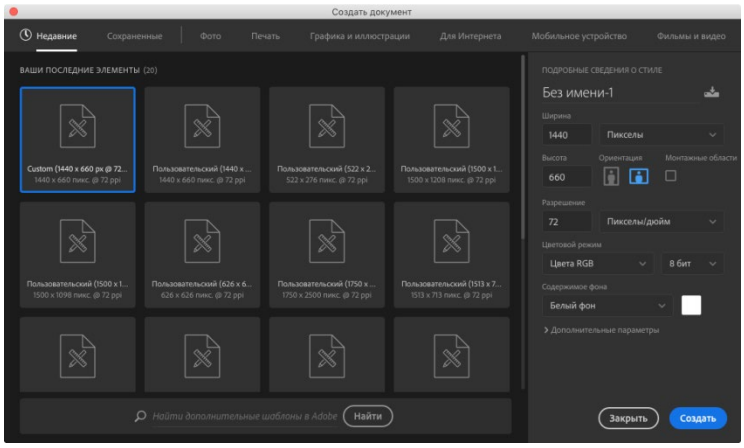
Показ та пояснення послідовності виконання практичних завдань курсу графічного дизайну

Для розвитку навичок роботи у графічних редакторах проводиться показ алгоритму виконання практичних завдань з метою оволодіння та відпрацювання прийомів виконання робіт курсу графічного дизайну.

Показ створення медіапродукції у графічних редакторах здійснюється за розробленим алгоритмом у такій послідовності виконання вправ.

Вправа 1

Створення нового документу. В стрічці головного меню обираємо команду Файл→Створити, або створюємо файл за допомогою комбінації клавіш «Ctrl» + «N». У діалоговому вікні налаштування нового документу задаємо формат розміром 1920x1080 px., роздільною здатністю 300 ppi у системі CMYK для друку з орієнтацією зображення альбомна.

Діалогове вікно створення нового документу

Вправа 2

Створення фону. Для цього використовуємо готовий зразок темно-синього кольору.

Створення фону

Вправа 3

Виділення об’єктів зображення. Працюючи в подальшому над розміщенням елементів композиції рекламного плакату, переходимо до виділення фігури з метою відокремити фігуру від фону. Для роботи з фігурою використовуємо у поєднанні інструменти виділення Magic Wand (Чарівна паличка), що призначена для виділення відразу всіх областей на активному шарі, залитих одним кольором або відтінками одного кольору, та Quick Select (Швидке виділення).

Інструмент Quick Select (Швидке виділення) краще працює із зображеннями, де присутні багато кольорів. Використовуючи інструмент, необхідно провести інструментом по тій частині зображення, що має бути виділена.

Виділення об’єктів зображення

Вправа 4

Переміщення об’єктів зображення. Для переміщення виділеного фрагменту використовуємо інструмент Move (Переміщення), що пересуває виділену область або активний шар. Переміщення здійснюється перетягуванням шару, затискаючи ліву клавішу миші, що дозволяє переносити виділений об’єкт у вікно іншого документа, або переміщувати об’єкти в межах робочого поля. Переміщення об’єктів у полі робочого документу також можливе за допомогою клавіш-стрілок на клавіатурі попередньо обравши інструмент Move (Переміщення).

Переміщення об’єктів зображення

Вправа 5

Робота з текстом. Створену композицію доповнюємо текстовою інформацією. У роботі з текстом підбираємо вид шрифту, що відповідає тематиці завдання.

Робота з текстом

Додаток Т

«Спрямованість на отримання знань»

(модифіковано автором)

Інструкція. Вам пропонується перелік тверджень-запитань з правильними відповідями. З двох потрібно вибрати одну відповідь

1.Отримавши погану оцінку, ти приходиш додому і:

А) відразу сідаєш за уроки, повторюючи і те, що вивчив погано;

Б) сідаєш до телевізора чи просто відпочиваєш, оскільки урок з даної дисципліни буде лише через декілька днів.

2. Після того, як отримав гарну оцінку, ти:

А) продовжуєш ретельно готуватися до наступного уроку;

Б) особливо не готуєшся, оскільки сподіваєшся, що тебе не запитають.

3. Чи буває, що ти залишаєшся незадоволений відповіддю, а не оцінкою:

А) так; Б) ні.

4. Що для тебе навчання:

А) пізнання нового; Б) тяжка, втомлююча справа.

5. Твої оцінки залежать від ретельності підготовки до уроку:

А) так; Б) ні.

6. Отримавши низьку оцінку, ти аналізуєш, що ти зробив неправильно:

А) так; Б) ні.

7. Чи залежить твоє бажання готувати домашнє завдання від того, чи буде воно оцінюватися:

А) так; Б) ні.

8. Чи легко ти розпочинаєш навчання після канікул:

А) так; Б) ні.

9. Виникає у тебе бажання, щоб через хворобу вчителя не було уроку:

А) так; Б) ні.

10. Отримавши нові підручники, ти цікавишся, про що в них розповідається?

А) так; Б) ні.

11. На твою думку краще вчитися, чи хворіти:

А) навчатися; Б) хворіти.

12. Що для тебе важливіше – оцінки чи знання:

А) оцінки; Б) знання.

Рекомендована література

1. Сікорака Л. Формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівного профілю : дис. … канд. пед. наук :13.00.04. Вінниця, 2020. 295 с.

Додаток У

Таблиця У.1

Результати якості засвоєння знань професійно-теоретичної підготовки

Технологія виконання художньо-оформлювальних робіт								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
60	-		5	8	35	59	20	33
Основи композиції								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
60	-		10	17	29	48	21	35
Шрифти								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
60	-		11	19	34	56	15	25
Кольорознавство								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
60	-		14	23	25	42	21	35
Графіка та прикладне мистецтво								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
60	-		18	30	33	55	10	17
Інформаційні технології								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
60	-		17	28	30	50	13	22

Продовження табл. У.1

Матеріалознавство								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
60	-		8	14	32	53	20	33
Креслення і перспектива								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
60	-		18	30	32	53	10	17
Рисунок								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
60	-		6	10	33	55	21	35
Живопис								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
60	-		16	27	23	25	21	35
Пластична анатомія								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
60	-		15	25	26	42	20	33

Таблиця У.2

Результати сформованості практичних навичок професійно-практичної підготовки

Ілюстративно-графічний плакат «Великдень»								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
60	-	-	24	40	21	35	15	25
Фірмовий знак з сучасних матеріалів								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
60	-	-	21	35	27	45	12	20
Листівка «Вінниця – сучасне, комфортне європейське місто»								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
60	-	-	15	25	39	65	6	10
Виготовлення стендів								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
60	-	-	15	25	33	55	12	20

Додаток Ф

Анкета учням щодо виявлення рівня самооцінки (розроблено автором)

Інструкція. На наведені нижче питання необхідно відповісти 2 – так; 1 – важко сказати; 0 – ні.

Запитання:

Мені подобається брати участь у творчих проектах.	0	1	2
Братиму участь у справі для досагнення нового.	0	1	2
Знаходжу творчий підхід для вирішення складних виробничих завдань.	0	1	2
У професійній діяльності намагаюся мати свою думку	0	1	2
Помиляючись можу знайти причини своїх невдач.	0	1	2
Можу оцінити вчики та події згідно своїх переконань	0	1	2
У суперечливій ситуації можу довести правоту.	0	1	2
Вмію знайти простий та ефективний підхід виконання складного завдання	0	1	2
Коли в мене є цікаві ідеї, їх можу втілити у справі	0	1	2
Прагну проявити творчість у будь-якій справі.	0	1	2
Проявляєю ініціативу та організовую інших на цікаві справи.	0	1	2
Для мене важлива думка та оцінка оточуючих щодо моєї діяльності.	0	1	2

Обробка результатів анкетування

Бали	**Максимальна кількість балів – 32 балів**	
	Кількість балів	**Рівень рефлексії**
0	0-8	середній
1	9-16	достатній
2	17-24	високий

Додаток Х

Діагностика мотивації досягнення (модифіковано автором)

Інструкція

Вам пропонується низка тверджень, що визначають ставлення людини до деяких життєвих ситуацій. Оцініть ступінь своєї згоди чи незгоди з кожним із тверджень. Для кожного твердження проставте позначку, яка відповідає вашому вибору. Не витрачайте час на обмірковування, давайте ту відповідь, яка першою спадає на думку (одна відповідь). Кожне наступне твердження читайте лише після того, як оцінили попереднє, постарайтеся нічого не пропускати. Вільно та щиро висловлюйте свою думку.

1. Я більше думаю про отримання хорошої оцінки, ніж побоююся отримання поганої.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

2. Якби я мав виконувати складне, незнайоме завдання, то вважав за краще б зробити його разом з кимось, ніж працювати над ним поодинці.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

3. Я частіше беруся за важкі завдання, навіть якщо не впевнений, що зможу їх вирішити, аніж за легені, які, знаю, вирішу.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

4. Мене більше приваблює справа, яка не потребує напруження і в успіху якої я впевнений, чим важка справа, в якій можливі несподіванки.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

5. Якби в мене щось не виходило, я швидше доклав би всіх сил, щоб з цим впоратися, ніж перейшов би до того, що може добре вийти.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

6. Я віддав би перевагу роботі, в якій мої функції чітко визначені і зарплата вища за середню, роботі із середньою зарплатою, в якій повинен сам визначати свою роль.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

7. Я витрачаю більше часу на читання спеціальної літератури, ніж художньої.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

8. Я вважав би за краще важливу, важку справу, хоча ймовірність невдачі в ньому дорівнює 50%, справі досить важливому, але неважкому.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

9. Я скоріше вивчу розважальні ігри, відомі більшості людей, ніж рідкісні ігри, які вимагають майстерності та мало хто відомий.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

10. Для мене дуже важливо робити свою роботу якнайкраще, навіть якщо через це виникають тертя з товаришами.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

11. Якби я зібрався грати в карти, то швидше за зіграв би в розважальну гру, ніж у гру важку, що вимагає роздумів.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

12. Я віддаю перевагу змаганням, де я сильніший за інших, тим, де сили всіх учасників приблизно рівні.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

13. У вільний від роботи час я опановую якусь грою швидше для розвитку свого вміння, ніж для відпочинку та розваги.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

14. Я швидше вважаю за краще зробити якусь справу так, як вважаю за потрібне, нехай навіть із 50% ризику помилитися, ніж робити її, як мені радять інші.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

15. Якби мені довелося обирати, то я скоріше обрав би роботу, в якій початкова зарплата буде 1000 у.о. та її розмір може залишатися таким невизначений час, ніж роботу, де початкова зарплата дорівнює 500 у.о. і є гарантія, що не пізніше ніж через 2 роки отримуватиму понад 1500 у.о.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

16. Я скоріше б став грати в команді, ніж змагатися віч-на-віч.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

17. Я волію працювати, не шкодуючи сил, поки мене повністю не задовольнить отриманий результат, ніж прагнути закінчити справу швидко і з меншою напругою.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

18. На іспиті я віддав би перевагу конкретним питанням з пройденого матеріалу питанням, які вимагають відповіді висловлювання своєї думки.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

19. Я скоріше б вибрав справу, в якій є певна ймовірність невдачі, але є й можливість досягти високих результатів, ніж таке, в якому моє становище не погіршиться, але й не покращиться.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

20. Після успішної відповіді на іспиті я швидше з полегшенням зітхну (пронесло!), аніж порадуюсь хорошій оцінці.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

21. Якби я міг повернутися до однієї із незавершених справ, то швидше повернувся б до справи важкої, ніж до легкої.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

22. Під час виконання контрольного завдання я більше турбуюся про те, як би не припуститися якоїсь помилки, ніж думаю про те, як правильно його вирішити.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

23. Якщо в мене щось не виходить, я краще звернуся до когось за допомогою, ніж сам продовжуватиму шукати вихід.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

24. Після невдачі я скоріше стаю ще більш зібраним та енергійним, ніж втрачаю будь-яке бажання продовжувати справу.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

25. Якщо є сумнів у успіху будь-якого починання, то я швидше не ризикуватиму, ніж візьму в ньому участь.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

26. Коли я беруся за важку справу, то швидше за все побоююся, що не впораюся з ним, ніж сподіваюся на його успішне завершення.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

27. Я працюю ефективніше під чиїмось керівництвом, ніж колись несу за свою роботу особисту відповідальність.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

28. Мені більше подобається виконувати складне, незнайоме завдання, ніж знайоме завдання, в успіху якого я впевнений.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

29. Мені більше подобається виконувати складне, незнайоме завдання, ніж знайоме завдання, в успіху якого я впевнений.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

30. Якби я успішно вирішив якесь завдання, то з великою насолодою взявся б ще раз вирішити аналогічне їй, ніж перейшов би до завдання іншого типу.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

31. Коли потрібно змагатися, у мене швидше виникає інтерес та азарт, ніж тривога та занепокоєння.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

32. Мабуть, я більше мрію про свої плани на майбутнє, ніж намагаюся реально їх здійснити.

a) повністю не згоден b) не згоден c) швидше не згоден, ніж згоден
d) нейтральний e) швидше згоден, ніж не згоден f) згоден
g) повністю згоден

Рекомендована література

1. Сікорака Л. Формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівного профілю : дис. … канд. пед. наук :13.00.04. Вінниця, 2020. 295 с.

Додаток Ц

Таблиця Ц.1

Результати якості засвоєння знань професійно-теоретичної підготовки учнями ЕГ (початковий етап)

Експериментальна група (ЕГ) 118 учнів								
Професійно-теоретичні дисципліни	Низький рівень (1, 2, 3)	%	Середній рівень (4, 5, 6)	%	Достатній рівень (7, 8, 9)	%	Високий рівень (10, 11, 12)	%
Технологія виконання художньо-оформлювальних робіт	0	0	28	23,7	75	63,5	15	12,8
Основи композиції	0	0	30	25,4	65	55,0	23	19,6
Кольорознавство	0	0	31	26,3	64	54,1	23	19,6
Матеріалознавство	0	0	30	25,4	69	58,4	19	16,2
Рисунок	0	0	29	24,6	73	61,8	16	13,6
Живопис	0	0	25	21,2	72	61,0	21	17,8
Інформаційні технології	0	0	31	26,3	71	60,1	16	13,6
Середній бал								7,36

Таблиця Ц.2

Результати якості засвоєння знань професійно-теоретичної підготовки учнями КГ (початковий етап)

Контрольна група (КГ) 122 учнів								
Професійно-теоретичні дисципліни	Низький рівень (1, 2, 3)	%	Середній рівень (4, 5, 6)	%	Достатній рівень (7, 8, 9)	%	Високий рівень (10, 11, 12)	%
Технологія виконання художньо-оформлювальних робіт	0	0	24	19,7	71	58,2	27	22,1
Основи композиції	0	0	26	21,3	74	60,6	22	18,1
Кольорознавство	0	0	23	18,9	75	61,4	24	19,7
Матеріалознавство	0	0	26	21,3	70	57,4	26	21,3
Рисунок	0	0	25	20,5	79	64,8	18	14,7
Живопис	0	0	29	23,7	66	54,2	27	22,1
Інформаційні технології	0	0	23	18,9	79	64,8	20	16,3
Середній бал								7,63,

Таблиця Ц.3

Результати якості засвоєння знань професійно-теоретичної підготовки учнями ЕГ (підсумковий етап)

Експериментальна група (ЕГ) 118 учнів								
Професійно-теоретичні дисципліни	Низький рівень (1, 2, 3)	%	Середній рівень (4, 5, 6)	%	Достатній рівень (7, 8, 9)	%	Високий рівень (10, 11, 12)	%
Технологія виконання художньо-оформлювальних робіт	0	0	20	17,0	58	49,1	40	33,9
Основи композиції	0	0	16	13,6	62	52,5	40	33,9
Кольорознавство	0	0	22	18,6	54	45,8	42	35,6
Матеріалознавство	0	0	17	14,4	56	47,5	45	38,1
Рисунок	0	0	18	15,3	63	53,4	37	31,3
Живопис	0	0	18	15,3	59	50,0	41	34,7
Інформаційні технології	0	0	16	13,6	61	51,7	41	34,7
Середній бал								8,09

Таблиця Ц.4

Результати якості засвоєння знань професійно-теоретичної підготовки учнями КГ (підсумковий етап)

Контрольна група (КГ) 122 учнів								
Професійно-теоретичні дисципліни	Низький рівень (1, 2, 3)	%	Середній рівень (4, 5, 6)	%	Достатній рівень (7, 8, 9)	%	Високий рівень (10, 11, 12)	%
Технологія виконання художньо-оформлювальних робіт	0	0	23	19,0	69	56,5	30	24,5
Основи композиції	0	0	21	17,2	73	59,8	28	23,0
Кольорознавство	0	0	28	23,0	73	59,8	20	16,2
Матеріалознавство	0	0	22	18,0	65	53,3	35	28,7
Рисунок	0	0	31	25,4	70	57,4	21	17,2
Живопис	0	0	24	19,7	67	54,9	31	25,4
Інформаційні технології	0	0	29	23,9	68	55,7	25	20,4
Середній бал								7,69

Таблиця Ц.5

Результати якості засвоєння знань професійно-практичної підготовки учнями ЕГ (початковий етап)

Експериментальна група (ЕГ) 118 учнів								
Види робіт	Низький рівень (1, 2, 3)	%	Середній рівень (4, 5, 6)	%	Достатній рівень (7, 8, 9)	%	Високий рівень (10, 11, 12)	%
Декоративне панно із застосуванням паперової пластики	0	0	48	40,6	41	34,9	29	24,6
Рекламний плакат «Бережіть природу»	0	0	42	35,6	55	46,6	21	17,8
Акварельний живопис «Пейзаж»	0	0	50	42,3	51	43,3	17	14,4
Середній бал								7,07

Таблиця Ц.6

Результати якості засвоєння знань професійно-практичної підготовки учнями КГ (початковий етап)

Контрольна група (КГ) 122 учнів								
Види робіт	Низький рівень (1, 2, 3)	%	Середній рівень (4, 5, 6)	%	Достатній рівень (7, 8, 9)	%	Високий рівень (10, 11, 12)	%
Декоративне панно із застосуванням паперової пластики	0	0	32	27,2	66	55,9	20	16,9
Рекламний плакат «Бережіть природу»	0	0	41	34,7	58	49,2	19	16,1
Акварельний живопис «Пейзаж»	0	0	27	22,9	76	64,4	15	12,7
Середній бал								7,33

Додаток Ш

Аналіз результатів виконання власних дизайнерських проектів

Рекламний плакат «Танцювальний клуб «Volt»								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
118	0	0	23	19	73	62	22	19
Зразок зовнішньої реклами «Танцювальна школа «Успіх»								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
118	0	0	23	19	67	57	28	24
Обгортка журналу								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
118	0	0	22	18	74	64	22	18
Листок-вкладиш								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
118	0	0	17	14	68	58	33	28
Логотип видавництва								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
118	0	0	16	13	74	63	28	24
Листівка «Містами світу»								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
118	0	0	9	8	76	64	33	28
Рекламний плакат «Мелодія»								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
118	0	0	0	0	79	67	39	33

Рекламний плакат «Дух племені»								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
118	0	0	0	0	68	58	50	42
Рекламний плакат «Клуб шахів «Хід конем»								
Всього учнів	Низький рівень (1,2,3)	%	Середній рівень (4,5,6)	%	Достатній рівень (7,8,9)	%	Високий рівень (10,11,12)	%
118	0	0	0	0	79	67	39	33
Середній бал								8,06

Додаток Щ

Таблиця Щ.1

Аналіз результатів виконання практичних робіт учнями ЕГ (підсумковий етап)

Експериментальна група (ЕГ) 118 учнів								
Види робіт	Низький рівень (1, 2, 3)	%	Середній рівень (4, 5, 6)	%	Достатній рівень (7, 8, 9)	%	Високий рівень (10, 11, 12)	%
Декоративне панно із застосуванням паперової пластики	0	0	15	13,1	38	32,2	64	54,7
Рекламний плакат «Бережіть природу»	0	0	17	14,4	42	35,6	59	50,0
Акварельний живопис «Пейзаж»	0	0	10	8,4	46	39,0	62	52,6
Декоративний розпис	0	0	15	12,2	59	50,0	44	37,8
Ілюстративно-графічний плакат «Великдень»	0	0	28	23,7	35	29,7	55	46,6
Об’ємна літери з сучасних матеріалів	0	0	5	4,2	30	25,4	83	70,4
Фірмовий знак з сучасних матеріалів	0	0	16	13,6	64	54,2	38	32,2
Листівка «Вінниця – сучасне, комфортне європейське місто»	0	0	4	3,4	38	32,2	76	64,4
Листівка «Славетними сторінками козацької історії»	0	0	3	2,5	67	56,8	48	40,7
Листівка «Героям слава»	0	0	8	6,7	59	50,0	51	43,3
Виготовлення стендів	0	0	15	12,3	51	43,3	52	44,4
Виконання фотомонтажу у програмі Adobe Photoshop	0	0	8	6,7	67	56,8	43	36,5
Середній бал								8,53

Таблиця Щ.1

Аналіз результатів виконання практичних робіт учнями КГ (підсумковий етап)

Контрольна група (КГ) 122 учнів								
Види робіт	Низький рівень (1, 2, 3)	%	Середній рівень (4, 5, 6)	%	Достатній рівень (7, 8, 9)	%	Високий рівень (10, 11, 12)	%
Декоративне панно із застосуванням паперової пластики	0	0	29	23,7	43	35,7	49	40,6
Рекламний плакат «Бережіть природу»	0	0	39	32,0	51	42,2	31	25,8
Акварельний живопис «Пейзаж»	0	0	31	25,5	51	42,2	39	32,3
Декоративний розпис	0	0	37	30,3	67	55,3	17	14,4
Ілюстративно-графічний плакат «Великдень»	0	0	38	31,1	48	39,8	35	29,1
Об’ємна літери з сучасних матеріалів	0	0	38	31,1	55	45,5	43	35,7
Фірмовий знак з сучасних матеріалів	0	0	32	26,2	57	47,2	26	21,7
Листівка «Вінниця – сучасне, комфортне європейське місто»	0	0	31	25,5	79	65,2	10	8,6
Листівка «Славетними сторінками козацької історії»	0	0	28	23	76	62,7	14	11,7
Листівка «Героям слава»	0	0	29	23,9	86	70,8	7	6,2
Виготовлення стендів	0	0	24	19,7	78	64,4	14	11,7
Виконання фотомонтажу у програмі Adobe Photoshop	0	0	23	18,8	77	63,7	20	16,6
Середній бал								7,52

Таблиця Щ.2

№ з/п	**Критерії**	Показники, які досліджувались	Назва методики, анкети
1	Мотиваційно-ціннісний	– мотивація до професійної діяльності − сформованість пізнавального інтересу до оволодіння професією − сформованість бажання постійно вдосконалювати професійні навички, брати участь у майстер-класах, конкурсах, виставках, культурно-мистецьких заходах з метою переймання передового досвіду професійної діяльності; − професійно- особистісне самовизначення, самореалізація та самовираження. − сформованість цілей, зацікавленості у навчанні, інтересів та потреб, нахилів та мотивів, що спонукають до художньої діяльності – сформованість потреби ефективно використовувати набутий теоретико-практичний досвід для творчого вирішення складних виробничих ситуацій; – мотивація до оволодіння навичками роботи з цифровими технологіями − сформованість пізнавального інтересу та зацікавленість у створенні власних дизайнерських проектів − сформованість мотиву самовдосконалення, володіння навичками самоосвіти та саморозвитку.	«Спрямованість на отримання знань» (Додаток Т) [1]; Методика «Діагностика мотивації досягнення» (Додаток Х) [1]

2	Когнітивний	− оволодіння професійно необхідними знаннями – знати способи раціональної організації робочого місця; – техніки та технології виконання художньо-оформлювальних робіт – методи та прийоми роботи з інструментами та матеріалами − здатність аналізувати, та систематизувати, узагальнювати та оцінювати отриману інформацію; − знання щодо користування інформаційними джерелами, вміння робити аргументовані висновки; − прийоми і способи нанесення нескладних шрифтів і нумерації за трафаретом в один колір з прописом; − правила змішування кольорів і підготовки поверхні під просту обробку; − ритми набору шрифтів; − склад і властивості застосовуваних барвників; − прийоми заповнення пензлем контурів знаків; − основні механічні, фізичні, хімічні, технологічні властивості матеріалів і барвників, їх приготування; − види трафаретів; − нові технології та способи нанесення елементів з самоклеючої плівки та інших сучасних матеріалів; − прийоми виконання шрифтових робіт із застосуванням шаблонів, плівко-прозорих трафаретів; − види шрифтів; − прийоми виконання простого малюнку; вимоги до поверхонь, що фарбуються; − властивості матеріалів, що застосовуються у розписі; − знати сучасні професійні та комп'ютерні технології виготовлення простих рекламних плакатів, вивісок, щитів, стендів, настінних панно тощо; − види і причини дефектів, заходи їх попередження під час виконання простих художньо - оформлювальних робіт; − вимоги охорони праці при виконанні відповідних видів робіт.	Контрольні завдання

3	Діяльнісний	− Здатність підготуватись до робочого процесу, організувати робоче місце; − Здатність підібрати та підготувати інструменти та матеріали до роботи; − Здатність виконувати художні роботи (шрифтові написи, шрифтові композиції, орнаментальні композиції, декоративні розписи, зовнішню рекламу, внутрішню рекламу, графічні роботи, роботи з використанням самоклеючих плівок, роботи з використанням об'ємне конструювання); − заповнювати пензлем кольоровою гуашшю отримані по нормографу контури літерних і цифрових знаків; − виконувати підготовчі роботи; − змішувати прості кольори; − переводити на намічені місця букви і нумерації простого шрифту; − наносити надписи, нумерації і віньєтки по набірному трафарету з прописом від руки в один тон по готовому розбиттю і розмітці місць; − виконувати прийоми, операції з підготовки, фарбування та оклеювання поверхонь; − виконувати прості шрифтові роботи з самоклеючих плівок та інших сучасних матеріалів; − переносити на основу шрифтові знаки, після плоттерної порізки, за допомогою транспортної стрічки; − виготовляти та використовувати прості декоративні елементи з порошкоподібних матеріалів; − працювати з електричним ручними інструментами; − проводити підготовку та просте ґрунтування поверхні під розпис; − виконувати шрифтові тексти та орнаментальні композиції із застосуванням самоклеючих плівок, інших сучасних матеріалів та інструментів; − обробляти пластичні і порошкоподібні матеріали; − дотримуватися правил охорони праці під час виконання відповідних видів робіт.	Перевірочні практичні завдання
	Рефлексивний	− наявність навичок самоаналізу власної професійної діяльності − здатність до об'єктивної самооцінки та самоорганізації − відповідальність за якість виконаних завдань та дій.	Анкетування для визначення рівня самооцінки (розроблено автором) (додаток Ф)

Додаток Ю

Довідки про впровадження

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ВИЩЕ ХУДОЖНЄ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНЕ УЧИЛИЩЕ № 5 м. ВІННИЦІ
21034, м. Вінниця, Лебединського, 13.
тел. 27-05-73, 55-24-20, 55-24-21, 55-24-23.
Код 02539890, банк Держказначейська служба України, м. Київ,
МФО 820172, UA728201720344261002200007195; UA568201720344270002000007195
e-mail: vhptu5@vhptu5.vn.ua

27.01.2023 р. № 45

ДОВІДКА
про впровадження результатів дисертаційного дослідження здобувача Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Титаренка Віталія Васильовича на тему «Формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти» за спеціальністю 015 Професійна освіта в освітній процес Вищого художнього професійно-технічного училища №5 м. Вінниці

На базі Вищого художнього професійно-технічного училища №5 м. Вінниці здійснювалося впровадження окремих результатів наукової роботи Титаренка Віталія Васильовича на тему «Формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти» в навчальний процес. Розроблені та практично реалізовані педагогічні умови формування фахової компетентності здобувачів освіти, програма спецкурсу «Графічний дизайн», орієнтованого на формування у майбутніх кваліфікованих робітників ціннісного ставлення до професійних знань і гуманістичних норм майбутньої професійної діяльності; засвоєння ними професійних цінностей сучасного суспільства.

Проходила апробацію програма дослідження формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти, теоретичне обґрунтування та реалізація педагогічних умов формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти; у межах дослідно-експериментальної роботи перевірялася їх результативність, збагачення змісту навчальних дисциплін та професійної і практичної підготовки відомостями міждисциплінарного характеру, що об'єднують професійні знання та практичні навички і розуміння суті

загальнолюдських гуманістичних цінностей; реалізований в освітній практиці критерійно-оцінний інструментарій, вивчення рівнів сформованості фахової компетентності здобувачів освіти за спеціальністю 5312 Виконавець художньо-оформлювальних робіт; розроблені та впроваджені в навчальний процес Вищого художнього професійно-технічного училища №5 м. Вінниці комплекси освітніх матеріалів, призначені для результативної реалізації сучасного змісту професійної освіти.

Матеріали дисертаційного дослідження мають практичну значущість. Експериментальна апробація теоретичних положень дає підстави стверджувати про доцільність їх використання у навчальному процесі Вищого художнього професійно-технічного училища №5 м. Вінниці.

Довідка видана для подання в спеціалізовану вчену раду Д 05.053.01 Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Директор ВХПТУ №5 Андрій БЕЗУГЛИЙ

Методист Зоя ВОЛИНЕЦЬ

УКРАЇНА
Міністерство освіти і науки України
Державний навчальний заклад
"Подільський центр професійно-технічної освіти"
м. Кам'янець-Подільський, проспект Грушевського 2а.
Тел/факс. 3-45-60, 3-61-40, Email: podcpto@ukr.net
ЄДРПОУ 21319289 Р/р UA438201720344281005200014181,
UA278101720344290005000014181 в ДКСУ
у м. Київ, МФО 820172

№01-22/664 23.11.2022р.

ДОВІДКА
про впровадження результатів дисертаційного дослідження здобувача Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Титаренка Віталія Васильовича на тему «Формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти» за спеціальністю 015 Професійна освіта в освітній процес ДНЗ «Подільський центр ПТО»

У ДНЗ «Подільський центр ПТО» здійснювалася апробація та впровадження результатів дисертаційного дослідження Титаренка Віталія Васильовича «Формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти».

З цією метою були проведені семінари та круглі столи для викладачів **ДНЗ Подільський центр ПТО»** під час яких використовувалися науково-методичні матеріали, розроблені В. В. Титаренком. Зокрема, апробацію проходили обґрунтовані автором педагогічні умови формування фахової компетентності кваліфікованих робітників: збагачення змісту навчальних дисциплін професійної і практичної підготовки відомостями міждисциплінарного характеру, що об'єднують професійні знання та практичні навички і розуміння суті загальнолюдських гуманістичних цінностей; розроблення і реалізація програми спецкурсу «Графічний дизайн», орієнтованого на формування у кваліфікованих робітників ціннісного ставлення до професійних знань і гуманістичних норм майбутньої професійної діяльності; активізація рефлексивно-творчої навчальної діяльності методами інтерактивного навчання та за допомогою цифрових технологій, спрямованих на освоєння обраної професії та гуманістичних норм професійної поведінки майбутніх кваліфікованих робітників.

Упровадження розробок і рекомендацій Титаренка В. В. дало змогу урізноманітнити навчання майбутніх кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт, сприяло формуванню їхньої фахової компетентності, готовності застосовувати цифрові технології у майбутній професійній діяльності та розвиткові творчого мислення.

Матеріали дисертаційної роботи є актуальними, мають вагоме теоретичне і практичне значення у процесі фахової підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт. Вважаємо, що дослідження Титаренка В. В. доцільно впроваджувати в практику освітнього процесу закладів професійної (професійно-технічної) освіти, що здійснюють професійну підготовку кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт.

Директор Михайло РУЩАК

Методист Елла МІТЬКЕВИЧ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ВІННИЦЬКОЇ
ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ДНЗ „ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ №7 М. ВІННИЦІ"
21022, м. Вінниця, вул. Київська, 118, тел/факс: (0432) 61-42-21 ;e-mail: vvpu7@ukr.net

"25" 01 2023р. № 50

ДОВІДКА
про впровадження результатів дисертаційного дослідження здобувача Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Титаренка Віталія Васильовича на тему «Формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти» за спеціальністю 015 Професійна освіта в освітній процес ДНЗ "Вище професійне училище №7 м. Вінниці"

У ДНЗ "Вище професійне училище №7 м. Вінниці" проводилося впровадження матеріалів дисертаційного дослідження Титаренка Віталія Васильовича «Формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти», а саме: розроблені та практично реалізовані педагогічні умови формування в ДНЗ "Вище професійне училище №7 м. Вінниці" фахової компетентності здобувачів освіти за спеціальністю 7436 Швачка; 7433 Кравець, розроблена і реалізована програма спецкурсу «Графічний дизайн», орієнтованого на формування у майбутніх кваліфікованих робітників ціннісного ставлення до професійних знань і гуманістичних норм майбутньої професійної діяльності; формування фахової компетентності здобувачів освіти у ДНЗ "Вище професійне училище №7 м. Вінниці" як педагогічного супроводу засвоєння ними професійних цінностей сучасного суспільства; технології формування фахової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників методами інтерактивного навчання та цифрових технологій.

Викладачами ДНЗ "Вище професійне училище №7 м. Вінниці" здійснено впровадження методів навчання за допомогою взаємодії учнів з освітніми ресурсами за мінімальної участі викладача й інших учнів, методичних рекомендацій стосовно організації освітнього процесу (навчальні дискусії,

проблемні та конкретні ситуації, творчі завдання, пошук і дослідження, проекти, конкурси), що сприяло формуванню фахової компетентності кваліфікованих робітників.

Апробація результатів науково-педагогічного дослідження Титаренка В. В., методичних рекомендацій засвідчила високий рівень їх обґрунтування, практичну значущість, доцільність використання у розв'язанні проблем професійної підготовки учнівської молоді.

Практичне застосування результатів дисертаційного дослідження під час вивчення дисциплін професійної і практичної підготовки засвідчило перспективність використання моделі формування фахової компетентності кваліфікованих робітників в навчальному процесі ДНЗ "Вище професійне училище №7 м. Вінниці", котра сприяє розв'язанню проблеми удосконалення та пошуку ефективних педагогічних систем підготовки конкурентоспроможних випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Довідка видана для подання в спеціалізовану вчену раду Д 05.053.01 Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Директор **Володимир НАРТОВСЬКИЙ**

Методист **Наталія ГУМЕНЮК**

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Україна, 61002, м. Харків, вул. Кирпичова, 2, тел.: +38(057) 707-66-00, факс: +38(057) 707-66-01
E-mail: omsroot@kpi.kharkov.ua

22.12.2022 № 66-06-301/60
На №_____

ДОВІДКА
про впровадження результатів дисертаційного дослідження
ТИТАРЕНКА ВІТАЛІЯ ВАСИЛЬОВИЧА
на тему: «Формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти» поданого на здобуття наукового ступеня доктор філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта

Результати дисертаційного дослідження ТИТАРЕНКА В. В. набули практичної реалізації в освітньому процесі Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Апробація, експериментальна перевірка й впровадження в освітній процес педагогічних умов та моделі формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт підтвердили висновок про потребу удосконалення та пошуку ефективних педагогічних систем підготовки конкурентоспроможних випускників закладів професійної освіти та організації рефлексивно-творчої навчальної діяльності здобувачів освіти із застосуванням методів інтерактивного навчання та цифрових технологій. Експериментально підтверджено, що застосування методів аналізу виробничих ситуацій, обговорення дилем під час практичних і семінарських занять, з розв'язуванням саме проблемних практичних завдань, в тому числі казусних, з організацією відповідних диспутів, виявилися одними з найефективніших серед практичних методів навчання, спрямованих на формування фахової компетентності.

Розроблені навчально-методичний посібник, методичні рекомендації, та інші дидактичні матеріали можуть з успіхом використовуватися в подальших дослідженнях із проблем професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт та з питань організації освітнього процесу закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Все вище зазначене дає підставу стверджувати, що науково-педагогічне дослідження ТИТАРЕНКА В. В. є актуальним, має практичну цінність та з успіхом упроваджене в освітній процес та наукову діяльність Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Розроблене методичне забезпечення підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт може використовуватися в освітньому процесі педагогічних закладів вищої освіти, закладів професійної (професійно-технічної) освіти та в системі післядипломної освіти для підвищення ефективності та якості підготовки викладачів різних спеціальностей до роботи в закладах професійної освіти.

Проректор з науково-педагогічної роботи НТУ «ХПІ» Олександр ТРУШ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця, 21001, Україна, тел. (0432) 616-620, факс (0432) 612-812, E-mail: info@vspu.edu.ua код ЄДРПОУ 02125094

27.11.2022р № 06/23-1 на №

ДОВІДКА
про впровадження результатів дисертаційного дослідження здобувача Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Титаренка Віталія Васильовича на тему: «Формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти» за спеціальністю 015 Професійна освіта в освітній процес Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Титаренко Віталій Васильович працює над проблемою формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти та постійно здійснює обмін педагогічним досвідом з даної проблеми з викладачами та студентами Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

За результатами дослідження дисертантом експериментально перевірено та впроваджено модель формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт, що складається з чотирьох взаємопов'язаних, самостійних блоків (цільовий, теоретико-методологічний, змістово-технологічний та результативний). Створено та науково обґрунтовано педагогічні умови формування фахової компетентності здобувачів освіти у процесі професійної підготовки: формування естетичного смаку та розвиток художньої творчості під час якісного виконання художніх робіт; формування фахової компетентності засобами цифрових технологій; комп'ютерна графіка у підготовці майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт.

Основні теоретичні, методичні та практичні результати досліджень, а також концептуальні положення і загальні висновки були представлені у вигляді доповідей і повідомлень на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, спільних засіданнях кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті та кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами.

Усе це дає підстави вважати, що наукове дослідження Титаренка Віталія Васильовича, пройшло належну апробацію та впроваджене в освітній процес і наукову діяльність Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Результати дослідження можуть бути рекомендованими для використання в освітньому процесі педагогічних закладів вищої освіти з метою підготовки майбутніх учителів різних педагогічних спеціальностей до професійної діяльності в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Проректор з наукової роботи Алла КОЛОМІЄЦЬ

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського * Міністерство освіти і науки України * Код 02125094

Євген Громов (0432) 61-80-72

Додаток Я

Відомості про апробацію результатів дослідження

1. VII Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи» м. Кам'янське, Дніпровський державний технічний університет 24-25 червня 2020 р.

2. XIII Міжнародна науково-практична конференція «Perspectives of world science and education» м. Осака, Японія 9-11 вересня 2020 р.

3. Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень» м. Київ, Київська наукова організація педагогіки та психології 10–11 липня 2020 р

4. VI Міжнародна науково-практична конференція «Science, society, education: topical issues and development prospects» м. Харків, Україна, 10-12 травень 2020 р.

5. Міжнародна наукова конференція «Pedagogy and Psychology in an Era of Increasing Flow of Information – 2021» Будапешт, Угорщина 9 травня 2021 р.

6. V Міжнародна науково-практична конференція «Science, innovations and education: problems and prospects» 8-10 грудня м. Токіо Японія 8-10 грудня 2021 р.

7. III Міжнародна науково-практична конференція «Modern science: innovations and prospects» м. Стокгольм Швеція 5-7 грудня 2021 р.

8. VII Міжнародна науково-практична конференція «The world of science and innovation» м. Лондон, Великобританія 10-12 лютого 2021 р.

9. V Міжнародна науково-практична конференція «Science and education: problems, prospects and innovations» м. Кіото, Японія 4-6 лютого 2021 р.

10. VIII Міжнародна науково-практична конференція «World science: problems, prospects and innovations» м. Торонто, Канада 21-23 квітня 2021 р.

11. III Міжнародна наукова конференціїя «Role of Science and Education in Sustainable Development» м. Катовіце (Польща) (Poland) 20-21 січня 2022 р.

12. XIV Міжнародна науково-практична конференція «Innovations and prospects of world science» м. Ванкувер, Канада 14-16 вереня 2022 року

13. I Міжнародна науково-практична конференція «Scientific research in the modern world», м. Торонто, Канада 9-11 листопада 2022 р.

14. II Міжнародна науково-практична конференція «Progressive research in the modern world», м. Бостон, США 2-4 листопада 2022 р.

Результати дослідження доповідалися на:

- *на засіданях методичної комісії з професії «Виконавець художньо-оформлювальних робіт, виробник художніх виробів з кераміки» Вищого художнього професійно-технічного училища №5 м. Вінниці:*

1. «Формування цифрової компетентності під час професійної підготовки виконавців художньо-оформлювальних робіт», Вінниця, ВХПТУ № 5 м. Вінниці, 18 березня 2021 р.

2. «Розвиток навичок створення реклами у графічних редакторах », Вінниця, ВХПТУ № 5 м. Вінниці, 20 жовтня 2022 р.

- *представлялися у вигляді майстер-класів для викладачів, майстрів виробничого навчання і учнів Вищого художнього професійно-технічного училища №5 м. Вінниці*

1. «Розвиток навичок декоративного розпису», Вінниця, ВХПТУ № 5 м. Вінниці, 24 листопада 2020 р. (очна участь)

2. «Створення реклами з 3d-об’єктами у графічному редакторі Adobe Illustrator», Вінниця, ВХПТУ № 5 м. Вінниці, 8 грудня 2021р. (очна участь)

3. «Розвиток навичок роботи у графічних редакторах», Вінниця, ВХПТУ № 5 м. Вінниці, 28 листопада 2022 р. (очна участь)